

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

2023 ΕΛΕΥΣΙΣ
EUROPEAN CAPITAL
of CULTURE
2023ELEUSIS.EU

Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία

Ο θεσμός Πολιτιστικής πρωτεύουσα της Ευρώπης ως μοχλός Τουριστικής
Ανάπτυξης : Η περίπτωση της Ελευσίνας

Στυλιανή Κοσκινίδη

Επιβλέπων καθηγητής : Δημήτριος Λαλούμης

ΔΥΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ

2022

Μέλη εξεταστικής Επιτροπής

Δημήτριος Λαλούμης , Καθηγητής ΠΑΔΑ	
Κωνσταντίνος Μαρινάκος, Επίκουρος καθηγητής ΠΑΔΑ	
Κωνταντίνος Σεργόπουλος, Επίκουρος καθηγητής ΠΑΔΑ	

ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι η παρούσα διπλωματική εργασία είναι δική μου και δεν έχει συγγραφεί από κάποιο άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής ή σε άλλο Πανεπιστήμιο. Είμαι ενημερωμένη για τους κανόνες λογοκλοπής οι οποίοι έχουν τηρηθεί κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με βιβλιογραφία, αναφορές κλπ. τόσο από ηλεκτρονικές πηγές όσο και από έντυπες.

Ημερομηνία : 20-06-2022

Ονοματεπώνυμο : Στυλιανή Κοσκινίδη

Υπογραφή : Στυλιανή Κοσκινίδη

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει τον θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης (ΠΠΕ) ως μοχλό τουριστικής ανάπτυξης και συγκεκριμένα την περίπτωση της Ελευσίνας η οποία θα υποδεχτεί το θεσμό το 2023. Για την ολοκλήρωση της εργασίας έχουν αναλυθεί έννοιες όπως αυτές του πολιτισμού και του τουρισμού και ο τρόπος με τον οποίο οι δύο αυτές έννοιες συνδέονται και βαδίζουν στο ίδιο μονοπάτι αφού σίγουρα είναι η ανάπτυξη αυτή που συνδέει τον Τουρισμό με τον Πολιτισμό. Γίνεται ανάλυση του θεσμού της ΠΠΕ, των κριτηρίων επιλογής της πόλης ΠΠΕ, των παραγόντων που οδηγούν σε επιτυχία τις πόλεις και την ελληνική παρουσία στο θεσμό της ΠΠΕ. Η Ελευσίνα ως η τέταρτη Ελληνική πόλη μετά την Αθήνα, την Θεσσαλονίκη και την Πάτρα που υποδέχεται το θεσμό, ξεδιπλώνει την βιομηχανική της ιστορία, την πολιτιστική της κληρονομιά καθώς και τον στρατηγικό της σχεδιασμό. Μέσω της SWOT ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε ,αναλύονται τα δυνατά και αδύνατα σημεία της πόλης αλλά και τις ευκαιρίες που έχει. Περιγράφεται το πρόγραμμα τουριστικής προβολής της πόλης και οι τρόποι με τους οποίους ο θεσμός θα δώσει το κίνητρο στην πόλη να αποτελέσει μοχλό τουριστικής ανάπτυξης μέσα από συνεργασίες, πρωτοβουλίες και δράσεις. Αναλύονται οι δράσεις, οι συνεργασίες και οι πρωτοβουλίες στις οποίες συμμετέχει και της δίνουν ώθηση ώστε να βρίσκεται στο χάρτη του πολιτιστικού και υπεύθυνου τουρισμού που θα αποτελέσει έναν προορισμό που θα αναδεικνύει τις αξίες του και θα σέβεται τους κατοίκους του. Μέσω της τριλογίας της Αττικής , της Θαλάσσιας Ιεράς Οδού και της προβολής του Ελληνικού τουρισμού, η πόλη θα προσπαθήσει να ανακτήσει τις δυνάμεις της σύμφωνα με τα όσα αναλυτικά περιγράφονται στα επιμέρους κεφάλαια της εργασίας. Η Ελευσίνα λαμβάνοντας υπόψη τις συνεργασίες που αναπτύσσει, τις δράσεις με άλλους φορείς και τις πρωτοβουλίες, βαδίζει προς την Ευφορία με την προοπτική της τουριστικής ανάπτυξης παρόλο που είναι έντονα σημαδεμένη από το βιομηχανικό της προφίλ.

Λέξεις κλειδιά: Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα Ελευσίνα 2023, τουριστική ανάπτυξη, πολιτιστική ανάπτυξη, Τριλογία Αττικής, Θαλάσσια Ιερά Οδός

Abstract

This thesis statement examines the institution of the European Capital of Culture (ECC) as a keystone for tourism development and in particular the case of Eleusis that will host the institution in 2023. To bring this thesis to a conclusion, concepts such as civilization and tourism have been analyzed in depth, also the way in which these two concepts are connected and walk on the same path since it is certain that this development connects Tourism with Culture. An analysis of the institutional of ECC is done, of the selection criteria of the city of ECC, the factors that lead to success of the cities and the Greek presence in the institution of ECC, Elefsina as the fourth Greek city after Athens, Thessaloniki and Patras that welcomes the institution, unfolds its industrial history, cultural heritage and strategic planning. Through the SWOT analysis that was carried out, the strengths and weaknesses of the city are analyzed, as well as the opportunities it has. The program of tourist promotion of the city is being described plus the ways in which the institution will motivate the city to be a keystone of tourism development through collaborations, initiatives and actions. These actions are analyzed and give a ‘push’ to be on the map of cultural and responsible tourism that will be a destination which will highlight its values and respect its inhabitants. Through the trilogy of Attica, the Sacred Sea Road and the promotion of Greek tourism, the city will try to regain its strength according to what is described to the individual chapters of the thesis in detail. Elefsina, taking into account the collaborations it develops, the actions with other fields and the initiatives, is walking towards Euphoria with the perspective of the tourism development, even though it is strongly marked by its industrial profile.

Keywords: European Capital of Culture Elefsina2023, tourism development, cultural development, Attica Trilogy, Sacred Sea Road

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	8
Κεφάλαιο 1. Τουρισμός και Πολιτισμός.....	10
1.1 Η έννοια του τουρισμού	10
1.2 Πολιτιστικός τουρισμός και Πολιτιστική κληρονομιά.....	11
1.3 Πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη κατά την ανασυγκρότηση της Ευρώπης μετά τον Πόλεμο.....	13
1.4 Πολιτισμός=Τουρισμός.....	15
Κεφάλαιο 2. Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης.....	17
2.1 Η εισαγωγή του θεσμού της ΠΠΕ.....	17
2.2 Διαδικασία επιλογής της πόλης ΠΠΕ.....	19
2.3 Κριτήρια επιλογής της πόλης ΠΠΕ.....	23
2.4 Η ελληνική παρουσία στο θεσμό.....	25
2.5 Η μεθοδολογία και τα βήματα της προ εκτίμησης των επιπτώσεων για τις ΠΠΕ.....	32
2.6 Παράγοντες που οδηγούν σε επιτυχία μια ΠΠΕ.....	36
Κεφάλαιο 3. Η πόλη της Ελευσίνας ΠΠΕ 2023.....	39
3.1 Η ιστορία της Ελευσίνας.....	39
3.2 Ενεργές βιομηχανίες.....	56
3.3 Η Ελευσίνα σήμερα.....	61
3.4 Αξιοθέατα και περιβάλλον.....	70
3.4.1 Υλική Πολιτιστική Κληρονομιά.....	70
3.4.2 Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.....	78
3.5 Πολιτιστικές εκδηλώσεις.....	79

3.6 Η ανακήρυξη της Ελευσίνας ΠΠΕ: η δυναμική της υποψηφιότητας σε εθνικό επίπεδο.....	80
3.7 Οι στόχοι της Ελευσίνας.....	82
3.8 SWOT ανάλυση.....	83
3.9 Πολιτιστική στρατηγική και σχέδια για την βιωσιμότητα των Πολιτιστικών δράσεων.....	88
3.10 Γενικοί και στρατηγικοί στόχοι Ελευσίνας 2023.....	90
3.11 Στρατηγικός σχεδιασμός υποδομών –Στόχοι 2016-2020 , Στόχοι 2020-2023.....	94
Κεφάλαιο 4. ΠΠΕ 2023 και τουριστική ανάπτυξη για την Ελευσίνα.....	107
4.1 Τουριστική ανάπτυξη για την Ελευσίνα.....	107
4.2 Στρατηγικές απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.....	112
4.3 Πρόγραμμα τουριστικής προβολής της ΠΠΕ για το 2023.....	114
4.4 Πως ο θεσμός της ΠΠΕ θα αποτελέσει μοχλό τουριστικής ανάπτυξης για την Ελευσίνα.....	116
Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα.....	125
Παραρτήματα.....	140
1. Συζήτηση – συνέντευξη.....	140
2. Βιβλιογραφία.....	157

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να εξετάσει το θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης ως μοχλό τουριστικής ανάπτυξης και κατ' επέκταση οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η Ελευσίνα μετά την Αθήνα 1985, την Θεσσαλονίκη 1997 και την Πάτρα 2006, θα είναι η τέταρτη ελληνική πόλη που θα φιλοξενήσει το θεσμό το 2023 αφού έχει μεταφερθεί από το 2021 λόγω της υγειονομικής κρίσης covid-19 με την αριθ. απόφαση (ΕΕ) 2020/2229 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} /12/2020. Οι διαδικασίες για την ανάδειξη της πόλης φιλοξενίας του θεσμού ξεκίνησαν από το 2015 και στις 11 Νοεμβρίου 2016 η Ελευσίνα ανακηρύσσεται ως η πόλη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το έτος 2021 (2023) μαζί με τις πόλεις Novi Sad της Σερβίας και Timisoara της Ρουμανίας. Η Ελευσίνα διαφέρει από την εικόνα που στερεοτυπικά έχει κάποιος για το σύνολο της χώρας, με τις ωραίες παραλίες την ανεμελιά των κατοίκων, τον ήλιο και τη θάλασσα. Στα πλαίσια προώθησης της δράσης της ΠΠΕ συστάθηκε η εταιρεία Eleusis 2021 (Eleusis 2023) η οποία έχει αναλάβει την υλοποίηση του εγχειρήματος. Στην παρούσα εργασία γίνεται εισαγωγή βασικών εννοιών του πολιτισμού και τουρισμού, γενικότερα αναλύεται ο θεσμός της ΠΠΕ και ειδικότερα αναλύεται το περιβάλλον των προηγούμενων ελληνικών ΠΠΕ εστιάζοντας στις καλές και κακές πρακτικές, ολοκληρώνεται ανάλυση της κατάστασης στην οποία βρίσκεται η πόλη της Ελευσίνας εκτιμώντας με την ανάλυση SWOT τα δυνατά και αδύνατα σημεία της πόλης, τις ευκαιρίες αλλά και τις απειλές από τις οποίες θα πρέπει να προστατευτεί. Στην συνέχεια προσδιορίζεται η πολιτιστική στρατηγική και τα σχέδια για την βιωσιμότητα των πολιτιστικών δράσεων, όπως έχουν τεθεί από τον φάκελο υποψηφιότητας της πόλης καθώς και οι στρατηγικές επιλογές για το όραμα της πόλης. Καταγράφεται ο απολογισμός του στρατηγικού σχεδιασμού υποδομών από την Eleusis 2023 καθώς επίσης το πρόγραμμα τουριστικής στρατηγικής του Δήμου και αναλύονται οι τρόποι με τους οποίους η ΠΠΕ θα αποτελέσει μοχλό για την Τουριστική Ανάπτυξη της Ελευσίνας και τέλος τα συμπεράσματα, ώστε μέσα από την έρευνα αυτή, στο βαθμό που είναι δυνατό ο θεσμός να στεφθεί με επιτυχία και η πόλη να επιτύχει τη Μετάβαση στην Ευφορία μέσω της οποίας θα επιτύχει την οικονομική, κοινωνική και τουριστική της ανάπτυξη. Στο τελευταίο κεφάλαιο ακολουθεί παράρτημα με συζήτηση-συνέντευξη η οποία έγινε με αιρετούς του Δήμου Ελευσίνας και στελέχη της ΠΠΕ 2023 και δίνονται απαντήσεις για τον ρόλο που θα επιτελέσει ο θεσμός της ΠΠΕ στην τουριστική

της ανάπτυξη, καθώς αναλύεται το περιβάλλον μέσα από το οποίο εξελίσσονται πρωτοβουλίες ,δράσεις και συνεργασίες για την επίτευξη του στόχου.

Κεφάλαιο 1. Τουρισμός και Πολιτισμός

1.1 Η έννοια του τουρισμού

Ο κλάδος του τουρισμού στη χώρα μας είναι ένας από τους πιο σημαντικούς αναπτυξιακούς πυλώνες της οικονομίας και αυτό οφείλεται στη γεωγραφική θέση της Ελλάδας, στον ιστορικό και πολιτισμικό πλούτο της σε παγκόσμιο επίπεδο και στην κλιματική υπεροχή που έχει έναντι άλλων γεωγραφικών περιοχών. Η μεγάλη προσφορά του τουριστικού κλάδου στα έσοδα του κράτους είναι δεδομένη και η άμεση και έμμεση συνεισφορά του ελληνικού τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας κυμαίνεται στο 20,8% , η συνολική συμμετοχή στην απασχόληση αγγίζει το 21,7% και τα έσοδα αγγίζουν τα 17,7 δις. ευρώ στα οποία δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από κρουαζιέρες (ΣΕΤΕ -Σύνδεσμος ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων, 2019).

Ο τουρισμός μπορεί να οριστεί ως ένα πολυπρισματικό οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο που συμβαίνει όταν τα άτομα αλλάζουν ρυθμούς ζωής και περιβάλλον που τους παρέχουν ικανοποίηση σε πνευματικές περιέργειες και ψυχοσωματικές ανάγκες, μέσα από μια συνειδητή πρόσκαιρη μετακίνηση σε ξένο γεωγραφικό χώρο και παραμονή σε αυτό μέχρι ένα έτος, όπου αναπτύσσουν κάποιες δραστηριότητες αναψυχής, διακοπών κλπ.(Λαγός,2018;).Ο τουρισμός ως ένα παγκόσμιο κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο έχει σημαντικές επιδράσεις στις ζωές των ανθρώπων και στις εθνικές οικονομίες των κρατών. Η μετακίνηση του ανθρώπου από τον τόπο μόνιμης κατοικίας του σε άλλο τόπο, αποτελεί το βασικό στοιχείο του τουρισμού και παράλληλα βασικό συστατικό του αποτελεί, το κίνητρο των διακοπών το οποίο είναι θεμελιώδες δικαίωμα των ανθρώπων . Υπό την ευρεία έννοια του τουρισμού, επιτρέπεται ο προσδιορισμός του ως η οποιαδήποτε αιτία μετακίνησης ενός ανθρώπου η οποία μπορεί να είναι για επαγγελματικούς λόγους, λόγους αναψυχής, εκπαίδευσης, συμμετοχής σε συνέδριο κλπ. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού το 1991 κατά τη διάρκεια συνεδρίου του για τις στατιστικές στον τομέα των ταξιδιών και του τουρισμού, έκανε αποδεκτή την πλευρά της «ζήτησης» για ταξίδια και προσδιόρισε τον τουρισμό ως δραστηριότητα των ατόμων που ταξιδεύουν προς κάποιο προορισμό εκτός του τόπου μόνιμης κατοικίας και μένουν σε αυτόν όχι για διάστημα περισσότερο του ενός έτους. Η μετακίνηση αποτελεί το βασικό στοιχείο του τουρισμού (Μοίρα-Μυλωνόπουλος, 2014 :11,13). Αν ληφθούν υπόψη τα

κοινά στοιχεία των ορισμών που διαχρονικά έχουν προταθεί για να ορίσουν τον τουρισμό, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι είναι το ταξίδι, η επίσκεψη σε ένα τόπο για λόγους αναψυχής και περιήγησης. Ακολούθως είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην πραγματοποίηση των ταξιδιών για λόγους αναψυχής (εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Larousse Britannica, 2007,τ.50:224). Η μία δυναμική διάσταση του τουρισμού σχετίζεται με την μικρής διάρκειας μετακίνηση των τουριστών και ονομάζεται τουριστική ζήτηση και η δεύτερη στατική διάσταση του τουρισμού αφορά την υποδοχή και εξυπηρέτηση των μετακινούμενων ατόμων (τουριστών) και ονομάζεται τουριστική προσφορά. Οι υπηρεσίες και τα προϊόντα που ζητούνται από τους τουρίστες ονομάζονται τουριστικά προϊόντα. Ο τουρισμός περιλαμβάνει ποικίλες μορφές τουρισμού που μεταξύ άλλων είναι και ο πολιτιστικός τουρισμός. Η αγορά του πολιτιστικού τουρισμού είναι ιδιαίτερα ελκυστική και η δεύτερη μεγαλύτερη στην Ευρώπη μετά την αγορά «ήλιος και θάλασσα» (Μπουλούτα,2014:6).

1.2 Πολιτιστικός τουρισμός και Πολιτιστική κληρονομιά

Ο Πολιτιστικός τουρισμός σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) είναι ένα εξειδικευμένο είδος τουρισμού που αποσκοπεί στην ανακάλυψη μνημείων – πολιτιστικών αξιοθέατων και ταυτόχρονα στην προστασία και διατήρησή τους (www.icomoshellenic.gr). Είναι εκείνη η μορφή τουριστικής δραστηριότητας στην οποία το βασικό κίνητρο για τον επισκέπτη είναι η επίσκεψη σε αξιοθέατα πολιτιστικού περιεχομένου, ώστε να ανακαλύψει και βιώσει την πολιτιστική κληρονομιά του τουριστικού προορισμού. Αυτά τα πολιτιστικά αξιοθέατα ανήκουν σε μια ομάδα διακριτών υλικών, διανοητικών, συναισθηματικών και πνευματικών χαρακτηριστικών μιας κοινωνίας που περιλαμβάνει ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά, τέχνες και αρχιτεκτονική, λογοτεχνία, θέατρο, μουσική, γαστρονομική κληρονομιά, φωτογραφία, ζωντανούς πολιτισμούς με τους τρόπους ζωής τους, τα πιστεύω και τις παραδόσεις τους και τα συστήματα αξιών τους .

Ο Πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνει την Πολιτιστική κληρονομιά και διαδρομή ενός τόπου. Η Πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί τις τοποθεσίες που έχουν κληροδοτηθεί και διασωθεί από το παρελθόν και παραπέμπουν στις αντιλήψεις, τα επιτεύγματα και τον τρόπο

ζωής μιας άλλης εποχής. Η Πολιτιστική κληρονομιά διακρίνεται σε **άυλη** όπου περιλαμβάνονται σε αυτή η λογοτεχνία, φιλοσοφία, τέχνη, λαογραφία, τραγούδι καθώς και μνήμες που έχουν συνδεθεί με ιστορικά πρόσωπα και στην **υλική** Πολιτιστική κληρονομιά όπου περιλαμβάνονται κτίρια πολιτιστικής κληρονομιάς, τα αξιοθέατα παγκόσμιας κληρονομιάς, τα εθνικά και ιστορικά μνημεία και αρχιτεκτονικά αξιοθέατα του τόπου (Κακαρούγκας, 2020 ,6^η εν. : 4-5). Ο Πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό συστατικό του διεθνούς τουρισμού και αναφέρεται στη μετακίνηση των ανθρώπων με κίνητρο την συμμετοχή τους σε πολιτιστικά δρώμενα των τόπων επίσκεψης και είναι μια ειδική μορφή τουρισμού που εμφανίζεται ως στροφή προς την ποιότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη (Μοίρα,2007 , τ.13(2): 152,154).

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι μια ειδική μορφή τουρισμού η οποία περιλαμβάνει φυσικά στοιχεία όπως μνημεία, εκθέματα, κτίρια αλλά και εκδηλώσεις που συνδέονται με τα μνημεία και την ιστορία τους (Μπιτσάνη, 2004:206). Η διάκριση ανάμεσα στο «πολιτιστικός» και «πολιτισμικός» είναι εξαιρετικά ασαφής και κατά συνέπεια η διάκριση είναι περιττή και αυτό συνεπάγεται ότι έχουν την ίδια έννοια (Πασχαλίδης, 2002:52).

Ο θεμελιωτής της ευρωπαϊκής ενοποίησης Γάλλος Jean Monnet, οικονομολόγος και Σύμβουλος του R. Schuman ιδρυτής της Ευρώπης των έξι, είχε πει ότι «Αν ήταν να ξαναγίνει από την αρχή η Ευρώπη, θα άρχιζε από την κουλτούρα » θέλοντας να δώσει την απαραίτητη έμφαση της σημασίας του πολιτισμού στη λειτουργία και βιωσιμότητα μιας γεωγραφικής περιοχής που έχει τα όρια ενός χωριού ή μιας ολόκληρης ηπείρου. Η δήλωση αυτή δεν ήταν τυχαία, όπως τυχαίο δεν είναι, ότι κάποιες ευρωπαϊκές πόλεις διατηρούν συνειδητά το στοιχείο της παλαιότητας ώστε από μόνο του το στοιχείο αυτό να μαρτυρά την μακροχρόνια ιστορία και κληρονομιά του τόπου (Μοίρα–Μυλωνοπούλου,1999 :;).Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τα ιστορικά κέντρα των πόλεων και οι παραδοσιακοί οικισμοί αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και φυσιογνωμίας ενός τόπου. Η ανάδειξη και διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της τουριστικής ανάπτυξης. Κτίρια παλιά που διατηρούν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική έχουν αποκτήσει νέες χρήσεις, στεγάζοντας λειτουργίες μουσείων, εκθέσεων, δημόσιων κτιρίων, εστιατορίων κλπ. (Μπουλούτα, 2014:7). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO 2018) ο Πολιτιστικός τουρισμός είναι ένας βασικός

τομέας της παγκόσμιας τουριστικής αγοράς και αντιπροσωπεύει περίπου το 40% όλων των διεθνών ταξιδιών.

1.3 Πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη κατά την ανασυγκρότηση της Ευρώπης μετά τον πόλεμο

Ο όρος πολιτιστική ανάπτυξη συναντάται σποραδικά στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες και η εμφάνιση του συνδέεται με τις οικονομικές μεταβολές που σημειώθηκαν σε πολλές χώρες. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο επέρχονται αλλαγές στις καθιερωμένες αντιλήψεις για τη σημασία των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και η αρχή γίνεται με την ίδρυση της Ουνέσκο (UNESCO) που είναι ακρωνύμιο του αγγλικού τίτλου του Οργανισμού, **United Nations Educational Scientific and Cultural Organization** (Εκπαιδευτικός Επιστημονικός & Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών). Ο διεθνής οργανισμός επίσημα ιδρύθηκε το 1946 και αρχικά ξεκίνησε με 20 κράτη – μέλη ενώ σήμερα (2022) περιλαμβάνει 193 μέλη και η έδρα του βρίσκεται στο Παρίσι. Έμβλημά της είναι η πρόσοψη του αρχαίου ελληνικού ναού του Παρθενώνα όπου τη θέση των κίωνων έχουν πάρει τα αρχικά του ονόματός της. Ο αντικειμενικός σκοπός ίδρυσης αυτού του οργανισμού παγκόσμιας εμβέλειας είχε ως στόχο, να συμβάλλει μέσα από την προώθηση της συνεργασίας των Εθνών με όχημα την παιδεία ,την επιστήμη και τον πολιτισμό, την εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης η οποία θα έχει θεμελιωθεί στην ηθική και πνευματική αλληλεγγύη της ανθρωπότητας που είχε τόσο πολύ ανάγκη μετά από την τεράστια καταστροφή και τα δεινά που προκάλεσε ο πόλεμος στην ανθρωπότητα.

Το 1948 ακολουθεί η Οικουμενική Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, όπου σε σχετικό άρθρο αναφέρεται ότι η κοινωνία με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία κάθε κράτους, έχει χρέος να εξασφαλίσει σε κάθε άτομο μέλος αυτού την ικανοποίηση των πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Το 1949 ιδρύεται το Συμβούλιο της Ευρώπης, που είναι Οργανισμός προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και περιλαμβάνει έως το 2022, 47 κράτη μέλη , εκ των οποίων τα 27 είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανάμεσα στους

τομείς δράσης του, είναι και αυτός του πολιτισμού και ανάμεσα στις δεκάδες Συμβάσεις που καταρτίζονται η πρώτη και πιο σημαντική είναι η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση, που υπογράφηκε στο Παρίσι το 1954 και τέθηκε σε ισχύ το 1955. Η Σύμβαση αυτή σκοπό είχε να αναπτύξει την αμοιβαία αλληλοκατανόηση μεταξύ των λαών της Ευρώπης, την αμοιβαία εκτίμηση της πολιτιστικής ποικιλότητας, την διαφύλαξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, την προώθηση της εθνικής συνεισφοράς στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης και την ενθάρρυνση πολιτιστικών δραστηριοτήτων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος .

Η Πολιτιστική ανάπτυξη συνδέεται με την οικονομική μεταβολή που σημειώνεται σε πολλές χώρες και η ιδέα της οικονομικής μεγέθυνσης (ανάπτυξης) αποτελεί τον κύριο στόχο των κοινωνιών και είναι ο μόνος δρόμος για την ανάκαμψη μετά τα δεινά του πολέμου.

Η οικονομική ανάπτυξη αναδεικνύει τα αδιέξοδα του τεχνοκρατικού σχεδίου όπου δεν υπάρχει ποιοτική διάσταση. Τα προβλήματα που δημιουργούνται αφορούν στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και αυτόματα την έλλειψη ποιότητας ζωής όπως και την έλλειψη ανθρώπινων σχέσεων στα μεγάλα αστικά κέντρα με την άναρχη δόμηση και την καταστροφή των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκονται αντιμέτωπες με τον κίνδυνο να χάσουν την πολιτιστική ταυτότητά τους στην προσπάθειά τους να μεταβούν γρήγορα από την αγροτική οικονομία στην βιομηχανική. Μέσω αυτού του κινδύνου οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αντιλαμβάνονται την σημασία ύπαρξης μιας σταθερής και βιώσιμης πολιτιστικής βάσης, ώστε να γίνει πραγματοποιήσιμη η αναπτυξιακή διαδικασία συνδυαστικά με την οικονομική πρόοδο με σεβασμό στις πολιτιστικές αξίες των κοινωνιών και την ενίσχυση της δημιουργικότητας .

Σε μακροοικονομικό επίπεδο, παρότι τέτοιοι δείκτες δύσκολα αποτιμώνται ποσοτικά, μελέτες καταδεικνύουν την πολύ σημαντική συνεισφορά της πολιτιστικής ανάπτυξης στην οικονομική ανάπτυξη. Η πνευματική καλλιέργεια και η γενική παιδεία είναι από τους κύριους συντελεστές παραγωγής. Η άνοδος της πολιτιστικής στάθμης του πληθυσμού συμβάλλει στη διεύρυνση του πεδίου της επικοινωνίας και των ανθρώπινων δικτύων αφού οι μακροχρόνιες επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κουλτούρα βελτιώνουν της ποιότητα του εργατικού δυναμικού και την αποδοτικότητα.

Σε μικροοικονομικό επίπεδο, οι θετικές επιπτώσεις είναι συχνά μετρήσιμες αν λάβουμε υπόψη τους οικονομικούς δείκτες στον πολιτιστικό κλάδο (νέες επιχειρήσεις, αύξηση απασχόλησης, ύψος επένδυσης). Σε περιπτώσεις που οι επιδράσεις δεν είναι δυνατό να μετρηθούν ποσοτικά, οι μελέτες δείχνουν ότι οι πολιτιστικές δραστηριότητες μπορούν να δημιουργήσουν δορυφόρες ενέργειες με οικονομικό αποτέλεσμα για τις τοπικές οικονομίες.

Η επιστημονική έρευνα επικεντρώνεται από τα τέλη της δεκαετίας του '70 στη σχέση οικονομίας και πολιτιστικής δραστηριότητας και αποτελεί κοινή ομολογία πως ο πολιτιστικός παράγοντας, έχει άμεση σχέση με την παραγωγική και τη συνολική διαδικασία ανάπτυξης (Κόνσολα,2006:123,20-25,135,140).

1.4 Πολιτισμός=Τουρισμός

Είναι πλέον αποδεκτό από το σύνολο των επαγγελματιών του τουρισμού, ότι σίγουρη ανάπτυξη είναι αυτή που συνδέει τον Τουρισμό με τον Πολιτισμό και στη μελέτη στρατηγικής του Τουρισμού του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.) για το 2021, ο Πολιτιστικός Τουρισμός έχει την πιο μεγάλη προστιθέμενη αξία για την Ελλάδα, την διαφοροποιεί, βελτιώνει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του τουρισμού, κάνει ακόμη πιο πολύ ανταγωνιστικό το τουριστικό προϊόν, μειώνει την εποχικότητα της τουριστικής σεζόν και κατανέμει με ομοιόμορφο τρόπο το εισόδημα στις γεωγραφικές περιοχές της χώρας. Ο Σ.Ε.Τ.Ε. επιλέγει στις άμεσες προτεραιότητές του, να στοχεύσει στην ουσιαστικότερη διασύνδεση πολιτισμού και τουρισμού. Το Υπουργείο Τουρισμού από την πλευρά του, κατανοώντας ότι η συνεργασία αποτελεί την λέξη -κλειδί, εφαρμόζοντας την Εθνική Περιφερειακή Τουριστική Πολιτική του, συνεργάζεται με τις 13 Περιφέρειες της χώρας, τους Δήμους, τους Αναπτυξιακούς φορείς, τον ιδιωτικό τομέα και τον Σ.Ε.Τ.Ε. για την τουριστική ανάπτυξη και ενιαία προώθηση και προβολή κάθε περιοχής και προορισμού με βάσει τα ισχυρά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής. Το 2018 ήταν το έτος Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς που είχε ως στόχο, να ενθαρρύνει περισσότερους πολίτες να ανακαλύψουν και να κατανοήσουν την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης, ενισχύοντας την αίσθησή τους πως ανήκουν σε έναν κοινό ευρωπαϊκό χώρο με το σύνθημα για το εν λόγω έτος να είναι « Η κληρονομιά μας : όταν το παρελθόν συναντά το μέλλον ».

Ο πολιτιστικός τουρισμός προστατεύει και αναδεικνύει το πολιτιστικό περιβάλλον, την κουλτούρα μιας γεωγραφικής περιοχής, τα ήθη και έθιμα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει ως στόχο την διαφύλαξη της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και την στήριξη, αλλά και προώθηση της τέχνης και τους τομείς δημιουργίας, με πρωτοβουλίες όπως το έτος Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς που αποσκοπούν στο να καταστήσουν σαφές το δυναμικό και πολύμορφο πολιτισμό της Ευρώπης (ΣΕΤΕ: Τουρισμός και Πολιτισμός, <https://www.tornosnews.gr/foreis/sete/29935-sete-toyrismos-kai-politismos.html>, Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018, <https://ec.europa.eu/culture/el/cultural-heritage/eu-policy-cultural-heritage/eyropaiko-etos-politistikis-klironomias-2018>).

Ο τουρισμός ως κοινωνικό φαινόμενο βρίσκεται σε άμεση αλληλεπίδραση με τον πολιτισμό και πέραν της οικονομικής του διάστασης αποτελεί τη ζωοφόρο έκφραση της ζωής του κάθε ανθρώπου. Οι τουρίστες επιδιώκουν να ζήσουν την έκφραση μιας γεωγραφικής περιοχής που επισκέπτονται, την κουλτούρα, την παιδεία, τα ήθη και έθιμα. Η επιθυμία τους είναι να βιώσουν την καθημερινή ζωή των ντόπιων κατοίκων, να γνωρίσουν το γίνεσθαι του κάθε λαού και να γίνουν μέρος της εμπειρίας. Σύμφωνα με τους Μάκιντος και Γκέλντερ, ο πολιτισμικός τουρισμός είναι κάθε είδους ταξίδι μέσω του οποίου μαθαίνουμε για την ιστορία των άλλων, την κληρονομιά τους, τους σύγχρονους τρόπους ζωής και σκέψης τους. Κατά αυτόν τον τρόπο δίδεται έμφαση στην γνώση πολιτισμικών διαδικασιών που συγκροτούν ένα ολόκληρο παρελθόντα ή σύγχρονο τρόπο ζωής (Πασχαλίδης, 2002:236). Ο πολιτισμικός τουρισμός περιλαμβάνει πληθώρα δραστηριοτήτων όπως επισκέψεις σε μουσεία, εκθέσεις, μνημεία ,γκαλερί ,φεστιβάλ κ.α. και σχετικές μελέτες έχουν αποδείξει ότι το συγκεκριμένο είδος τουρισμού μπορεί να είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο και για τον τουρίστα αλλά και για τον τόπο υποδοχής αυτού, αφού από τα έσοδα που δημιουργούνται στο τόπο υποδοχής δύναται να συντηρούνται πολιτιστικοί πόροι. Οι πολιτιστικοί τουρίστες θεωρούν τους εαυτούς τους πως είναι υψηλού μορφωτικού επιπέδου , αναβαθμισμένοι και γενικότερα πολυταξιδεμένοι. Βεβαίως ο τουρισμός αποτελεί μια κινούμενη κουλτούρα και άμεσα συνδεδεμένη με διευρυμένα μονοπάτια και προνόμια (Παυλογεωργάτος & Κωνσταντογλου,2004:63).

Κεφάλαιο 2. Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης

2.1 Η εισαγωγή του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης

« Πως είναι δυνατόν για μια Κοινότητα , που στερείται την πολιτιστική της διάσταση , να αναπτύσσεται ; ...Ο Πολιτισμός είναι η ψυχή της κοινωνίας. Επομένως πρωταρχικό καθήκον μας είναι να ασχοληθούμε με τα θεμέλια και τη φύση της Κοινότητας. Αυτό δε σημαίνει πως θα έπρεπε να επιβάλλουμε τα δικά μας ιδανικά. Αντίθετα θα πρέπει να αναγνωρίσουμε την ποικιλότητα και τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των λαών της Ευρώπης. Ο καθοριστικός παράγοντας της ευρωπαϊκής ταυτότητας βρίσκεται ακριβώς στο σεβασμό αυτής της ποικιλότητας με σκοπό τη δημιουργία ενός διαλόγου μεταξύ των πολιτισμών της Ευρώπης. Είναι καιρός να ακουσθεί η φωνή μας τόσο δυνατά ,όσο η φωνή των τεχνοκρατών. Ο πολιτισμός , η τέχνη και η δημιουργικότητα δεν είναι λιγότερο σημαντικά από την τεχνολογία, το εμπόριο και την οικονομία »

Μελίνα Μερκούρη ,π. Υπουργός Τουρισμού Ελλάδας

Στις 28 Νοεμβρίου 1983 πραγματοποιείται η πρώτη διάσκεψη των Υπουργών Πολιτισμού της ΕΟΚ και η Μελίνα Μερκούρη ως υπουργός Πολιτισμού της Ελλάδας ,εισηγείται στους ομολόγους της την θεσμοθέτηση του θεσμού « Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη » ο οποίος όρος αλλάζει ονομασία το 1999 σε «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης». Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης (ΠΠΕ), δημιουργείται με στόχο να συμβάλλει στην προσέγγιση των λαών της Ευρώπης ώστε να επιτευχθεί η ανάδειξη του πλούτου της πολυμορφίας των πολιτισμών της Ευρώπης του κάθε κράτους – μέλους και η δημιουργία μιας κοινής συνείδησης και ταυτότητας .

Η εισήγησή της Μ. Μερκούρη περιγράφει την ανάδειξη μιας πόλης σε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης σε ετήσια βάση για τα δώδεκα κράτη μέλη της ΕΟΚ, με σκοπό να προβάλλονται όλα τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της διοργανώτριας πόλης και στο σύνολο ολόκληρη η χώρα (Αποστολάκη ,2017: 8).

Κατά την πρώτη εφαρμογή του θεσμού της ΠΠΕ (1985-1997) συμμετέχουν οι **δώδεκα** χώρες μέλη με το θεσμό να πραγματοποιείται κάθε χρόνο. Οι πόλεις που κρίνονται ΠΠΕ μεταξύ των ετών 1985-1997 είναι : Αθήνα (1985) , Φλωρεντία (1986) ,

Άμστερνταμ (1987), Βερολίνο (1988), Παρίσι (1989), Γλασκόβη (1990), Δουβλίνο (1991), Μαδρίτη (1992) , Αμβέρσα (1993), Λισσαβόνα (1994) , Λουξεμβούργο (1995) , Κοπεγχάγη (1996) και Θεσσαλονίκη (1997).

Είναι μια από τις πρώτες οργανωμένες κινήσεις πολιτιστικής πολιτικής στην ΕΟΚ, αφού η έννοια του πολιτισμού δεν είχε εδραιωθεί στη κουλτούρα της ευρωπαϊκής πολιτικής και αξίζει να σημειωθεί πως η λέξη πολιτισμός αναφέρεται πρώτη φορά σε επίσημο ευρωπαϊκό κείμενο το **1968** και το 1978 συναντάται για πρώτη φορά επίσημη απόφαση για θέματα πολιτισμού (Ο θεσμός της ΠΠΕ. Μερικά συμπεράσματα από τη διοργάνωση του 2006 στην Πάτρα, <https://www.citybranding.gr/2015/07/2006.html>).

Η δράση για τη στήριξη του πολιτιστικού τομέα δεν είναι προτεραιότητα της ΕΟΚ, αφού ιδρύεται ως κατεξοχήν οικονομική ένωση στις 25 Μαρτίου 1957 με την Συνθήκη της Ρώμης και σύμφωνα με αυτήν δεν προβλέπεται καμία αρμοδιότητα πολιτιστικού περιεχομένου. Αυτό δεν είναι καθόλου αντιφατικό, γιατί την Κοινότητα δεν την ενδιαφέρουν θέματα Πολιτισμού. Για την κινητοποίηση της Κοινότητας στον τομέα του τουρισμού υπάρχει ομόφωνο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 1974, για την προτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ώστε να αναλάβει πρωτοβουλία για θέματα σχετικά με τον Πολιτισμό ωστόσο οι προσπάθειες πέφτουν στο κενό έως ότου το 1977, τελικά, αναλαμβάνει μια αξιόλογη πρωτοβουλία και αποφασίζει να παρέμβει και να υποβάλλει στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο την πρώτη της «Ανακοίνωση για την κοινοτική δράση στο πολιτιστικό τομέα» και δίδεται στην Ανακοίνωση αυτή ο ορισμός του πολιτιστικού τομέα. Η Επιτροπή θέτει ένα περιορισμένο πλαίσιο με προτάσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στο πολιτιστικό τομέα και η πρώτη αυτή Ανακοίνωση έχει συμβολικό χαρακτήρα αφού οδηγεί στην ευαισθητοποίηση των κοινοτικών οργάνων και πλέον γίνεται σαφές ότι η Συνθήκη της ΕΟΚ εισήγαγε και τις πολιτιστικές δραστηριότητες .

Η συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που υπογράφεται στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992, αποτελεί σταθμό για την δράση της Κοινότητας στον πολιτιστικό τομέα και αυτό γιατί για πρώτη φορά περιλαμβάνεται ειδικό άρθρο (αρθρ.128) για τον πολιτισμό κάτι που αποσαφηνίζει την υποστηρικτική πολιτική στάση της ΕΕ απέναντι στο θεσμό από την αρχή και κατά τη διάρκεια εξέλιξης του. Κατά αυτό τον τρόπο το

κενό που υπάρχει κατά την ίδρυση της Συνθήκης της Ρώμης το 1957 διορθώνεται και δίνει την δυνατότητα στην Κοινότητα να προχωρά σε στοχευμένες παρεμβάσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά την πρώτη Ανακοίνωση το 1977, με την οποία, εισαγάγει την πολιτιστική δραστηριότητα στην Κοινότητα, εκδίδει Δεύτερη (1982) και Τρίτη (1987) Ανακοίνωση προς το Συμβούλιο και μέσα στην πενταετία αυτή, μέσω των πρωτοβουλιών της Κοινότητας, επιτρέπει να εδραιωθούν και να αναπτυχθούν σημαντικές δράσεις όπως αυτή της διαφύλαξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μέσω του οποίου θεσμοθετήθηκε η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα, η πρόσβαση του κοινού στον πολιτιστικό τομέα κλπ.

Στην περίοδο αυτή καθιερώνονται τα Συμβούλια των Υπουργών Πολιτισμού και η Κοινότητα αναλαμβάνει και πρωτοβουλίες για την προώθηση της εικόνας της με την δημιουργία της Ορχήστρας νέων της ευρωπαϊκής κοινότητας καθώς και χρηματοδοτήσεις έργων αναστήλωσης στην Ακρόπολη με θερμό υποστηρικτή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Κόνσολα , 2006: 153,155-156).

2.2 Διαδικασία επιλογής της πόλης ΠΠΕ

Με το αριθ. 85/C 153/02 ψήφισμα των αρμοδίων για τα πολιτιστικά θέματα υπουργών, συνέρχονται στα πλαίσια του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουνίου 1985 σχετικά με τις ετήσιες εκδηλώσεις « Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη » και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το ψήφισμα , με τα εξής τρία βασικά άρθρα :
I. ορίζονται οι στόχοι και το περιεχόμενο, II. τα κριτήρια επιλογής & III. οργάνωση και χρηματοδότηση .

Πιο αναλυτικά :

I. «Στόχοι και περιεχόμενο .Οι αρμόδιοι για τα πολιτιστικά θέματα Υπουργοί θεωρούν ότι οι εκδηλώσεις «ευρωπαϊκή πολιτιστική πόλη» θα πρέπει να είναι η έκφραση ενός πολιτισμού ο οποίος, τόσο στην ιστορική του εμφάνιση όσο και στη σύγχρονη του ανάπτυξη, χαρακτηρίζεται από την παρουσία κοινών στοιχείων και από πλούτο ποικιλίας. Οι εκδηλώσεις αυτές διοργανώνονται για να βοηθήσουν την προσέγγιση των λαών των κρατών μελών αλλά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ευρύτερες ευρωπαϊκές πολιτιστικές συγγένειες. Οι εκδηλώσεις θα πρέπει να ανοίξουν στο ευρωπαϊκό κοινό ορισμένες

πολιτιστικές πλευρές της συγκεκριμένης πόλης, περιοχής ή χώρας. Θα μπορούν επίσης να συγκεντρώσουν στην εν λόγω πόλη έναν αριθμό πολιτιστικών συμμετοχών από άλλα κράτη μέλη, κυρίως προς όφελος των κατοίκων της συγκεκριμένης περιοχής. Μεταξύ αυτών των δύο πόλων υπάρχει δυνατότητα να δοθεί έμφαση σε πολλούς και ποικίλους ειδικούς τομείς και να επιλεγούν συναφή θέματα ώστε να είναι δυνατόν να αναδειχθεί η εν λόγω πόλη και να τονισθεί, ενδεχομένως, η συγκεκριμένη περίπτωση που προκάλεσε την επιλογή της.

II. Κριτήρια επιλογής. Κατά γενικό κανόνα, κάθε ημερολογιακό έτος θα πρέπει να επιλέγεται **μόνο μία** «ευρωπαϊκή πολιτιστική πόλη». Κάθε έτος ένα μόνο κράτος μέλος διοργανώνει την πολιτιστική αυτή εκδήλωση. Η απόφαση για την επιλογή της πόλης θα πρέπει να λαμβάνεται τουλάχιστον δύο χρόνια πριν ώστε να μπορούν να γίνουν οι απαραίτητες διευθετήσεις. Τα κράτη μέλη διαδέχονται το ένα το άλλο κατ' αρχήν κατ' αλφαβητική σειρά. Μπορούν ωστόσο να αλλάζουν τη σειρά μετά από συμφωνία. Κατ' αρχήν, θα πρέπει να συμπληρώνεται ένας γύρος των κρατών μελών πριν αρχίσει ο επόμενος.

III. Οργάνωση και χρηματοδότηση. Το κράτος μέλος, στο οποίο βρίσκεται η επιλεγείσα ευρωπαϊκή πόλη, ορίζει την αρχή του κράτους μέλους που θα αναλάβει την ευθύνη της οργάνωσης και χρηματοδότησης των εκδηλώσεων. Διοθέντος ότι οι εν λόγω εκδηλώσεις αποτελούν μέρος της πολιτιστικής συνεργασίας των κρατών μελών, αυτά τα τελευταία συμμετέχουν στην οργάνωση και ενημερώνονται τακτικά για την πορεία υλοποίησης των εκδηλώσεων. Στην οργάνωση των εκδηλώσεων μπορούν να συμμετάσχουν και άλλες ευρωπαϊκές και, ενδεχόμενα, μη ευρωπαϊκές χώρες. Οι αρμόδιοι για τα πολιτιστικά θέματα υπουργοί των κρατών μελών, παρίστανται, αν είναι δυνατό, στην εναρκτήρια τελετή. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να δίνεται ευρεία δημοσιότητα στο γεγονός » (Ψήφισμα των αρμοδίων για τα πολιτιστικά θέματα υπουργών συνελθόντων του συμβουλίου της 13^{ης} Ιουνίου ,1985:1-2)

Μετά το πρώτο ψήφισμα του **1985** (85/C 153/02) των αρμόδιων Υπουργών για τα πολιτιστικά θέματα και έως το 2004, οι πόλεις ορίζονται επί κυβερνητικής βάσης και το κάθε κράτος μέλος προτείνει και αναδεικνύει μια εθνική υποψήφια πόλη. Η τελική

επιλογή επικυρώνεται ομόφωνα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία της παρέχει και επιδότηση.

Από το **2005** και μετά αλλάζει η διαδικασία και η επιλογή των πόλεων ορίζεται κάθε χρόνο από το Συμβούλιο της Ευρώπης, βάσει σύστασης της Επιτροπής, που λαμβάνει υπόψη τη γνώμη επταμελούς κριτικής επιτροπής που είναι εμπειρογνώμονες στα θέματα πολιτισμού. Στην πλειοψηφία η κριτική επιτροπή διορίζεται από τους θεσμούς της ΕΕ και οι υπόλοιποι από το κράτος που θα φιλοξενήσει το θεσμό, μετά από συνεννόηση με την Επιτροπή.

Έως το 2006 (Απόφ. αριθ. 1419/1999/ΕΚ η οποία καταργείται την 31η-12-2006) το κάθε κράτος μέλος οφείλει να υποβάλλει υποψηφιότητα το αργότερο έως τέσσερα χρόνια νωρίτερα από την έναρξη των εκδηλώσεων και καθιερώνεται ένα σύστημα με το οποίο κάθε έτος θα ορίζονται δύο κράτη μέλη που μπορούν να υποβάλλουν υποψηφιότητα για τη διοργάνωση της ΠΠΕ συν μία ενδεχομένως πρωτεύουσα σε μία τρίτη ευρωπαϊκή χώρα δεδομένης της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Αριθ. Απόφ. 1419/1999/ του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου & του συμβουλίου της 25ης / 5 / 1999) .

Για τα έτη **2007-2019** (Απόφ. αριθ.1622/2006/ΕΚ ισχύς από 1-1-2007)/ καταργήθηκε με την Απόφ. αριθ.445/2014/ΕΕ) η διαδικασία υποβολής των αιτήσεων είναι η εξής: οι Ευρωπαϊκές χώρες που ενδιαφέρονται δημοσιεύουν μια πρόσκληση υποβολής προτάσεων τουλάχιστον 6 χρόνια πριν το προγραμματισμένο έτος εκδηλώσεων. Στη συνέχεια 5 χρόνια πριν το έτος εκδηλώσεων η κριτική επιτροπή εξετάζει τις προτάσεις και προεπιλέγει τις πόλεις. Η επιτροπή που κάνει την επιλογή αποτελείται από 13 εμπειρογνώμονες (7 μέλη διορίζονται για 3 χρόνια από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών και την Επιτροπή και τα 6 μέλη διορίζονται από τις χώρες της ΕΕ που συμμετέχουν). Η τελική επιλογή γίνεται μετά από 9 μήνες από την πρώτη συνεδρίαση και μετά από συστάσεις προς τις προεπιλεγμένες πόλεις. Τέσσερα έτη πριν την έναρξη των εκδηλώσεων οι πόλεις υποβάλλουν τις αιτήσεις τους προς τα θεσμικά όργανα σύμφωνα με τις συστάσεις που τους έχουν γίνει, και το Συμβούλιο ορίζει μία πόλη από τα δύο κράτη που θα είναι πόλεις ΠΠΕ.

Στις χώρες που θα αναγνωριστούν ως άριστες για την προετοιμασία των εκδηλώσεων, απονέμεται το βραβείο Μελίνα Μερκούρη. Το βραβείο απονέμεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Δημιουργική Ευρώπη (Αριθ. Απόφ. 1622/2006/EK/του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου της 24^{ης} /10/2006). Για τα έτη **2020-2033** (Απόφ. 445/2014/ΕΕ ισχύς από 4-5-2014) πλέον προκηρύσσεται **διαγωνισμός** 6 έτη νωρίτερα και οι ΠΠΕ ανακηρύσσονται 4 έτη πριν την έναρξη των εκδηλώσεων. Η διαδικασία γίνεται σε δύο στάδια από ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων στις ενδιαφερόμενες χώρες. Μετά την διαδικασία προεπιλογής συστήνεται κατάλογος με τις συστάσεις της ομάδας και μετά από 9 μήνες γίνεται η τελική διαδικασία επιλογής και η ομάδα εισηγείται την απονομή του τίτλου σε μία πόλη. Για κάθε χρόνο έχουν καταχωρηθεί στο χρονοδιάγραμμα της απόφασης δύο χώρες της ΕΕ και ο τίτλος απονέμεται σε μια πόλη από κάθε χώρα. Ανά τρία χρόνια δύναται να επιλέγεται και μια τρίτη πόλη από την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, από υποψήφια χώρα ή δύναται υποψήφια χώρα. Τονίζεται ιδιαίτερος η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία θέτει ως στόχο την ολοένα και στενότερη συνένωση των Ευρωπαϊκών λαών με βασικό καθήκον της ΕΕ να συμβάλλει στην προβολή της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς και όπου χρειάζεται να στηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών για τη βελτίωση της διάδοσης της ιστορίας και του πολιτισμού της. Ο θεσμός ΠΠΕ συγκαταλέγεται μεταξύ αυτών που εκτιμάται από τους ευρωπαίους πολίτες και ενώ μεταξύ των αρχικών στόχων ήταν αυτοί της ανάδειξης του πλούτου, της πολυμορφίας και της αμοιβαίας κατανόησης των ευρωπαϊκών πολιτισμών προστίθεται σταδιακά μια νέα διάσταση . Οι πόλεις που "κουβαλάνε" τον τίτλο ΠΠΕ έχοντας αξιοποιήσει τον αντίκτυπο που έχει ο τίτλος προωθούν τη γενικότερη ανάπτυξη τους βάσει των προτεραιοτήτων τους και των στρατηγικών τους . Η συμβολή του στην μακροπρόθεσμη στρατηγική μέσω του οποίου θα εκπληρώνεται ο μακροπρόθεσμος πολιτιστικός ,κοινωνικός και οικονομικός αντίκτυπος του τίτλου της ΠΠΕ, η ικανότητα υλοποίησης η οποία θα συνδυάζει χρηματοδότηση από εθνικές, ευρωπαϊκές, τοπικές και περιφερειακές πηγές, η βιωσιμότητα του θεσμού μετά τη λήξη του έτους και η αλλαγή της εικόνας της πόλης είναι σημεία στα οποία θα πρέπει να δίδεται έμφαση

(Αριθ. αποφ. 445/2014/ΕΚ/του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16^{ης} /04/ 2014)).

2.3 Κριτήρια επιλογής της πόλης ΠΠΕ

Όσον αφορά τα κριτήρια επιλογής, είναι σημαντικό οι πόλεις να έχουν προετοιμάσει και θεσπίσει πολιτιστική στρατηγική που θα καλύπτουν το έτος δράσης αλλά και σχέδια στήριξης πολιτιστικών δραστηριοτήτων για μετά το έτος εορτασμού. Είναι σημαντικό να σχεδιάζεται ο διαρκής μακροπρόθεσμος αντίκτυπος σε πολιτιστικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο καθώς και η στρατηγική προσέλευσης ενδιαφέροντος ευρωπαϊκού και διεθνούς κοινού ώστε να λάβει κατά το δυνατόν την μεγαλύτερη διάσταση για την εξασφάλιση της επιτυχίας του θεσμού και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης της πόλης. Ο σχεδιασμός καλλιτεχνικού οράματος σε συνδυασμό με την στρατηγική που θα ακολουθηθεί στο πολιτιστικό πρόγραμμα πρέπει να είναι προσδιορισμένο με σαφήνεια έτσι ώστε να υπάρχει συμμετοχή τοπικών καλλιτεχνών αλλά και πολιτιστικών οργανώσεων.

Στον πυρήνα του σχεδιασμού αναφέρεται η ισχυρή πολιτική υποστήριξη με ισχυρή δέσμευση από τις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές έτσι ώστε να διαβεβαιώνεται η δέσμευση για την υλοποίηση της δράσης. Η φιλοξενία του θεσμού θα έχει την υποστήριξη και συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού και θα δοθούν ευκαιρίες για συμμετοχή εθελοντών μέσα από ένα ευρύ φάσμα πολιτών.

Πιο αναλυτικά τα βασικά κριτήρια αξιολόγησης των αιτήσεων υποψηφιότητας είναι τα εξής έξι :

1. Συμβολή του τίτλου στη μακροπρόθεσμη στρατηγική της πόλης

Η υποψήφια πόλη πρέπει να περιλαμβάνει ένα σχέδιο μακροχρόνιας πολιτιστικής στρατηγικής το οποίο θα καλύπτει τη δράση της και μετά το έτος εορτασμού καθώς και κατατιθέμενο σχέδιο για τον τρόπο παρακολούθησης και αξιολόγησης του αντίκτυπου του τίτλου στην υποψήφια πόλη και το σχέδιο για την διάδοση των αποτελεσμάτων αξιολόγησης. Είναι σημαντικό να υπάρχει σχέδιο ανάπτυξης μακροπρόθεσμων δεσμών

μεταξύ του πολιτιστικού, κοινωνικού και οικονομικού τομέα της πόλης το οποίο μάλιστα θα περιλαμβάνει και την αστική ανάπτυξη.

2. Ευρωπαϊκή διάσταση του προγράμματος

Το περιεχόμενο του φακέλου οφείλει να περιλαμβάνει, τη ποιότητα και το εύρος των δραστηριοτήτων για την προώθηση της πολιτιστικής ποικιλότητας της Ευρώπης μέσω του οποίου θα αναδεικνύονται οι κοινές πτυχές του πολιτισμού, της κληρονομιάς και της ιστορίας της Ευρώπης. Η ευρωπαϊκή διάσταση του προγράμματος θα εμπλουτίζεται από το πεδίο και την ποιότητα των δραστηριοτήτων με καλλιτέχνες από την Ευρώπη και κατά περίπτωση συνεργασία με επιχειρηματίες ή με πόλεις που φέρουν τον τίτλο από προηγούμενα έτη. Σημείο αξιολόγησης είναι η στρατηγική για την προσέλκυση ευρωπαϊκού και διεθνούς κοινού.

3. Πολιτιστικό και καλλιτεχνικό περιεχόμενο του προγράμματος

Σημαντικό σημείο αξιολόγησης του φακέλου είναι η ύπαρξη σαφούς καλλιτεχνικού οράματος με εύρος και πολυμορφία, όπου θα είναι εμφανής η στρατηγική για το πολιτιστικό πρόγραμμα στο οποίο θα συμμετέχουν τοπικοί καλλιτέχνες και πολιτιστικές οργανώσεις για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος. Η πόλη θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να συνδυάζει την παραδοσιακή τοπική πολιτιστική κληρονομιά με νέες καινοτόμες και πειραματικές μορφές πολιτιστικής έκφρασης.

4. Ικανότητα υλοποίησης του προγράμματος

Το πόσο δυναμική είναι μια υποψηφιότητα εξαρτάται από τις δυνατότητες των βιώσιμων υποδομών της προκειμένου να φέρει τον τίτλο της ΠΠΕ αλλά κρίσιμο σημείο είναι και κατά πόσο η υποψηφιότητα διαθέτει ευρεία πολιτική στήριξη με δέσμευση από τις τοπικές, εθνικές και περιφερειακές αρχές της χώρας.

5. Προσέγγιση

Η ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού με την μορφή του εθελοντισμού, τόσο κατά την προετοιμασία όσο και κατά την υλοποίηση της δράσης, προκειμένου να συμμετάσχει στις πολιτιστικές δραστηριότητες ως μια καθημερινή δραστηριότητα

είναι σημαντική στρατηγική για τη διαμόρφωση ενός κοινού που θα υποστηρίζει όλο το εγχείρημα από την υποψηφιότητα ως την υλοποίηση του προγράμματος. Οι ευκαιρίες συμμετοχής θα πρέπει να παρέχουν την δυνατότητα προσβασιμότητας σε ένα ευρύ φάσμα πολιτών με έμφαση στους νέους, στα περιθωριοποιημένα άτομα και τις μειονότητες, στα ηλικιωμένα άτομα και στα άτομα με αναπηρία. Η συνολική στρατηγική περιλαμβάνει και τις σχολικές δομές δίνοντας βαρύτητα στην εκπαίδευση των παιδιών .

6. Διαχείριση

Σημαντικό και τελευταίο σημείο αξιολόγησης είναι το σύνολο της διαχείρισης. Πολύ σημαντική είναι η στρατηγική για την συγκέντρωση των απαιτούμενων οικονομικών πόρων που μπορεί να περιλαμβάνει σχέδια για την δημοσιονομική στήριξη από ενωσιακά προγράμματα έως σχεδιασμό για την αντιμετώπιση τυχόν απρόοπτων καταστάσεων. Εξίσου σημαντική κρίνεται η διοικητική και οργανωτική δομή, για την υλοποίηση της δράσης καθώς και η περιγραφή της δέουσας συνεργασίας ανάμεσα στις τοπικές αρχές και την οργανωτική δομή η οποία θα είναι στελεχωμένη με άτομα που διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες και πείρα στον σχεδιασμό, τη διαχείριση και την εκτέλεση του πολιτιστικού προγράμματος για το έτος εορτασμού (Αριθ. απόφ. 445/2014/ΕΕ του ΕΚ & του Συμβουλίου από την 16/4/2014, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32014D0445>)

2.4 Η ελληνική παρουσία στο θεσμό

Η Ελλάδα έως σήμερα (2022) έχει φιλοξενήσει το θεσμό άλλες τρεις φορές και κατέχει εξέχουσα θέση στην ιστορία, αφού η Αθήνα γέννησε το θεσμό της ΠΠΕ μέσω της εισήγησης της τότε Υπουργού Πολιτισμού Μ. Μερκούρη. Η Αθήνα ανακηρύσσεται πρώτη Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πόλη το 1985, ακολουθεί η Θεσσαλονίκη δώδεκα χρόνια μετά το 1997 και στη συνέχεια η Πάτρα το 2006.

Η Ελευσίνα ανακηρύσσεται η πόλη ΠΠΕ για το έτος 2021, ωστόσο μετά από απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την επίτευξη των στόχων της δράσης βασική προϋπόθεση είναι ο τουρισμός, η διοργάνωση εκδηλώσεων, η

συμμετοχή των πολιτών και η κινητικότητα να μην αντιμετωπίζουν εμπόδια αφού η υλοποίηση είναι δύσκολη λόγω της πανδημίας Covid-19. Έτσι αποφασίζεται μετά από διαδικασία διαβούλευσης στην οποία συμμετείχαν οι οικείες πόλεις και τα κράτη μέλη, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το έτος κατά το οποίο η Ελλάδα (Ελευσίνα) δικαιούται να φιλοξενήσει τον τίτλο θα πρέπει να μετακινηθεί από το **2021 στο 2023** (Απόφαση (ΕΕ) 2020/2229 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} /12/2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D2229&from=EN>)

Αθήνα , 1985

Η Αθήνα η οποία είναι πρωτεύουσα της Ελλάδας, λαμβάνει την τιμή να γίνει η πρώτη πόλη που θα φιλοξενήσει τη διοργάνωση του θεσμού το 1985, δύο έτη μετά την ίδρυσή του το 1983. Η Αθήνα επιλέγεται ως η πρώτη ΠΠΕ αφού η ιδέα του θεσμού είναι ελληνική αλλά και γιατί η Αθήνα διαχρονικά λειτουργεί ως η πόλη πρότυπο για την Ευρώπη τόσο στις τέχνες όσο και στη διανοήση και είναι η πόλη στην οποία γεννήθηκε η κλασική αρχαιότητα και η Δημοκρατία .

Πηγή : <https://m.eirinika.gr/>

Η Αθήνα άδραξε την ευκαιρία για να κεντρίσει το ενδιαφέρον του ευρωπαϊκού κόσμου και διοργανώνει τις εκδηλώσεις με λαμπρότητα και ισχυρούς συμβολισμούς. Διοργανώνονται εκδηλώσεις θεάματος – ακρόασης, εκθέσεις εικαστικών, εκπαιδευτικές εκδηλώσεις πολιτισμού, επισκέψεις σε χώρους, συμμετοχή σε φεστιβάλ και γιορτές, μουσική, χορός και οπτικοακουστικές εκδηλώσεις. Στα εμβληματικά έργα τα οποία έχουν συνδεθεί με το θεσμό είναι η ανακαίνιση πέντε αιθουσών του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου και η αναμόρφωση αρκετών πολιτιστικών υποδομών. Μεταξύ πολλών εκθέσεων που πραγματοποιούνται αξιομνημόνευτη είναι αυτή στην

Εθνική Πινακοθήκη η οποία εγκαινιάζεται από τον Πρόεδρο της Γαλλίας , Φρανσουά Μιτεράν.

Κεντρική ιδέα του Προγράμματος της Αθήνας είναι η προβολή της λάμψης της πόλης στο πέρασμα των αιώνων, ενώ παράλληλα, χρειάζεται να διασφαλισθεί η πολιτιστική παρουσία άλλων χωρών στην πόλη. Ο πυρήνας γύρω από τον οποίο κινείται το Πρόγραμμα της Αθήνας είναι η πολιτιστική αναβάθμιση και αποκέντρωση στο Λεκανοπέδιο, η ανταλλαγή ιδεών, εμπειριών και η σύμπραξη με τις άλλες χώρες της Ευρώπης, η κινητοποίηση και συμμετοχή του καλλιτεχνικού, πολιτισμικού και επιστημονικού δυναμικού της χώρας και κατά βάση η αποκεντρωμένη πολιτική στους πόρους και τις υποδομές πολιτισμού. Η Αθήνα είναι η πόλη που για πρώτη φορά φιλοξενεί το θεσμό χωρίς προηγούμενη εμπειρία και ο θεσμός είναι σε πρώιμο στάδιο κάτι που σημαίνει πως δεν έχουν ακόμη καλά τελειοποιηθεί οι δυνατότητές του και είναι αδύνατη η οποιαδήποτε σύγκριση της πρώτης διοργάνωσης με τις επόμενες, οι οποίες μάλιστα είναι πολλά χρόνια μετά από την Αθήνα. Από την μετέπειτα πορεία του θεσμού φαίνεται ότι η Αθήνα ως ΠΠΕ 1985 πέτυχε να μεταφέρει το βασικό μήνυμά της στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, που δεν είναι άλλο, από το να αναδείξουν στο μέλλον το θεσμό όπως αυτές θα ορίσουν μέσα από τα δικά τους δεδομένα και στόχους (Πάπαρη ,2011:456-457).

Θεσσαλονίκη , 1997

Η Θεσσαλονίκη είναι η δεύτερη πόλη της Ελλάδας που γίνεται ΠΠΕ μετά την Αθήνα το 1985. Είναι η Περιφερειακή ιστορική πρωτεύουσα της Βόρειας Ελλάδας με σημαντικό λιμάνι και ιστορία που εκκινεί από την κλασική αρχαιότητα μέχρι το Βυζάντιο και την Οθωμανική αυτοκρατορία. Η Θεσσαλονίκη είναι σημαντική πολυπολιτισμική και συνεδριακή πόλη, αφού μεγάλης κλίμακας διοργανώσεις φιλοξενούνται ή φιλοξενήθηκαν εκεί, με κάποιες από αυτές να θεωρούνται πολύ σημαντικές όπως η Ετήσια Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης, τα ετήσια Διεθνή Φεστιβάλ Κινηματογράφου και Ντοκιμαντέρ, η Σύνοδος Κορυφής της ΕΕ το 2003, το Σταυροδρόμι της Μεσογείου, το Φεστιβάλ Jazz , Biennale, το Φεστιβάλ Δημητρίων. Η πόλη της Θεσσαλονίκης με 1.084.001 κατοίκους (2001) είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό πόλη της χώρας μας και έχει ως βασική επιδίωξη να φιλοξενήσει και άλλα γεγονότα μεγάλης κλίμακας στη περιοχή της.

Πηγή : <https://thanasakisopolitevomenos.files.wordpress>

Το 1992 η Θεσσαλονίκη ορίζεται ΠΠΕ για το έτος 1997, με βασικότερο κίνητρο της υποψηφιότητας της πόλης να είναι η εξασφάλιση της δέσμευσης της κυβέρνησης στην ανάπτυξη της Μακεδονίας και στην ανάγκη να στηριχθεί η αποκέντρωση της χώρας δαπανώντας τα απαραίτητα χρήματα από τους προϋπολογισμούς του κράτους για την εξέλιξη της πόλης σε ένα πολιτιστικό κέντρο των Βαλκανίων. Ο επίσημος στόχος είναι να αναδειχθεί η πόλη σε Μητρόπολη των Βαλκανίων, με την αναβάθμιση της πολιτιστικής της υποδομής ,μέσω της οποίας θα βελτιωθεί η εικόνα της πόλης διεθνώς, θα ενισχυθεί η τοπική υπερηφάνεια και αυτοπεποίθηση των κατοίκων, θα ενισχυθούν οι τοπικοί καλλιτέχνες, θα αναπτυχθούν σχέσεις με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θα ενισχυθεί η επισκεψιμότητα από τουρίστες εντός και εκτός Ελλάδας , θα βελτιωθούν οι μη πολιτιστικές υποδομές και θα υπάρξει μακροπρόθεσμη πολιτιστική ανάπτυξη. Στην επίσημη έκθεση των Robert Palmer/Rae Associates (2004) παρουσιάζονται η επιχειρησιακή δομή του οργανισμού της εταιρείας καθώς και οι αρμοδιότητες, η ιεραρχία της εκτελεστικής ομάδας, όλες οι αλλαγές της διοίκησης, ο αριθμός των εργαζομένων, τα σημαντικά προβλήματα της επιχειρησιακής δομής και του προσωπικού, το πολιτιστικό πρόγραμμα της πόλης της Θεσσαλονίκης, οι κύριες πηγές εντάσεων και προβλημάτων, ο πολιτιστικός αντίκτυπος, η χωροθέτηση του προγράμματος, ενδεικτικές εκδηλώσεις, οι τυχόν διαβουλεύσεις, εκδηλώσεις με την μεγαλύτερη προσέλευση και τα σημαντικότερα θέματα που συνδέονται με το καλλιτεχνικό πρόγραμμα. Μεταξύ άλλων στις σημαντικότερες παρεμβάσεις

αναφέρεται η ανακαίνιση πέντε και η κατασκευή οκτώ νέων θεάτρων, η ανακαίνιση στο αεροδρόμιο αλλά και στο σιδηροδρομικό σταθμό, η μετατροπή πέντε εμπορευματικών αποθηκευτικών χώρων του λιμανιού σε πολιτιστικούς χώρους για μουσική, θέατρο και εκθέσεις, οι δρόμοι που μετατράπηκαν σε πεζόδρομους και έργα ανάπλασης σε νεκροταφεία και πάρκα, η κατασκευή νέων μουσείων για τους πρόσφυγες, την εβραϊκή ιστορία, την σύγχρονη τέχνη, τη λαογραφία και τη δημιουργία περίπου 15 νέων χώρων στέγασης πολιτιστικών φορέων.

Η πόλη δρομολογεί συνολικά 1.271 πολιτιστικά γεγονότα εκ των οποίων 195 εκθέσεις, 188 θεατρικές παραστάσεις, 33 μουσικές παραστάσεις, 95 συνέδρια και 126 δραστηριότητες που αφορούν τη λογοτεχνία. Ενδεικτικές εκδηλώσεις του προγράμματος που προσελκύουν μεγάλο ενδιαφέρον είναι «Οι θησαυροί του Αγίου Όρους», όπου εκτίθενται κειμήλια από τα Μοναστήρια του Αγίου Όρους που ποτέ πριν δεν είχαν εκτεθεί εκτός Μοναστηριών και οι επισκέπτες αγγίζουν περίπου τα 700.000 άτομα, η συναυλία των U2 την οποία παρακολουθούν 50.000 άτομα, η έκθεση του Caravaggio, η βραδιά γκαλά μπαλέτου, το Ελληνο-ιταλικό καρναβάλι και το Καρναβάλι της Βενετίας. Για την ανάπτυξη του δημιουργικού ταλέντου των τοπικών καλλιτεχνών πραγματοποιείται ειδική εκπαίδευση για τη βελτίωση των καλλιτεχνικών δεξιοτήτων τους και περίπου το 80% των εκδηλώσεων αφορά καλλιτέχνες από την Ελλάδα.

Στα αρνητικά της διοργάνωσης θα σημειωθούν οι πολλές εκδηλώσεις που έρχονται σε αντίθεση με τον ανεπαρκή χρόνο σχεδιασμού τους και το ασήμαντο τοπικό ενδιαφέρον καθώς και η ανεπάρκεια επικοινωνίας του προγράμματος εκδηλώσεων στο κοινό. Τα οικονομικά προβλήματα, η δυσκολία επικοινωνίας του διοικητικού συμβουλίου το οποίο επιλέγει το πρόγραμμα από πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα επιδεικνύει πως κυριαρχούν ομάδες συμφερόντων. Ιδιαίτερα μεγάλο πρόβλημα δημιουργεί η μη έγκαιρη ολοκλήρωση έργων υποδομής που σκοπό είχαν να φιλοξενήσουν πολιτιστικές δραστηριότητες με αποτέλεσμα την συχνή ματαίωση τους. (Robert Palmer/Rae Associates, European Cities and Capitals of Culture-Study prepared for the European Commission, 2004, 40: 80)

Πάτρα , 2006

Η Πάτρα είναι πρωτεύουσα του νομού Αχαΐας, εντοπίζεται στα βόρεια της Πελοποννήσου με 168.034 κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ,2011), είναι η τρίτη πόλη της Ελλάδας που γίνεται ΠΠΕ μετά την Θεσσαλονίκη το 1997, και η τρίτη σε πληθυσμιακό μέγεθος πόλη της Ελλάδας. Διαθέτει ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας μας που αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας αλλά και της Πελοποννήσου με τα Επτάνησα και είναι το τουριστικό, εμπορικό και συγκοινωνιακό κέντρο της Πελοποννήσου. Βρίσκεται μεταξύ ενός αρχαιολογικού τριγώνου που σχηματίζουν η Αρχαία Ολυμπία, η Επίδαυρος και οι Δελφοί.

Πηγή : <https://www.in2life.gr/>

Η πόλη της Πάτρας το 2003 παίρνει το χρίσμα και ανακηρύσσεται ΠΠΕ για το έτος 2006 με ισχυρά επιχειρήματα να συνοδεύουν την υποψηφιότητά της :

1. Η κομβική γεωγραφική της θέση και η ανάγκη για μετατροπή της σε ένα οικονομικό, διοικητικό και πολιτιστικό κέντρο της Πελοποννήσου.
2. Μετά την αποβιομηχάνιση της περιοχής που ολοκληρώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η πόλη έχει ανάγκη από μια ισχυρή οικονομική ενδυνάμωση και αλλαγή του κοινωνικοοικονομικού της προφίλ.
3. Η ύπαρξη πολιτιστικών εκδηλώσεων όπως το Πατρινό Καρναβάλι ,μπορούν να ανταγωνιστούν επάξια αντίστοιχα ευρωπαϊκά πολιτιστικά δρώμενα.

4. Διαχρονικές αποτυχημένες προσπάθειες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού παρόλες τις προσπάθειες ανάπτυξης.
5. Η εμπειρία και οι υλικοτεχνικές υποδομές που αποκτήθηκαν από την πρόσφατη φιλοξενία των Ολυμπιακών αγώνων του 2004.

Την υλοποίηση της ΠΠΕ 2006 θα αναλάβει μια ανώνυμη εταιρεία που θα ιδρυθεί με καθυστέρηση το 2005. Αυτή η καθυστέρηση έχει ως αποτέλεσμα μετά την εκπόνηση του προγράμματος, μέρος του προγραμματισμού που αφορούσε στις παρεμβάσεις σε χώρους της πόλης να ματαιώνεται λόγω της καθυστερημένης συγκρότησης του φορέα υλοποίησης, της μείωσης των πόρων που είχαν αρχικά εξαγγελθεί καθώς και λόγω της δυσχέρειας στην πολιτική επικοινωνία που προέκυψε μετά την αλλαγή κυβέρνησης από τις εθνικές εκλογές του 2004. Η παραίτηση του καλλιτεχνικού διευθυντή Θ. Μικρούτσικου το 2006, ήταν ένας παράγοντας που έντεινε την ήδη προβληματική κατάσταση, λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντική θέση που κατέχει ένας καλλιτεχνικός διευθυντής (Γκατζής, 2019:4-7).

Από τα 21 έργα υποδομών που πραγματοποιούνται έως το 2006, η εικόνα της πόλης το Μάρτιο 2015 είναι η εξής : 5 περιπτώσεις έργων αξιοποιούνται εξολοκλήρου και μόνο οι 8 χώροι από τους 21 ανήκαν στο Δήμο Πατρών κάτι που σημαίνει πως η μελλοντική αξιοποίηση των έργων δεν είναι στην ευχέρεια της πόλης. Μια σημαντική καινοτομία της διοργάνωσης είναι το πρόγραμμα εθελοντισμού το οποίο είχε αφήσει τα σημάδια και την καλή φήμη του κατά την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004. Το πρόγραμμα υποστηρίζεται από περίπου χίλιους διακόσιους (1.200) εθελοντές οι οποίοι αθροίζουν τις δυνάμεις τους και προετοιμάζουν την πόλη για την υποδοχή του θεσμού. Τις εκδηλώσεις παρακολουθούν ένα εκατομμύριο (1.000.000) θεατές και από τις συνολικά σαράντα (40) συμμετέχουσες χώρες της διοργάνωσης οι καλλιτέχνες που συμμετέχουν αγγίζουν τις τρεις χιλιάδες (3.000).

Οι εθελοντές εκπαιδεύονται στους χώρους που υλοποιούνται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις και αυτή η κινητοποίηση των πολιτών γίνεται ένας δυνατός θεσμός και πλέον λειτουργεί σε μόνιμη βάση γραφείο εθελοντισμού υπό τον έλεγχο της ομάδας εθελοντών της πόλης. Η αύξηση του τουρισμού καταγράφεται στα θετικά πρόσημα

του θεσμού για την πόλη που συνακόλουθα αυξάνει την ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες και ευνοεί την επιχειρηματική ανάπτυξη.

Το κόστος των 5 εκατ. ευρώ που δαπανώνται για την κατασκευή των έργων υποδομής είναι στα αρνητικά πρόσημα σκεπτόμενοι ότι κάποιες από τις υποδομές έμειναν αναξιοποίητες μετά την ολοκλήρωση των εκδηλώσεων κατά το έτος εορτασμού. Το ποσό των 23 εκατ. ευρώ που δαπανάται για να προβληθεί η πόλη καθώς και για να υλοποιηθούν πολιτιστικές δράσεις θα μπορούσε να έχει επενδυθεί σε άλλους τομείς και να αποφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη για την πόλη (Τσιλίρας, 2015:1-6).

Η ΠΠΕ Πάτρα 2006 μας διδάσκει ότι ο φορέας διοργάνωσης πρέπει να συστήνεται τουλάχιστον τρία (3) έτη πριν τη διοργάνωση με ταυτόχρονο ορισμό του καλλιτεχνικού διευθυντή. Πρέπει να είναι ευέλικτος όπως μια Α.Ε. και να ξεπερνά τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις που παρουσιάζονται κατά την εκτέλεση των έργων και να έχει την πλήρη οικονομική υποστήριξη από τοπικές, περιφερειακές, εθνικές και ευρωπαϊκές πηγές. Ο προγραμματισμός των κτιριακών υποδομών, πρέπει να ορίζει υπαρκτούς στόχους και να μην ξεπερνά τις δυνατότητες που έχει ο φορέας γιατί τα πολλά και φιλόδοξα έργα τις περισσότερες φορές μένουν ανολοκλήρωτα. Είναι αρκετό να ολοκληρωθούν ένα έως δύο έργα υποδομής τα οποία να ανήκουν στον φορέα ώστε να μπορούν στη συνέχεια να συντηρηθούν και το κάθε έργο να συνοδεύεται απαραίτητα από μελέτη βιωσιμότητας (Τσιλίρας, 2015:1-6).

2.5 Η μεθοδολογία και τα βήματα της προ εκτίμησης των επιπτώσεων για τις ΠΠΕ

Το να προ εκτιμηθούν οι επιπτώσεις που έχει ένα θεσμός τόσο σημαντικός όσο αυτός της ΠΠΕ, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για να διαχειρισθεί και οργανωθεί σωστά. Σκοπός της διαδικασίας αυτής είναι να συγκεντρωθούν και αναλυθούν πληροφορίες, να καθορισθούν ειδικοί και έγκυροι στόχοι και να αναζητηθούν τα μέσα με τα οποία αυτοί θα στεφθούν με επιτυχία. Η προ εκτίμηση πρέπει να έχει ολοκληρωθεί τουλάχιστον τρία έως τέσσερα χρόνια πριν το έτος εορτασμού, αφού συμβάλλει στον εύστοχο υπολογισμό των αναγκών και στόχων της πόλης αλλά και στην πιο καλή οργάνωση της κατά τον χρόνο προετοιμασίας της. Η προ εκτίμηση των επιπτώσεων μπορεί να είναι το μέτρο με το οποίο θα συγκρίνεται η παρούσα κοινωνική, οικονομική

και περιβαλλοντική κατάσταση της πόλης με την μελλοντική κατάσταση έτσι όπως θα έχει διαμορφωθεί μετά το πέρας του έτους εορτασμού. Για την υλοποίηση της διαδικασίας της εκ των προτέρων (ex-ante) αξιολόγησης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καθορίσει ορισμένα βήματα, τα οποία με τις κατάλληλες προσαρμογές θα είναι ικανά να συγκροτήσουν ένα οδηγό προ εκτίμησης επιπτώσεων για κάθε πόλη ΠΠΕ. Καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθόρισε τα βήματα, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα βήματα δεν είναι ένα τυποποιημένο μοντέλο - οδηγός για την κάθε πόλη αφού η κάθε μία έχει προσδιορίσει την στρατηγική που θα ακολουθήσει μέσω των αναγκών αλλά και των στόχων που έχει θέσει. Τα βήματα σύμφωνα με αυτά που ορίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνδυασμό με όσα έχουν υιοθετήσει διάφορες πόλεις ΠΠΕ κατά τις εκ των προτέρων αξιολογήσεις τους, είναι τα εξής:

1ο Βήμα : Η ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης

Το πρώτο και σημαντικό βήμα της προ εκτίμησης των επιπτώσεων, είναι να αναλυθεί η υπάρχουσα κατάσταση της διοργανώτριας πόλης. Μέσω της ανάλυσης δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας της πρώτης εικόνας της πόλης μέσω στοιχείων που σχετίζονται με την περιβαλλοντική και αστική κατάσταση, την οικονομία και τη δομή της κοινωνίας της πόλης. Αν υπάρχουν προβλήματα δίνεται η δυνατότητα να αναδυθούν και αντιμετωπιστούν.

2ο Βήμα : Η εκτίμηση των παραγόντων επιρροής & των αναγκών

Μετά το πρώτο και σημαντικό πρώτο βήμα με το οποίο αναλύεται η υπάρχουσα κατάσταση και αναγνωρίζονται τα προβλήματα της πόλης, προκύπτουν αυτόματα και οι ανάγκες της, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν μπορεί εξωγενείς και απρόβλεπτοι παράγοντες να προκύψουν και να είναι ικανοί να ταράξουν την διενέργεια του θεσμού αν δεν υπάρξει έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση. Η διοργανώτρια πόλη είναι απαραίτητο να λαμβάνει μέτρα πρόληψης για την αποφυγή και αντιμετώπιση αυτών των έκτακτων περιστατικών.

3^ο Βήμα : Ανάλυση SWOT

Η ανάλυση SWOT είναι ένα σημαντικό εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο είναι απαραίτητο να χρησιμοποιείται ώστε να μελετώνται τα δυνατά (Strengths), τα αδύνατα (Weaknesses) σημεία, οι απειλές (Threats), οι ευκαιρίες (Opportunities) που πιθανότατα υπάρχουν. Τα δυνατά και αδύνατα σημεία σχετίζονται με το εσωτερικό περιβάλλον της πόλης και προέρχονται από τους εσωτερικούς πόρους που έχει στην ιδιοκτησία της. Αντίθετα οι ευκαιρίες και οι απειλές αντικατοπτρίζουν μεταβλητές από το εξωτερικό περιβάλλον της πόλης και καλείται να τις εντοπίσει και να προσαρμοστεί σε αυτές.

4^ο Βήμα : Ο προσδιορισμός δεικτών & στόχων

Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα. Οι στόχοι, όπως προσδιορίζονται από το Πολιτιστικό Πρόγραμμα της πόλης, διακρίνονται σε ειδικούς και γενικούς στόχους. Οι δείκτες εκτίμησης των επιπτώσεων θα πρέπει να είναι μοναδικοί και σύμφωνοι με τους στόχους, στρατηγικούς- γενικούς που έχει ορίσει η πόλη για την πολιτιστική της στρατηγική.

Ο σκοπός της εκ των προτέρων (ex-ante) αξιολόγησης σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001) είναι, να μετατρέπονται οι βασικοί στόχοι πολιτικής που αρχικά έχουν τεθεί, σε μετρήσιμους ποιοτικούς ή ποσοτικούς στόχους με ταυτόχρονο προσδιορισμοί του βαθμού υλοποίησής τους. Μέσω αυτής της διαδικασίας γίνεται ξεκάθαρη η σχέση μεταξύ των προβλημάτων και των στόχων, δίδεται η αφετηρία για να καθοριστούν τα κριτήρια επιτυχίας και με γνώμονα τους δείκτες παρέχεται η δυνατότητα μέτρησης της προόδου ή της αποτυχίας.

Οι δείκτες σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001) είναι απαραίτητο να είναι :

- Ποσοτικοί (με καθορισμό τιμής -στόχου ή τιμές βάσης) ή ποιοτικοί
- Μετρήσιμοι κατά την διαδικασία της παρακολούθησης
- Αξιόπιστοι και με σαφή βαθμό υλοποίησης
- Οι ουσιαστικές αλλαγές που φιλοδοξούν να επιτύχουν οι οριζόμενοι στόχοι.
- Είναι απαραίτητο κατά την διεργασία της συνεχούς επίβλεψης, να γίνεται ξεκάθαρος ο βαθμός με τον οποίο υλοποιούνται οι στόχοι αλλά τα προβλήματα που είναι πιθανό να συμβούν.

5^ο Βήμα : Η διαμόρφωση εναλλακτικών σεναρίων

Το να προ εκτιμηθούν οι επιπτώσεις είναι μία μέθοδος που πρωτίστως σχετίζεται με μια κατάσταση που αφορά το μέλλον, είναι σημαντική η προβολή εναλλακτικών σεναρίων έτσι ώστε να προσεγγιστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι επιπτώσεις. Ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσονται τα εναλλακτικά σενάρια στηρίζονται σε παράγοντες οι οποίοι αποτελούν τα βασικά στοιχεία τα οποία προσδιορίζουν τα σενάρια (2^ο Βήμα) συνδυαστικά με τους δείκτες (4^ο Βήμα).

6^ο Βήμα : Μαθήματα του παρελθόντος

Μέσω του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας που έχει φιλοξενηθεί σε πάνω από 50 χώρες παρέχεται η ικανότητα σε πόλεις που μελλοντικά διοργανώνουν το θεσμό, να αποφύγουν κακές πρακτικές του παρελθόντος, λάθη και αστοχίες και να παραδειγματιστούν από πόλεις ΠΠΕ που ακολούθησαν καλές πρακτικές και πέτυχαν τα καλύτερα αποτελέσματα.

7^ο Βήμα : Ενδεικτική πρόταση

Μετά την ολοκλήρωση των έξι βημάτων, διαμορφώνεται πλέον μια πρώτη εικόνα της παρούσας θέσης της πόλης, γίνεται εκτίμηση των αναγκών αλλά και των παραγόντων επιρροής, αναλύονται τα δυνατά-αδύνατα-σημεία καθώς και οι ευκαιρίες και τα αδύνατα σημεία και διαμορφώνονται τα εναλλακτικά σενάρια για την καλύτερη προσέγγιση της προ εκτίμησης των επιπτώσεων. Οι καλές και κακές πρακτικές προηγούμενων πολιτιστικών πρωτευουσών δίνουν τη δυνατότητα στη διοργανώτρια πόλη να πάρει μαθήματα έτσι ώστε να εξασφαλιστεί πως θα αποφευχθούν τα λάθη και πως θα στεφθεί με επιτυχία ο θεσμός. Έχοντας ως δεδομένα όλα τα παραπάνω και τον σαφή προσδιορισμό των στόχων και των δεικτών κρίνεται σκόπιμη μια πρόταση που παρέχει ενδείξεις ,για την εξασφάλιση της καλύτερης δυνατής λειτουργίας του θεσμού έχοντας ως γνώμονα τα αποτελέσματα να έχουν μελλοντική απήχηση στη πόλη μετά το έτος ολοκλήρωσης του εορτασμού_(Νικολοπούλου , 2018: 53-56)

2.6 Παράγοντες που οδηγούν σε επιτυχία μια ΠΠΕ

Οι πόλεις που μέχρι σήμερα έχουν φιλοξενήσει το θεσμό της ΠΠΕ, είναι πιθανό να έχουν δώσει μορφή σε ένα μοντέλο το οποίο πρέπει να είναι υπόδειγμα και το οποίο περιλαμβάνει κάποια στοιχεία τα οποία πρέπει να ακολουθηθούν ή να αποφευχθούν από μια πόλη για την σωστή οργάνωση του θεσμού ώστε να στεφθεί με επιτυχία. Έχοντας αναλύσει και συγκρίνει άλλες ΠΠΕ, συμπεραίνεται ότι μια πόλη μπορεί να οδηγηθεί στην επιτυχία όταν όλοι μαζί οι φορές, καλλιτέχνες, οργανισμοί και διάφοροι συμμετέχοντες, λειτουργούν αρμονικά μαζί με κριτήριο την συμμετοχή του κοινού και με κριτήριο ότι ο θεσμός θα φιλοξενείται σε εγκαταστάσεις υψηλής αισθητικής με χαμηλό λειτουργικό κόστος και υψηλή ποιότητα που αυτόματα θα οδηγήσει σε μακροχρόνια λειτουργικότητα η οποία εγγυάται την επιτυχία(Καλαπόδη, 2008:53). Όταν μια πόλη εκλέγεται να είναι η πόλη που θα φιλοξενήσει το θεσμό, ίσως αυτόματα να θεωρείται πως αυτό μόνο αποτελεί επιτυχία και η περαιτέρω ανάλυση των πολιτιστικών και στρατηγικών σχεδίων ,παρελθόντων πόλεων ΠΠΕ είναι περιττή. Σε κάποιες περιπτώσεις κάποιες πόλεις μπορεί να μην κέρδισαν τον τίτλο, όμως η πολιτιστική στρατηγική την οποία ακολούθησαν μπορεί να θεωρείται επιτυχία. Στον αντίποδα κάποιες άλλες κέρδισαν τον τίτλο, όμως επαναπαύτηκαν με την κατάκτησή του χωρίς να κερδίσουν το θετικό αποτέλεσμα από την διοργάνωση του θεσμού. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τους τους Richards & Marques (2013) μια αποτυχημένη διοργάνωση ενός γεγονότος σαν το θεσμό της ΠΠΕ, είναι ικανό να φέρει θετικά αποτελέσματα σε μια πόλη (Νικολοπούλου , 2018:57)

Μια ΠΠΕ θα πρέπει :

Να χαρακτηρίζεται από μονιμότητα των υποδομών ,

Να μπορεί το προϊόν του πολιτισμού να φτάνει σε όλες τις γειτονιές της πόλης,

Να υπάρχει κινητοποίηση των αρχών της πόλης

Να υπάρχει ποικιλία στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα,

Να υπάρχει υψηλή οικονομική υποστήριξη χορηγών,

Να υπάρχει ευρωπαϊκή συνεργασία,

Να συνδέεται το εκπαιδευτικό σύστημα με την πολιτιστική χροιά,

Στις εκδηλώσεις να γίνεται προβολή των σημαντικών και να μην γίνονται λαμπερές εκδηλώσεις που δεν θα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και σκοπό έχουν απλώς να προσελκύσουν το κοινό για τον εντυπωσιασμό του,

Η προετοιμασία των εκδηλώσεων να γίνονται στην ώρα τους,

Να υπάρχει συντονιστική ομάδα.

Τα σημαντικά κριτήρια που δίνουν τη δυνατότητα σε μια πόλη να στέψει με επιτυχία την διοργάνωση της ΠΠΕ είναι :

α. Η υποστήριξη και η αρμονική συνεργασία των πολιτικών δυνάμεων

Η οποιαδήποτε αντιπαράθεση μεταξύ των πολιτικών που συμμετέχουν στο γεγονός έχουν άμεση επίπτωση στην εικόνα της πόλης και αυτόματα η σύγκρουση καθορίζει το αποτέλεσμα της ΠΠΕ. Σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν υπάρξει πολιτικές δυνάμεις από αντίθετα πολιτικά στρατόπεδα που συνεργάστηκαν αρμονικά και επέτυχαν το αναμενόμενο αποτέλεσμα της επιτυχημένης ΠΠΕ.

β. Η ποιότητα και ικανότητα της καλλιτεχνικής διαχείρισης

Η καλή συνεργασία ενός αυτόνομου καλλιτεχνικού διευθυντή μιας ΠΠΕ με την ομάδα του δίνει την δυνατότητα να υπάρξει μια επιτυχημένη ΠΠΕ και η οποιαδήποτε ενοχλητική επέμβαση τρίτων που σκοπό έχουν να υποβάλλουν προτάσεις χωρίς οδηγίες και χωρίς συνετή φιλοσοφία, δεν έχουν οδηγήσει την πόλη σε επιτυχία.

γ. Η παρουσία των κατοίκων της πόλης στη διαμόρφωση του προγράμματος

Η ΠΠΕ δημιουργεί υψηλές προσδοκίες στους κατοίκους μιας πόλης όσον αφορά το πολιτιστικό επίπεδο της πόλης. Πρέπει να δίνετε μεγάλη βαρύτητα στα ενδιαφέροντα που αφορούν τα θέματα πολιτισμού των κατοίκων της πόλης από τους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση των πολιτιστικών εκδηλώσεων, καθώς πολλές πόλεις στο παρελθόν έπρεπε να αντιμετωπίσουν την συνεχή περιφρόνηση των κατοίκων τους λόγω αδιάφορων πολιτιστικών εκδηλώσεων που λάμβαναν χώρα στις πόλεις αυτές. Πρέπει να συνάπτονται πραγματικές σχέσεις με τις τοπικές κοινότητες χωρίς να δίνεται η εντύπωση

ότι οι εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται αποτελούν κάτι αταίριαστο που ξενίζει αλλά κάτι το οποίο αποτελεί τμήμα της τοπικής κοινωνίας (Καλαπόδη, 2008:54).

Κεφάλαιο 3. Η πόλη της Ελευσίνας ΠΠΕ 2023

3.1 Η ιστορία της Ελευσίνας

Η Ελευσίνα είναι δήμος του Νομού Αττικής και απέχει περίπου 20 χλμ. από το κέντρο της Αθήνας. Στα ανατολικά συνορεύει με τον Ασπρόπυργο, βορειοδυτικά με την Μάνδρα και δυτικά με την Ν. Πέραμο και τα Μέγαρα. Βρέχεται από τον κόλπο της Ελευσίνας, που δημιουργεί ένα φυσικό λιμάνι που προστατεύεται νότια από το νησί της Σαλαμίνας.

Η λέξη Ελευσίς-ίνος αναφέρεται για πρώτη φορά στον Ορφικό ύμνο «Δήμητρος Ελευσινίας, θυμίαμα στύρακα». Η λέξη Ελευσίνα προέρχεται από το ρήμα ελεύθω που σημαίνει έρχομαι.(τόπος αφίξεως)

Έτσι και η λέξη Ελευσίς, με την ετυμολογία της και το μύθο της, μας δηλώνει την έλευση κάποιου σημαίνοντος γεγονότος, την έλευση της περιπλανώμενης Γης Μητέρας, για να φέρει το φως, την άνοιξη. Σε όλα τα αρχαία κείμενα η λέξη Ελευσίς δεν υπάρχει παρά μόνο σε συνάρτηση με τη θεά Δήμητρα ή στα Ελευσίνια Μυστήρια.

Τον 11ο αιώνα π.Χ. κάτοικοι από την Ελευσίνα είχαν μεταφέρει στη γη της Ιωνίας τη λατρεία της θεάς Δήμητρας. Κατά την αρχαιότητα η Ελευσίνα ήταν για 2.000 χρόνια (1600 π.Χ.-400 μ.Χ.) μαζί με την Αθήνα, την Δήλο, την Ολυμπία και τους Δελφούς μία από τις πέντε ιερές πόλεις της Αρχαίας Ελλάδας, που σε αυτή κατέληγε η Ιερά Οδός με τα Ελευσίνια Μυστήρια να προσελκύουν προσκυνητές από όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Η πόλη έγινε πιο γνωστή λόγω του μεγάλου τραγικού ποιητή Αισχύλου ο οποίος καταγόταν από εκεί. Ακολούθησαν 14 αιώνες στη διάρκεια των οποίων η Ελευσίνα περιέπεσε σε αφάνεια. Το 1827 και μετά την απελευθέρωση από την τουρκική κατοχή και τη δημιουργία του πρώτου ελληνικού κράτους, η Ελευσίνα ήταν μια μικρή πόλη 250 κατοίκων. Τη δεκαετία του 1860 η Ελευσίνα άρχισε να αλλάζει όψη με την ανέγερση νέων κατοικιών και με την εγκατάσταση σ' αυτήν περιστασιακών εμπορών. Καθοριστική είναι η δεκαετία του 1880, κατά την οποία αρχίζει η βιομηχανική ανάπτυξη στην περιοχή.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, ο κόλπος της Ελευσίνας είναι η θάλασσα με τη μεγαλύτερη μόλυνση της Μεσογείου. Μετά από έρευνα που κάνει το Πανεπιστήμιο Αθηνών, εκτιμά πως ο κόλπος είναι σχεδόν νεκρός αφού έχει καλυφθεί με ένα μέτρο

λάσπης κάτι που έχει εξαλείψει κάθε ζωντανό θαλάσσιο οργανισμό. Η Ελευσίνα όπως έχει περιγράψει περιηγητής της εποχής από χωριό αλιέων μετατρέπεται σε μια πόλη που σφύζει από βιομηχανίες. Η σύνθεση του πληθυσμού αλλάζει λόγω του υπερβολικά μεγάλου αριθμού συγκέντρωσης βιομηχανιών στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και λόγω της Μικρασιατικής καταστροφής του 1922 που ενώ το 1907 ο πληθυσμός της κοινότητας της Ελευσίνας μετρά 2.400 κατοίκους, το 1922 με την Μικρασιατική Καταστροφή αυξάνεται κατά 2.000 Έλληνες πρόσφυγες και έτσι σηματοδοτείται η μίξη γηγενών κατοίκων αρβανίτικης καταγωγής με Έλληνες πρόσφυγες αλλά και άλλους εσωτερικούς μετανάστες από διαφορετικά μέρη της Ελλάδας δίνοντας έναν αέρα πολυπολιτισμικότητας στην πόλη.

Μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο ήρθαν στην πόλη άνθρωποι από όλα τα μέρη της Ελλάδας, για να εργαστούν στις βιομηχανίες της περιοχής. Ως εκ τούτου, η πόλη αναπτύχθηκε κατ' ουσίαν από μετανάστες που συνέρρεαν από όλη την Ελλάδα στην περιοχή. Η βιομηχανική δραστηριότητα αναπτύχθηκε άναρχα πάνω στις αρχαιότητες και δίπλα στην κατοικημένη περιοχή, με αποτέλεσμα η Ελευσίνα να γίνει συνώνυμη της ρύπανσης, των κινημάτων με οικολογικές συνήθειες και των εργατικών διεκδικήσεων (Γκατζής, 2019:10).

Στον 21ο αιώνα, εποχή της βιώσιμης ανάπτυξης, η αρχαιολογία και η πρόσφατη βιομηχανική ιστορία διαμορφώνουν την εικόνα της σύγχρονης Ελευσίνας. Η ρύπανση έχει μειωθεί, συμβάλλοντας σε αυτό και οι προσπάθειες των πολιτών, ενώ η μετατροπή των ανενεργών εργοστασίων σε χώρους πολιτισμού αποτελεί σταθερή επιδίωξη της πόλης. Η Ελευσίνα έχει μάλιστα βραβευθεί για τις πολεοδομικές της αναπλάσεις και τις επιδόσεις της στην ανακύκλωση και την οικολογική δράση. Πρόσφατα, η απονομή του τίτλου της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, καθιστά την Ελευσίνα την τέταρτη ελληνική πόλη που χρίζεται Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Είναι όμως η πρώτη που διέρχεται από το νέο αναβαθμισμένο πλαίσιο για το θεσμό, που καθιστά κάθε πόλη υπεύθυνη για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και στοχεύει στην ευρεία συμμετοχή των πολιτών.

Η Ελευσίνα είναι μια πόλη που χαρακτηρίζεται από έντονα ιστορικά στοιχεία τα οποία εμφανίζονται από την αρχαία Ελλάδα έως και σήμερα. Μια συνοπτική περιγραφή της

ιστορίας της πόλης θα μπορούσε να περιληφθεί γύρω από τέσσερα βασικά στοιχεία: **τα Ελευσίνια Μυστήρια, τον Μύθο της Περσεφόνης, το Φεστιβάλ των Αισχυλείων και τη βιομηχανική ανάπτυξη της περιοχής** (Γκατζής, 2019:9, Νικολοπούλου, 2018:59).

Ελευσίνια Μυστήρια

Τα Ελευσίνια Μυστήρια ήταν μια μυστηριακή τελετή λατρείας που διεξαγόταν προς τιμή της θεάς Δήμητρας και της κόρης της Περσεφόνης. Ήταν η πιο ιερή και σεβαστή τελετή της αρχαίας Ελλάδας η οποία απέκτησε μεγάλη φήμη κατά την εποχή του Πεισίστρατου, με αποκορύφωμα το χρυσό Αιώνα του Περικλή.

Η γιορτή των Μυστηρίων τελούνταν κάθε τέλος Σεπτεμβρίου και διήρκεσαν για πάνω από 2.000 χρόνια και βασίζονταν στον μύθο της αναζήτησης της Περσεφόνης από την μητέρα της Δήμητρα μετά την αρπαγή της από τον άρχοντα του κάτω κόσμου Πλούτωνα. Ένας από τους τόπους που ο μύθος είναι σημαντικός είναι η Ελευσίνα, παρόλο που εορτάζονταν και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, γιατί η θεά ξαναβρήκε την κόρη της εκεί. Σύμφωνα με το μύθο η θεά Δήμητρα μετά την αρπαγή της κόρης της, περιπλανήθηκε για εννέα μέρες προς αναζήτησή της και την δέκατη μέρα με τη βοήθεια της θεάς Εκάτη και του Ήλιου ενώ πληροφορήθηκε για το τι είχε συμβεί αποσύρθηκε στην Ελευσίνα. Εκεί και ενώ φιλοξενείται από τον βασιλιά του τόπου Κελέο και την σύζυγό του Μετάνειρα, δίνει εντολή στο βασιλιά να χτίσει προς τιμήν της ναό και βωμό στο τόπο της Ελευσίνας κάτι που πραγματοποιείται. Η θεά βαθιά λυπημένη για την κόρη της, φέρνει μια σκληρή χρονιά για τους ανθρώπους κάνοντας τη Γη άγονη μαστίζοντας τον πληθυσμό από την πείνα. Οι θεοί δίνουν λύση στέλνοντας τον Ερμή στο βασίλειο των νεκρών, με σκοπό να πείσει τον άρχοντα του κάτω κόσμου Πλούτωνα να επιστρέψει την Περσεφόνη στη μητέρα της. Ο Πλούτωνα δέχεται και της δίνει φεύγοντας σπόρους ροδιάς για να μην τον ξεχάσει και το αποτέλεσμα ήταν να μένει το 1/3 (4 μήνες) του έτους με τον νόμιμο σύζυγό της στον κάτω κόσμο κατά την περίοδο του μαρασμού της φύσης τους ψυχρούς χειμερινούς μήνες, και τα 2/3 (8 μήνες) με την μητέρα της και τους υπόλοιπους Ολύμπιους θεούς κατά την περίοδο αναγέννησης της φύσης με την ανθοφορία της φύσης.

Μολονότι για τα Μυστήρια υπάρχουν πολλές αναφορές στους αρχαίους συγγραφείς, σε αναπαραστάσεις τέχνης και σε επιγραφές, η ακριβής ανασύσταση της τελετής και του φιλοσοφικού της υπόβαθρου είναι δύσκολη γιατί οι μνημένοι δεσμεύονταν να μην κοινολογήσουν τα όσα διαδραματίζονταν. Η μύηση αποσκοπούσε στη συμφιλίωση με το θάνατο και την προσδοκία της μεταθανάτιας ζωής και ήταν ένας σημαντικός λόγος που εκείνη την εποχή υπήρχε τόση απήχηση στο κόσμο αφού τα Ελευσίνια Μυστήρια προσέλκυαν ανθρώπους από όλη την Ελλάδα. Τα Ελευσίνια Μυστήρια ήταν η γιορτή που οδηγούσε τον άνθρωπο να νιώσει την ευτυχία με σκοπό την συμφιλίωση με το θάνατο.

Πηγή : <https://historicaltrails.files.wordpress.com/>

Ο Μύθος της Περσεφόνης

Η νεαρή Περσεφόνη είναι η κόρη της θεάς Δήμητρας, θεάς της γεωργίας, και του θεού Δία, πατέρα των θεών και των ανθρώπων. Σύμφωνα με το μύθο, ο Πλούτωνας ερωτεύτηκε την Περσεφόνη και ο Δίας έδωσε την συγκατάθεσή του στον αδελφό του Πλούτωνα να νυμφευθεί την κόρη της Δήμητρας κάνοντάς την βασίλισσα των νεκρών. Ο μύθος της αρπαγής εμφανίζεται για πρώτη φορά στη Θεογονία του Ησίοδου. Ο Ομηρικός Ύμνος (συλλογή αρχαίων ελληνικών ύμνων) είναι η πιο σημαντική πηγή η οποία περιγράφει το πώς συνέβη η αρπαγή της στο Νύσιον πεδίο, όταν αυτή μάζευε άνθη σε ένα λιβάδι που τη συντρόφευαν η Αθηνά, η Άρτεμις και οι Ωκεανίδες νύμφες. Η Περσεφόνη θαμπώνεται από τη θεά και τη μυρωδιά ενός νάρκισσου αφού ο νάρκισσος αυτός ήταν ο ωραιότερος και πιο ευωδιαστός ανάμεσα στα υπόλοιπα άνθη που υπήρχαν και χωρίς δεύτερη σκέψη, άπλωσε το χέρι για να τον αποκτήσει και

ξαφνικά άνοιξε η γη με ένα δυνατό κρότο και ξεπήδησε ο μαυροντυμένος Πλούτωνας με το χρυσό άρμα του που έσερναν τα αθάνατα άλογά του και την άρπαξε. Τις κραυγές της άκουσαν μόνο η Εκάτη και ο Ήλιος και μετά από την βοήθεια που προσφέραν στην μητέρα της Δήμητρα, αυτή την βρήκε και την ζήτησε πίσω.

Ο Πλούτωνας συμφώνησε η Περσεφόνη να ανεβαίνει και να ζει στον πάνω κόσμο 8 μήνες και τους υπόλοιπους 4 μήνες να κατεβαίνει στον κάτω. Κόσμο. Κατά τους μήνες που η Περσεφόνη είναι στον πάνω κόσμο η μητέρα της χαίρεται και υπάρχει καλός καιρός και η φύση είναι ολάνθιστη ενώ τους υπόλοιπους μήνες που ήταν δυστυχισμένη γιατί η κόρη της ήταν στον κάτω κόσμο, υπήρχε βαρυχειμωνιά και η φύση πενθούσε μαζί της (Μανιατόπουλος, 2021:3-5,53-58)

Πηγή : <https://historicaltrails.wordpress.com/>

Το Φεστιβάλ Αισχυλείων

Το Φεστιβάλ των Αισχυλείων είναι το κυριότερο πολιτιστικό γεγονός της Ελευσίνας που η πορεία του ξεκινά μετά την πτώση της δικτατορίας το 1975 και τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού & του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού. Είναι ένα φεστιβάλ που είναι αφιερωμένο στον αρχαίο Έλληνα τραγωδό Αισχύλο (525 π.Χ. -456 π.Χ.) που γεννήθηκε στην Ελευσίνα και είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την αγωνία, την περηφάνια αλλά και το όραμα της πόλης για το αύριο αυτής.

Η Ελευσίνα ίσως είναι η πόλη που στα νεότερα χρόνια έχει συνδεθεί άρρηκτα με την εκβιομηχάνιση της Ελλάδας όσο καμία άλλη. Η πολιτιστική ανάπτυξη της Ελευσίνας και η ανάδειξη της πολιτιστικής της κληρονομιάς θα μπορούσε να βοηθήσει στην προστασία των αρχαιοτήτων, που λόγω, της ανεξέλεγκτης βιομηχανικής ανάπτυξης

είχαν υποστεί φθορές με αποτέλεσμα της αλλοίωση της πόλης. Τα Αισχύλεια ήταν ένας τρόπος η πόλη να υψώσει το ανάστημά της και να επαναδιαπραγματευτεί την ιστορία της, την ποιότητα, την κατεύθυνση ανάπτυξής της καθώς και το μέλλον της. Η πόλη έχει μεγάλο αριθμό ανενεργών βιομηχανικών χώρων που συνδέονται με την οικονομική και πολιτιστική ταυτότητά της και κατατάσσονται λόγω της υψηλής ιστορικής και αισθητικής τους αξίας αλλά και της αξιοσημείωτης αρχιτεκτονικής τους, στην πολιτιστική κληρονομιά της πόλης.

Το όνομά του Φεστιβάλ οφείλεται στον τραγικό ποιητή με καταγωγή από την πόλη Αισχύλο ο οποίος έζησε τον 5^ο αιώνα π.Χ. Το Φεστιβάλ περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό θεατρικών παραστάσεων, μουσικών συναυλιών, κινηματογραφικών προβολών, εικαστικών εκθέσεων αλλά και παράλληλων καλλιτεχνικών δράσεων που συνδέονται με το Φεστιβάλ, όπως ημιμαραθώνιος αγώνας που καλύπτει την απόσταση Αθήνα-Ελευσίνα, εκθέσεις, θεατρικές παραστάσεις κ.α. Μεγάλο μέρος των εκδηλώσεων πραγματοποιείται από το 2006 στο κτίριο του Παλιού Ελαιουργείου (Ελαιουργείο & Σαπωνοποιείο) το οποίο βρίσκεται, στην παραλία της πόλης και ιδρύθηκε το 1875 από τους αδελφούς Λύσανδρο και Εμμανουήλ Χαριλάου. Το κτίριο αυτό αποτελεί τον πυρήνα του πολιτισμού καθώς συντείνει στην προβολή της βιομηχανικής κληρονομιάς και στην ανάδειξή του ως ιστορικού και πολιτιστικού μνημείου της πατρίδας μας (Η ιστορία του Φεστιβάλ, <https://aisxylia.gr/liga-logia-gia-to-festival>).

Πηγή : <https://menta88.gr/>

<https://www.ieidiseis.gr/>

Η βιομηχανική ανάπτυξη

Η δεκαετία του 1880 είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη της Ελευσίνας. Οι πρώτες σκέψεις για τη σιδηροδρομική σύνδεση της Ελευσίνας με την Αθήνα και την Πελοπόννησο έκαναν την εμφάνισή τους στις αρχές της δεκαετίας του 1870, και το 1885 φθάνει το πρώτο τρένο στην Ελευσίνα κάτι που αποτελεί σημαντικό γεγονός για την μικρή κοινότητα η οποία τότε θεωρούνταν ένα μακρινό χωριό. Το τελευταίο σφύριγμα για την Ελευσίνα ακούστηκε το 2001 αφού ξεκίνησε να λειτουργεί ο προαστιακός σιδηρόδρομος (Ο σιδηροδρομικός σταθμός Ελευσίνας, <https://proseleusis.com/o-sidirodromikos-stathmos-eleysinas>)

Πηγή : <https://www.megarativ.gr/>

Ελληνικό Πυριτιδοποιείο Α.Ε. (ΕΑΣ)

Το 1874 ιδρύεται η εταιρεία ‘Ελληνικό Πυριτιδοποιείο Α.Ε.’ που ήταν ο κύριος προμηθευτής πυρομαχικών των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων. Μετά από περίπου 30 χρόνια λειτουργίας, η εταιρεία συγχωνεύεται με την ανταγωνιστική εταιρεία των ‘Αδελφών Μαλτσινιώτη’ που λειτουργούσε από το 1891 στον Υμηττό. Η νέα εταιρεία φέρει το όνομα ‘Ελληνικό Πυριτιδοποιείο & Καλυκοπέιο’ με το ακρωνύμιο από τα αρχικά της νέας εταιρείας ΠΥΡ.ΚΑΛ η οποία εταιρεία συνέβαλλε σημαντικά στην παραγωγή πυρομαχικών υλικών για την Ελλάδα κατά την διάρκεια του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου. Το 1976 η Ελληνική Κυβέρνηση ιδρύει την Ελληνική Βιομηχανία Όπλων (ΕΒΟ) η οποία ανταγωνίζεται την ΠΥΡ.ΚΑΛ που κρατικοποιείται το 1982 και το 2004 στο πλαίσιο αναδιοργάνωσης της αμυντικής βιομηχανίας, η ΕΒΟ συγχωνεύεται με την ΠΥΡ.ΚΑΛ και δημιουργείται η εταιρεία Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) (ΠΥΡΚΑΛ, <https://el.wikipedia.org/wiki> , <https://afteroffice.gr/>)

Το εργοστάσιο σήμερα

Πηγή : <https://afteroffice.gr>

Ελαιουργείο

Το 1875 ιδρύεται το πρώτο **Σαπωνοποιείο Χαριλάου (Ελαιουργείο & Σαπωνοποιείο –“Παλιό Ελαιουργείο”)** με ιδρυτές τους αδελφούς Λύσανδρο και Εμμανουήλ Χαρίλαο το οποίο ως πηγή ενέργειας χρησιμοποιούσε τον ατμό και ως πρώτες ύλες πυρήνες ελαιόκαρπου. Η παραγωγή έφθανε τους 600.000 τόνους εκ των οποίων οι 175.000 εξάγονταν σε χώρες της Μεσογείου. Ο «σάπων Ελευσίνας» συναγωνιζόταν τον γαλλικό. Κατά το έτος έναρξης λειτουργίας του απασχολούσε 20 εργάτες και το 1928 έφτανε τους 250 περίπου και την δεκαετία του 1960 κλείνει. Σήμερα φιλοξενεί πολιτιστικές εκδηλώσεις κατά τους θερινούς μήνες.(Ελαιουργείο & Σαπωνοποιείο, <https://elefsina.gr>) .

Συσκευασία σαπουνιού

(αρχείο οικογένειας Καλομενίδη)

Το εργοστάσιο σήμερα

Πηγή : <https://elefsina.gr> (Παλιό Ελαιουργείο)

Σαπωναποιείο Χατζημελέτη – Χατζηηλία

Το 1892 ιδρύεται το δεύτερο **Σαπωναποιείο Χατζημελέτη – Χατζηηλία**, το οποίο απασχολούσε 10 εργάτες και κλείνει το 1922

Οινοποιητική –Οινοπνευματική Εταιρεία Χαρίλαος & Σία

Το 1900 η οικογένεια Χαρίλαου σε συνεργασία με τον Λ. Οικονομίδη ιδρύουν την **Οινοποιητική –Οινοπνευματική Εταιρεία Χαρίλαος & Σία**. Ως πρώτη ύλη χρησιμοποιούσε σταφίδα η οποία προερχόταν από ολόκληρη την ελληνική επικράτεια και παρήγαγε κρασιά, οινόπνευμα και κονιάκ τα οποία εμπορεύονταν στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στα μέσα της δεκαετίας του 1900 ήταν από τις πιο σημαντικές βιομηχανικές μονάδες. (Βιομηχανική ανάπτυξη, <https://elefsina.gr>)

Βότρυς

Το 1902 ήταν η εποχή κατά την οποία ολόκληρη η Πελοπόννησος ήταν ανάστατη, λόγω της μεγάλης σταφιδικής κρίσης. Στις αρχές του 1903 έγινε πρόταση από μια ομάδα Άγγλων κεφαλαιούχων να αγοράζουν τη σταφίδα για είκοσι χρόνια. Το εργοστάσιο Βότρυς είναι ένα από τα πολλά εργοστάσια οινοποιίας που ίδρυσε η Ελληνική Εταιρεία Οίνων και Οινοπνευματωδών (Ε.Ε.Ο.Ο.) από το 1906 στην Ελλάδα. Συγκροτήθηκε επίσης όμιλος με πρωτοστάτη τον διευθυντή της Τράπεζας Αθηνών Ιωάννη Πεσματζόγλου (8 Ιουνίου 1905). Προβλεπόταν επίσης η ίδρυση βιομηχανικού οργανισμού για την κατεργασία της σταφίδας. Η εταιρεία ιδρύθηκε επίσημα στις 6 Μαΐου

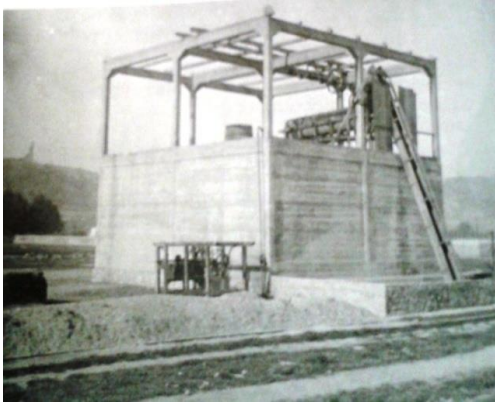
1906. Μεταξύ των μετόχων της ήταν και η «Ε. Χαρίλαος και ΣΙΑ» που είχε έδρα την Ελευσίνα. Εκτός των άλλων, η εταιρεία κάλυψε τις αναδυόμενες ανάγκες της κοινωνίας με την παροχή άφθονου φωτιστικού οινοπνεύματος στην τιμή κόστους, την ώρα που δεν υπήρχε σχεδόν πετρέλαιο, φωταέριο και ηλεκτρικό. Αναπλήρωσε επίσης την παντελή έλλειψη ζάχαρης, παρασκευάζοντας σταφιδίνη (λευκή και σκούρα). Μετά την Μικρασιατική καταστροφή (Αύγουστος 1922) δημιουργήθηκαν τεράστια οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στην Ελλάδα. Η κρίση άγγιξε και την Ε.Ε.Ο.Ο. Ο Επαμ. Χαρίλαος προβλέποντας την καταστροφή, πρότεινε και πέτυχε το 1930 (ύστερα από προσπάθειες πολλών ετών), τη συγκρότηση της ανώνυμης εταιρείας «Ηνωμένη Παραγωγή οίνων και οινοπνευμάτων της Ελλάδας – Βάκχος».

Η εταιρεία έφθασε να αγοράζει πάνω από 20.000.000 οκάδες χλωρής σταφίδας κατά την περίοδο της συγκομιδής. Η αξία των εγκαταστάσεών της ανερχόταν σε 12.000.000 δραχμές. Εκτός από δεξαμενές είχε και βαρέλια δρύινα και σιδερένια αξίας 400.000 δρχ. Απασχολούσε 2.000 εργάτες και 300 υπαλλήλους, άλλους τόσους πράκτορες αλλά και 3.000 εργάτες όπως φορτωτές, παραγωγούς κτλ.

Το 1938 η Ε.Ε.Ο.Ο αγοράστηκε εξ ολοκλήρου από τον Μποδοσάκη – Αθανασιάδη. Το 1973 ιδρύει το «Ίδρυμα Μποδοσάκη» στο οποίο μεταβίβασε εν ζωή όλη του την περιουσία καθώς και τις μετοχές της Ε.Ε.Ο.Ο. Μετά τον θάνατό του (1979), η διοίκηση του Βότρυς περνάει στα χέρια του ανιψιού του Μποδοσάκη, Τζώρτζη Αθανασιάδη (συντάκτη της εφημερίδας «Βραδυνή»). Το 1986 σταματά οριστικά η λειτουργία του (Βιομηχανική ανάπτυξη, <https://elefsina.gr>)

Η δεξαμενή του Βότρυς
(αρχείο της οικογένειας Καλομενίδη)

Το εργοστάσιο του Βότρυς σήμερα

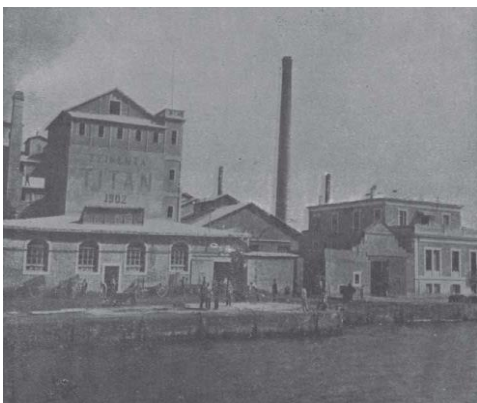

Τιταν

Το 1902 ξεκίνησε στην Ελευσίνα η ανέγερση του πρώτου εργοστασίου παραγωγής τσιμέντου στην Ελλάδα, «Χατζηκυριάκου – Ζαχαρίου και Σια». Το 1910 η εταιρεία έγινε Ανώνυμη με την επωνυμία «Α.Ε. Τσιμέντων ο Τιταν», και το 1912 εισήχθη στο χρηματιστήριο.

Η εταιρεία στο πέρας του χρόνου έχει κάνει και άλλα εργοστάσια ανά την Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Το εργοστάσιο έχει σταματήσει την παραγωγή καθώς η κύρια παραγωγή έχει μεταφερθεί στο εργοστάσιο Καμαρίου. Το εργοστάσιο χρησιμοποιεί το λιμάνι για την μεταφορά των υλικών στην ευρύτερη αγορά. Κατά την περίοδο ακμής του το εργοστάσιο απασχολούσε περίπου 1.300 εργαζόμενους. (Βιομηχανική ανάπτυξη, <https://elefsina.gr>)

Το εργοστάσιο Τιταν όταν ιδρύθηκε

Το εργοστάσιο Τιταν σήμερα

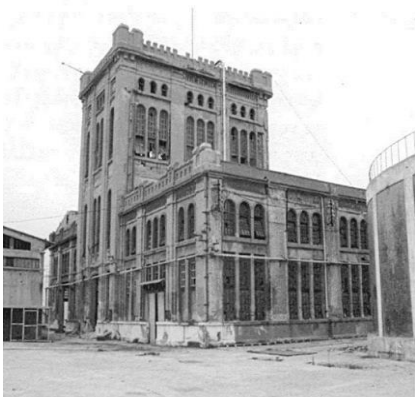
Πηγή : <https://laikisyspeirosi-eleusinas.webnode.gr/>

Κρόνος

Το 1911 ιδρύθηκε η Ανώνυμη Εταιρεία Οινοπνευματοποιίας με έδρα τον Πειραιά. Το 1917 συγχωνεύεται σε αυτήν η ανώνυμη οινοελαιουργική εταιρεία «Η. Ησαΐα». Το 1922, λόγω της αυξημένης κατανάλωσης των προϊόντων, ανεγείρεται στην παραλία Ελευσίνας το νέο, σύγχρονο εργοστάσιο Κρόνος για την παραγωγή οίνου και οινοπνεύματος. Ως πηγές ενέργειας χρησιμοποιούσε ατμό και πετρέλαιο και ως πρώτη ύλη σταφύλι. Παρήγαγε οινοπνευματώδη προϊόντα, φωτιστικό οινόπνευμα, καθαρό οινόπνευμα κ.ά. Ο μηχανικός και τεχνικός εξοπλισμός αποτελούνταν από μηχανές συστήματος BOLINA (1922), πετρελαιομηχανές BISEL (πετρελαιοκίνητες και ατμοκίνητες 150 ίππων), υψηλής τεχνολογίας την εποχή εκείνη. Το 1928 απασχολούσε περίπου 300 άτομα, ενώ το 1970 περίπου 150. Το 1986 σταμάτησε η λειτουργία του και το 1991 αγοράστηκε από ιδιώτη εφοπλιστή. Έκτοτε λειτουργεί ως αποθηκευτικός χώρος. (Βιομηχανική ανάπτυξη, <https://elefsina.gr>)

Κρόνος, πρώην γραφεία της
σήμερα

Διοίκησης

Το εργοστάσιο του Κρόνου

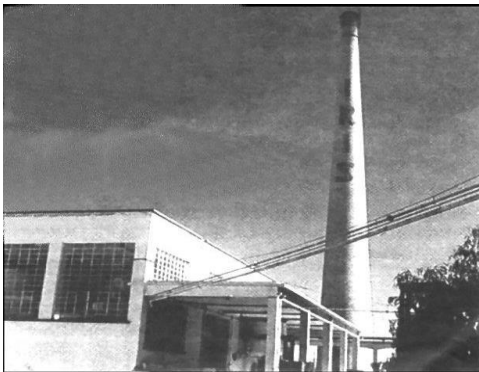

Πηγή : <https://proseleusis.com/>

IRIS

Το 1925 ιδρύθηκε το «IRIS» (Χημικό Εργοστάσιο Χρωμάτων και Βερνικιών «IRIS» Ε.Ε. – Μενέλαος Σακελλαρίου και Σια), από τον Μενέλαο Σακελλαρίου. Ήταν η πρώτη βιομηχανία βερνικοχρωμάτων στην Ελλάδα. Στο εργοστάσιο φτιάχονταν και τα κουτιά τα οποία χρησιμοποιούσαν για την συσκευασία των χρωμάτων. Το εργοστάσιο ήταν καθετοποιημένο, αφού κατασκεύαζε όλα τα βασικά υλικά για την παραγωγή των προϊόντων του και για την συσκευασία τους. Το εργοστάσιο είχε επιπλέον τμήματα όπως το μηχανουργείο, το εφαρμογείο και το ηλεκτρολογείο, προκειμένου να εξυπηρετεί όλες του τις ανάγκες και να αντιμετωπίζει άμεσα τυχόν βλάβες. Παρήγαγε χρώματα, νέφτι, προϊόντα ρητίνης. Τα προϊόντα ήταν ασυναγώνιστα για την εποχή τους. Το όνομα «IRIS» για τα χρώματα στην Ελλάδα, ήταν συνώνυμο με τις βαφές. Το «IRIS» έχει ιδιαίτερη ακμή στη δεκαετία του '50, όμως το 1970 σταμάτησε τη λειτουργία του (Βιομηχανική ανάπτυξη, <https://elefsina.gr>)

Το εργοστάσιο «IRIS» παλιά

Το εργοστάσιο «IRIS» σήμερα

Πηγή : <https://vida-omada.blogspot.com/>

Ελαιουργική – Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Ελαιοπαραγωγών Ελλάδος

Το 1955 ιδρύεται η ελαιουργία “Ελαιουργική”, με την κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Ελαιοπαραγωγών Συν.Πε να έχει αποφασίσει να ιδρύσει το δικό της εργοστάσιο στην Ελευσίνα , στην καρδιά της βιομηχανικής ζώνης στο παραλιακό μέτωπο δίπλα από τον ΚΡΟΝΟ και το ΙΡΙΣ. Μεταξύ των ετών 1978-1990

κατασκευάζονται 2 ιδιόκτητα σύγχρονα συγκροτήματα συσκευασίας ελαιόλαδου και ελιών στην Ελευσίνα, με συνολική δυναμικότητα 570 τόνων ημερησίως. Κατά την περίοδο που άκμασε απασχολούσε περίπου 150 εργαζόμενους και η παραγωγή στηριζόταν στην μεγάλη παραγωγή λαδιού που έφτανε δια θαλάσσης από όλη την Ελλάδα στο λιμάνι της Ελευσίνας. Το εργοστάσιο κλείνει το 1980 και δεν έχει απομείνει κανένα σημάδι από τα κτίρια της Ελαιουργικής και το οικόπεδο, καθώς η έκταση έχει αποσπαστεί σε διάφορα κομμάτια από δρόμους που χωρίζουν την πόλη. (Ελαιουργία Ελαιουργική , <https://proseleusis.com/elaiourgia-elaiourgiki>)

Η Ελαιουργική παλιά

Πηγή : <http://www.elefsinaculture.gr/>

Στα τέλη της δεκαετίας του 1920 λειτουργούν τα εργοστάσια **TITAN**, **ΚΡΟΝΟΣ**, **ΒΟΤΡΥΣ** , ένα Υαλουργείο, επτά εργοστάσια που κατεργάζονταν ρητίνη και στις αρχές της δεκαετίας του 1930 υπάρχουν τα εξής τρία κεραμοποιεία :

- Ιωάννη Πατάλα
- Παπαγεωργίου που σταμάτησε να λειτουργεί στα τέλη της δεκαετίας του 1950 και
- Θανασουλόπουλου το οποίο ήταν και το μεγαλύτερο και έφτανε να απασχολεί μέχρι και 100 εργαζόμενους και λειτούργησε έως το 1935.

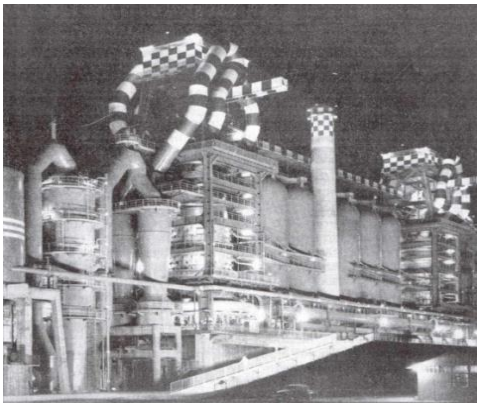
Τα πρώτα σημάδια της ρύπανσης εμφανίζονται μαζί με την επιφανειακή ευημερία της περιοχής καθώς η θάλασσα μολύνεται από πετρέλαιο από τα πλοία που μεταφέρουν τα προϊόντα (Βιομηχανική ανάπτυξη, <https://elefsina.gr>)

Χαλυβουργική

Το 1953 η Χαλυβουργική Α.Ε. μεταφέρει το εργοστάσιο της από την Πειραιώς στην Ελευσίνα, ξεκινώντας την λειτουργία ηλεκτρικών κλιβάνων των 20 τόνων. Προς το τέλος όμως της δεκαετίας του '50 οι απαιτήσεις της αγοράς σε χάλυβα αυξάνονται με την εντατική ανοικοδόμηση της χώρας και τότε αρχίζουν να παρουσιάζονται σοβαρά προβλήματα, διότι δέκα χρόνια μετά τον εμφύλιο, τα παλιοσίδερα (scrap), που αποτελούν την πρώτη ύλη για την παραγωγή του χάλυβα, αρχίζουν να σπανίζουν και δε φτάνουν να ικανοποιήσουν τα χαλυβουργεία. Το 1961 θεμελιώνεται η πρώτη υψικάμιнос στη χώρα μας. Δύο χρόνια αργότερα αποπερατώνεται η εγκατάσταση της πρώτης και ταυτόχρονα ξεκινάει και η κατασκευή της δεύτερης υψικάμινου.

Στη δεκαετία του '80 τα προϊόντα της Χαλυβουργικής εξυπηρετούν τις ανάγκες της Ελληνικής αγοράς χάλυβα, αλλά και αγορών του εξωτερικού. Τα προϊόντα της εταιρείας εξάγονται σε διάφορες χώρες (από τη γειτονική Ιταλία έως τη μακρινή Ιαπωνία) και συνοδεύουν την καλή φήμη που ακολουθεί την εταιρεία και τα προϊόντα της. Το εργοστάσιο σήμερα είναι εκτός λειτουργίας. (Χαλυβουργική: Η ιστορία της εταιρείας που έχτισε την Ελλάδα-Από το 1925 στο κλείσιμο, <https://eleftherostypos.gr>)

Η Χαλυβουργική παλιά

Η Χαλυβουργική σήμερα

Πηγή : <https://www.lifo.gr/now/economy/sbinei-i-halyboyrgiki>

Ναυπηγεία Ελευσίνας

Το 1969 ξεκινούν την λειτουργία τους τα Ναυπηγεία Ελευσίνας. Ιδρυτές των ναυπηγείων η Ιονική και η Λαϊκή Τράπεζα καθώς και η Τράπεζα Επενδύσεων. Η

επιλογή του χώρου έγινε επειδή ο κόλπος ήταν κλειστός και προφυλαγμένος από τον αέρα. Το εργοστάσιο γειτνίαζε με χαλυβουργικές βιομηχανίες, στοιχείο που βοηθούσε στην άμεση προμήθειά του από κατεργασμένα και ακατέργαστα υλικά. Η περιοχή διέθετε εργατικό δυναμικό και υπήρχαν έργα υποδομής (συγκοινωνίες, ηλεκτρισμός, τηλεπικοινωνίες). Επίσης, υπήρχε η δυνατότητα διόδου και προσόρμισης πλοίων οποιασδήποτε χωρητικότητας και η δυνατότητα φόρτωσης και εκφόρτωσης. Η συγκεκριμένη επένδυση ήταν από τις μεγαλύτερες της μεταπολεμικής περιόδου.

Μέχρι το 1975 απασχολούνταν 300 εργαζόμενοι. Κατόπιν περιήλθαν στην ιδιοκτησία του Ελληνικού Δημοσίου και το 1992 ιδιωτικοποιήθηκαν πάλι. Τα τελευταία χρόνια τα ναυπηγεία αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. (Ναυπηγεία Ελευσίνας, <https://el.wikipedia.org/wiki/>)

Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας παλιά

Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας σήμερα

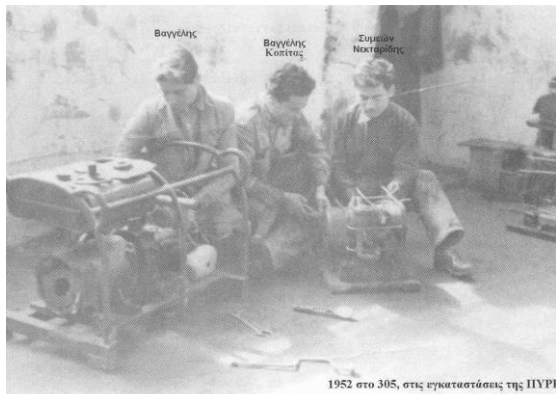
Πηγή : <https://www.newmoney.gr/>

Πυρκάλ

Η «Α.Ε. Ελληνικού Πυριτιδοποιείου & Καλυκοποιείου» γνωστή ως Πυρκάλ, ιδρύθηκε το 1874 και δραστηριοποιείται στην κατασκευή πυρομαχικών φορητού οπλισμού, μεσαίων και μεγάλων διαμετρημάτων, βλημάτων όλμων και πυροσωλήνων, όλων συμβατών με Νατοϊκού τύπου οπλικά συστήματα. Το 1934 η εταιρεία πέρασε στα χέρια του Μποδοσάκη. Η Πυρκάλ ευνοήθηκε ιδιαίτερα από τις εξαγωγές πολεμικού υλικού προς την Δημοκρατική παράταξη της εμπόλεμης Ισπανίας κατά τον εμφύλιο πόλεμο του 1936-1939. Ακόμα, η παραγωγή της ήταν ζωτικής σημασίας για την Ελλάδα κατά το Β΄

Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 1982, η Πυρκάλ κρατικοποιήθηκε. Σήμερα το εργοστάσιο της Ελευσίνας είναι ένα από τα 5 εργοστάσια των «Ελληνικών Αμυντικών Συστημάτων» (ΕΑΣ). Το εργοστάσιο της Ελευσίνας βρίσκεται στη θέση Βλύχα πριν τα ΕΛ.ΠΕ. (Πυρκάλ, <https://el.wikipedia.org/wiki/>)

Εργάτες της Πυρκάλ 1952

Υαλουργία Owens

Το 1970, δημιουργήθηκε η εταιρία «Ελληνικά Υαλουργία Ελευσίνος – Owens A.E.». Το Δεκέμβριο του 1972 ξεκίνησε η παραγωγή. Το εργοστάσιο παρήγε φιάλες κατάλληλες για συσκευασία ποτών, αναψυκτικών, φαρμακευτικών και άλλων προϊόντων, παρήγε επίσης ποτήρια και άλλα επιτραπέζια είδη. Ο ανταγωνισμός οδήγησε το εργοστάσιο στη διακοπή της λειτουργίας του. (Στην Ελευσίνα μια φορά υπήρχε Βιομηχανική Ανάπτυξη, <https://ellas2.wordpress.com/tag/>)

Πετρόλα

Η Πετρόλα Ελλάς Α.Ε.Β.Ε είναι μια βιομηχανική και εμπορική εταιρεία που ιδρύθηκε το 1969 με κύριο σκοπό την διύλιση και εμπορία αργού πετρελαίου και παραγών αυτού. Το 1972 κατόπιν σύμβασης με το Ελληνικό Δημόσιο χαρακτηρίστηκε ως εξαγωγικό διυλιστήριο πετρελαίου.

Οι αποθηκευτικοί χώροι του διυλιστηρίου συνολικής χωρητικότητας 3.340 χιλιάδων κυβικών μέτρων αργού και προϊόντων πετρελαίου κατασκευάστηκαν μεταξύ των ετών

1971 – 1975 με εξαίρεση 6 δεξαμενές εξυπηρέτησης του σταθμού φόρτωσης βυτιοφόρων αυτοκινήτων οι οποίες κατασκευάστηκαν στην περίοδο 1991-1992 και τέθηκαν σε λειτουργία ταυτόχρονα με τον σταθμό φόρτωσης.

Η διυλιστική δραστηριότητα της εταιρείας άρχισε τον Ιανουάριο του 1972 με την εγκατάσταση και λειτουργία δύο μονάδων διύλισης (I και II) τύπου Howe Baker συνολικής δυναμικότητας 20.000 βαρελιών ημερησίως, οι οποίες αντικαταστάθηκαν το 1995. Το Απρίλιο του 1973 τέθηκε σε λειτουργία η μονάδα III τύπου Litwin δυναμικότητας 80.000 βαρελιών ημερησίως. Οι λιμενικές εγκαταστάσεις οι οποίες αποτελούνταν από δύο λιμενοβραχίονες με 8 θέσεις πλεύρισης και από προβλήτες με άλλες 7 θέσεις φορτοεκφόρτωσης μικρών πλοίων, άρχισαν να κατασκευάζονται από την ίδρυση της εταιρείας. Προσθήκες τεχνολογικού εξοπλισμού σε αυτές, πραγματοποιούνταν μέχρι και το 1990. Ο αριθμός των εργαζομένων στην περίοδο προ του 1995 -1996 ήταν υψηλός – 1.200 άτομα αρχές του 1995 – για το αντικείμενο της επιχείρησης, ενώ το 1999 απασχολούμε 570 εργαζόμενους. Το 2003 συγχωνεύτηκε από στην Εταιρεία Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε. (Διυλιστήρια Ελευσίνας (Πρώην «ΠΕΤΡΟΛΑ», <http://www.elefsinaculture.gr/el/poi>)

Η Πετρόλα παλιά

Η Πετρόλα σήμερα

3.2 Ενεργές βιομηχανίες

Οι σημαντικότερες βιομηχανίες είναι το διυλιστήριο των Ελληνικών Πετρελαίων, τα Ελληνικά Ναυπηγεία και ο TITAN. Ταυτόχρονα, η Ελευσίνα εξελίσσεται σε

εμπορευματικό κέντρο (Logistics) που συνδέει την Αθήνα με την Πάτρα και την Πελοπόννησο. Ο ΟΣΕ σχεδιάζει να επεκτείνει σημαντικά τις εγκαταστάσεις logistics, οι οποίες συνδέονται με σιδηροδρομική σύνδεση 17 χιλιομέτρων με το λιμάνι του Πειραιά. Παραθέτοντας τα στοιχεία των εταιρειών έχουμε :

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ

Τα Ελληνικά Πετρέλαια Α.Ε. (ΕΛΠΕ) είναι η μεγαλύτερη εταιρεία διύλισης της Ελλάδας και ένας από τους σημαντικότερους ομίλους στον τομέα της ενέργειας στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Πρόκειται για κοινοπραξία θυγατρικών εταιριών, αλλά και μια σειρά άλλων επιχειρήσεων στις οποίες τα Ελληνικά Πετρέλαια έχουν διαφορετικά ποσοστά διοικητικού ελέγχου. Η παρούσα ονομασία ισχύει από το 1998, έπειτα από την αντίστοιχη αναδιάρθρωση και μετονομασία της Δημόσιας Επιχείρησης Πετρελαίου Α.Ε.

Το 1955 με απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης ιδρύθηκε στον Ασπρόπυργο Αττικής η πρώτη μονάδα διύλισης πετρελαίου στην Ελλάδα, τα Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου (ΕΛ.Δ.Α.), τα οποία λειτούργησαν για πρώτη φορά το 1958.(Ελληνικά Πετρέλαια, www.helpe.gr)

TITAN

Για περίπου 100 χρόνια ο Τιταν σε αυτή τη θέση, παρήγαγε τσιμέντο. Το συγκεκριμένο εργοστάσιο δεν χρησιμοποιείται πλέον. Επί του παρόντος, ο χώρος χρησιμοποιείται για τη διανομή, με τη χρήση των λιμενικών εγκαταστάσεων του συγκροτήματος.

Αν και οι προθέσεις του Τιτάνα όσον αφορά την Ελευσίνα είναι ασαφείς, το 2010 πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ Τιτάνα και Δήμου Ελευσίνας, κατά την οποία ένα κομμάτι αναφέρθηκε ότι ο Τιταν «παραχωρεί άμεσα στο Δήμο, με χρησιδάνειο αορίστου χρόνου, έκταση 500-550 τ.μ. περίπου, ώστε ο Δήμος να μπορέσει να κατασκευάσει σε όμορο οικόπεδό του αθλητικό προγυμναστήριο για τις ανάγκες της πόλης». Επίσης, το 2011 ο Δήμος Ελευσίνας έθεσε προς τον Τιτάνα το θέμα σχετικά με την ανάπλαση των παλαιών λατομείων της Ελευσίνας στη θέση «Βλύχα», κατόπιν της μελέτης στην οποία

προέβη ο Τιταν. Η πρόταση που κοινοποιήθηκε αναφέρει την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Ελευσίνας, όπου περιλαμβάνεται ο χώρος των παλαιών λατομείων, το αρχαίο δυτικό νεκροταφείο και ο αρχαιολογικός χώρος.

Η μελέτη έχει γίνει με γνώμονα την ανάδειξη των τοπικών ποιοτήτων που ενυπάρχουν στον χώρο και την εκμετάλλευση των διαφορετικών θεάσεων τις οποίες προσφέρει. Ο προτεινόμενος μετασχηματισμός του τοπίου αποσκοπεί, αφενός μεν στη χωρική ερμηνεία και προβολή των αναφορών που συνδέονται με την ιστορική μυθολογική διάσταση της πόλης της Ελευσίνας και αφετέρου στην ανάδειξη του σύγχρονου ρόλου που μπορεί να αποκτήσει η πόλη ως σημαντική πολιτιστική εστία. (Τιταν, www.titan.gr)

ΛΙΜΕΝΑΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Ο Λιμένας Ελευσίνας είναι από τους παλαιότερους της Ευρώπης καθώς από τις ανασκαφές και τα ευρήματα της αρχαιολογικής σκαπάνης πιστοποιείται η λειτουργία του από την κλασική εποχή (500 π.Χ.). Το 1923 ιδρύθηκε το Λιμενικό Ταμείο Ελευσίνας το οποίο μετετράπη σε Οργανισμό Λιμένος Ελευσίνας Α.Ε. (Ν. 2932/2001).

Τον Μάιο του 2003 υπογράφεται η Σύμβαση Παραχώρησης μεταξύ του Δημοσίου και της Α.Ε. Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας, με την οποία παραχωρείται στην Α.Ε. η χρήση και εκμετάλλευση της Ζώνης Λιμένα Ελευσίνας, εκτάσεως 200 περίπου στρεμμάτων, στον ομώνυμο κόλπο, με αρχική διάρκεια 40 ετών.

Το λιμάνι της Ελευσίνας είναι μέρος του χαρτοφυλακίου του Ελληνικού Κράτους που περιλαμβάνει 12 λιμάνια με τη μορφή ανωνύμων εταιρειών, ήτοι τα λιμάνια του Πειραιά (ΟΛΠ), της Θεσσαλονίκης (ΟΛΘ), του Βόλου, της Ραφήνας, της Ηγουμενίτσας, της Πάτρας, της Αλεξανδρούπολης, του Ηρακλείου, της Ελευσίνας, του Λαυρίου, της Κέρκυρας και της Καβάλας, τα οποία πρόκειται να ιδιωτικοποιηθούν από το ΤΑΙΠΕΔ που κατέχει το 74% του ΟΛΠ και του ΟΛΘ και το 100% των υπόλοιπων λιμανιών. Το Ελληνικό Δημόσιο βρίσκεται σε διαδικασία αξιολόγησης του πλέον αρμόδιου τρόπου αξιοποίησης του χαρτοφυλακίου των λιμανιών μέσω τη δημιουργία ομάδων λιμένων που μετέπειτα θα αποκρατικοποιηθούν μέσω μιας σειράς συναλλαγών. (Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας ΑΕ, <https://elefsisport.gr/>)

ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ

Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας βρίσκονται στον κόλπο της Ελευσίνας και καταλαμβάνουν έκταση 250.000τμ. Οι βιομηχανικές τους εγκαταστάσεις καλύπτουν 37.800τμ, οι αποθηκευτικοί του χώροι 9.800τμ και τα κτήρια διοικητικών υπηρεσιών 9.800τμ. Στις εγκαταστάσεις των Ναυπηγείων Ελευσίνας, περιλαμβάνονται τρεις πλωτές δεξαμενές. Οι δεξαμενές υποστηρίζονται με γερανούς δυναμικότητας 5-20 τόνων. Η ναυπηγική του κλίνη έχει μήκος 200 μ. και πλάτος 55 μ, και σε αυτήν μπορούν να κατασκευαστούν πλοία των 100.000 τόνων. Τα Ναυπηγεία Ελευσίνας δραστηριοποιούνται στις παρακάτω εργασίες:

- Κατασκευές νέων πλοίων,
- Μετασκευές / πλωτών μέσων εξόρυξης πετρελαίου, mega yachts, κρουαζιερόπλοιων κλπ.,
- Επισκευές πλοίων,
- Βιομηχανικές κατασκευές.

Τα τελευταία χρόνια τα Ναυπηγεία Ελευσίνας αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. (Ναυπηγεία Ελευσίνας, (https://el.wikipedia.org/wiki/ναυπηγεία_ελευσίνας)

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τα ΕΑΣ είναι ένας όμιλος κατασκευαστικών εταιριών ο οποίος ιδρύθηκε το 2004 από την συγχώνευση των:

- “Α.Ε. Ελληνικού Πυριτιδοποιείου & Καλυκοποιείου” γνωστότερης ως “ΠΥΡΚΑΛ”, η οποία ιδρύθηκε το 1874 και δραστηριοποιείται στην κατασκευή πυρομαχικών φορητού οπλισμού, μεσαίων και μεγάλων διαμετρημάτων, βλημάτων όλμων και πυροσωλήνων, όλων συμβατών με Νατοϊκού τύπου οπλικά συστήματα,
- “Ελληνικής Βιομηχανίας Όπλων ΑΕ” γνωστότερης ως “ΕΒΟ”, η οποία ιδρύθηκε το 1977 και δραστηριοποιείται στην κατασκευή όπλων φορητού οπλισμού, όλμων, οπλικών και πυραυλικών συστημάτων, προωθητικών πυρίτιδων και γεμισμάτων καθώς επίσης και πυρομαχικών μεσαίων και μεγάλων διαμετρημάτων.

Τα ΕΑΣ ανήκουν στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα και αποτελούνται από τον Αμυντικό Τομέα και τον Πολιτικό Τομέα. (Ελληνικά αμυντικά συστήματα,<https://eas.gr>)

ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (LOGISTICS)

Η Ελευσίνα είναι ένα από τα μεγαλύτερα εμπορευματικά κέντρα (logistics) της Αθήνας.

Στον Ασπρόπυργο η ευρύτερη έκταση του συγκροτήματος εγκαταστάσεων του Θριασίου Πεδίου για την ανάπτυξη του Εμπορευματικού Κέντρου, περιλαμβάνει τον σταθμό διαλογής και μεταφόρτωσης φορτίων το οποίο έχει έκταση περίπου 1.450 στρεμμ. ιδιοκτησίας ΟΣΕ Α.Ε. και έκταση 588 στρεμμ. ιδιοκτησίας ΓΑΙΑΟΣΕ Α.Ε., με δυνατότητα δόμησης περίπου 235.000 τ.μ. στεγασμένων χώρων. Διαθέτει οδικές συνδέσεις προς τον αυτοκινητόδρομο της Αττικής Οδού και τη Λεωφόρο ΝΑΤΟ, σιδηροδρομική σύνδεση με το εθνικό σιδηροδρομικό δίκτυο και το λιμάνι του Πειραιά Το τελευταίο είναι μια νέα σιδηροδρομική σύνδεση 17 χιλιομέτρων. Η εταιρεία Cosco Pacific Ltd, μαζί με άλλες εταιρείες από χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας, έχουν συνάψει συμφωνία με την Hewlett-Packard, για την διανομή εμπορευμάτων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Στην Ελευσίνα λειτουργούν εταιρείες logistics, οι οποίες χρησιμοποιούνται για την διακίνηση των εμπορευμάτων τις εγκαταστάσεις του λιμανιού της Ελευσίνας. (Γιατί το Θριάσιο είναι πόλος έλξης logistics, <https://www.capital.gr/oikonomia/3608063/giati-to-thriasio-einai-polos-elxis-ependuseon-logistics>)

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ - ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

Σε επίπεδο υπηρεσιών εστίασης η Ελευσίνα τα τελευταία χρόνια έχει επιδείξει σημαντική ανάπτυξη. Νέες επιχειρήσεις με ποιοτικές υπηρεσίες έχουν καταφέρει και προσελκύουν πελάτες όχι μόνο από την περιοχή της Ελευσίνας, αλλά και από την ευρύτερη Αττική. Στην Ελευσίνα λειτουργούν περίπου 40 επιχειρήσεις εστίασης στο κέντρο της πόλης και 4 οινοποιεία, εκ των οποίων το 1 μόνο είναι επισκέψιμο. Η ψυχαγωγική πλευρά της Ελευσίνας με τα ποιοτικά gastro bars και cafe προσφέρει μια όμορφη εμπειρία στον επισκέπτη. Επίσης, η συγκέντρωση των καταστημάτων εστίασης στον κεντρικό

πεζόδρομο της πόλης έχει δημιουργήσει ένα σημείο αναφοράς, πολύ κοντά στον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας.

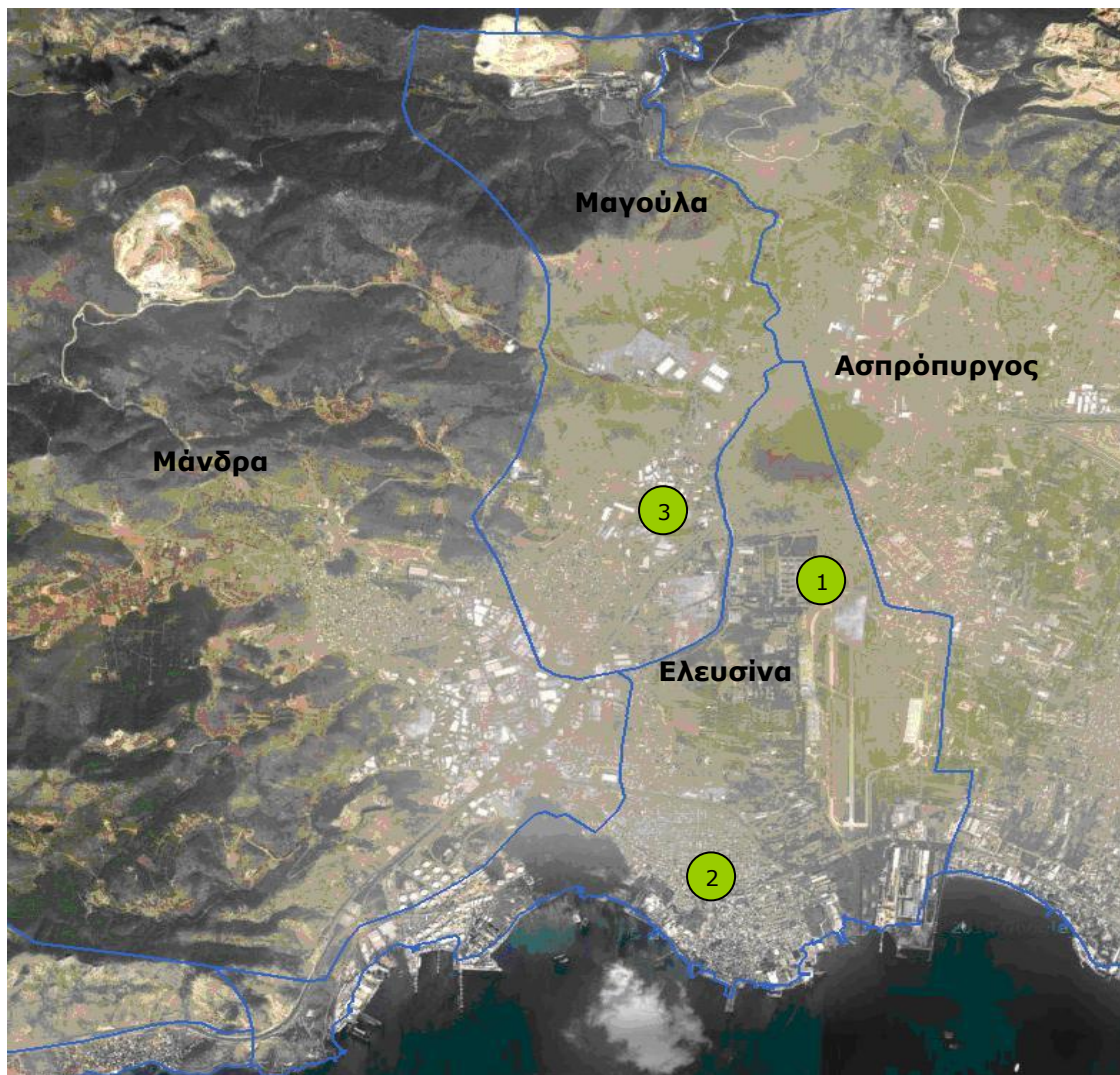
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για γαστρονομικές αναζητήσεις με επίκεντρο την κρεατοφαγία εμφανίζει η περιοχή της Μαγούλας αλλά και η Μάνδρα Αττικής. Με μια σειρά από παραδοσιακές ταβέρνες η ορεινή περιοχή έχει δημιουργήσει τη δική της ταυτότητα για επισκέπτες από όλη την Αττική.(Περπατώντας στην Ελευσίνα, <https://www.visitgreece.gr/mainland/attica/elefsina/>)

3.3 Η Ελευσίνα σήμερα

Ο Δήμος

Ο Δήμος Ελευσίνας είναι δήμος της Περιφέρειας Αττικής που συστάθηκε με το σχέδιο Καλλικράτης από την συνένωση του προϋπάρχοντος δήμου Ελευσίνας και της κοινότητας Μαγούλας. Η έκτασή του νέου δήμου είναι 37,06 τ.χλμ.

Χάρτης : Χάρτης με τα σύνορα του Δήμου Ελευσίνας συμπεριλαμβανόμενης της Μαγούλας και τους όμορους Δήμους της Μάνδρας και του Ασπροπύργου

Πηγή: geodata.gov.gr

Αριθμός	Σημείο
1.	Στρατιωτικό αεροδρόμιο
2.	Εμπορικό λιμάνι
3.	Θριάσιο, Γενικό Νοσοκομείο Ελευσίνας

Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 ο Δήμος Ελευσίνας, μέρος του οποίου αποτελεί πλέον και η Μαγούλα, έχει 29.902 κατοίκους. Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ότι

πληθυσμός της Ελευσίνας συνολικά έχει παραμείνει σταθερός. Ωστόσο, ο πληθυσμός στις ηλικίες κάτω των 25 και έχει μειωθεί σημαντικά, ενώ ο πληθυσμός στις ηλικιακές ομάδες 40 και άνω έχει αυξηθεί μέσα στη δεκαετία 2001 - 2011.

Πίνακας 1: Πληθυσμός ανά ηλικιακή ομάδα

Απογραφή Πληθυσμού Ελευσίνας	Ηλικιακές Ομάδες							
	0-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65-79	80+	Σύνολο
2011	5.167	3.456	7.732	6.567	3.031	2.983	966	29.902
2001	5.280	4.981	7.623	5.932	2.616	2.940	507	29.879

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ στοιχεία απογραφής 2001, 2011

Ανατολικά της Ελευσίνας βρίσκεται το στρατιωτικό αεροδρόμιο, το οποίο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τέλος, το «Θριάσιο», το Γενικό Νοσοκομείο Ελευσίνας, το οποίο χτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του ενενήντα, λειτούργησε το 1996. Βρίσκεται σε ιδανική τοποθεσία, και εξυπηρετείται από την Αττική Οδό, έξοδος 2, και τον σταθμό του προαστιακού της Μαγούλας.

Κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα

Η Ελευσίνα δέχεται «αναπτυξιακές επιρροές» και συνέργειες οι οποίες ξεπερνούν τα διοικητικά της όρια και εκτείνονται σε διαδημοτικό και διαπεριφερειακό επίπεδο, ενώ παρατηρείται μια γενικότερη αναπτυξιακή αλληλεξάρτηση από την ευρύτερη Αττική. Πιο άμεση βέβαια είναι η επιρροή της στο «ζωτικό» (γεωγραφικό, οικονομικό και διοικητικό) χώρο περιοχών που γειτνιάζουν άμεσα με αυτήν, όπου παρατηρούνται ακόμη και καθημερινές μετακινήσεις μεταξύ τόπων εργασίας και κατοικίας. Στο χώρο αυτόν ανήκουν η Πελοπόννησος και ειδικότερα η Κορινθία. Το κομβικό αυτό σημείο στο οποίο τοποθετείται η Ελευσίνα την καθιστά πυρήνα σύνδεσης και ανάπτυξης διαφορετικών κλάδων της οικονομίας – βιομηχανία, πολιτισμός, τουρισμός - με στόχο την

αναδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού και την προώθηση της τεχνολογίας και της καινοτομίας.

Η περιοχή της Δυτικής Αττικής συγκέντρωσε έντονη βιομηχανική δραστηριότητα και εξελίχθηκε σε βιομηχανικό κέντρο. Η γρήγορη, ανεξέλεγκτη και απρογραμματίστη βιομηχανική ανάπτυξη αστικοποίησε ένα μεγάλο μέρος της γεωργικής γης, το οποίο οδηγήθηκε σε μονοκαλλιέργεια. Η Δυτική Αττική δεν παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά περιφερειακής ενότητας μόνο σε διοικητικό επίπεδο, αλλά και σε επίπεδο παραγωγής και οικονομίας, αφού συγκεντρώνει στα όριά της όλους τους τομείς της παραγωγής. Η Ελευσίνα, ο Ασπρόπυργος και η Φυλή είναι οι περιοχές που συγκεντρώνεται ο δευτερογενής τομέας. Η Μάνδρα είναι κτηνοτροφική περιοχή, ενώ τα Μέγαρα είναι αγροτική περιοχή με τουριστική ανάπτυξη, διαθέτοντας ορισμένες από τις πιο ωραίες παραλίες της Αττικής στο παραλιακό της μέτωπο. Ο πληθυσμός της Δυτικής Αττικής ανέρχεται σε 150.000 κατοίκους.

Ο Δήμος Ελευσίνας αποτελεί το επίκεντρο της Π.Ε. Δυτικής Αττικής και λειτουργεί από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα ως το οικονομικό, διοικητικό και πολιτιστικό κέντρο της περιφερειακής αυτής ενότητας, η οποία περιλαμβάνει εκτός από την Ελευσίνα, τον Ασπρόπυργο, τη Μάνδρα, τα Μέγαρα και τη Φυλή.

Στην Ελευσίνα και στην ευρύτερη περιοχή του Θριάσιου Πεδίου και της Δυτικής Αττικής παράγεται το 30% του ΑΕΠ, ποσοστό αρκετά μεγάλο σε επίπεδο χώρας. Η Ελευσίνα είναι η παραγωγική μηχανή της Ελλάδας, κάτι το οποίο δεν ανταποκρίνεται στα οφέλη τα οποία δύναται να αντλήσει ο ίδιος ο προορισμός από τη συγκεκριμένη παραγωγή. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή μόνο το 1,1% απασχολείται στον πρωτογενή τομέα ενώ το 30,4% στο δευτερογενή τομέα και το 68,5% στον τριτογενή τομέα.

Η Ελευσίνα αποτελεί διαχρονικά τόπο υποδοχής εσωτερικών οικονομικών μεταναστών αλλά και προσφύγων, γεγονός που αλλάζει ριζικά την ανθρωπογεωγραφία της αλλά και δημιουργεί ένα μοναδικό κράμα από διαφορετικές κουλτούρες που συνθέτουν μια νέα συλλογική οντότητα και κοινότητα.

Η ευρύτερη ενότητα της Περιφέρειας Δυτικής Αττικής εμφάνισε την τρέχουσα περίοδο τη μικρότερη μείωση του ΑΕΠ της σε σχέση με την Αττική συνολικά, καθώς και τις υπόλοιπες Π.Ε.

Πίνακας : ΑΕΠ Δυτικής Αττικής (2012 - 2017 σε εκατ. ευρώ τρέχουσες τιμές)

Χρονολογία	2012	2013	2014	2015	2016	2017	% Δ 2012- 2017
Π.Ε Δυτ. Αττικής	4.453	4.269	4.210	4.221	4.066	4.375	-2%
Αττική Συνολικά	92.671	87.642	86.047	84.515	83.872	85.782	-7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία 2012 – 2017

Η ίδια εικόνα παρουσιάζεται και στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Η Π.Ε Δυτικής Αττικής στην οποία ανήκει η Ελευσίνα παρουσίασε μείωση -6%, από € 26.004 το 2012 σε € 24.401 το 2017 (ΕΛΣΤΑΤ 2012 - 2017).

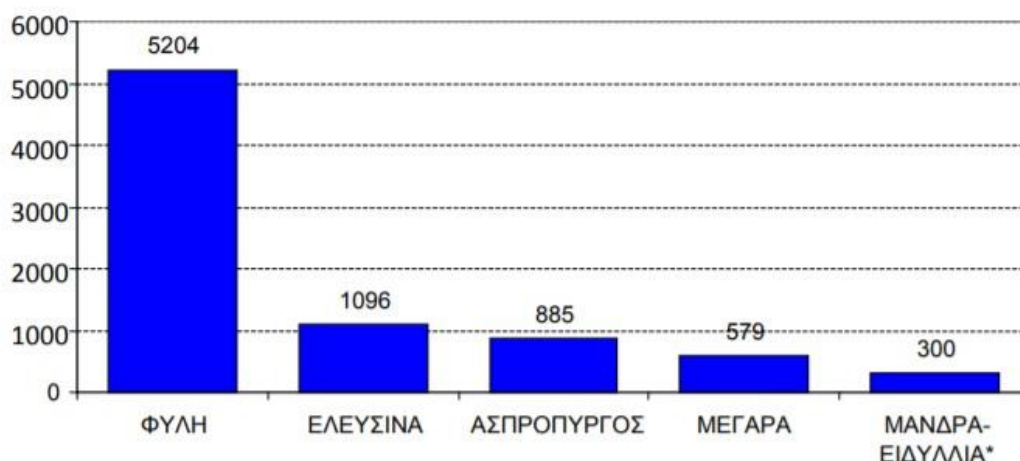
Πίνακας : Κατά κεφαλήν ΑΕΠ Δυτικής Αττικής (2012 - 2017 σε ευρώ τρέχουσες τιμές)

Χρονολογία	2012	2013	2014	2015	2016	2017	% Δ 2012- 2017
Π.Ε Δυτ. Αττικής	26.004	24.673	24.111	23.997	22.888	24.401	-6%
Αττική Συνολικά	23.530	22.540	23.389	22.229	22.204	22.784	-7%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία 2012 – 2017

Το ποσοστό ανεργίας στην Ελευσίνα είναι σχετικά υψηλό αγγίζοντας το 23,8%, ενώ σύμφωνα με τις κοινωνικές υπηρεσίες περίπου άνω των 1.000 ατόμων αντιμετωπίζουν πρόβλημα διαβίωσης. Ακολουθεί αποτύπωση των ατόμων με οικονομικά προβλήματα ανά περιοχή της Δυτικής Αττικής.

Διάγραμμα : Άτομα με οικονομική αδυναμία ανά περιοχή Δ. Αττικής

Πηγή: Π.Ε Δυτικής Αττικής, 2020

Τέλος, στην τελευταία απογραφή καταγράφηκε και ένα υψηλό ποσοστό αλλοδαπών της τάξεως του 11% καθώς και μικρό ποσοστό Ρομά (0,13%). Το ποσοστό αυτό παρατηρείται αυξανόμενο σε γειτνιάζουσες περιοχές όπως ο Ασπρόπυργος (8,43%), τα Μέγαρα (3,52%) και η Μάνδρα (0,56%), δημιουργώντας ένα απαιτητικό κοινωνικό μείγμα.

Πρόσβαση στην Ελευσίνα

Η πρόσβαση στην Ελευσίνα με αυτοκίνητο μπορεί να γίνει μέσω της Εθνικής Οδού Αθηνών – Κορίνθου, καθώς και μέσω της Αττικής Οδού όπου υπάρχουν οι έξοδοι Μάνδρα (έξοδος 1) και Μαγούλα (έξοδος 2).

Η πρόσβαση στην πόλη της Ελευσίνας για την μετακίνηση εντός του νομού με τα μέσα μαζικής συγκοινωνίας γίνεται είτε με λεωφορείο είτε με τον προαστιακό σιδηρόδρομο.

Σύμφωνα με τον ΟΑΣΑ οι γραμμές του λεωφορείου που εξυπηρετούν την Ελευσίνα είναι:

Αθήνα - Ελευσίνα

A16 Πλ. Κουμουνδούρου - Ελευσίνα (Μέσω Ιεράς Οδού)

865 Πλ. Κουμουνδούρου – Μάνδρα

Η πλατεία Κουμουνδούρου απέχει 600 μ. από την πλατεία Ομονοίας. Η γραμμή του λεωφορείου A16 είναι η κύρια γραμμή που συνδέει την Αθήνα με την Ελευσίνα, με δυο δρομολόγια ανά ώρα προς και από τις δύο κατευθύνσεις. Η γραμμή 865 λειτουργεί μόνο αργά το βράδυ και εξυπηρετεί μόνο το δρομολόγιο από Αθήνα προς Ελευσίνα.

Πειραιάς – Ελευσίνα

845 Πειραιάς - Ελευσίνα (Μέσω Θηβών)

871 Πειραιάς - Ελευσίνα (Μέσω Λ. Εθν. Αντιστάσεως)

Οι συγκεκριμένες γραμμές συνδέουν επίσης το Κερατσίνι, τη Νίκαια, τον Κορυδαλλό, την Αγία Βαρβάρα, το Χαϊδάρι και το Περιστέρι με την Ελευσίνα.

Ελευσίνα – Αγία Βαρβάρα

876 Ελευσίνα – Στ. Αγ. Μαρίνα (Κυκλική)

Η γραμμή 876 συνδέει την Ελευσίνα με την Αγία Βαρβάρα με δύο δρομολόγια ανά ώρα τις καθημερινές με απευθείας σύνδεση με τον σταθμό του μετρό Αγία Μαρίνα.

Αχαρναί - Ελευσίνα

878 Αχαρναί - Ελευσίνα

879 Αχαρναί - Θριάσιο Νοσοκομείο - Ελευσίνα

Κάθε γραμμή συνδέεται με την Ελευσίνα και το αντίστροφο με περίπου ένα δρομολόγιο ανά ώρα.

Τοπικές λεωφορειακές γραμμές Ελευσίνα, Μάνδρα & Ασπρόπυργος

817 Ελευσίνα - Μάνδρα

861 Ελευσίνα - Μάνδρα (Οικισμός TITAN)

- 862 Παραλία – Άνω Ελευσίνα
 863 Ελευσίνα – Θριάσιο Νοσοκομείο – Μάνδρα
 864 Ελευσίνα – Βιομηχανική Ζώνη Μαγούλας
 881 Ελευσίνα – Ασπρόπυργος – Ρουπάκι

Η Ελευσίνα εξυπηρετείται από τον προαστιακό και συνδέεται με την Μαγούλα, πλησίον του «Θριάσιου» Νοσοκομείου, με το Αεροδρόμιο Αθηνών (45 λεπτά) και το Κιάτο (50 λεπτά) προς την Πελοπόννησο. Τα δρομολόγια εκτελούνται μια φορά ανά ώρα προς τις δύο κατευθύνσεις. (ΟΑΣΑ, <https://www.oasa.gr/>)

Τουριστική Υποδομή

Η περιοχή της Ελευσίνας έχει δυο ξενοδοχεία τα οποία έχουν τον ίδιο ιδιοκτήτη.

Το πρώτο ξενοδοχείο είναι το 4* Ελευσίνα, το οποίο χτίστηκε το 2008 κι έχει στο σύνολό του 83 δωμάτια, με συνεδριακή υποδομή, γυμναστήριο, πισίνα, εστιατόριο & bar και bar / εστιατόριο στον εξωτερικό χώρο του τελευταίου ορόφου. Το ξενοδοχείο λειτουργεί όλο το χρόνο.

Το δεύτερο ξενοδοχείο είναι το 2* Μέλισσα, το οποίο λειτουργεί από το 1948 και είναι δυναμικότητας 46 δωματίων. Αρχικά το ξενοδοχείο ονομαζόταν «Ταχυδρόμος», όμως μετέπειτα πήρε το όνομα «Μέλισσα», μιας και στην πίσω αυλή υπήρχαν πολλά μελίτσια. Το 1996 το ξενοδοχείο ανέπτυξε και δεύτερη πτέρυγα.

Ξενοδοχείο Elefsina (4*)

Ξενοδοχείο Μέλισσα (2*)

Πηγή : Booking.com

Παροχές – Υποδομές

Οι φυσικές και άλλων μορφών παροχές μπορούν να θεωρηθούν ως κίνητρα για την περιφερειακή μετανάστευση και τη ζήτηση για τουρισμό και να αποτελέσουν θεμέλιο για την περιφερειακή ποιότητα ζωής. Στην τουριστική βιομηχανία τα δίκτυα ξενοδοχείων και εστιατορίων διαδραματίζουν επίσης βασικό ρόλο στην ποιότητα του τοπικού τουρισμού.

Η Ελευσίνα παρουσιάζει ένα σημαντικό έλλειμμα όσον αφορά στις υπηρεσίες διαμονής που προσφέρει με αποτέλεσμα να μη θεωρείται τουριστικός προορισμός. Τα ξενοδοχεία είναι μόνο δυο τα οποία έχουν και τον ίδιο ιδιοκτήτη.

Ακολουθεί ανάλυση των υποδομών.

Σημαντικό είναι το ότι και οι δυο ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Ελευσίνας προσφέρουν υψηλό επίπεδο υπηρεσιών. Επίσης, βρίσκονται σε διαφορετικές κατηγορίες, κάτι το οποίο σημαίνει ότι μπορούν να προσελκύσουν διαφορετικές ομάδες επισκεπτών.

Συμπέρασμα

- ✓ Ο αριθμός των ξενοδοχείων αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα στο να επενδύσει η Ελευσίνα σε δράσεις προβολής για tour operators και travel agents, όπως εκθέσεις και forum, γιατί δεν αποτελεί προορισμό με ξενοδοχειακή υποδομή.
- ✓ Η Ελευσίνα μένει να κατευθυνθεί προς την αύξηση της επισκεψιμότητας μέσα από δραστηριότητες, για να καταφέρει και την αύξηση της κατανάλωσης.
- ✓ Μεγάλο μέρος των εκδηλώσεων της Ελευσίνας θα ικανοποιούνται από τις υποδομές της ίδιας της Αττικής λόγω γειτνίασης, και στο πλαίσιο του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.
- ✓ Η Ελευσίνα καλείται να δώσει έμφαση στο χωροταξικό πλαίσιο και στις χρήσεις γης, ώστε να είναι ευδιάκριτος ο διαθέσιμος χώρος για ανάπτυξη τουριστικών επενδύσεων. (Ξενοδοχεία στην Ελευσίνα, <https://www.travelmyth.gr/>)

3.4 Αξιοθέατα και περιβάλλον

Η περιοχή της Ελευσίνας είναι μέρος ενός μεταβιομηχανικού τοπίου, που συνδυάζει με εξαιρετικό τρόπο τον αρχαιολογικό χώρο με την άυλη πολιτιστική κληρονομιά όπως είναι η φύση, οι περιοχές αναψυχής, οι ιστορικοί χώροι της πόλης και γύρω από αυτή, οι κοινωνικές και πολιτιστικές παραδόσεις, οι λαογραφικοί σύλλογοι, τα φεστιβάλ κ.α.

3.4.1 Υλική Πολιτιστική Κληρονομιά

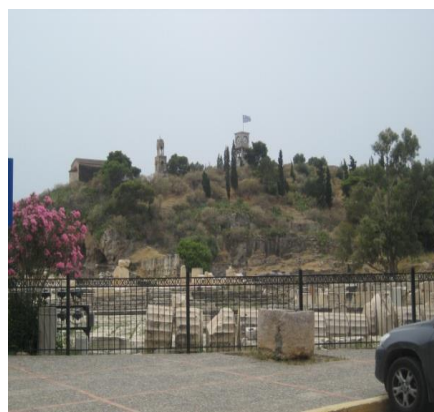
Αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας

Ο Αρχαιολογικός χώρος βρίσκεται στο κέντρο της πόλης όπου στην περίμετρό του επεκτείνεται ο κεντρικός πεζόδρομος που συνδέει την παραλία με το κέντρο της πόλης. Ο Αρχαιολογικός χώρος περιλαμβάνει το Ιερό της Δήμητρας όπου εκεί τελούνταν τα Ελευσίνια Μυστήρια καθώς και το λόφο της ακρόπολης όπου εκεί είχαν αναπτυχθεί οι οικισμοί της αρχαίας Ελευσίνας από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι της ύστερη αρχαιότητα. Η ακρόπολη και το ιερό της Δήμητρας περιστοιχίζονταν από ψηλά τείχη ενισχυμένα με πύργους για προστασία από τους εισβολείς.

Επισκόπηση χώρου

Αρχαιολογικός Χώρος

Πηγή : <https://ypodomes.com/>

Σημεία ενδιαφέροντος εντός του Αρχαιολογικού χώρου αποτελούν :

- η Ρωμαϊκή Αυλή στην οποία κατέληγε η Ιερά Οδός

- το Μουσείο
- ο ναός της Προπυλαίας Αρτέμιδος
- η Εσχάρα : τα λείψανά της διακρίνονται ΒΔ του ναού της Αρτέμιδος. Στο εσωτερικό μέρος του βωμού σώζονται έξι καπνοδόχοι. Στο μέσο του ύψους του, το έδρανο που ακουμπούσε στις τέσσερις πλευρές του, χρησίμευε για την τοποθέτηση της σιδερένιας σχάρας πάνω στην οποία θυσίαζαν πριν ξεκινήσει η πομπή για την Αθήνα.

Εσχάρα

Πηγή : <https://ypodomes.com/>

- τα Μεγάλα Προπύλαια
- το Καλλίχορον Φρέαρ που ήταν το πηγάδι που κατά τον μύθο εκεί ξεκουράστηκε η Δήμητρα αναζητώντας την κόρη της Περσεφόνη.

Το Καλλίχορον φρέαρ

Πηγή : <https://ypodomes.com/>

- τα Μικρά Προπύλαια
- το Πλουτώνιο Σπήλαιο που είναι ένα αβαθές σπήλαιο με λαξευμένα σκαλοπάτια και αιγιματικές σχισμές που κατά την αρχαιότητα οι αρχαίοι Ελευσίνιοι πίστευαν πως ήταν πέρασμα προς τον Κάτω Κόσμο τον Άδη.

Το Πλουτώνιο Σπήλαιο

Πηγή : <https://ypodomes.com/>

- το Τελεστήριο που είναι ο κυρίως ναός της Δήμητρας

Πηγή : <https://ypodomes.com/>

Αρχαιολογικό Μουσείο

Το Μουσείο της Ελευσίνας είναι ένα ιστορικό κτίριο που κατασκευάστηκε το 1890 και βρίσκεται μέσα στον Αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας. Το Μουσείο φιλοξενεί 6 αίθουσες με πλούσια σειρά αντικειμένων όπως μια μαρμάρινη σαρκοφάγο στον προαύλιο χώρο που χρονολογείται από το 2^ο αι. μ.Χ., πρωτοαττικό αμφορέα του 650 π.Χ. με παράσταση της τύφλωσης του Πολύφημου, τη Φεύγουσα Κόρη που χρονολογείται από τον 5^ο αι. π.Χ. , το ακέφαλο άγαλμα της θεάς Δήμητρας που είναι πρωτότυπο έργο που χρονολογείται στα τέλη του 5^{ου} αι. π.Χ., ακέφαλο άγαλμα του

Ασκληπιού του 4^{ου} αι. π.Χ., δύο μαρμάρινοι ανδριάντες Ρωμαίων αυτοκρατόρων, το υπερφυσικό μέγεθος άγαλμα Κιστοφόρου Κόρης που ήταν Καρυάτιδα που στήριζε της στέγη των Μικρών Προπυλαίων, αγγεία και άλλα μικροεργήματα από το ιερό και τα νεκροταφεία της αρχαίας Ελευσίνας.

Το Μουσείο της Ελευσίνας

Αναθηματικό ανάγλυφο.

Παριστάνεται η Δήμητρα σε
Θρόνο και όρθια η Κόρη με δάδες
Α' τέταρτο 5^{ου} αι. π.Χ.

Πηγή : <https://www.mononews.gr/politismos>

Ο αρχαιολογικός χώρος λειτουργεί καθημερινά εκτός Δευτέρας 8:00-15:00. Ο αριθμός των επισκεπτών έχει αυξηθεί σημαντικά από το 2011 από περίπου 6.000 το 2011 σε 22.000 και 28.000 το 2012 και το 2013 αντίστοιχα – παραμένει όμως χαμηλή για ένα τόσο σημαντικό μνημείο. Ωστόσο, οι εισπράξεις ανά επισκέπτη σε Ευρώ, έχουν μειωθεί από περίπου € 2.74 ανά επισκέπτη κατά την περίοδο 2009-2011 σε € 0,80 - € 0,82 ανά επισκέπτη για το 2012 - 2013. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι ο αυξημένος αριθμός επισκεπτών είναι λόγω αύξησης επισκέψεων από σχολεία. Οι περίοδοι υψηλής επισκεψιμότητας είναι τα τρίμηνα Μάρτιος - Μάιος και Οκτώβριος – Νοέμβριος.

Γύρω από την περιοχή του αρχαιολογικού χώρου υπάρχουν πεζόδρομοι οι οποίοι φθάνουν μέχρι την παραλία. Η ύπαρξη χώρων εστίασης δίνει στην περιοχή μια ευχάριστη εικόνα και αίσθηση (Καμπουράκη ,2017-18:49).

Πεζόδρομος Νικολαΐδου

Πλατεία Ηρώων

Πηγή : Πηγή :<https://elefsina.gr>

Ρωμαϊκή Γέφυρα Αδριανού

Κατά την Ρωμαϊκή περίοδο (2^ο αι. μ.Χ.) κατασκευάστηκε η λίθινη ρωμαϊκή γέφυρα η οποία βρίσκεται στην ανατολική είσοδο της πόλης στη γέφυρα της Ν.Ε.Ο.Α.Κ. και απέχει περίπου ένα χιλιόμετρο από τον τερματισμό της αρχαίας Ιεράς Οδού. Η γέφυρα αποτελείται από τέσσερις βαριές χαμηλές λίθινες καμάρες που στηρίζονται σε τρεις πεσσούς (τετράγωνες κολόνες που στηρίζουν ένα θόλο) που έχουν θεμελιωθεί μέσα στην κοίτη του Ελευσινιακού Κηφισού. Η κατασκευή έχει μήκος περίπου 30 μέτρα και πλάτος 5 μέτρα και χτίστηκε επί αυτοκρατορίας Αδριανού με αφορμή πλημμύρα του Κηφισού το φθινόπωρο του 125 μ.Χ.

Πηγή : <http://wikimapia.org/>

Αδριάνειο Υδραγωγείο

Το Αδριάνειο υδραγωγείο κτίστηκε το 125 μ.Χ. από τον αυτοκράτορα Αδριανό με σκοπό να μεταφέρεται νερό από τις πηγές της Πάρνηθας για την ύδρευση της αρχαίας πόλης της Ελευσίνας και της ύδρευση του Ιερού και βρίσκεται κατά μήκος της ανατολικής πλευράς της οδού Δήμητρος και σώζονται και υπόγεια τμήματά του. Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν συμπαγείς πλίνθοι και θραύσματα από κεραμίδια (Καμπουράκη, 2017-18:49).

Πηγή : <http://elefsina.gr>

Ιερός Ναός Αγίου Ζαχαρία

Ο ναός του Αγίου Ζαχαρία είναι ένας μικρός μεταβυζαντινός ναός που βρίσκεται στη κεντρική πλατεία της πόλης και έχει χτιστεί πάνω στα θεμέλια τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής που χρονολογείται από τον 5^ο αι. μ.Χ. και που τα απομεινάρια της είναι εμφανή στο προαύλιο της εκκλησίας (Θ. Γκατζής, 2019:9-10). Το 1859 βρέθηκε μέσα στο δάπεδο της εκκλησίας μαρμάρινη στήλη η οποία απεικόνιζε την μορφή της «φεύγουσας κόρης» που διασώζεται στο Εθνικό μουσείο (Καμπουράκη ,2017-18:49).

Πηγή : <https://el.wikipedia.org/>

Εκκλησιάκι Παναγίας Μεσοσπορίτισσας στον Αρχαιολογικό χώρο

Το εκκλησιάκι της Παναγίας βρίσκεται μέσα στον Αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας και συγκριμένα στο λόφο πάνω από το αρχαίο Τελεστήριο Των Ελευσίνιων Μυστηρίων και έχει χτιστεί εκεί που υπήρχαν πιο παλιά τα ερείπια ενός παλιού χριστιανικού ναού. Η εκκλησία είναι αφιερωμένη στα Εισόδια της Παναγίας και γιορτάζει στις 21 Νοεμβρίου και την παραμονή των Εισοδίων , την 20^η Νοεμβρίου ψάλλεται ο πανηγυρικός εσπερινός με την ίδια τελετουργία και στον ίδιο χώρο όπου πραγματοποιούνταν τα Ελευσίνια Μυστήρια με το σκηνικό να προκαλεί μεγάλη κατάνυξη. Μετά την λειτουργία οι προσκυνητές μοιράζονται τον ημίγλυκο άρτο και τρώνε το πολυσπόρι το οποίο είναι, διάφορα βρασμένα δημητριακά και όσπρια τα οποία έχουν ευλογηθεί στην εκκλησία και οι προσευχές στην χάρη της Παναγίας έχουν ως σκοπό την καλή σοδειά. Το έθιμο είναι εγγεγραμμένο στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς από το 2020 (Παναγία Μεσοσπορίτισσα στην Ελευσίνα, Εορτή της Παναγίτσας στα Αρχαία, <https://ayla.culture.gr>)

Πηγή : <https://www.archaiologia.gr/>

Πηγή : <https://elefsinacityguide.gr/>

Εκκλησιάκι Αγίου Νικολάου

Το εκκλησιάκι χτίστηκε τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αι. και ενώ αρχικά βρισκόταν δυτικά στα όρια του αρχαιολογικού χώρου , με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας &

Θρησκευμάτων μεταφέρθηκε πιο ανατολικά στη θέση που βρίσκεται σήμερα

Πηγή : <https://elefsina.gr/>

Πηγή : <https://2023eleusis.eu/>

Βιομηχανικά Κτίρια

Τα βιομηχανικά κτίρια **ΙΡΙΣ** , **ΚΡΟΝΟΣ**, το **Παλιό Ελαιουργείο**, η **Ελαιουργική**, το **ΒΟΤΡΥΣ** και το **Ρετσινάδικο Νέζη** συγκροτούν το βιομηχανικό και μεταβιομηχανικό τοπίο της σύγχρονης Ελευσίνας.

Χώροι και εγκαταστάσεις

Παλιός Σιδηροδρομικός Σταθμός

Θερινός Κινηματογράφος

Πολιτιστικό Κέντρο Λεωνίδας Κανελλόπουλος

Πρώην βιομηχανικό σύμπλεγμα Ελαιουργικής

Δημοτική Βιβλιοθήκη

3.4.2 Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά

- Γιορτή της Παναγίας της Μεσοσπορίτισσας στις 21 Νοεμβρίου
- Γιορτή Αγίου Γεωργίου
- Πόλη των Ελευσίνιων Μυστηρίων

- Γενέτειρα του πρώτου δραματικού ποιητή Αισχύλου (Γκατζής, 2019:10)

3.5 Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Φεστιβάλ Αισχυλείων

Κατά την εισαγωγή του θεσμού , το όραμα ήταν η επαναπροώθηση των τεχνών και του πολιτισμού, με σαφή αναφορά στην άφθονη ιστορία του τόπου και με διάθεση για πολιτιστική καλλιέργεια και πνευματική ανύψωση. Η προβολή της αρχαίας ιστορίας και η προστασία των μνημείων που είχαν υποστεί φθορές από την βιομηχανική ανάπτυξη συμπεριλαμβάνονται στο όραμα και η εικόνα της εκβιομηχάνισης της πόλης η οποία ήταν εμφανώς αρνητική, χρησιμοποιήθηκε από το Φεστιβάλ για την ανάδειξη των έργων των καλλιτεχνών της, παρέχοντας μια αισιοδοξία και ελπίδα. Ανενεργά βιομηχανικά κτίρια έχουν χρησιμοποιηθεί από το Φεστιβάλ και έχουν αναδειχθεί σπουδαίοι χώροι πολιτισμού οι οποίοι φιλοξενούν καλλιτεχνικά έργα, παραστάσεις, συναυλίες κ.α. Τα κτίρια αυτά μέσα στα οποία γεννήθηκε η ιστορία της πόλης, έχουν αναπαλαιωθεί και λειτουργούν ως σημεία πολιτισμού. Πολύ σημαντική ανενεργή βιομηχανική μονάδα είναι το κτίριο του Παλαιού Ελαιουργείου το οποίο χρησιμοποιείται για τις περισσότερες εκδηλώσεις του Φεστιβάλ και φιλοξενεί παραστάσεις, συναυλίες, εκθέσεις για σκηνοθέτες και παραγωγούς που αναζητούν χώρους με ιδιαίτερο εναλλακτικό ενδιαφέρον (Αλτιμήσης , 2020:71).

Αισχύλεια στο Παλαιό Ελαιουργείο

Πηγή : <https://aisxylia.gr/>

Αττικό Σχολείο Αρχαίου Δράματος

Ο Δρόμος με τα Δέντρα(Baumstrasse) συνεργάζεται με τον Δήμο Ελευσίνας για την δημιουργία του θεσμού του Αττικού Σχολείου και παρουσιάζουν από την 1η - 10 Ιουλίου κάθε χρόνο στο Παλαιό Ελαιουργείο το Θερινό Σχολείο, το οποίο έχει διάρκεια δέκα ημερών με παράλληλες εκδηλώσεις Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών . Η ομάδα έχει σαν στόχο την δημιουργία ενός ισχυρού θεσμού με διεθνή προσανατολισμό για τη μελέτη του αρχαίου δράματος ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να εκπονηθεί μιας παράσταση (Αττικό Σχολείο Αρχαίου Δράματος, <http://www.attikosxoleio.gr>).

3.6 Η ανακήρυξη της Ελευσίνας ΠΠΕ: η δυναμική της υποψηφιότητας σε εθνικό επίπεδο

Η Ελευσίνα, η Καλαμάτα και η Ρόδος ήταν οι πόλεις που είχαν προκριθεί τον Φεβρουάριο του 2016 να διεκδικήσουν τον τίτλο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης μεταξύ δεκατεσσάρων πόλεων που είχαν αρχικά θέσει υποψηφιότητα και ήταν οι εξής: Βόλος, Δελφοί, Ελευσίνα, Ιωάννινα, Καλαμάτα, Κέρκυρα, Λάρισα, Λέσβος, Μεσολόγγι, Πειραιάς, Ρόδος, Σαλαμίνα, Σάμος και Τρίπολη. Στις 11 Νοεμβρίου του 2016 η Ελευσίνα ανακηρύσσεται Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το έτος 2021 μαζί με τις πόλεις Novi Sad της Σερβίας και Timisoara της Ρουμανίας.

Η ανακήρυξη της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2021 (με μεταφορά της το 2023 λόγω του covid-19) και όλες οι σχετικές προετοιμασίες για την επιλογή της, ξεκίνησαν το 2015 που η Ελλάδα ήδη βρισκόταν σε πολύ διαφορετική πολιτική και οικονομική κατάσταση από αυτήν με την οποία είχε υποδεχθεί τις προηγούμενες τρεις ΠΠΕ του 1985, 1997 & 2006. Η οικονομική κρίση την περίοδο αυτή έχει επεκταθεί σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και παρέχει περιορισμένες δυνατότητες με τις παρατεταμένες πολιτικές λιτότητας που εφαρμόζονται. Η κυβέρνηση η οποία πρέπει να διαχειριστεί την κατάσταση της ΠΠΕ είναι μια νέα άπειρη κυβέρνηση η οποία καλείται μεταξύ άλλων να διαχειριστεί και τα θέματα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης χωρίς καμία προηγούμενη εμπειρία. . Η **διαγωνιστική διαδικασία** πλέον

σε αντίθεση με τις τρεις προηγούμενες ΠΠΕ, γίνεται με κατάθεση φακέλου των υποψήφιων πόλεων που διεκδικούν το θεσμό και δεν είναι μια απλή ανάθεση και ακόμη και αυτό θέτει σε δύσκολη θέση την κυβέρνηση. Ο νόμος του Καλλικράτη που ψηφίστηκε με το ν.3852/2010 και αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο για την τοπική αυτοδιοίκηση, είναι αμφίβολο αν θα παρέχει την απαραίτητη ευελιξία ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί άμεσα η τοπική αυτοδιοίκηση στα απαιτητικά χρονοδιαγράμματα που απαιτεί μια τέτοιου είδους διοργάνωση λαμβάνοντας υπόψη την καθυστέρηση που μπορεί να έχει μια οποιαδήποτε διαγωνιστική διαδικασία με τους δαιδαλώδεις νόμους και την δεδομένη γραφειοκρατία.

Ένα από τα έξι βασικά κριτήρια επιλογής της πόλης ΠΠΕ, είναι η ικανότητα υλοποίησης του προγράμματος και στον πυρήνα του σχεδιασμού αναφέρεται η ισχυρή πολιτική υποστήριξη, με δέσμευση από τις εθνικές αρχές για την χρηματοδότηση της δράσης. Με επιστολή που συνυπογράφουν όλες οι υποψήφιες πόλεις κατά την διαδικασία της προεπιλογής με την οποία ζητούν την οικονομική δέσμευση της κυβέρνησης, ζητούν επίσης και νομοθετική ρύθμιση με την οποία θα δίνεται η δυνατότητα να δημιουργηθεί νέος φορέας διαχείρισης που δεν θα δεσμεύεται από το δημόσιο λογιστικό, τον Καλλικρατικό νόμο και τα μνημόνια στα οποία έχει περιέλθει η χώρα (Αποστολάκη, 2017:20).

Στον τελικό φάκελο υποψηφιότητας της Ελευσίνας ,τονίζεται ότι η πόλη διαφέρει από την εικόνα που στερεοτυπικά έχει κάποιος για το σύνολο της χώρας, με τις ωραίες παραλίες την ανεμελιά των κατοίκων, τον ήλιο και τη θάλασσα. Η Ελευσίνα αντικατοπτρίζει την εικόνα της Ελλάδας της παραγωγής ,αφού στην Ελευσίνα και στο ευρύτερο Θριάσιο πεδίο παράγεται το 30% του ΑΕΠ, ποσοστό που αντιστοιχεί περίπου στο σύνολο του ΑΕΠ της χώρας στον κλάδο του τουρισμού. Η ΠΠΕ συναντά την Ελευσίνα σε μια από τις πιο κρίσιμες στιγμές της ιστορίας της Ελλάδας που βρίσκεται σε οικονομική κρίση. Ενώ τις δεκαετίες του 1960-1970 η περιοχή έχει υποβαθμιστεί σημαντικά, λόγω της ρύπανσης από την βιομηχανική δραστηριότητα, για τους Έλληνες η περιοχή είναι απόλυτα συνδεδεμένη με την καταστροφή του περιβάλλοντος και την ρύπανση. Η πόλη έχει αλλάξει από τότε, όμως το στερεότυπο έχει παραμείνει στην συνείδηση του κοινού και αποθαρρύνεται να επισκεφτεί την πόλη ώστε να γνωρίσει το πολιτιστικό της απόθεμα. Η επιθυμία της Ελευσίνας να γίνει ΠΠΕ

σχετίζεται με την αμετάκλητη απόφαση της πόλης να αλλάξει οριστικά σελίδα στην ιστορία της και να μεταβεί σε ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης το οποίο θα οδηγήσει την πόλη σε ένα δυναμικό πολιτιστικό κέντρο καθώς έχει γίνει συνείδηση ότι το βιώσιμο μέλλον της πόλης και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής εξαρτώνται από την πολιτιστική της ανάπτυξη.

Το όραμα του προγράμματος έχει ως έναυσμα την πρόκληση για βιωσιμότητα και αναπτύσσεται από την πεποίθηση ότι ο πολιτισμός και η τέχνη είναι το εισιτήριο ώστε να οικοδομηθεί ένα βιώσιμο μέλλον. Το όραμα συνοψίζεται στο τίτλο ‘‘Μετάβαση στη Euphoria’’ όπου ο όρος της μετάβασης αναφέρεται στην Ευρώπη και το EU που είναι τα αρχικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμβολίζουν την συνάντηση της Ευρώπης (Europe) και της Ελευσίνας (Eleusis). Γραμμένο στα ελληνικά το ‘‘Ευ’’ σημαίνει ‘‘καλό’’ και περιγράφει τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ της ‘‘καλής τύχης’’ και της ‘‘ευτυχίας’’ καθώς και του ‘‘καλώς φέρω’’ και της ‘‘ευ-φορίας’’. Αυτό το ‘‘καλό’’(ευ) υποδεικνύει την πιθανότητα να συμβάλλει στην γονιμοποίηση του περιβάλλοντος το οποίο μπορεί να αναπτύσσει και να του αλλάζει σχήμα έτσι όπως ακριβώς η τέχνη και ο πολιτισμός έχουν την δύναμη να δίνουν νέα μορφή και διαφορετική προσέγγιση η οποία αγγίζει ποιοτικά τον κόσμο μέσω της διαφοροποίησης. Η Ελευσίνα στηρίζει το όραμά της στην τεράστια ενέργεια που διαχέει η πόλη ως τόπος στον οποίο γεννήθηκε η πρώτη μορφή τέχνης και θεωρείται λίκνο του πολιτισμού, και η Ευρώπη, όπου ο πολιτισμός και η τέχνη έχουν αναδειχθεί σε δημόσια αγαθά (Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας-Μετάβαση στην Euphoria, 2016:2-3,20).

3.7 Οι στόχοι της Ελευσίνας

Η πρόταση της Ελευσίνας περιέχει μακροπρόθεσμους στόχους που έχει θέσει η πόλη, οι οποίοι έχουν αναπτυξιακή μορφή και αφορούν τόσο το τοπικό όσο και το εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Όσον αφορά το σχεδιασμό που γίνεται σε τοπικό επίπεδο, έχει ξεκάθαρα καταγραφεί πως η πόλη της Ελευσίνας έχει πληγεί από την μετανάστευση των νέων με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, προς το εξωτερικό, λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά και προς το κέντρο της πρωτεύουσας την Αθήνα. Η Ελευσίνα θα επιχειρήσει να δημιουργήσει

το κατάλληλο περιβάλλον ώστε να αναδειχθούν νέες μορφές επιχειρηματικότητας υπό ένα ευρύ πλέγμα καινοτόμων ιδεών, ώστε να έχουν το κίνητρο να παραμείνουν οι νέοι στην πόλη. Μέσω του οράματος που υπάρχει μεταξύ της δημοτικής αρχής της πόλης και των κατοίκων της, κύριος στόχος είναι να παραμεριστούν οποιεσδήποτε διαφορές υπάρχουν και να δημιουργηθεί μεταξύ των δύο πλευρών ένας κώδικας συνοχής.

Σε εθνικό επίπεδο η προσπάθεια αυτή θα συντελέσει στην αλλαγής της εικόνας της πόλης από βιομηχανική-εργατούπολη με μολυσμένο υποβαθμισμένο περιβάλλον, σε ένα κέντρο πολιτισμού το οποίο θα προσελκύει νέους με κίνητρο την καινοτομία στην επιχειρηματικότητα.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η ανάδειξη της πόλης της Ελευσίνας με όλα τα στοιχεία της βιομηχανικής πόλης της παραγωγής, θα καταφέρει να δείξει στην Ευρώπη της άλλη πλευρά της χώρας κατανοώντας διαφορετικά την ελληνική περίπτωση της Ελευσίνας λειτουργώντας υπό πνεύμα συνοχής (Αποστολάκη, 2017:22).

3.8 SWOT ανάλυση

Η ανάλυση SWOT είναι ένα σημαντικό εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο είναι απαραίτητο να χρησιμοποιείται ώστε να μελετώνται τα δυνατά (Strengths), τα αδύνατα (Weaknesses) σημεία, οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) που είναι πιθανό να υπάρχουν. Στην μεθοδολογία και τα βήματα της προ εκτίμησης των επιπτώσεων για τις ΠΠΕ περιλαμβάνεται και η ανάλυση SWOT γιατί όπως έχει ήδη προαναφερθεί το να προ εκτιμηθούν οι επιπτώσεις που έχει ένα θεσμός τόσο σημαντικός όσο αυτός της ΠΠΕ, αποτελεί ένα βασικό εργαλείο για τη σωστή διαχείριση και την οργάνωσή του. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της ανάλυσης SWOT αξιολογούνται :

- Τα δυνατά σημεία (Strengths)

Το δυνατό σημείο αποτελεί τον τομέα στον οποίο διακρίνεται η πόλη της Ελευσίνας ή το χαρακτηριστικό εκείνο που είναι δυνατό να αυξήσει την επίτευξη του στόχου.

- Τα αδύνατα σημεία (Weaknesses)

Τα αδύνατα σημεία συνδέονται με κατώτερες δεξιότητες κ.τ.λ., με ανεπάρκεια στα υλικά και άλλα στοιχεία, με ανύπαρκτες ή κατώτερες δυνατότητες σε κρίσιμους τομείς που καθορίζουν την επιτυχία του στόχου.

• Οι ευκαιρίες (Opportunities)

Οι ευκαιρίες αποτελούν τον καθοριστικό παράγοντα για τη διαμόρφωση της στρατηγικής όσον αφορά στην προβολή της Ελευσίνας και στην επιτυχία του θεσμού. Η αξιοποίηση των ευκαιριών αποτελεί παράγοντα δημιουργίας ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

• Οι απειλές (Threats)

Οι απειλές αποτελούν εκείνους τους παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος, οι οποίοι απειλούν τη στρατηγική της Ελευσίνας και επιδιώκουν να ανακόψουν την προσπάθεια για την απόκτηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος (Ανάλυση Swot, <https://el.wikipedia.org>)

<u>Δυνατά Σημεία – Strengths</u>	<u>Αδυναμίες – Weaknesses</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Έπαρξη τεχνογνωσίας από το θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας • Εμπειρία των φορέων της πόλης σε διοργανώσεις πολιτιστικών εκδηλώσεων • Έπαρξη λογαριασμού στα social media • Αρχαιολογικός χώρος με υψηλή για τα δεδομένα επισκεψιμότητα • Αρχαιολογικό Μουσείο • Έπαρξη προγράμματος τουριστικής προβολής της πόλης • Ομόφωνη στήριξη της υποψηφιότητας από την τοπική αυτοδιοίκηση και στήριξη από 130 μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Συγκυρία οικονομικής κρίσης και κίνδυνος καθυστέρησης εκταμιεύσεων από χρηματοδοτούμενα ποσά προερχόμενα από την κεντρική κυβέρνηση • Μεγάλη εξάρτηση από τον Δήμο ως βασικό χρηματοδότη της διοργάνωσης • Οι επισκέπτες δεν την αντιλαμβάνονται ως προορισμό με τουριστική ταυτότητα αλλά ως αξιοθέατο με μοναδικό κίνητρο τον αρχαιολογικό χώρο

<ul style="list-style-type: none">• Οικονομική στήριξη της τοπικής αυτοδιοίκησης για την πραγματοποίηση του προγράμματος• Εμπειρία του Δήμου σε διαχείριση ευρωπαϊκών προγραμμάτων , χρηματοδοτήσεων και συνεργασία με άλλους εταίρους• Πλούσιο κτιριακό πολιτιστικό απόθεμα (Κρόνος, Ελαιουργείο, Ελαιουργική, Βότρυς, Τρις, Ρετινάδικο Νέζη)• Προσβασιμότητα προς την Αθήνα λόγω της σύνδεσης της πόλης με τον προαστιακό σιδηρόδρομο, με το διεθνές αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος, με το λιμάνι του Πειραιά και επί των οδικών αξόνων προς Πελοπόννησο, Πάτρα• Υφιστάμενες πολιτιστικές υποδομές στην περιοχή του Δήμου• Φεστιβάλ Αισχυλείων• Μεγάλο δίκτυο εθελοντών• Αίσθημα ενότητας κατά την διεξαγωγή των εκδηλώσεων της ΠΠΕ των συλλόγων , φορέων και κατοίκων της Δυτικής Αττικής μέσω της συμμετοχικότητας	<ul style="list-style-type: none">• Υποβαθμισμένο περιβάλλον λόγων των εν λειτουργία βιομηχανιών• Μη αξιοποίηση της παραλιακής ζώνης• Ανεπάρκεια ξενοδοχειακών υποδομών• Υποβαθμισμένο αστικό τοπίο• Έλλειψη φορέα διαχείρισης των εγκαταστάσεων πολιτισμού που λειτουργούσαν ως βιομηχανικά συγκροτήματα• Ελλιπής εμπειρία διαχείρισης πολιτιστικών γεγονότων διεθνούς εμβέλειας• Ελλιπής εμπειρία διαχείρισης μεγάλου όγκου τουριστών• Η ανάγκη δημιουργίας νέων χώρων που θα λειτουργήσουν ως πολιτιστικές δομές• Η διαχείριση των δημοσίων χώρων είναι αρμοδιότητα πέραν του ενός φορέα και αυτό δημιουργεί καθυστερήσεις στις διαδικασίες παρεμβάσεων σε αυτούς• Αδυναμία χρηματοδότησης των αναγκαίων στρατηγικών αλλαγών
---	--

<u>Ευκαιρίες – Opportunities</u>	<u>Απειλές – Threats</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Η εδραίωση του brand name της πόλης • Αποκατάσταση και χρήση βιομηχανικών κελυφών (Ιρις και Ελαιουργική) • Ενίσχυση φεστιβάλ Αισχυλείων • Ανάπλαση κεντρικής πλατείας Ηρώων και ενοποίηση με τον αρχαιολογικό χώρο • Ανάπλαση πρώην βιομηχανικής περιοχής Βότρυς-Ελαιουργείο • Εξυγίανση του φυσικού περιβάλλοντος και αυστηρή παρακολούθηση του φαινομένου της ρύπανσης • Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού μέσω της εκπαίδευσης σε θέματα πολιτιστικής διαχείρισης • Συνεργασία με Περιφέρεια Αττικής, δήμους και ιδιώτες • Επαφή με ξένους καλλιτέχνες • Εμπύχωση- της τοπικής κοινωνίας αναφορικά με την κρίση, την αβεβαιότητα του μέλλοντος και την ανεργία • Αίσθημα υπερηφάνειας πολιτών • Εναλλακτικά μέσα μεταφοράς στην πόλη με σκοπό την μείωση της ρύπανσης και την αποσυμφόρηση του κέντρου μέσω δικτύου ποδηλατικών διαδρομών μέσα κ έξω από την πόλη • Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και επιχειρηματικές ευκαιρίες 	<ul style="list-style-type: none"> • Μη σωστή λειτουργία του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας • Έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς και κακή ψυχολογία των κατοίκων • Η οικονομική κρίση και η απρόβλεπτη θέση του Υπουργείου Πολιτισμού ως προς τις υποχρεώσεις της ΠΠΕ • Αποτυχία ολοκλήρωσης των νέων υποδομών στο απαραίτητο χρονοδιάγραμμα • Αποτυχία εκταμίευσης απαραίτητων κονδυλίων από υπουργεία και αρμόδιους φορείς • Αποτυχία ολοκλήρωσης έργων ανάπλασης στο χρονοδιάγραμμα • Η υγειονομική κρίση covid • Να μην αξιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας • Αποτυχία συνεργασίας αρμοδίων φορέων για την καλύτερη διαχείριση των δημοσίων χώρων

<ul style="list-style-type: none"> • Ένταξη των ψηφιακών εργαλείων στην μετά covid εποχή • Δημιουργία νέων Φεστιβάλ με διεθνή απήχηση • Δημιουργία τουριστικού ρεύματος προς Ελευσίνα • Ενίσχυση της εγχώριας εικόνας της • Ευρύτερα γνωστή η περιοχή διεθνώς • Άντληση χρηματοδοτικών προγραμμάτων από την Τριλογία Ελευσίνα-Αθήνα-Λαύριο 	
--	--

Πηγή : Τελικός φάκελος υποψηφιότητας

Η επένδυση στον πολιτισμό και στην αειφόρο διαχείριση του προορισμού, υπό το πρίσμα ενός προορισμού όπως είναι η Ελευσίνα, μπορεί να της προσδώσει το συγκριτικό πλεονέκτημα, εάν ειδικότερα εστιάσει σε μια συγκεκριμένη ομάδα επισκεπτών του πολιτιστικού τουρισμού. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να ακολουθήσει συγκεκριμένες τακτικές όπως:

- ✓ **Ανθεκτικότητα στο χρόνο:** θα πρέπει να δημιουργήσει ένα προϊόν με ανθεκτικότητα στο χρόνο, ένα προϊόν με έμφαση στον πολιτισμό και την ενεργοποίηση όλων των στοιχείων της Ελευσίνας. Οι ενέργειες και η φήμη που θα δημιουργηθεί λόγω της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας θα πρέπει να αποτελέσει μια σταθερή προσπάθεια με ανθεκτικότητα στο χρόνο.
- ✓ **Διαφάνεια:** με διαφάνεια και ειλικρίνεια θα πρέπει να απευθύνεται στα κοινά, τόσο για τα πλεονεκτήματα, όσο και για τις πιθανές αδυναμίες στο περιβάλλον, τα οποία μαζί με τους πολίτες θα επιδιώξει η Ελευσίνα να διαχειριστεί.
- ✓ **Δυνατότητα αντιγραφής:** Το προϊόν που θα δημιουργήσει η Ελευσίνα, αυτό το μίγμα πολιτισμού, ενεργής βιομηχανίας και βιομηχανικού τουρισμού με έμφαση την αειφορία και τον άνθρωπο, θα πρέπει να μην μπορεί να αντιγραφεί από άλλους προορισμούς.

Τέλος, τα σημεία υπεροχής της Ελευσίνας τα οποία ταυτίζονται με τις ανάγκες των συγκεκριμένων τμημάτων που απευθύνεται ο προορισμός, θα πρέπει να ενισχυθούν με πόρους και εφόδια ώστε να ισχυροποιηθούν.

3.9 Πολιτιστική στρατηγική και σχέδια για την βιωσιμότητα των πολιτιστικών δράσεων

Η πόλη της Ελευσίνας, από το 2004 έως το 2016 έχει διανύσει μια πορεία κατά την οποία έχει θέσει ως στόχο να αλλάξει την γκρίζα κακοποιημένη βιομηχανική εικόνα της πόλης και μέσα από ένα φάσμα αστικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών δράσεων του Δήμου ο οποίος δαπανά το 5%-6% του προϋπολογισμού του για τον πολιτισμό, έχει καταφέρει έστω και λίγο να αλλάξει την τετριμμένη εικόνα της βιομηχανικής πόλης που κάποιος θα πρέπει να προσπεράσει σε μια πόλη που αξίζει κάποιος να επισκεφτεί. Η πόλη έχει κατανοήσει πόσο σημαντικό είναι το καλλιτεχνικό φαινόμενο για την δυναμική της ζωής στην πόλη και πόσο σημαντικός επίσης είναι ο ρόλος των τεχνών ως παράγοντας που θα προσελκύσει κοινωνικές αλλαγές σε αυτήν. Ο πολιτισμός και η ανάπτυξη του δημιουργικού τομέα σε μια περίοδο μετάβασης από το βιομηχανικό τοπίο σε ένα μοντέλο παραγωγής, είναι ικανά να ορίσουν μια νέα τεχνολογική περίοδο για την πόλη της Ελευσίνας που θα είναι η μόνη της επιλογή με προοπτική να εστιάσει στο μέλλον σύμφωνα με τα πολιτιστικά, ιστορικά και φυσικά χαρακτηριστικά της. Η πολιτιστική στρατηγική της πόλης για την δεκαετία 2016-2025 στηρίζεται στην Agenda 2030 for Culture που ψηφίστηκε το 2016 και στην Πολιτιστική Στρατηγική 2016-2025 η οποία ψηφίστηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου στις 27 Σεπτεμβρίου 2016. Η Πολιτιστική Στρατηγική η οποία έχει χρονικό ορίζοντα δεκαετίας, ήταν το αποτέλεσμα του διαρκή διαλόγου και συνεργασίας με την εταιρεία Ελευσίνα 2023 η οποία έχει θέσει τον θεσμό της ΠΠΕ ως έναν από τους πιο σημαντικούς στόχους και προβλέπει ότι θα υπάρχει συνέχεια των προγραμμάτων της Ελευσίνας 2023 καθώς και στήριξη υλικών και άυλων υποδομών που θα δημιουργήσει ο τίτλος μετά το 2023. Το πλαίσιο της πολιτιστικής στρατηγικής θέτει την Ελευσίνα ως ένα κέντρο στην Περιφέρεια της Αττικής το οποίο θα είναι δυναμικό και θα είναι διεθνούς εμβέλειας και ο πολιτισμός θα

είναι ο μοχλός για την βιώσιμη ανάπτυξη. (Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας-Μετάβαση στην Euphoria,2016:9-10)

Οι 4 βασικές στρατηγικές επιλογές που διακρίνουν το όραμα της δεκαετίας εστιάζουν:

1.	Καινοτομία και σύγχρονη παραγωγή	Θα προαχθεί η γνώση, η εκπαίδευση, η φαντασία και περιέργεια, ο προβληματισμός τα οποία είναι όλα συνδεδεμένα με την δημιουργικότητα
2.	Ενδυνάμωση πολιτιστικού προφίλ και συμμετοχικότητα	Η ενίσχυση της ταυτότητας της πόλης θα ενισχύσει την αυτοπεποίθηση των πολιτών και την εξωτερική αναγνώριση. Θα δοθεί η δυνατότητα να ενταχθούν όλες οι πληθυσμιακές ομάδες της πόλης και να στηρίζουν τον θεσμό μέσα από μια πράξη συνδημιουργίας με τον καλλιτεχνικό χώρο δίνοντας του την ώθηση να συμμετέχει στην διαμόρφωση της πόλης που βρίσκεται σε εξέλιξη.
3.	Διασκέδαση	Είναι σημαντική γιατί περιέχει στοιχεία απόλαυσης μέσα από το παιχνίδι ,την αναψυχή, την ψυχαγωγία, την διασκέδαση και την χαλάρωση.
4.	Οικονομικές επιπτώσεις	Θα ενισχυθούν οι δράσεις για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την βελτίωση των δεξιοτήτων και την ανάπτυξη ικανοτήτων επαγγελματιών του πολιτισμού και θα ενισχυθούν επιχειρήσεις του πολιτισμού ώστε να εγκατασταθούν σε μόνιμη βάση στην Ελευσίνα.

Πηγή: Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας

Η πολιτιστική στρατηγική έχει αποδεχτεί ότι οι πόλεις είναι αδύνατο να λειτουργήσουν σε μία κουλτούρα κλειστού τοπίου όπου θα είναι απομονωμένες η μία από την άλλη. Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει νέους πολυδιάστατους τρόπους εργασίας με την συνεργασία διαφόρων κλάδων όπου θα συνδέονται όσοι ασχολούνται με τον πολιτισμό, την κοινωνική ευημερία και την οικονομική ανάπτυξη.

Όσον αφορά την βιωσιμότητα των δράσεων μετά το έτος εορτασμού 2023, η Πολιτιστική Στρατηγική 2016-2025 προβλέπει, την βαθμιαία αύξηση του ετήσιου προϋπολογισμού του Δήμου για τα αντικείμενα που αφορούν τον πολιτισμό, έτσι ώστε να αγγίζει το 10% από το 2021 έως το 2025 και στη συνέχεια την υποστήριξη συγκεκριμένων δράσεων της ΠΠΕ μετά το έτος εορτασμού. Μια δράση η οποία εντάσσεται είναι το Κέντρο Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Καινοτομίας, οι Κάθετοι Κήποι, τα Πολιτιστικά Συμβούλια Γειτονιάς, προγράμματα τα οποία θα δίνουν κίνητρα για μόνιμη εγκατάσταση καλλιτεχνικών ομάδων αλλά και νέων εταιρειών του δημιουργικού χώρου στην Ελευσίνα καθώς και τρία διεθνή φεστιβάλ –City Mysteries, Ecoculture Festival, Agora for Europe- στα οποία προγραμματίζεται να ενσωματωθούν έργα του προγράμματος της Ελευσίνας 2023 που θα παρουσιαστούν κατά το έτος εορτασμού ή σε άλλη χρονική στιγμή (Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας-Μετάβαση στην Euphoria,2016:10)

3.10 Γενικοί και στρατηγικοί στόχοι Ελευσίνας 2023

Υπάρχει ένα σύνολο γενικών στόχων που έχει ήδη οριστεί με άξονα του στόχους του προγράμματος Ελευσίνας 2023.

Γενικοί στόχοι Ελευσίνας 2023	Παραδείγματα επιρροής
Αύξηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής δραστηριότητας	• Εμπλουτισμός του Φεστιβάλ Αισχύλεια & εισαγωγή 3 νέων Φεστιβάλ (City Mysteries, Ecoculture Festival, Agora for Europe).

	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία νέων προγραμμάτων και δράσεων όπως το Κέντρο Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Καινοτομίας, οι Κάθετοι Κήποι κ.α. • Σύνδεση της σύγχρονης εικόνας της πόλης με το παρελθόν της στην αρχαιότητα με την έννοια της μετάβασης
<p>Ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και ενίσχυση της ικανότητας του πολιτιστικού τομέα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση ανενεργών πρώην βιομηχανικών κτιρίων και μετατροπή τους σε χώρους πολιτισμού (Ίρις , Παλιός Σιδηροδρομικός Σταθμός, Ελαιουργική) • Δημιουργία κατοικιών με χρηματοδότησης για την παραγωγή και την χρηματοδότηση Ελλήνων κ ξένων καλλιτεχνών • Σχεδιασμός και αρμονική χωρική κατανομή των πολιτιστικών χώρων κάνοντας ίση χρήση του ιδιωτικού και δημόσιου χώρου
<p>Ανάπτυξη βιώσιμου κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία του Κέντρου Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Καινοτομίας το οποίο υποστηρίζει τους επαγγελματίες του πολιτιστικού τομέα προσφέροντας διάφορες μορφές δια βίου μάθησης • Παροχή κινήτρων για την εγκατάσταση εκπαιδευτικών και πολιτιστικών φορέων στην Ελευσίνα • Δημιουργία του Δικτύου Δημιουργικών Πόλεων & του Δικτύου Εθελοντών • Εφαρμογή προγραμμάτων για την προώθηση συνεργιών μεταξύ κάποιων τομέων της ανθρώπινης δραστηριότητας και τη διάπλαση του μελλοντικού εργασιακού περιβάλλοντος.

Ενσωμάτωση του πολιτισμού στην καθημερινή ζωή των πολιτών και στις λειτουργίες του Δήμου	<ul style="list-style-type: none"> • Σχεδιασμός μαθημάτων με καλλιτεχνικό περιεχόμενο για νέους και παιδιά για προγράμματα δια βίου μάθησης. • Δημιουργία Πολιτιστικών Συμβουλίων Γειτονιάς • Έργα και δράσεις που αφορούν θέματα για το περιβάλλον όπως για την κλιματική αλλαγή, την ρύπανση, το περιβάλλον, την ανακύκλωση ή την συνύπαρξη διαφορετικών πληθυσμών • Συμμετοχή και συν δημιουργία στις δραστηριότητες του προγράμματος
---	--

Πηγή : Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας

Παρέχεται ένα ευρύ φάσμα για έρευνα και μελέτη που θα καταγράφει την εξέλιξη με το πέρασμα του χρόνου αναφορικά με τον πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό τομέα.

Σχετικά με τους στρατηγικούς στόχους της ΠΠΕ :

Στρατηγικοί Στόχοι της ΠΠΕ	Ενδεικτικοί δείκτες	Πηγές δεδομένων
Διαφύλαξη και προώθηση της πολυμορφίας πολιτισμών στην Ευρώπη-Τόνωση των κοινωνικών χαρακτηριστικών και ενίσχυση της αίσθησης του ανήκειν σε ένα κοινό πολιτιστικό χώρο	<ul style="list-style-type: none"> • Η συνειδητοποίηση των πολιτών της ποικιλομορφίας των ευρωπαϊκών πολιτισμών • Το αίσθημα των πολιτών ότι ανήκουν σε ένα κοινό πολιτιστικό χώρο 	<ul style="list-style-type: none"> • Έρευνες στον τοπικό πληθυσμό • Ερωτηματολόγια • Στατιστικές αναλύσεις

<p>Ενίσχυση του πολιτιστικού ρόλου στην μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των πόλεων</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Διεθνής και εθνική αναγνώριση της πόλης ως πολιτιστικό κέντρο και βελτίωση της εικόνας της • Αύξηση του ΑΕΠ και των θέσεων απασχόλησης στον πολιτιστικό τομέα της πόλης 	<ul style="list-style-type: none"> • Έρευνες σε επισκέπτες και τουρίστες • Διεθνείς έρευνες για τις απόψεις των τουριστών • Απόψεις εμπειρογνομόνων και καλλιτεχνών
<p>Ενίσχυση του εύρους, της ποικιλομορφίας και της Ευρωπαϊκής διάστασης της πολιτιστικής προσφοράς στις πόλεις, μέσω της συνεργασίας των κρατών</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Συνολικός αριθμός εκδηλώσεων • Αξία πολιτιστικών προγραμμάτων σε ευρώ • Αριθμός δραστηριοτήτων που αναδεικνύει την ποικιλομορφία 	<ul style="list-style-type: none"> • Στοιχεία προγράμματος όπως προβλέπονται από τον φορέα διαχείρισης
<p>Διεύρυνση της πρόσβασης και της συμμετοχής στον πολιτισμό</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Παρακολούθηση των εκδηλώσεων • Κάτοικοι που συμμετέχουν στις εκδηλώσεις σε ποσοστά • Αριθμός εθελοντών 	<ul style="list-style-type: none"> • Συλλογή πρωτογενών και δευτερογενών στοιχείων από το φορέα διαχείρισης • Έρευνες των κατοίκων της περιοχής
<p>Ενίσχυση της ικανότητας του πολιτιστικού τομέα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήματα που επενδύονται στις πολιτιστικές υποδομές και εγκαταστάσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Στατιστικά στοιχεία σύμφωνα με το προϋπολογισμό σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο

<p>Αύξηση του διεθνούς προφίλ της πόλης μέσω του πολιτισμού</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση του τουριστικών ροών • Όγκος και ποσοστό κάλυψης στα ΜΜΕ 	<ul style="list-style-type: none"> • Στατιστικά στοιχεία από την αρμόδια δημόσια αρχή • Δεδομένα όπως παρέχονται από έγκυρες οργανώσεις παρακολούθησης των ΜΜΕ
--	--	--

Πηγή : Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας

Η Ελευσίνα 2023 θα είναι επιτυχημένη εφόσον υπάρξει μια αύξηση στους δείκτες που είναι μετρήσιμοι και που αξιολογούνται και αν οι στόχοι που αναπτύσσονται στην μακροπρόθεσμη στρατηγική πληρούνται εφόσον τα έργα παραδίδονται στην σωστή χρονική στιγμή, εντός του προϋπολογισμού και βεβαίως εφόσον οι επισκέπτες είναι ικανοποιημένοι με την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και εκδηλώσεων (Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας)

3.11 Στρατηγικός σχεδιασμός υποδομών – Στόχοι 2016-2020 , Στόχοι 2020-2023

Η Ελευσίνα, με την ευκαιρία της ανάδειξής της, ως πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης, αναμένεται να αποτελέσει το επίκεντρο της πολιτιστικής δημιουργίας της χώρας. Αυτό θα συμβάλλει αναμφισβήτητα και στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, μέσω της αύξησης της επισκεψιμότητας και της τουριστικής δραστηριότητας.

Η Ελευσίνα απαιτεί ένα σύγχρονο σχεδιασμό και δομές όπου οι πολίτες, εργαζόμενοι, επιχειρηματίες του πολιτισμού και του τουρισμού, αλλά και η βιομηχανική ζώνη θα συνυπάρξουν με τρόπο δημιουργικό, προς την κατεύθυνση μιας ανάπτυξης που δε θα αλλοιώσει το φυσικό περιβάλλον και τον κοινωνικό ιστό, αλλά θα τα ενισχύσει. Η σύνδεση της Ελευσίνας με το μέλλον περνάει μέσα από την ενοποίηση του συνόλου της αλυσίδας αξίας.

Οι στόχοι που τέθηκαν από την εταιρεία Eleusis 2023 για τα έτη 2016-2021 και αφορούσαν τον στρατηγικό σχεδιασμό των υποδομών, είχαν αναπτυξιακό και τονωτικό

χαρακτήρα ώστε να βελτιώσουν και διευκολύνουν την καθημερινότητα των πολιτών συμβάλλοντας θετικά στην ποιότητα της ζωής τους. Δόθηκε βαρύτητα στην ανάπτυξη νέων υποδομών στην πόλη αλλά και στην ενίσχυση των υφιστάμενων, αφού ήταν σημαντικές για την όψη της σύγχρονης πόλης αξιοποιώντας την μοναδικότητά της και την πλεονεκτική θέση που της δίνει η τοποθεσία της.

Η Διεύθυνση Κτιριακών Εγκαταστάσεων & Υποδομών της εταιρείας, για τον Στρατηγικό της Σχεδιασμό, έθεσε **δύο άξονες** για τον Σχεδιασμό των υποδομών της. (Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας)

Α' άξονας	Β' άξονας
<p>Αφορά χώρους και κτίρια με μικρότερες υποδομές που μπορεί η εταιρεία να διαχειριστεί γιατί αφορά χώρους οι οποίοι έχουν άμεση εξάρτηση από την εταιρεία και είναι δυνατό να ενεργοποιηθούν με πόρους και υπηρεσίες της ίδιας της εταιρείας αφού είναι δυνατό α) να ενεργοποιηθούν κτίρια και χώροι στο πλαίσιο της εταιρικής λειτουργίας και β) να ενεργοποιηθούν κτίρια και χώροι του Καλλιτεχνικού Προγράμματος.</p>	<p>Αφορά την Ανάπτυξη Νέων Πολιτιστικών Υποδομών και γι' αυτό το σκοπό θα αξιοποιηθούν ανενεργοί χώροι και πρώην βιομηχανικά συγκροτήματα. Θα δημιουργηθούν Κέντρα Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Fabrication Laboratory (Fab Lab) (Απολογισμός στρατηγικού σχεδιασμού υποδομών από την Eleusis 2023) δηλαδή Εργαστήρια νέων τεχνολογιών, στα οποία οι μαθητές μαθαίνουν πειραματιζόμενοι, χρησιμοποιούν μηχανήματα ψηφιακής κατασκευής και εργαλεία σχεδιασμού, ώστε κάθε πρωτότυπη ιδέα να μπορεί να υλοποιηθεί</p> <p>(Fab Lab,https://www.pierce.gr/sxolikes-egkatakastaseis/sxolika-ergasthria/fablab/)</p>

Πηγή : Eleusis 2023

Με την εναλλακτική χρήση αναξιοποίητων ή εγκαταλελειμμένων χώρων επιδιώκεται να ενεργοποιηθούν νέα τοπότητα στην πόλη με όπλα **α)** την αξιοποίηση της βιομηχανικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των ανενεργών χώρων και **β)** με την δημιουργία Κέντρου Ανάπτυξης Ικανοτήτων και εργαστηρίου Fab Lab.

Η εταιρεία για τα έτη 2020-2023 λόγω της εμφάνισης της πανδημίας Covid-19 αλλά και θέλοντας να συγχρονίσει το έργο της εταιρείας με αντίστοιχες δράσεις που γίνονται σε παγκόσμιο επίπεδο, συμπληρώνει στο στρατηγικό της σχεδιασμό την ψηφιοποίηση κτιριακών υποδομών που αποτελούν αρχιτεκτονική και βιομηχανική κληρονομιά της πόλης, με σκοπό να χρησιμοποιηθούν σε ψηφιακές εκδόσεις καλλιτεχνικών δράσεων ως εικονική πραγματικότητα.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ELEUSIS 2023	
ΣΤΟΧΟΙ 2016-2019	ΣΤΟΧΟΙ 2020-2023
<p>1. Επίτευγμα αποτελεί η ολοκλήρωση του έργου ανακαίνισης του Παλαιού Σιδηροδρομικού Σταθμού το οποίο μετατρέπεται σε χώρους γραφείων. Το έργο ολοκληρώθηκε το 2019 .</p>	<p>1. Πρόκληση αποτελεί για την εταιρεία να τεθεί σε λειτουργία το συγκρότημα του Παλαιού Σιδηροδρομικού Σταθμού και του περιβάλλοντος χώρου του ως κεντρικό σημείο (hub) όπου εκεί θα είναι : ο πυρήνας των προγραμμάτων με σεμιναριακό χαρακτήρα ,ο πυρήνας των οριζόντων δράσεων του καλλιτεχνικού προγράμματος και ο χώρος ενίσχυσης της σχέσης με το κοινό. Το έργο είναι σε</p>

	<p>εξέλιξη παράλληλα με την διαμόρφωση των νέων Γραφείων της Διοίκησης και το 2021 ήταν το νέο έτος Στόχος.</p>
<p>2. Το 2019 και στα πλαίσια του Α΄ Άξονα που αφορά στην ανάπτυξη νέων μικρότερων υποδομών και λειτουργικών χώρων για την εταιρεία, ανακαινίζεται και ολοκληρώνονται οι εργασίες για ιδιωτικό κτίριο ώστε να λειτουργήσει και στεγάσει τα Γραφεία της Εταιρείας Eleusis 2023, προκειμένου να είναι σε θέση να εκτελέσει το έργο αλλά και τις δραστηριότητές της. Το έργο της ανακαίνισης ολοκληρώθηκε το 2019 από την αρμόδια Διεύθυνση Κτιριακών Εγκαταστάσεων & Υποδομών της εταιρείας Eleusis 2021(2023) και αποτέλεσε επίτευγμα για την εταιρεία.</p>	<p>2. Επίτευγμα αποτελεί η μίσθωση ακίνητου χώρου στο κέντρο της πόλης (Ακίνητο Λάσκου) ώστε εκεί να δημιουργηθεί το Κτίριο Διοίκησης της Εταιρείας με 40 θέσεις εργασίας και ισόγεια αίθουσα για πολλές χρήσεις ώστε να επιτευχθεί το έργο της εταιρείας.</p>
<p>3. Το πρώην Αναψυκτήριο το οποίο βρίσκεται στο παραλιακό μέτωπο της πόλης, τίθεται σε λειτουργία για την φιλοξενία δράσεων, μικρών εκθέσεων και συστέγαση με την Κινηματογραφική Λέσχη της πόλης με σκοπό την τόνωση της παραθαλάσσιας ζώνης. Το έργο αξιολογείται στα επιτεύγματα της εταιρείας.</p>	<p>3. Το πρώην Αναψυκτήριο που αποτελεί πρόκληση για την εταιρεία, τίθεται σε λειτουργία για την φιλοξενία δράσεων , μικρών εκθέσεων και συστέγαση με την Κινηματογραφική Λέσχη της πόλης με σκοπό την τόνωση της παραθαλάσσιας ζώνης όμως υπάρχει πρόβλημα στην εύρεση χορηγού που θα</p>

	<p>αναλάβει το τεχνικό έργο με αποτέλεσμα να υπάρχει καθυστέρηση και μετατίθεται το νέο έτος Στόχου : B' 2021</p>
<p>4. Σε συνεργασία με τον Ο.Λ.Ε. σε μια προσπάθεια που είναι σε εξέλιξη και αποτελεί επίτευγμα για την εταιρεία, ενδυναμώνεται και καλλωπίζεται το Παραλιακό μέτωπο ώστε να χωροθετηθούν δράσεις που θα λάβουν χώρα σε υπαίθριους χώρους</p>	<p>4. Κυνόδοντες : Πρόκληση αποτελεί ένα παλαιό λατομείο που θα δημιουργηθεί ως πρωτότυπο Θέατρο Τοπίου κατάλοιπο της Βιομηχανικής Ιστορίας της πόλης και μνημείο Βιομηχανικής Κληρονομιάς. Εξετάζεται λεπτομερώς να τεθούν σε λειτουργία οι χώροι που στρατηγικά η Εταιρεία θέλει να προωθήσει σε σχέση με την παγίωση της χρήσης τους ως χώρους πολιτισμού. Προστέθηκε στον προγραμματισμό της Eleusis 2023 το 2020. Το έτος στόχος είναι το 2023</p>
<p>5. Σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τους εκάστοτε φορείς σε μια προσπάθεια που επίσης είναι σε εξέλιξη και αποτελεί επίτευγμα για την εταιρεία, ενδυναμώνονται οι κοινόχρηστοι χώροι για την φιλοξενία μικρών δράσεων του προγράμματος σε αντικατάσταση ανεπαρκών πολιτιστικών χώρων</p>	<p>5. Πρόκληση αποτελεί να τεθεί σε λειτουργία και να χρησιμοποιηθεί νέος μισθωμένος χώρος (πρώην Bowling) για πολλές χρήσεις που θα στεγάσει πολλές δράσεις του προγράμματος σε</p>

	<p>αντικατάσταση των τριών Αποθηκών εντός του συγκροτήματος του Παλαιού Ελαιουργείου. Το έργο έχει καθυστερήσει και την ανάληψη ευθύνης ανέλαβε ο Δήμος με νέο έτος Στόχο: Β' 2021</p>
<p>6. Επίτευγμα αποτελεί η βελτίωση των υφιστάμενων πολιτιστικών χώρων σε επίπεδο υποδομών , στο πλαίσιο φιλοξενίας δράσεων της Eleusis 2023 και παράδειγμα αποτελεί το κτίριο Ε.Κ.Ε.Δ.Α.</p>	<p>6. Ρολόι Πόλης :Πρόκληση αποτελεί η αποκατάσταση του ρολογιού που αποτελεί τοπόσημο της πόλης και βρίσκεται στον Αρχαιολογικό Χώρο. Θα τεθεί σε λειτουργία για να φιλοξενήσει δράσεις του καλλιτεχνικού προγράμματος και προστέθηκε στον προγραμματισμό της Eleusis 2023 το 2020. Το έτος Στόχος είναι το 2022.</p>
<p>7. Επίτευγμα αποτελεί να τεθούν σε λειτουργία κενοί χώροι που μετατρέπονται σε χώρους που θα λειτουργήσουν για πολιτιστικές δραστηριότητες .</p>	<p>7. Ελευσίς - Πρώην Κινηματογράφος: Πρόκληση αποτελεί η διαδικασία διευθέτησης υποχρεώσεων των 7 ιδιοκτητών ώστε να συμφωνηθεί το τίμημα αγοραπωλησίας από τον Δήμο Ελευσίνας. Πρόταση</p>

	<p>χορηγίας σε είδος από ΕΛΠΕ, εξόχως σπουδαία η εξασφάλιση της χορηγίας από πλευράς χρόνου και διασφάλισης πόρων. Απαιτείται αλλαγή στην άδεια χρήσης και ανακαίνιση και μετατροπή στο σύνολό της, η κτιριακή εγκατάσταση του πρώην κινηματογράφου Ελευσίς, σε χώρο πολλαπλών χρήσεων σε επίπεδο πολιτισμού, χώρο εργαστηρίων και δημιουργικής απασχόλησης, χώρο προβολών, εικαστικών & τεχνών. Το έτος Στόχος είναι : Β' 2022</p>
<p>8. Επίτευγμα αποτελεί να τεθούν σε λειτουργία το 1^ο Δημοτικό Σχολείο-Αττικό Σχολείο Αρχαίου Δράματος και το 3^ο Δημοτικό Σχολείο-Φεστιβάλ Συνοικισμός ώστε να διεξαχθούν εκεί καλλιτεχνικές δράσεις .</p>	<p>8. Machu Picchu- Καμίνια : Πρόκληση αποτελεί η ενεργοποίηση υπαίθριου χώρου που έχει ερείπια από παλαιά καμίνια και η μετατροπή του σε νέο χώρο που θα διεξάγονται ανοιχτές πολιτιστικές δράσεις που συνδέονται με τον πυλώνα του Περιβάλλοντος-Eco culture. Προστέθηκε στον προγραμματισμό της Eleusis</p>

	2023 το 2020. Το έτος Στόχος είναι : B' 2021
<p>9. Δυσκολία υπάρχει στην ανακαίνιση υφιστάμενων κτιρίων της βιομηχανίας ΙΡΙΣ ώστε να λειτουργήσει και πάλι ως χώρος με ποικίλες χρήσεις ,αναψυκτήριο και βοηθητικές εγκαταστάσεις. Το έργο είναι σε καθυστέρηση λόγω καθυστερήσεων αδειοδοτήσεων και ο νέος Στόχος μεταφέρεται για τα τέλη 2022. Μείζον αίτημα αποτελεί η εξασφάλιση ομαλής χρηματοδότησης από τον ΟΑΕΔ για τις πληρωμές του αναδόχου.</p>	<p>9. Όαση – πρώην Camping : Πρόκληση αποτελεί το να τεθεί σε λειτουργία υπαίθριος χώρος για ανοιχτές πολιτιστικές δράσεις που σχετίζονται με τον πυλώνα του Περιβάλλοντος-Eco culture. Προστέθηκε στον προγραμματισμό της Eleusis 2023 το 2020. Το έτος Στόχος είναι : B' 2021</p>
<p>10. Πρόκληση αποτελεί η ανακαίνιση και λειτουργία του βασικού κτιρίου της Ελαιουργικής που θα λειτουργήσει ως χώρος με πολλαπλές χρήσεις που θα στεγάζει μόνιμη θεατρική σκηνή για 300 θεατές καθώς και βοηθητικούς χώρους και ενώ είχε αποφασισθεί το έργο να δρομολογηθεί μετά το έτος του τίτλου, η Περιφέρεια επιταχύνει την διαδικασία αδειοδότησης και πραγματοποίησης για 01/2023.</p>	<p>10.Ολυμπιακά Λουτρά : Πρόκληση αποτελεί το να τεθεί σε λειτουργία χώρος εγκαταλελειμμένου έργου ολυμπιακού κολυμβητηρίου ως νέος χώρος για ανοιχτές πολιτιστικές δράσεις. Προστέθηκε στον προγραμματισμό της Eleusis 2023 το 2020. Το έτος Στόχος είναι : 2022</p>
<p>11. Πρόκληση αποτελεί η ανακαίνιση και ενεργοποίηση του κτιρίου του Παλαιού Δημαρχείου που θα λειτουργήσει ως Γραφείο Πληροφοριών , πωλητηρίου και Κέντρου τεκμηρίωσης και Παρακαταθήκης της</p>	<p>11. Το Παλαιό Δημαρχείο: Ιδιοκτησία του ΥΠΠΟΑ με παραχώρηση σε Eleusis 2023 & στη συνέχεια στο Δήμο Ελευσίνας έως το</p>

<p>εταιρείας Eleusis 2023 καθώς και εναλλακτικά ως χώρος εκδηλώσεων σύμφωνα με τις ανάγκες του προγράμματος. Τα έξοδα της ανακαίνισης ανέλαβε λόγω προβλήματος χορηγίας η Eleusis 2023 με μερική συνδρομή από την τοπική αυτοδιοίκηση και ο Στόχος μεταφέρθηκε για το έτος 2021.</p>	<p>2030. Θα ανακαινιστεί και θα τεθεί σε λειτουργία ως γραφείο πληροφοριών ,πωλητηρίου και κέντρου Τεκμηρίωσης & Παρακαταθήκης , μικρή αίθουσα συνεδριάσεων και εναλλακτικά ως πολυχώρος διαφορετικών εκδηλώσεων βάσει αναγκών του προγράμματος. Το έργο είναι σε εξέλιξη, αποτελεί επίτευγμα για την εταιρεία και λόγω προβλήματος χορηγίας , η εταιρεία Eleusis 2023 ανέλαβε με ίδια μέσα την εκτέλεση των εργασιών με την συνδρομή του Δήμου και ο Στόχος έχει μεταφερθεί για το 2021.</p>
<p>12. Δυσκολίες υπάρχουν για την ενεργοποίηση και τον καλλωπισμό του κτιρίου του Διοικητηρίου του Παλαιού Ελαιουργείου που θα χρησιμοποιηθεί ώστε να φιλοξενήσει δράσεις (την ευθύνη για την ολοκλήρωση έχει η ιδιοκτήτρια Τράπεζα και το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ) με συντονιστή τον Δήμο Ελευσίνας. Το έτος Στόχος : 2023</p>	<p>12. Πρόκληση αποτελεί το να τεθεί σε λειτουργία και εξωραϊστεί το κτίριο του Διοικητηρίου του Παλαιού Ελαιουργείου ώστε να φιλοξενηθούν δράσεις (την ευθύνη για την ολοκλήρωση έχει η ιδιοκτήτρια Τράπεζα και το Υπουργείο Πολιτισμού</p>

	<p>& Αθλητισμού (ΥΠΠΟΑ) με συντονιστή τον Δήμο Ελευσίνας, ο Στόχος έχει μετατεθεί για το 2023</p>
<p>13. Δυσκολίες υπάρχουν για τις πρώην κτιριακές εγκαταστάσεις του εργοστασίου κατασκευής πυρομαχικών ΠΥΡΚΑΛ που σήμερα είναι εγκαταλελειμμένες , ενώ θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για διαφορές πολιτιστικές εκδηλώσεις, λόγω ασυμφωνίας των εμπλεκόμενων φορέων το έργο βρίσκεται σε δυσμενή θέση και ο Στόχος μεταφέρθηκε για το 2023.</p>	<p>13. Οι πρώην κτιριακές εγκαταστάσεις του εργοστασίου κατασκευής πυρομαχικών ΠΥΡΚΑΛ που σήμερα είναι εγκαταλελειμμένες και αποτελούν εγκαταστάσεις υψηλής αρχιτεκτονικής και βιομηχανικής αξίας , θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν πολλαπλές δράσεις της εταιρείας όπως π.χ. εικαστικές εκθέσεις , θεατρικές σκηνές κλπ.. ο χώρος βρίσκεται σε προβληματική θέση με πολλές δυσκολίες, αφού οι εμπλεκόμενοι φορείς δεν μπορούν να έρθουν σε συμφωνία με αποτέλεσμα ο νέος στόχος να μεταφέρεται για το 2023.Το έργο αποτελεί πρόκληση για την εταιρεία.</p>
<p>14. Δυσκολίες υπάρχουν για την δημιουργία εργαστηριακών υποδομών Fab Lab και</p>	<p>14. Πρόκληση αποτελεί η δημιουργία εργαστηριακών</p>

άλλων μικρότερων ώστε να ιδρυθεί ένα νέο Hub Κέντρου Ανάπτυξης Σύγχρονων Ικανοτήτων. Με την βοήθεια της σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας θα περιλαμβάνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για όλες τις ηλικίες καθώς και για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες. Θα υπάρχουν μαθήματα που θα αφορούν τον ψηφιακό σχεδιασμό και την παραγωγή αντικειμένων που χρησιμοποιούνται καθημερινά, τρισδιάστατη εκτύπωση κεραμικών , βασικές αρχές για την ψηφιακή κατασκευή για ερασιτέχνες και επαγγελματίες όλων των ηλικιών, ψηφιακή ύφανση κ.α. Η δημιουργία αυτού του χώρου εντάσσεται στον **Α΄ Άξονα** και αποτελεί δέσμευση από το Bid Book.

υποδομών **Fab Lab** που αφορά την ίδρυση ενός νέου Hub Κέντρου Ανάπτυξης Σύγχρονων Ικανοτήτων. Με την βοήθεια της σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας θα περιλαμβάνονται εκπαιδευτικά προγράμματα για όλες τις ηλικίες καθώς και για ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες. Θα υπάρχουν μαθήματα που θα αφορούν τον ψηφιακό σχεδιασμό και την παραγωγή αντικειμένων που χρησιμοποιούνται καθημερινά, τρισδιάστατη εκτύπωση κεραμικών , βασικές αρχές για την ψηφιακή κατασκευή για ερασιτέχνες και επαγγελματίες όλων των ηλικιών, ψηφιακή ύφανση κ.α. Η δημιουργία αυτού του χώρου **είχε δυσκολίες** αλλά εντάσσεται στον **Α΄ Άξονα** και αποτελεί δέσμευση από το Bid Book. Η χωροθέτηση για την ίδρυση του νέου Hub Κέντρου Ανάπτυξης Σύγχρονων Ικανοτήτων και Εφαρμοσμένης καινοτομίας

	<p>είναι πλάνο ρεαλιστικό και διεξάγονται συζητήσεις για την εξασφάλιση του χώρου με εκκρεμότητα μόνο να είναι η διαδικασία παραχώρησης του χώρου αν και έχει επιτευχθεί η συμφωνία μεταξύ των μερών.</p>
<p>15. Επίτευγμα αποτελεί η δημιουργία δημόσιων υπαίθριων χώρων ώστε να φιλοξενήσουν καλλιτεχνικές δράσεις στην παραλία της πόλης , στην κεντρική πλατεία Ηρώων, στην πλατεία Νεολαίας, Πλατεία Μικρασιατών, Πλατεία Αγίας Μαρκέλλας, στο Κήπο του Σιδηροδρομικού Σταθμού, στον περίβολο του Αγίου Νικολάου κ.α.</p>	<p>15. Skate Park : Πρόκληση αποτελεί η κατασκευή ενός σύγχρονου υπαίθριου Skate Park που στόχο θα έχει να γίνει πόλος έλξης των νέων της πόλης αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Η δράση αυτή θα περιέχει και άλλα καλλιτεχνικά δρώμενα που θα σχετίζονται με το περιβάλλον ,την ενεργοποίηση του κοινού και τον τουρισμό.</p>

Πηγή : Eleusis 2023, τελικός φάκελος υποψηφιότητας

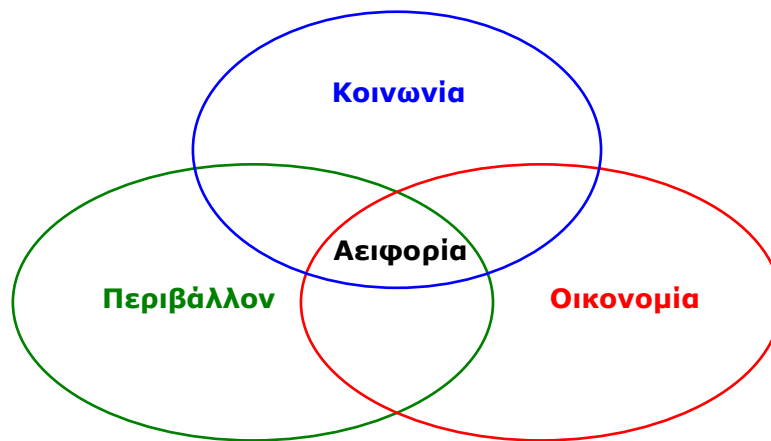
Η πόλη της Ελευσίνας έχει θέσει στόχους όσον αφορά το κομμάτι των υποδομών της, όπως η διαμόρφωση μεγάλων ανενεργών βιομηχανικών χώρων όπως το Ίρις και η Ελαιουργική. Έχει θέσει στόχο για αστικές παρεμβάσεις που αφορούν την προσβασιμότητα αλλά και την αξιοποίηση ελεύθερων χώρων και υποδομών. Τα έργα ανακαίνισης και ενεργοποίησης του Παλιού Σιδηροδρομικού Σταθμού και του Παλαιού Δημαρχείου θα είναι αποτυπώματα που θα μείνουν στην πόλη μετά το 2023 και θα είναι χώροι που θα έχουν πλέον ενταχθεί

στην κοινωνία με ισχυρούς δεσμούς. Ιεραρχώντας τις προτεραιότητες διασφαλίζεται η μετέπειτα αξιοποίηση και συντήρηση όλων των έργων που είναι στόχοι για την Eleusis 2023(Eleusis 2023).

Κεφάλαιο 4. ΠΠΕ 2023 και τουριστική ανάπτυξη για την Ελευσίνα

4.1 Τουριστική ανάπτυξη για την Ελευσίνα

Ο Δήμος Ελευσίνας έχει θέσει ως στόχο την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας της περιοχής, εκμεταλλευόμενος την μοναδική ιστορική του κληρονομιά και αντιστρέφοντας την αρνητική εικόνα που έχει πολύς κόσμος για την περιοχή. Προκειμένου η ανάπτυξη αυτή να γίνει αποτελεσματική αξιοποιώντας τους περιορισμένους πόρους της περιοχής, στοχεύει να δημιουργήσει το μέγιστο δυνατό όφελος για την περιοχή εν όψει και της ΠΠΕ 2023. Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής θα είναι μέσα σε ένα πλαίσιο αειφορίας:

Ο ορισμός την αειφορίας σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη είναι, όταν μπορούμε να ανταποκριθούμε στις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υποσκάψουμε την δυνατότητα μελλοντικών γενεών να αντιμετωπίσουν τις δικές τους ανάγκες. (Τα Ηνωμένα Έθνη, <https://unric.org/el>). Συνεπώς, η σύγχρονη έννοια της Ανάπτυξης είναι συνυφασμένη με την Αειφορία που συνδυάζει και προϋποθέτει τις ακόλουθες έννοιες:

- οικονομική βιωσιμότητα, δηλαδή κερδοφορία,
- σεβασμό στο περιβάλλον,
- ένταξη στο κοινωνικό σύνολο και αποφυγή δημιουργίας τουριστικών γκέτο αποκομμένων από την τοπική κοινωνία.

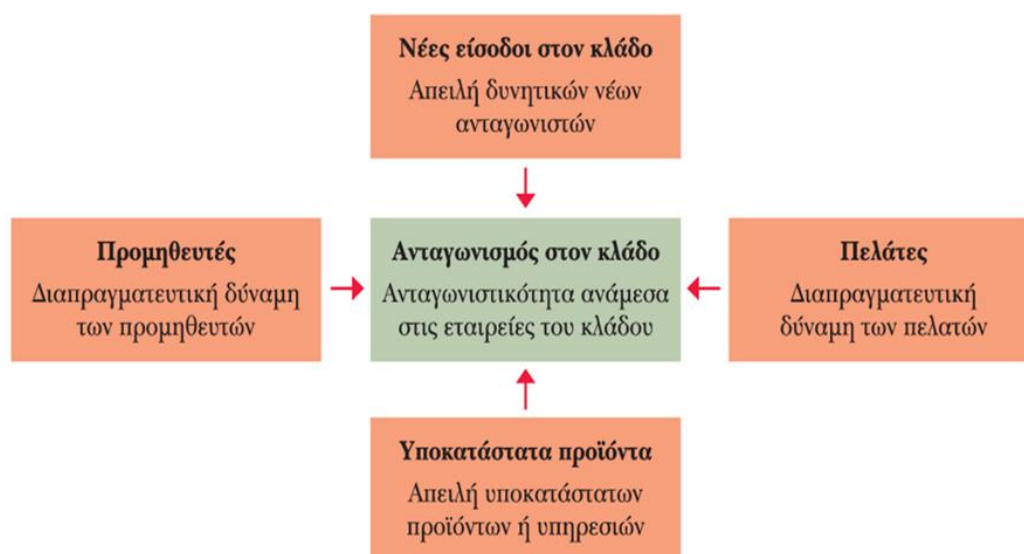
Με την αειφορία μέσω του πολιτισμού επιτυγχάνεται:

- ο βέλτιστος δυνατός συγκερασμός οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών,
- η προστασία του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την οικονομική ανάπτυξη,
- η δυνατότητα να κληροδοτήσουμε στις επόμενες γενιές ένα περιβάλλον κατ' ελάχιστον εξ ίσου δυναμικό και χρήσιμο όπως αυτό που κληρονομήσαμε,
- η αποφυγή της υπέρμετρης επιβάρυνσης ορισμένων πόρων,
- η ενσωμάτωση κανόνων και νόμων που επιβάλλουν την βιώσιμη / αειφόρο ανάπτυξη.

η ανάλυση του μικρο- περιβάλλοντος, όσον αφορά στον τουρισμό της Ελευσίνας, βασίζεται στο μοντέλο των πέντε δυνάμεων του Porter:

Το εξωτερικό περιβάλλον αποτελεί έναν από τους σημαντικούς παράγοντες όσον αφορά στην ανάπτυξη και λειτουργία ενός προορισμού, κάτι το οποίο θα επιχειρηθεί και όσον αφορά στον τουριστικό- ξενοδοχειακό κλάδο της Ελευσίνας. Με το συγκεκριμένο μοντέλο θα επιχειρηθεί να μοντελοποιηθεί ο τουριστικός κλάδος της Ελευσίνας επηρεασμένος από πέντε «δυνάμεις» της αγοράς. Η αξιολόγηση των πέντε «δυνάμεων» αποκαλύπτει την ένταση του ανταγωνισμού ενός κλάδου στην Ελευσίνα και, ως εκ τούτου, την ελκυστικότητά του για στρατηγική ανάπτυξη σχετικά με τις μελλοντικές προτάσεις που θα διατυπωθούν. Η αναγνώριση της ελκυστικότητας του αντίστοιχου κλάδου από πλευράς της τουριστικής επιχείρησης την εξυπηρετεί, ώστε να δημιουργήσει το κατάλληλο ευνοϊκό κλίμα για την εύρυθμη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων στην Ελευσίνα. Το μοντέλο του Porter που αξιοποιήθηκε αποτυπώνεται παρακάτω, ενώ ακολουθεί διακριτή ανάλυση του κάθε κλάδου.

Διάγραμμα : Οι 5 δυνάμεις του Porter για την αξιολόγηση του ξενοδοχειακού κλάδου

Πηγή : ίδια επεξεργασία

Απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο

Όσον αφορά στον τομέα της διαμονής, η απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων ισχύει για προορισμούς που βρίσκονται στη φάση της ωριμότητας και της αναζωογόνησης. Αντίστοιχα, σε προορισμούς που βρίσκονται στη φάση της ανακάλυψης και της ανάπτυξης, όπως είναι η Ελευσίνα, όχι μόνο δεν αποτελεί απειλή η είσοδος νέων επιχειρήσεων στον κλάδο, αλλά αποτελεί και επιτακτική ανάγκη. Ο περιορισμένος αριθμός κλινών με 2 μόνο ξενοδοχεία δεν επιτρέπει σε διοργανωτές ταξιδιών, αεροπορικές εταιρείες, Online Travel Agencies κ.τ.λ. να επενδύσουν σε ένα προορισμό, καθώς δεν δύνανται να υποστηρίξουν οικονομίες κλίμακας. Είναι χαρακτηριστικό το εμπειρικό μέτρο που χρησιμοποιούν οι tour operators του εξωτερικού, οι οποίοι για να επενδύσουν σε ένα προορισμό απαιτούν διαθεσιμότητα 15.000 κλινών κατ' ελάχιστον. Ως εκ τούτου, η είσοδος νέων επιχειρήσεων στον κλάδο των ξενοδοχείων της Ελευσίνας δεν πρέπει να θεωρείται απειλή, με δεδομένο τον ελάχιστο αριθμό υποδομών διαμονής που διαθέτει η Ελευσίνα σε σχέση με την έκτασή της. Νέοι αναπτυξιακοί νόμοι και επενδυτικά προγράμματα πρόκειται να ενισχύσουν την είσοδο νέων επιχειρήσεων στον κλάδο. Η τουριστική ανάπτυξη της Ελευσίνας συνέπεσε με την οικονομική ύφεση, με

αποτέλεσμα μεγάλος αριθμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων που είχαν ενταχθεί σε αναπτυξιακό νόμο να μην προχωρήσουν στην υλοποίηση των σχεδίων τους.

Απειλή υποκατάστατων προϊόντων ή υπηρεσιών

Οι υποκατάστατες υπηρεσίες ή προϊόντα ικανοποιούν παρόμοιες ανάγκες με εκείνες των υπόλοιπων επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου, αλλά ανήκουν σε διαφορετικούς κλάδους. Όταν συναντάμε μεγάλο αριθμό υποκατάστατων προϊόντων, η τουριστική επιχείρηση δεν έχει τη δυνατότητα να αυξήσει τις τιμές της, με τον κίνδυνο να μειωθεί η πελατεία της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα υποκατάστατων προϊόντων στον κλάδο των ξενοδοχείων αποτελεί η εφαρμογή της οικονομίας διαμοιρασμού με την ενοικίαση διαμερισμάτων για περίοδο μικρότερη των 30 ημερών μέσω διαδικτυακών πλατφορμών (π.χ. Airbnb). Στο δήμο Ελευσίνας υπάρχουν λίγες επιλογές σε ό,τι αφορά τα καταλύματα τύπου Airbnb και βρίσκονται σχεδόν αποκλειστικά εντός της πόλης.

Συμπερασματικά, τα υποκατάστατα στο δήμο Ελευσίνας και ειδικότερα οι επενδύσεις τύπου Airbnb συνεισφέρουν στην αύξηση της επισκεψιμότητας της Ελευσίνας και καλύπτουν το κενό που αφορά στην έλλειψη κλινών. Θα πρέπει να υλοποιηθεί μια συγκροτημένη καμπάνια για την προσέλκυση νέων ιδιοκτητών οι οποίοι θα γνωρίσουν και θα επενδύσουν στη βραχυχρόνια μίσθωση δημιουργώντας ένα συμπληρωματικό εισόδημα για αυτούς.

Διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών

Σύμφωνα με τον Porter, οι αγοραστές έχουν ισχυρή διαπραγματευτική ικανότητα όταν ο κλάδος αποτελείται από πολλές μικρής κλίμακας επιχειρήσεις και οι ίδιοι οι αγοραστές είναι πολλοί. Αυτό ισχύει στην περίπτωση της Ελευσίνας, η οποία χαρακτηρίζεται από μικρό αριθμό κλινών και περιορισμό στις αγορές εισερχόμενου τουρισμού. Αντίστοιχα, οι αγοραστές έχουν χαμηλή διαπραγματευτική ικανότητα όταν αντιμετωπίζουν καταστάσεις ολιγοπωλίου και μονοπωλίου, όταν έχουν υψηλό κόστος μετακίνησης σε υποκατάστατα και όταν το προϊόν κρίνεται σημαντικό-διαφοροποιημένο.

Το προφίλ του σύγχρονου επισκέπτη, ειδικότερα στη μετά covid-19 εποχή, είναι αρκετά διαφοροποιημένο από το παρελθόν, με τον επισκέπτη να προτιμά τα προσωποποιημένα ταξίδια, να είναι πολυκριτηριακός και απαιτητικός, να αλληλεπιδρά με το περιβάλλον

και να επιδιώκει να γνωρίσει την κουλτούρα μιας περιοχής, ενισχύοντας έτσι τη διαπραγματευτική του δύναμη σε σχέση με το παρελθόν, όταν για αυτόν αποφάσιζε ο εκάστοτε tour operator, προσφέροντας μαζικά πακέτα. Κάτι τέτοιο άλλωστε ποτέ δεν ίσχυε για τη Ελευσίνα, έναν προορισμό χωρίς ξενοδοχειακές υποδομές μεγάλης κλίμακας και χωρίς την υποστήριξη από οργανωμένους tour operators. Απαιτείται όμως, η Ελευσίνα να προσαρμόσει το προσφερόμενο προϊόν της στο νέο προφίλ των επισκεπτών και να επενδύσει στην αυθεντικότητα, μέσα από την παροχή δυνατοτήτων διαμονής τύπου AIRBNB και την παροχή ενός εύρους βιωματικών δραστηριοτήτων.

Διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών

Όσον αφορά στη διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών, εκείνη ισχυροποιείται όταν υπάρχουν ελάχιστοι πάροχοι πρώτων υλών, δεν υπάρχουν εναλλακτικές πηγές ανεφοδιασμού, οι πωλήσεις τους δεν αποτελούν υψηλό ποσοστό των πωλούμενων προϊόντων, το προϊόν τους αποτελεί σημαντική εισροή στον κλάδο, καθώς και όταν διαθέτουν διαφοροποιημένα προϊόντα και έχουν δυνατότητα καθετοποίησης προς τα εμπρός. Όσον αφορά στον τουριστικό τομέα, η έννοια του προμηθευτή μπορεί να εκφράσει τον προμηθευτή πρώτων υλών για τη λειτουργία μιας τουριστικής μονάδας, καθώς και τους προμηθευτές εργατικού δυναμικού. Η Ελευσίνα οφείλει σε μεγάλο βαθμό να αξιοποιήσει την άυλη πολιτιστική της κληρονομιά και το σημαντικό της κεφάλαιο, που δεν είναι άλλο από τα τοπικά της προϊόντα και τις παραδοσιακές συνταγές. Η κατεύθυνσή της θα πρέπει να είναι η θέσπιση ενός Σύμφωνου Ποιότητας με στόχο μια win-win σχέση μεταξύ των τοπικών παραγωγών (προμηθευτών) και των επιχειρήσεων διαμονής και εστίασης. Αντίστοιχες προσπάθειες έχουν γίνει ή γίνονται και από την Περιφέρεια Αττικής.

Διαπραγματευτική δύναμη των μεσολαβητών

Στον κλάδο των ξενοδοχείων της Ελευσίνας δε φαίνεται να υπάρχει σημαντική δυναμική στις επιχειρήσεις του εσωτερικού ή εξωτερικού, οι οποίες διοργανώνουν ταξίδια, tour operators, travel agencies ή πλατφόρμες ηλεκτρονικού σχεδιασμού ταξιδιών, Online Travel Agencies (OTAs), από τη σκοπιά των διαμεσολαβητών. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος για τον τομέα των ξενοδοχείων, οι tour

operators του εξωτερικού επηρεάζουν τις τιμές των ξενοδοχείων που συνεργάζονται σε ποσοστό 56%. Αντίστοιχα, όσον αφορά σε πλατφόρμες κρατήσεων OTAs, οι οποίες αποτελούν προμηθευτές πελατών των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (booking.com, Expedia κ.ά.) παρατηρείται επίσης ύπαρξη ολιγοπωλίου, όπως στους tour operators, με αποτέλεσμα οι ίδιες οι πλατφόρμες να καθορίζουν το ποσοστό προμήθειας ανά κράτηση (περίπου 15-20% επί των πωλήσεων). Παρ' όλα αυτά η Ελευσίνα δεν κατέχει συγκεκριμένο ποσοστό στην Αττική όσον αφορά στην ύπαρξη μεσολαβητών ακόμη και σε επίπεδο rent-a- car όπου δεν υπάρχει αντίστοιχη επιχείρηση στην περιοχή ή τουριστικό γραφείο.

Ένταση ανταγωνισμού μεταξύ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων του κλάδου

Ο ανταγωνισμός παραμένει ανεδαφικός όσον αφορά στην Ελευσίνα (μιας και οι δύο ξενοδοχειακές μονάδες που λειτουργούν ανήκουν στον ίδιο ιδιοκτήτη), με τη δυναμικότητα του προορισμού να υπολείπεται της δυναμικότητας σε επίπεδο Αττικής. Η Ελευσίνα για αρκετά χρόνια δε βρίσκεται στο επίκεντρο της επενδυτικής έξαρσης, όπως συνέβη με άλλους δημοφιλείς προορισμούς της ευρύτερης περιοχής ή της Αττικής, με αποτέλεσμα τον απόλυτα μικρό αριθμό των 2 ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Η χαμηλή ένταση του ανταγωνισμού σε ορισμένες περιοχές τα προηγούμενα χρόνια είχε οδηγήσει σε αύξηση της διαπραγματευτικής δύναμης των υπάρχουσών επιχειρήσεων προς τους πελάτες και αύξηση των τιμών ανά διανυκτέρευση. Ο χαμηλός ανταγωνισμός, που προκαλείται από τις μικρομεσαίες μονάδες, λειτουργεί αποτρεπτικά για μεσαίους και μεγάλους tour operators του εξωτερικού στο να υλοποιήσουν προγράμματα. (Η ανάλυση των 5 δυνάμεων, <https://dike.gr/ergaleia-analisis/analysi-5-dynameon>, Ανάλυση, ανταγωνιστικότητα, <https://www.businessmentor.gr/2021/>)

4.2 Στρατηγικές απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος

Στον τομέα των τουριστικών προορισμών όπως η Ελευσίνα, η διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων που θα προταθούν καθίσταται ολοένα και πιο δύσκολη. Μέσα από αυτή τη διαδικασία η Ελευσίνα πρέπει να επιλέξει εκείνες τις στρατηγικές βάσει των

αναγκών και επιθυμιών των σύγχρονων καταναλωτών, που συμβάλλουν στην υπεραξία του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος-υπηρεσίας κατακτώντας το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Η εφαρμογή μιας στρατηγικής διαφοροποίησης, θα πρέπει να επιφέρει τη διαφοροποίηση σε κάθε συστατικό που συνθέτει τον προορισμό, όπου αυτό μπορεί να γίνει ή υπάρχει περιθώριο να γίνει. Οι τομείς όπου μπορεί να υπάρξει διαφοροποίηση είναι οι εξής:

- ✓ Αξιοθέατα φυσικά, τεχνητά, κληρονομιά, ειδικά γεγονότα
- ✓ Δυνατότητα Πρόσβασης - συμπεριλαμβανομένων όλων των συστημάτων μεταφοράς, τερματικά και οχήματα
- ✓ Παροχές - συμπεριφορά, εγκαταστάσεις στέγασης και τομέα εστίασεως, που πουλούν λιανικώς, άλλες τουριστικές υπηρεσίες
- ✓ Διαθέσιμα Προσχεδιασμένα τουριστικά πακέτα από τους μεσάζοντες τουριστικών υπηρεσιών
- ✓ Δραστηριότητες - όλες οι διαθέσιμες για τους πελάτες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στον προορισμό
- ✓ Βοηθητικές Υπηρεσίες - υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται από τους τουρίστες όπως τα νοσοκομεία, οι τράπεζες, οι τηλεπικοινωνίες κ.λπ.

Ειδικότερα στην κατηγορία όπου αναλύεται το προϊόν του προορισμού Ελευσίνα, αναφέρονται μια σειρά από ενέργειες οι οποίες δύναται να λάβουν χώρα. Άλλωστε, η αξία που θα δημιουργήσει η Ελευσίνα θα πρέπει να δημιουργείται από αυτήν και ένα μικρό εύρος άλλων προορισμών. Η διαφοροποίηση της Ελευσίνας έγκειται ακριβώς στο γεγονός της ίδιας της ιδιαιτερότητάς της και στην ανατροπή του εμφανούς μειονεκτημάτος της - που είναι οι εν λειτουργία βιομηχανίες ή τα μετα-βιομηχανικά κτίρια - σε πλεονέκτημα.

Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του προορισμού Ελευσίνα θα επέλθει από την επιλογή της καταλληλότερης στρατηγικής, η οποία θα ταιριάζει ορθότερα στο ανταγωνιστικό περιβάλλον του τόπου και στη συνέχεια από την οργάνωση δραστηριοτήτων προστιθέμενης αξίας, που υποστηρίζουν την επιλεγμένη επιχειρηματική στρατηγική. Για την περίπτωση της Ελευσίνας, με τα χαρακτηριστικά και την ανάλυση η οποία έχει προηγηθεί, προτείνεται για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος η **έμφαση**

στη διαφοροποίηση. Για τη συγκεκριμένη στρατηγική, η Ελευσίνα θα πρέπει να εστιάσει σε μία κατηγορία επισκεπτών και τμημάτων αγοράς και συγκεκριμένα στον πολιτιστικό επισκέπτη. Το ίδιο το προϊόν το οποίο θα προσφέρει θα είναι διαφοροποιημένο και εστιασμένο, τόσο στην καινοτομία, όσο και στην ηγεσία κόστους.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η Ελευσίνα επικεντρώνεται στη δημιουργία αξόνων επισκεψιμότητας, υπό το πρίσμα της σύνδεσης του βιομηχανικού μοντέλου και των ενεργών βιομηχανιών, με το σύγχρονο πολίτη και το περιβάλλον, κάτω από την σκέπη του πολιτισμού και της αειφορίας. Σκοπός είναι να αποτελέσει η Ελευσίνα πολιτιστικό hub ολόκληρης της Αττικής και της ευρύτερης περιοχής, να επιτύχει την ανάπτυξη ενός πολύπλευρου πλέγματος πολιτισμού και τουρισμού, ως συστατικό στοιχείο της πολιτιστικής της ταυτότητας. Σημαντικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια **πρόκειται να διαδραματίσει ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης**, τον οποίο η Ελευσίνα θα αξιοποιήσει στο έπακρο. Έχουν ήδη γίνει προσπάθειες αξιοποίησης κενού βιομηχανικού αποθέματος για την εγκατάσταση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, επιχειρήσεων πολιτιστικής οικονομίας και δημιουργικής βιομηχανίας. Παρ' όλα αυτά θα χρειαστούν σημαντικές υποδομές τόσο σε επίπεδο επιχειρήσεων φιλοξενίας όσο και σε αστικές και περιαστικές αναπλάσεις. Η ανάπτυξη του τουρισμού ως δραστηριότητα θα επιχειρήσει μια ισόρροπη κατανομή κοινωνικών εξυπηρετήσεων, αναπτυξιακών έργων, επενδύσεων και αναβάθμισης του οικονομικού περιβάλλοντος. (Τελικός φάκελος υποψηφιότητας)

4.3 Πρόγραμμα τουριστικής προβολής της ΠΠΕ για το 2023

Το προτεινόμενο πρόγραμμα του Δήμου Ελευσίνας το οποίο έχει λάβει την σύμφωνη γνώμη του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) προχωρά το πρόγραμμα της τουριστικής προβολής του Δήμου επιδιώκοντας έναν επαναπροσδιορισμένο πλουραλισμό με σύγχρονους όρους, με μια νέα σύμπραξη των αναπτυξιακών και δημιουργικών δυνάμεων που αναπτύσσονται στην πόλη της Ελευσίνας και της Μαγούλας.

Η **διαφοροποίηση, η αισθητικοποίηση και ο συμβολισμός** που βρίσκονται ως κοινός παρονομαστής κάτω από την ομπρέλα του πολιτισμού και της αειφορίας,

λειτουργούν ως καταλύτες για την ανάπτυξη του τουρισμού. Το Πρόγραμμα Τουριστικής Προβολής έχει έρθει όταν οι προσκλήσεις τις οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν οι προορισμοί σε μια εποχή μετά covid-19 ,επιφέρουν μεγάλες τεχνολογικές εξελίξεις και νέα μοντέλα διαχείρισης που καθιστούν απαραίτητη την στρατηγική για την ανάπτυξή τους. Με την σύσταση της Αντιδημαρχίας Διεθνών Σχέσεων και Τουρισμού ο Δήμος Ελευσίνας, προσπαθεί να συστήσει σε πανελλαδικό αλλά και διεθνές επίπεδο την Ελευσίνα και Μαγούλα ως τουριστικούς προορισμούς ενόψει και της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2023.

Η σύνδεση του Πολιτισμού με τον Τουρισμό, η ανάδειξη της πόλης και των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων, η τοπική κουλτούρα και η σύνδεσή της με την σύγχρονη κοινωνία αποτελούν τους στυλοβάτες της τουριστικής στρατηγικής του Δήμου και το πρόγραμμα της κινείται στους εξής άξονες:

- ✓ Υπηρεσία διασύνδεσης της Ελευσίνας 2023 – ΠΠΕ και του Δήμου Ελευσίνας ως μια υπηρεσία για την υποστήριξη και επίβλεψη των δράσεων της τουριστικής προβολής.
- ✓ Συμμετοχή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook,Instagram, YouTube κλπ.)
- ✓ Διαδικτυακή διαφήμιση , προωθητικό υλικό και δράσεις για την Τουριστική προβολή του Δήμου.
- ✓ Δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού για την διαφήμιση του Δήμου.
- ✓ Δημιουργία αυτόνομου Portal για την Τουριστική προβολή του Δήμου.
- ✓ Προβολή του Δήμου σε εξειδικευμένα μέσα.
- ✓ Συμμετοχή του Δήμου σε εκθέσεις Τουριστικού ενδιαφέροντος. (Αριθ. 61-22 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Ελευσίνας, Έγκριση προγράμματος δράσεων Τουριστικής Προβολής έτους 2022)

4.4 Πως ο θεσμός της ΠΠΕ θα αποτελέσει μοχλό τουριστικής ανάπτυξης για την Ελευσίνα

Η Ελευσίνα, με την ευκαιρία της ανάδειξής της ως πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης, αναμένεται να αποτελέσει το επίκεντρο της πολιτιστικής δημιουργίας της χώρας. Αυτό θα συμβάλλει αναμφισβήτητα και στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, μέσω της αύξησης της επισκεψιμότητας και της τουριστικής δραστηριότητας. Η έως πρόσφατα μηδαμινή ανάπτυξη σε επίπεδο τουριστικών υποδομών στην περιοχή της Ελευσίνας, δίνει το περιθώριο για την υλοποίηση ενός βιώσιμου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης. Σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον που συνεχώς αλλάζει, η στασιμότητα συνεπάγεται βήματα προς τα πίσω. Η Ελευσίνα απαιτεί ένα σύγχρονο σχεδιασμό και δομές όπου πολίτες, εργαζόμενοι, επιχειρηματίες του πολιτισμού και του τουρισμού, αλλά και η βιομηχανική ζώνη θα συνυπάρξουν με τρόπο δημιουργικό, προς την κατεύθυνση μιας ανάπτυξης που δε θα αλλοιώσει το φυσικό περιβάλλον και τον κοινωνικό ιστό, αλλά θα τα ενισχύσει. Η σύνδεση της Ελευσίνας με το μέλλον περνάει μέσα από την ενοποίηση του συνόλου της αλυσίδας αξίας.

Το τουριστικό προϊόν της Ελευσίνας αποτελεί ένα άρρηκτο μίγμα ποικίλων άυλων υπηρεσιών και υλικών προϊόντων, όπως η φιλοξενία, η διατροφή, η διασκέδαση, οι μεταφορές και η αγορά καταναλωτικών αγαθών. Στο νέο αυτό περιβάλλον, απαιτείται αποδοτική κάθετη και οριζόντια συνεργασία, καθώς και συντονισμός και επικοινωνία μεταξύ όλων των τουριστικών πόρων.

Το όραμα της Ελευσίνας είναι :

- Να καθιερωθεί η πόλη στον εθνικό χάρτη του πολιτιστικού και του υπεύθυνου τουρισμού ως ένας προορισμός που συνδυάζει τις πολιτιστικές δραστηριότητες με το ανθρώπινο στοιχείο και την ενεργή οικονομία, στη βάση του σεβασμού και της αειφόρου διαχείρισης.
- Η Ελευσίνα να μετατραπεί σε ένα πολυθεματικό, υπεύθυνο και καλής ζωής προορισμό, η βάση του οποίου θα είναι ο πολιτισμός. Να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος ενός ταξιδιού στην Αθήνα καθώς και της Τριλογίας Ελευσίνα-Αθήνα-Λαύριο.
- Να αποτελέσει έναν προορισμό ο οποίος μέσα από την διασύνδεση και τη χρήση ψηφιακών εφαρμογών θα αναδεικνύει τις αξίες του προορισμού ενώ παράλληλα θα σέβεται τους κατοίκους του, τους επισκέπτες του, το περιβάλλον του.

Αυτό είναι ένα όραμα το οποίο θα υποστηρίξει την ανάπτυξη του προορισμού κατά την διάρκεια και κυρίως μετά την υγειονομική κρίση και κάθε κρίση που βιώνει και θα βιώνει ο πλανήτης. Η Ελευσίνα μπορεί να προτείνει ένα νέο μοντέλο slow tourism προορισμού όπου ο άνθρωπος και η ευζωία του είναι το επίκεντρο και δεν μπορεί να νοηθεί ξεκομμένος από το περιβάλλον του, φυσικό, πολιτιστικό, κοινωνικό αλλά και οικονομικό, στο πλαίσιο των ενεργών βιομηχανιών.

Η Ελευσίνα δέχεται τουριστικές ροές διαφορετικών τύπων που αντιστοιχούν σε τμήματα της τουριστικής αγοράς τα οποία κατά τεκμήριο προέρχονται από την Αθήνα και αφορούν στην επίσκεψη στον Αρχαιολογικό χώρο , άρα αφορά σε ένα συγκεκριμένο τουριστικό προϊόν το οποίο δεν θα εξελίξει τις προτιμήσεις του.

Δράσεις στις οποίες συμμετέχει η Ελευσίνα και θα βοηθήσουν στην τουριστική της ανάπτυξη:

Η τριλογία της Αττικής

Η Τριλογία της Αττικής είναι μια δυναμική πρωτοβουλία που αναπτύσσεται και έχει ως στόχο το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός καινοτόμου προγράμματος ολοκληρωμένης χωρικής επένδυσης για την Αττική που έχει ως στόχο να ανανεώσει το πολιτιστικό – τουριστικό ενδιαφέρον για την Αθήνα και να την μετατρέψει σε ένα προορισμό που θα είναι αυτόνομος. Τα αρχαιολογικά πάρκα της Ελευσίνας και του Λαυρίου σε συνδυασμό με τα κύρια μνημεία της Αθήνας που είναι : Ακρόπολη, Μουσείο Ακρόπολης, Αρχαιολογικό Μουσείο, Ηρώδειο, στοά Ευμενούς, Διονυσιακό θέατρο, Αγορά και Πνύκα είναι μέρος μιας ενότητας η οποία προβάλλει τις βασικές πτυχές της Αρχαίας Αθήνας. Το Τελεστήριο στον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας και η Ιερά Οδός τονίζουν τη μυθική, θεολογική και μυητική διάσταση. Τα μνημεία της Αθήνας, την πολιτική πολιτιστική και δημοκρατική διάσταση και το Λαύριο με τα ορυχεία αργύρου αναδεικνύουν την τεχνολογική και οικονομική διάσταση που χρηματοδότησε τα μεγάλα μνημεία καθώς και την στρατιωτική και πολιτική ισχύ της Δημοκρατίας της Αθήνας. Αυτό το τρίπτυχο στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και στην μετατροπή της Αθήνας σε προορισμό. Η αποκατάσταση της σύνδεσης που είχε η πόλη της αρχαίας Αθήνας με το Ιερό της

Ελευσίνας, το Λαύριο και τα ορυχεία αργύρου καθώς και με τον Πειραιά, μέσα από ένα πρόγραμμα που θα εντάξει τα μνημεία αυτών των περιοχών στο κέντρο της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Μέσα από μια ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, ο τουρισμός στην Ελευσίνα θα αναδείξει μια πολύπλευρη δυναμική ανάπτυξη ενός μίγματος υποαγορών της τουριστικής αγοράς, νέων εναλλακτικών δραστηριοτήτων, πολιτιστικού τουρισμού και διάχυσης των ροών επισκεψιμότητας στο χώρο και το χρόνο (νέοι προορισμοί, τουριστικές ροές καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου). Πυρήνας της χωρικής ανάπτυξης πρέπει να αποτελέσει η Ελευσίνα και οι πολιτιστικές δραστηριότητες. Ο προορισμός με τον οποίο οφείλει να συνδεθεί εντονότερα η Ελευσίνα είναι η Αθήνα και το Λαύριο, μετουσιώνοντας έτσι τους σκοπούς της Τριλογίας.

Η ανάπτυξη εντός της Ελευσίνας οφείλει να δώσει έμφαση σε τομείς που σχετίζονται με την επισκεψιμότητα, όπως είναι η ψυχαγωγία, η εστίαση και η προσφορά δραστηριοτήτων. Σε επίπεδο υποδομών, η ανάπτυξη επενδύσεων βραχυχρόνιας μίσθωσης αποτελεί μονόδρομο για τον προορισμό.

Σε αυτό το πλαίσιο η πολλαπλή χωρική ανάπτυξη νέων προορισμών όπως είναι η Ελευσίνα καθίσταται αναγκαία. Η σύνδεση και η δια λειτουργικότητα με διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας και οι επιπτώσεις στην καθημερινότητα, στην αγορά εργασίας και στην προσέλκυση επενδύσεων αναδεικνύουν την ανάγκη διακριτής στρατηγικής. Έτσι, παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μια παγκόσμια τάση για στρατηγικές “οικονομία της επισκεψιμότητας” που αναδεικνύονται και για τον προορισμό της Ελευσίνας, η οποία αδυνατεί να αποτελέσει έναν ολοκληρωμένο προορισμό με έμφαση στην διανυκτέρευση.(Η Τριλογία της Αθήνας, (<https://www.culturenow.gr/h-trilogia-tis-athinas-eleysina-athina-layrio-dialexi-sto-megaron-plus/> , Eleusis 2023).

Θαλάσσια Ιερά Οδός

Η πρωτοποριακή ιδέα της « Θαλάσσιας Ιεράς Οδού » αναφέρεται σε μια νέα θαλάσσια διαδρομή, σε αντιστοιχία της αρχαίας χερσαίας Ιεράς Οδού, η οποία πρόκειται να συνδέσει δια θαλάσσης τον Πειραιά με την Ελευσίνα μέσω πλοιαρίων και την

προσπάθεια αυτή θα εγκαινιάσει η εμβληματική τριήρης «ΟΛΥΜΠΙΑΣ» σε μια λαμπρή τελετή που σχεδιάζεται να συμπέσει με την έναρξη των εορταστικών εκδηλώσεων της Ελευσίνας ΠΠΕ2023 τον Ιανουάριο 2023. Η νέα αυτή γραμμή θα ξεκινά από τον Πειραιά και θα ολοκληρώνει την διαδρομή της στην Ελευσίνα ενώνοντας επτά (7) Δήμους (Πειραιά, Κερατσίνι-Δραπετσώνα, Πέραμα, Χαϊδάρι, Ασπρόπυργο, Σαλαμίνα, Ελευσίνα). Τα πλοία θα εκτελούν ένα ειδικά σχεδιασμένο διαδραστικό πρόγραμμα θαλάσσιας περιήγησης– αναψυχής και οι επιβάτες θα έχουν τη δυνατότητα να πληροφορούνται για τα όσα διαδραματίστηκαν στις περιοχές περιήγησης όπως για την ναυμαχία της Σαλαμίνας και τα Ελευσίνια Μυστήρια. Η Θαλάσσια αυτή διαδρομή θα ενώνει τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας με άλλους αρχαιολογικούς χώρους ή ιστορικά σημεία των υπολοίπων όμορων Δήμων.

Αυτή η πρωτότυπη ιδέα για περιήγηση της Θαλάσσιας Ιεράς Οδού υλοποιείται με πρωτοβουλία του Οργανισμού Λιμένος Ελευσίνας Α.Ε. η οποία σε συνεργασία με την Eleusis 2023 Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και ειδικότερα με τον Καλλιτεχνικό της Διευθυντή κ. Μιχαήλ Μαρμαρινό και έχει ως στόχο την αναβάθμιση του Λιμένα Ελευσίνας σε συνδυασμό με την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης και της ευρύτερης περιοχής της Δυτικής Αττικής, στο πλαίσιο ανακήρυξης της Ελευσίνας σε Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2023. Η Θαλάσσια Ιερά Οδός τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και στόχο έχει να αναβαθμίσει ολόκληρη την Δυτική Αττική με την προοπτική να παραμείνει μόνιμος θεσμός και να λειτουργεί και μετά το 2023 ως ένας πολιτιστικός και τουριστικός προορισμός.

Κατά αυτό τον τρόπο υλοποιείται ο όρος έλευσις από το ρήμα ελεύσομαι που χρησιμοποιείται και ως μέλλοντας του έρχομαι που σημαίνει: η άφιξη, ο ερχομός.

Υπάρχει η δυνατότητα μέσω της Θαλάσσιας Ιεράς Οδού, οι παράκτιοι Δήμοι της διαδρομής να τοποθετηθούν στον τουριστικό χάρτη καθώς η περιοχή της Δυτικής Αττικής θεωρείται υποβαθμισμένη και κατά αυτό τον τρόπο της δίνεται η ευκαιρία να αναδείξει την ιστορική της κληρονομιά και την σημασία της. (Μια Θαλάσσια Ιερά Οδός, <https://2023eleusis.eu/2023-eleusis-thalassia-iera-odos/>).

Ecoc Family Meeting

Το ECoC Family Meeting (Οικογενειακές συναντήσεις της ΠΠΕ) αποτελεί μία καθιερωμένη πρακτική του θεσμού της ΠΠΕ. Πρόκειται για μια συνάντηση δικτύωσης μεταξύ των παλαιότερων, τρεχουσών και μελλοντικών Πολιτιστικών Πρωτευουσών της Ευρώπης, κατά την οποία πραγματοποιείται ανταλλαγή γνώσεων, ιδεών και εμπειριών για την ανάπτυξη του προγράμματος κάθε ΠΠΕ μέσα από εργαστήρια, ομιλίες και ξεναγήσεις στην πόλη. Κάθε χρόνο πραγματοποιούνται δύο τέτοιες συναντήσεις, μία την άνοιξη και μία το φθινόπωρο. Υποχρέωση να φιλοξενήσουν τη συνάντηση κάθε χρόνο έχουν οι 2 πόλεις που κατέχουν τον τίτλο το επόμενο έτος. Έτσι, το 2022 η Ελευσίνα και το Veszprem με την Timisoara έχουν την υποχρέωση να φιλοξενήσουν τις εν λόγω συναντήσεις.

Μετά από συνεννόηση με τις άλλες δύο πόλεις που κατέχουν τον τίτλο για το 2022 συμφωνήθηκε η Ελευσίνα να αναλάβει την πρώτη συνάντηση τον Ιούνιο 2022 και το Veszprem σε συνεργασία με την Timisoara λόγω γεωγραφικής εγγύτητας, να διοργανώσουν από κοινού τη συνάντηση του φθινοπώρου. Η συγκεκριμένη περίοδος επιλέχθηκε ύστερα από συζητήσεις με τις άλλες δύο ΠΠΕ για έτος 2023.

Κατά την διάρκεια των συναντήσεων αυτών, οι εκπρόσωποι παλαιότερων, τρεχουσών και μελλοντικών Πολιτιστικών Πρωτευουσών της Ευρώπης, επισκέπτονται τις πόλεις που θα φιλοξενήσουν τον τίτλο την επόμενη χρονιά, με στόχο να γνωρίσουν τους στρατηγικούς στόχους του προγράμματος της εκάστοτε ΠΠΕ, να γνωρίσουν καλύτερα τα προγράμματα που πραγματοποιούνται, την ομάδα που εργάζεται για το σκοπό αυτό αλλά και να συναντήσουν καλλιτέχνες, τοπικούς φορείς και οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στο πρόγραμμα της ΠΠΕ.

Αυτές οι συναντήσεις δίνουν την ευκαιρία στους επισκέπτες να γνωρίσουν την πόλη και να περιηγηθούν σε αυτή και στην συνέχεια να μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους σε γνωστούς, φίλους και συνεργάτες και να υπάρχει η δυνατότητα να υπάρξει επιστροφή τους με φίλους ή με συνεργάτες και να είναι ένας τρόπος ανάπτυξης του τουρισμού για την πόλη. (Eleusis 2023).

Culture 2030

Η Διεθνής Συνάντηση «Πολιτισμός 2030» αποτελεί ένας από τους θεσμούς που έχει εισαγάγει η ΠΠΕ στην Ελευσίνα, καθώς και ένα από τα βασικά προγράμματα παρακαταθήκης του προγράμματός της ΠΠΕ 2023.

Στόχος της Συνάντησης «Πολιτισμός 2030» είναι να δημιουργήσει ένα φυσικό χώρο συνάντησης και ανταλλαγής γνώσεων και εμπειριών ανάμεσα σε ανθρώπους τόσο από την Ελλάδα όσο και από την Ευρώπη αλλά και φορέων που εμπλέκονται στο πεδίο της πολιτιστικής παραγωγής από διαφορετικές θέσεις, προκειμένου να προωθηθεί η μεταξύ τους κατανόηση, ανταλλαγή και συνεργασία όπου έμφαση δίνεται στην περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη. Απευθύνεται σε ανθρώπους και φορείς του καλλιτεχνικού πεδίου που προέρχονται από διαφορετικές θέσεις (καλλιτέχνες, επιμελητές, πολιτιστικούς διαχειριστές, θεσμικούς πολιτιστικούς διοργανωτές, στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκπροσώπους πολιτιστικών οργανισμών, θεωρητικούς, επιστήμονες κ.α.). Η κεντρική Συνάντηση Πολιτισμός 2030 ανταποκρίνεται στην ανάγκη για συνάντηση των παραπάνω πρωταγωνιστών σε εθνικό επίπεδο και τη διασύνδεση τους με την ευρωπαϊκή και διεθνή κοινότητα επαγγελματιών του πολιτισμού.

Η πρώτη Συνάντηση «Πολιτισμός 2030» με τίτλο «Είναι η Τέχνη Πρωτεύουσα;» πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα 7-10 Νοεμβρίου 2018 συγκεντρώνοντας 85 ομιλητές (Ελλάδα, Γαλλία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ρουμανία, Βέλγιο και Σερβία) και περισσότερους από 300 συμμετέχοντες από 24 διαφορετικές Ελληνικές πόλεις, ειδικότερα από Αθήνα, Φυλή, Ασπρόπυργο, Ναύπλιο, Φυλή, Πάτρα, Χαλκίδα, Μεσολόγγι, Τρίκαλα, Ιωάννινα, Βέροια, Κοζάνη, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Ρόδο, Τήνο, Σκόπελο, Κέα, Κέρκυρα, Άγιο Νικόλαο Κρήτης, Ιεράπετρα, Κρήτη και Αλεξανδρούπολη.

Η δεύτερη Συνάντηση Πολιτισμός 2030 πραγματοποιήθηκε το διάστημα 7-10 Νοεμβρίου 2019 με τίτλο «Ανθρωποι, Ιστορίες, Πολιτισμός», δίνοντας έμφαση στο πώς – ειδικά στην Ελλάδα, ελλείψει μιας συστηματικής πολιτιστικής πολιτικής – πολιτιστικοί θεσμοί, καινοτομίες και γενικότερα, πρωτοβουλίες που αναπτύσσουν το πεδίο συνδέονται στενά με το όραμα και την προσωπική προσπάθεια συγκεκριμένων ανθρώπων ή ομάδων ανθρώπων (επιμελητών, καλλιτεχνών κτλ.). Η συνάντηση συγκέντρωσε 223 άτομα εκ των οποίων 48 ομιλητές από 14 διαφορετικές Ελληνικές πόλεις αλλά και από 12 πόλεις του

εξωτερικού (Νέα Υόρκη, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Ισπανία, Τουρκία, Ρουμανία, Λιθουανία, Ολλανδία, Σερβία, Φινλανδία, Βέλγιο).

Αυτός ο νέος χώρος διευρύνεται συνεχώς και μέσα από προγράμματα κατάρτισης για τους επαγγελματίες τους πολιτισμού που έλαβαν χώρα το 2019, τη δημιουργία του Δικτύου Ελληνικών Φεστιβάλ και τη φιλοξενία της δίδυμης έκδοσης της Συνάντησης Πολιτισμός 2030 από το Κλουζ της Ρουμανίας, η δεύτερη Συνάντηση Πολιτισμός 2030 επεκτείνεται ως χώρος δικτύωσης αλλά και ως περιβάλλον από το οποίο γεννιούνται νέες τάσεις και ξεκινούν αλλαγές. Το 2018 επιχειρήθηκε μια χαρτογράφηση του πολιτισμικού πεδίου όπως είναι σήμερα και στην δεύτερη δόθηκε έμφαση στους ανθρώπους που με το όραμα και την επιμονή τους διαμορφώνουν νέες συνθήκες και αλλάζουν τα δεδομένα για τον χώρο του πολιτισμού.

Στις σημερινές κοινωνίες της γνώσης και της δημιουργικότητας, ο άνθρωπος είναι βασικός πόρος της πόλης και της οικονομίας. Κατά την βιομηχανική εποχή η ανάπτυξη της πόλης στηριζόταν στη συγκέντρωση μονάδων βιομηχανικής παραγωγής ενώ σήμερα οι πόλεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους εστιάζοντας στην προσέλκυση έξυπνων και δημιουργικών ανθρώπων. Οι έξυπνες πόλεις κατοικούνται από έξυπνους ανθρώπους με δυνατότητα δημιουργικής σκέψης, ικανούς να αναγνωρίσουν τις ευκαιρίες, έχουν φαντασία ώστε να οραματιστούν νέες δυνατότητες δίνοντάς τους μορφή, εισάγοντας νέα δεδομένα και νέες συνθήκες στις πόλεις. Η συνάντηση του 2019 εστίασε σε αυτούς τους ανθρώπους του πολιτιστικού χώρου οι οποίοι με τις ιστορίες τους αναδιαμορφώνουν τον πολιτιστικό χώρο και τις πόλεις. Σύμφωνα με τις διαστάσεις που παίρνει ο διεθνής θεσμός «Πολιτισμός 2030», φαίνεται ότι θα παραμείνει παρακαταθήκη για την ΠΠΕ και ότι οι συναντήσεις αυτές θα προσελκύουν διεθνή κοινό με πολιτιστικά και τουριστικά οφέλη για τους τόπους συνάντησης (Eleusis 2023).

Networking activities

Η ανάπτυξη διεθνών δικτύων, με έμφαση στην ενίσχυση της σχέσης της ΠΠΕ Eleusis 2023 με τα ευρωπαϊκά δίκτυα με τα οποία έχει ξεκινήσει η συνεργασία από το 2017, έχει οδηγήσει σε δράσεις συνεργασίας και συμβάσεων που αφορούν τόσο το 2022 όσο και το 2023. Πιο συγκεκριμένα με:

- Culture Next Network (26 Ευρωπαϊκές πόλεις, member of the BoD, συμμετέχοντας στην Culture Next Cities Fund, που φιλοξενεί την διεθνή συνάντηση – May 2023),
- Culture Action Europe (που φιλοξενεί την ετήσια συνάντηση Beyond the Obvious – June 2023),
- International Network of Performing Arts - IETM
- Η Ακαδημία του Φεστιβάλ (πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης Φεστιβάλ - (συνεχιζόμενο Ατελιέ για Διευθυντές Τέχνης & Παραγωγής στην περιοχή των Βαλκανίων και της MENA - φιλοξενεί Διεθνές Ατελιέ για Διευθυντές Φεστιβάλ – June 2023),
- United Cities and Local Governments & Culture Action Europe (Πιλοτικό έργο πόλεων),
- Circostrada - Ευρωπαϊκό δίκτυο για τις τέχνες του δρόμου και το σύγχρονο τσίρκο
- In SITU Πλατφόρμα για την τέχνη σε Δημόσιο χώρο
- ECoC Family Network (Φιλοξενία Οικογενειακής Συνάντησης ECoC | June 2022),
- Fab Lab δίκτυο
- Project DEUS & Matera Open Design School (Συνεργασία μεταξύ ΕΛΕΥΣΙΣ Innovation Lab and Matera Open Design School στις δικές μας Lab εκπαιδευτικές και δικτυακές δραστηριότητες)
- Υλοποίηση της συνεργασίας με EU Japan Φεστιβάλ

Η ανάπτυξη και υποβολή αιτήσεων για το Πρόγραμμα Δημιουργική Ευρώπη, με έμφαση σε πολυετή έργα και έργα κληρονομιάς. Πιο συγκεκριμένα η ΠΠΕ 2023 υπήρξε συνεργάτης και συνεργαζόμενο μέλος σε τρεις εφαρμογές Δημιουργικής Ευρώπης και υπάρχει συνεργασία για τέσσερις νέες εφαρμογές για το Πρόγραμμα Δημιουργική Ευρώπη και ένα έργο Horizon.

Υπάρχει στενή συνεργασία με άλλες πόλεις ΠΠΕ :

- Διεξαγωγή στοχευμένων συναντήσεων εργασίας με τη Veszprem και την Timisoara για συγκεκριμένες και ρεαλιστικές συμπαραγωγές και προγράμματα ανταλλαγών όπως εκπαιδευτικά προγράμματα, παραστατικούς περίπατους, projects για την γαστρονομία κλπ.

- Φιλοξενία της Οικογενειακής Συνάντησης ECoC μαζί με τη Veszprem και την Timisoara, συν επιμέλεια του περιεχομένου και εστίαση στην ανταλλαγή μεταξύ των ECoCs.
- Συνεργασία ΕΛΕΥΣΙΣ Innovation Lab και Matera Open Design School, εφαρμόζοντας μεθοδολογίες για την επίλυση προβλημάτων που αφορούν τις δημιουργικές βιομηχανίες.
- Τα έργα κληρονομιάς από την αρχή είχαν έντονη ευρωπαϊκή διάσταση. λόγω της συμμετοχής επαγγελματιών και καλλιτεχνών από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.

Γίνεται προσπάθεια ώστε να διεθνοποιούνται τοπικές δραστηριότητες και θεσμοί που επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο με έμφαση στα Αισχύλεια, το Αττικό Σχολείο Αρχαίου Δράματος, την Ευρωπαϊκή Ημέρα Μουσικής (Eleusis 2023).

Διάφορες συνεργασίες

Ξεκινούν συνεργασίες με τους σημαντικότερους τουριστικούς φορείς της χώρας, Το Μνημόνιο Συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (EOT) καθώς και την Marketing Greece ,την εταιρεία που θεωρείται η συμμαχία του ιδιωτικού τομέα για την προβολή του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος. Σε αυτό το πλαίσιο εγκαινιάζονται ορισμένα press trips σε συγκεκριμένες αγορές – στόχους ώστε με την μέθοδο αυτή να αποκτήσει η Ελευσίνα θετική δημοσιότητα. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η εμπλοκή όλων των βασικών παραγόντων του τουρισμού της χώρας στον Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα όπως και του Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών Ελ. Βενιζέλο, την εταιρεία αερομεταφορών AEGEAN καθώς και την Ένωση Ξενοδόχων Αθήνας-Αττικής και του Αργοσαρωνικού. Σημαντική θεωρείται η συνεργασία με τους όμορους Δήμους Πειραιά και Αθήνας για το τέλος του έτους 2022 καθώς και καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εορτασμού 2023 (Eleusis 2023).

Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα

1. Η εξέλιξη του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης

Ο θεσμός διεξάγεται από το 1985 και η δυνατότητά του να αποτελέσει ένα σχέδιο ανάπτυξης εξακολουθεί να παραμένει μια αναπάντητη πρόκληση η οποία δεν έχει ακόμη απαντηθεί.

Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης γεννήθηκε την δεκαετία του 1980 και η πολιτική και κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα που επικρατούσε τότε, αποτελεί το βασικό στοιχείο του, το οποίο μέχρι σήμερα του έχει δώσει την ταυτότητα που έχει αλλά και κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε πως η πορεία του θεσμού έχει ακολουθήσει την εξελικτική πορεία των κοινωνικών και πολιτικών προτύπων της δεκαετίας του '80, έχοντας επηρεαστεί από την ανάγκη προσαρμογής στις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που έχουν δημιουργηθεί από τις διαδικασίες της οικονομικής αναδόμησης της δεκαετίας του 1970 στο ευρωπαϊκό κτίσμα και από την προετοιμασία της πολιτικής και οικονομικής ένωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πολιτιστική αναγέννηση των Ευρωπαϊκών πόλεων ενθαρρύνθηκε από τις εθνικές πολιτικές για αποκέντρωση των εξουσιών από την κεντρική κυβέρνηση προς την τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση, την εμφάνιση κοινωνικών κινημάτων τα οποία προβάλλουν καινούργια πολιτιστικά αιτήματα και προσαρμογή προς τους οικονομικούς και κοινωνικούς μετασχηματισμούς που προκάλεσαν οι διαδικασίες οικονομικής ανασυγκρότησης των δεκαετιών του '70 και '80. Αυτή η αλλαγή επηρέασε την κάθε ευρωπαϊκή πόλη με διαφορετικό τρόπο και πολλοί υπεύθυνοι που λάμβαναν αποφάσεις για τις πόλεις, αντιλήφθηκαν ότι η ανάπτυξη των πολιτιστικών πολιτικών είναι σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη μεγάλης κοινωνικής συνοχής και για την ποικιλία της τοπικής οικονομικής βάσης. Δόθηκε προσοχή στους αναπτυσσόμενους οικονομικούς τομείς όπως του τουρισμού και της αναψυχής και αντιλήφθηκαν πως μια δραστήρια κοσμοπολίτικη πολιτιστική ζωή αποτελεί βασικό συστατικό για το μάρκετινγκ των πόλεων καθώς και μια στρατηγική διεθνοποίησης με σκοπό την προσέλκυση του διεθνούς κεφαλαίου και του ειδικευμένου προσωπικού προς τομείς της βιομηχανίας υψηλής τεχνολογίας και προηγμένων υπηρεσιών. Συμπερασματικά, η πολιτιστική πολιτική αποτελεί βασικό εργαλείο για την αναζωογόνηση των πόλεων, την δημιουργία θέσεων εργασίας, την προβολή της εικόνας των πόλεων, την

προσέλκυση διεθνών κεφαλαίων και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων (Μπιανκίνι, Πάρκινσον, 1994:17-18).

Οι παρεμβάσεις των δημοτικών αρχών στο πολιτιστικό πεδίο επηρεάζονται από κάποιους παράγοντες των οποίων η σημασία ποικίλλει από μια ευρωπαϊκή χώρα σε μια άλλη.

Σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν την πολιτιστική πολιτική της κάθε χώρας μπορεί να είναι οι ιδεολογίες των πολιτικών κομμάτων που βρίσκονται στην εθνική η τοπική εξουσία, οι στάσεις των χωρών απέναντι στον πολιτισμό και την πολιτιστική πολιτική, το μέγεθος και η φύση της τοπικής αγοράς, τα επίπεδα της τοπικής αυτονομίας και τα ειδικά χαρακτηριστικά άσκησης πολιτικής κάθε χώρας. Κατά τις δεκαετίες των '70 & '80 στις ευρωπαϊκές πόλεις υπήρχαν σημαντικές διαφορές ως προς τους ορισμούς του πολιτισμού και σύμφωνα με αυτούς «σχηματοποιούνται» οι πολιτικές. Με βάση αυτές τις απόψεις, διατυπώνεται η άποψη πως η τότε Υπουργός Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη το 1983, εισηγείται τη θεσμοθέτηση της ήδη υπάρχουσας διεθνούς τάσης της εκτέλεσης πολιτιστικής πολιτικής με στρατηγικό περιεχόμενο. Αυτή η τάση εκτελείται και υλοποιείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την κάθε χώρα να κινείται σε διαφορετική ταχύτητα η οποία ποικίλλει σύμφωνα με το μέγεθος της πόλης, τα χαρακτηριστικά της αλλά και τους στόχους που έχει θέσει. (Μπιανκίνι, Πάρκινσον, 1994:19-20).

Αφού θεσμοθετείται η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και ξεκινά με ανοιχτούς ορίζοντες αλλά και το θετικό αίσθημα που δίνει την εντύπωση ότι όλα θα πάνε καλά ώστε να εκπληρωθούν οι κεντρικοί στόχοι της, στην πορεία τίθενται και άλλοι στόχοι με βασικότερους να είναι η ένταξη των κρατών μελών στην ΕΕ και η άσκηση πολιτιστικής διπλωματίας εκ μέρους των κρατών μελών. Οι στόχοι αυτοί έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα και εξαιτίας αυτής της βαρύτητας αλλά και των πολιτικών εξελίξεων από την έναρξη τους θεσμού καθώς και κάποιων λανθασμένων πολιτικών σκοπιμοτήτων από πλευράς κρατών μελών, κάποιες φορές οι δυνατότητες ανάπτυξης του θεσμού της ΠΠΕ δεν ήταν προτεραιότητα και πέρασαν σε δεύτερη μοίρα.

2. Κριτική για τις προηγούμενες τρεις ελληνικές διοργανώσεις

Η Ελλάδα έως σήμερα έχει φιλοξενήσει το θεσμό άλλες τρεις φορές (Αθήνα 1985, Θεσσαλονίκη 1997, Πάτρα 2006) και η Ελευσίνα θα είναι η τέταρτη πόλη που θα φιλοξενήσει το θεσμό το 2023.

Η Αθήνα εγκαινίασε το θεσμό και έδωσε ιδιαίτερη σημασία στο θεσμό για λόγους γοήτρου, η Θεσσαλονίκη τον ανέλαβε σε μια περίοδο ευημερίας που αναζητούσε έντονα ένα στόχο ορόσημο για την πόλη και η Πάτρα λίγο μετά από την διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας το 2004.

Και οι τρεις διοργανώσεις είχαν τεθεί σε μια συγκυρία εθνικής και οικονομικής ανάτασης και αν εξαιρεθεί η Αθήνα το 1985 που είχε αδυναμία να θέσει σε ενέργεια τους στόχους της στο σύνολο τους, δεδομένου ότι δεν υπήρχε προηγούμενη εμπειρία από αντίστοιχη διοργάνωση, πέτυχε να μεταφέρει το βασικό μήνυμά της που δεν ήταν άλλο, από το να προσπαθούν οι πόλεις να αναδεικνύουν το θεσμό όπως αυτές θα ορίζουν μέσα από τα δικά τους δεδομένα και στόχους.

Η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα είναι δύο διαφορετικές πόλεις οι οποίες σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα φιλοξένησαν το θεσμό η καθεμία, είναι όμως ενδεικτικός ο τρόπος άσκησης πολιτικής στην χώρα και ενώ το πρόβλημα δεν επικεντρώνεται στα κριτήρια με τα οποία επιλέχθηκαν οι πόλεις, το πρόβλημα δημιουργείται κατά την διαδικασία μετά την επιλογή τους.

Στις διοργανώσεις συμπεριλαμβάνονται γενικότερα στρεβλές αντιλήψεις για την διοργάνωση. Η Θεσσαλονίκη (1997) συμπεριέλαβε πολλές εκδηλώσεις που έρχονταν σε αντίθεση με τον ανεπαρκή χρόνο σχεδιασμού τους. Οικονομικά προβλήματα, μη έγκαιρη ολοκλήρωση έργων υποδομής, δυσκολία επικοινωνίας του διοικητικού συμβουλίου που επέλεξε το πρόγραμμα βάσει πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων είναι κάποια από τα αρνητικά πρόσσημα της διοργάνωσης. Η Θεσσαλονίκη είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό πόλη της χώρας η οποία είχε εξασφαλίσει την δέσμευση της κυβέρνησης στην ανάπτυξη της Μακεδονίας και την εξέλιξη της πόλης σε ένα πολιτιστικό κέντρο των Βαλκανίων κάτι που πιθανότατα δημιούργησε το πρόβλημα και δεν τέθηκαν όρια ώστε να μην θεωρηθεί πως η δέσμευση της Κυβέρνησης δεν ίσχυε για την στήριξη της πόλης στο ρόλο που διαδραματίζει στην περιοχή των Βαλκανίων αλλά και όσον αφορά το επί σειρά ετών Μακεδονικό θέμα.

Η Πάτρα (2006) δεν κατάφερε να διοργανώσει ικανοποιητικά το θεσμό. Καθυστερημένη σύσταση του φορέα διοργάνωσης, συγκρούσεις και παραιτήσεις της Οργανωτικής

επιτροπής της Πάτρας 2006, μειωμένοι πόροι σε σχέση με αυτούς που είχαν εξαγγελθεί, αδυναμία συνεννόησης ανάμεσα στο Δήμο και Κυβέρνηση, απόλυτη οικονομική εξάρτηση του φορέα διοργάνωσης από το Υπουργείο Πολιτισμού, αρνητικά δημοσιεύματα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αρνητικός αντίκτυπος στην κοινή γνώμη των Πατρινών, μεγάλα οικονομικά κόστη για αναπλάσεις ιδιωτικών κτιρίων που η αξιοποίησή τους μετά το έτος φιλοξενίας του θεσμού δεν ήταν στη δικαιοδοσία του ευρύτερου δημόσιου τομέα είναι κάποιες κακές πρακτικές που η Ελευσίνα θα πρέπει να έχει ως παραδείγματα προς αποφυγή. Η αύξηση του τουρισμού ήταν ένα από τα οφέλη της πόλης υπολείπεται όμως κατά πολύ της τουριστικής ανάπτυξης που είχαν άλλες πόλεις. Επίσης αυξήθηκε η επιχειρηματική δραστηριότητα εκείνο το χρονικό διάστημα. Στην αρνητική κληρονομικά εντάσσονται τα υψηλά κόστη που δαπανήθηκαν για έργα υποδομής αν ληφθεί υπόψη ότι κάποια έργα έμειναν αναξιοποίητα μετά το έτος εορτασμού όπως και τα 23 εκατ. ευρώ που χρησιμοποιήθηκαν για πολιτιστικές δράσεις και προβολή της πόλης που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε άλλους τομείς και θα παρείχαν μακροπρόθεσμα οφέλη στην πόλη. (Θ. Γκατζής ,2019:5). Τα πολλά και φιλόδοξα έργα τις περισσότερες φορές δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν αλλά ούτε και να συντηρηθούν για αυτό το λόγο κάθε έργο υποδομής θα πρέπει να συνοδεύεται από μελέτη βιωσιμότητας (Τσιλίρας, 2015:5).

Οι εθνικές εκλογές του 2004 έφεραν αλλαγή πολιτικού σκηνικού και συνέπεια αυτού αλλαγή της Κυβέρνησης. Η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και της νέας Κυβέρνησης στην περίπτωση της Πάτρας, αποδεικνύει ότι υπάρχει μια ανίκητη και αξεπέραστη αδυναμία των πολιτικών της χώρας να δεσμεύονται, να συνεργάζονται αλλά και να εγγυώνται την στήριξη σχεδίων και αποφάσεων που οι ίδιοι δεν έχουν συμφωνήσει. Στην περίπτωση της Πάτρας υπήρχε μεγάλη ευθύνη για την καθυστέρηση και μη υλοποίηση σημαντικών έργων α) στην Κυβέρνηση που αποχώρησε αφού έχασε τις εκλογές, η οποία δεν προχώρησε σε ένα στρατηγικό σχεδιασμό αφού δεν είχε πια να αποκομίσει πολιτικά οφέλη , β) στη νέα Κυβέρνηση η οποία θέλησε να πραγματοποιήσει αυτά που η ίδια έχει συμφωνήσει , γ) στην τοπική αυτοδιοίκηση που η αποτελεσματικότητα των συνδυασμένων δράσεων του καθορίζονταν πολιτικά. Οδηγούμαστε στο συμπέρασμα της απαξίωσης και δυσπιστίας για τον θεσμό, τις δυνατότητες αλλά και τους σκοπούς που εξυπηρετεί.

Η εμπειρία της Θεσσαλονίκης εστιάζεται πολύ στα εκτεταμένα έργα αστικής ανάπλασης, που ίσως να μην συνδέονταν άμεσα με τον θεσμό της ΠΠΕ, όμως είναι σχεδόν ισοδύναμο στην συνείδηση των πολιτών ως έργα της ΠΠΕ (Εγχειρίδιο καλών πρακτικών και συστάσεων, www.ecoc.2021.culture.gr). Ακόμη και αν οι στόχοι δεν επιτεύχθηκαν εκείνη την χρονική περίοδο λόγω του μεγάλου όγκου έργων, η Θεσσαλονίκη στην συνέχεια βρέθηκε με έργα υποδομής και αναπλάσεις που βοήθησαν την ποιότητα ζωής των πολιτών. Στην Πάτρα είχαν προγραμματιστεί λίγες υποδομές και μόνο μία στις τέσσερις ανήκαν στο Δήμο της Πάτρας και μόνο αυτά αξιοποίησε που ήταν στην αποκλειστική της ευθύνη.

Ο θεσμός της ΠΠΕ δίνει την δυνατότητα στις πόλεις να λύνουν προβλήματα που σχετίζονται με την δόμηση και ανάπλαση και μέσω αυτών των λύσεων να εξυπηρετούνται οι ανάγκες της κοινωνίας. Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν μελέτες για την βιωσιμότητα των έργων υποδομής που θα συγκαταλέγονται στην ιδιοκτησία του ευρύτερου δημόσιου τομέα ώστε να αξιοποιούνται στην συνέχεια στο ακέραιο με κριτήριο το δημόσιο συμφέρον. Σε μια χώρα όταν ο διάλογος γίνεται δημόσια και μπορεί η οποιαδήποτε λανθασμένη κίνηση να χαρακτηριστεί από σκάνδαλα κατασπατάλησης του δημόσιου χρήματος αυτό ίσως μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο στο να διασωθεί η αξιοπιστία του θεσμού απέναντι στους πολίτες έχοντας ως όραμα την διοργάνωση του θεσμού χωρίς την ύπαρξη οικονομικών σκανδάλων και πολιτικών σκοπιμοτήτων. Η κάθε πόλη μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για την Ελευσίνα κρατώντας τις καλές και μένοντας μακριά από τις κακές πρακτικές του παρελθόντος.

3. Κριτική για την αντίληψη του θεσμού

Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα εργαλείο με το οποίο οι πόλεις προκειμένου να ενισχύσουν ή να δημιουργήσουν την πολιτιστική τους ταυτότητα, χρησιμοποιούν όλα τα όπλα της αστικής διακυβέρνησης ώστε να καταστούν ανταγωνιστικές, αναγνωρίσιμες, ελκυστικές σε διεθνές αλλά και εθνικό επίπεδο. Δίνεται η δυνατότητα στις τοπικές αρχές να προβούν σε αστικές αναπλάσεις και έργα υποδομής ώστε να πραγματοποιηθούν χωρικές αναγεννήσεις οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής ενώ παράλληλα ενισχύεται η τουριστική ροή προς τις πόλεις πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης.

Στη χώρα μας υπάρχει αδυναμία να συγκροτηθεί ένας μακροπρόθεσμος σχεδιασμός για την πολιτιστική στρατηγική που θα ακολουθείται για την επίτευξη των στόχων που έχει μια Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Η αδυναμία αυτή που ουσιαστικά αποτελεί μια σοβαρή έλλειψη στρατηγικής ώστε να λειτουργήσει με ενιαίο και συστηματικό τρόπο ο φορέας του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, είναι ανασταλτικός παράγοντας για την αξιοποίηση του θεσμού. Όταν θα γίνει απολύτως κατανοητό πως ο πολιτισμός είναι σημείο έναρξης της ανάπτυξης τότε ίσως πάψει να παραμένει εγκλωβισμένος στα στενά του όρια και να είναι ανασταλτικός και περιοριστικός παράγοντας που εμποδίζει την ανάπτυξη, τις επενδύσεις, τα έργα και τον τουρισμό. Ίσως η κατανόηση και χρήση του στρατηγικού σχεδιασμού να γίνει όχημα για εκκίνηση του τουρισμού και της ανάπτυξης των πόλεων μέσω του πολιτισμού. Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης δεν αρκεί να προσεγγίζεται υπό το πρίσμα της πολιτιστικής διπλωματίας αλλά ως μοχλός ανάπτυξης και όσο δεν μπορεί να αλλάξει το πρίσμα αυτό ο στόχος θα αποτυγχάνετε. Το πόσο σπουδαίο γεγονός θεωρείται ο θεσμός της ΠΠΕ διαπιστώνεται από το γεγονός ότι πολλές πόλεις υποβάλλουν υποψηφιότητες για να καταφέρουν τελικά να αναλάβουν την διοργάνωση. (Γκατζής, 2019:14)

Για τις πιο πολλές ελληνικές πόλεις η διοργάνωση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης σημαίνει πως μακροπρόθεσμα θα παρέχει κάποια οφέλη τα οποία μπορεί να είναι ο τουρισμός, οι νέες θέσεις εργασίας, η ανάπτυξη. Σε όλες τις χώρες που βιώνουν περιόδους οικονομικής κρίσης, ο πολιτισμός μπορεί να θεωρείται είδος πολυτέλειας, γνωρίζει όμως σημαντικές στιγμές ακμής και δημιουργίας και δεν πρέπει ακόμη και στις πιο δύσκολες στιγμές μιας κοινωνίας αγαθά όπως ο πολιτισμός, η παιδεία, η υγεία και ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης να μην είναι προστατευμένα (Τσιλίρας, 2015:6).

4. Η περίπτωση της Ελευσίνας

Η πόλη της Ελευσίνας ανακηρύσσεται ΠΠΕ στις 11 Νοεμβρίου 2016 για το 2021 (λόγω covid-19 μεταφέρεται το 2023) και θα είναι η τέταρτη πόλη της χώρας μας που θα φιλοξενήσει το θεσμό της ΠΠΕ το 2023. Είναι μια πόλη η οποία έχει σημαδευτεί από το έντονο βιομηχανικό παρελθόν της με σημείο έναρξης τη δεκαετία του 1860 κατά την οποία αρχίζει η βιομηχανική ανάπτυξη στην περιοχή με αποκορύφωμα την δεκαετία του 1970 κατά την οποία ο κόλπος της Ελευσίνας, θεωρείται η θάλασσα με τη μεγαλύτερη μόλυνση

της Μεσογείου. Η περιοχή άλλαξε τοπίο, περιβάλλον και χαρακτήρα με τις εγκαταστάσεις της βαριάς βιομηχανίας που ήρθαν στην περιοχή και με την υποψηφιότητά της αποφασίζει να αλλάξει το προφίλ της και να στραφεί προς τον πολιτισμό χαρακτηρίζοντας το πέρασμά της ως Μετάβαση στην Ευφορία. Η διαδικασία ανάδειξης της ΠΠΕ πλέον ακολουθεί την **διαγωνιστική διαδικασία**, σε αντίθεση με τις τρεις προηγούμενες υποψηφιότητες, και δεν είναι μια απλή ανάθεση. Ο φάκελος που κατατίθεται από την κάθε υποψήφια πόλη εκτός από την θεματική ενότητα στην οποία κινείται και αναφέρεται ως κεντρική ιδέα, είναι απαραίτητο να αποτυπώσουν και να θέσουν ως προτεραιότητα την αστική και οικονομική αναγέννηση, την άσκηση επιρροής τους για πετύχουν ιδιωτική χρηματοδότηση, την δέσμευση δικών τους οικονομικών πόρων και την δέσμευση και εκπόνηση ενός σχεδίου για τουλάχιστον 5 έτη. Ο προγραμματισμός και σχεδιασμός που ακολουθείται πλέον δεν αφήνει περιθώρια να παρεκκλίνουν οι πόλεις ήδη από την αρχή της διαδικασίας σε σύγκριση με τις προηγούμενες ακολουθούμενες διαδικασίες επιλογής.

Ακόμη και οι πόλεις που έχουν καλύψει τα κριτήρια και έχουν περάσει στην δεύτερη φάση αξιολόγησης αλλά τελικά δεν επιλέγονται για Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης, έχουν την δυνατότητα με δικά τους μέσα να εφαρμόσουν τον σχεδιασμό τους σύμφωνα με τις οικονομικές τους ανάγκες εφόσον αποτελούν σχέδια με ωριμότητα και αυξημένη μελέτη. Είναι μια μέθοδος η οποία είναι πολύ σημαντική και χωρίς προηγούμενο για την Ελλάδα όμως κατά αυτό τον τρόπο το προσωπικό της τοπικής αυτοδιοίκησης εκπαιδεύεται στην επιμελή εκτέλεση μακροπρόθεσμων σχεδιασμών βασιζόμενο στις δικές του δυνάμεις με δέσμευση σε αυτούς τους σχεδιασμούς. Η διαδικασία ωριμότητας παράγει εμπειρογνωμοσύνη για την πολιτιστική διαχείριση μεγάλων ή μικρών γεγονότων η οποία αποδεικνύεται πολύ σημαντική στους φορείς. Το να επαναπροσδιοριστεί η αντίληψη για τον πολιτισμό και για την απόκτηση των εφοδίων για τον μεσομακροπρόθεσμο αναπτυξιακό σχεδιασμό, κάνοντας χρήση των πολιτιστικών πόρων, δίνει την δυνατότητα να βελτιωθεί το επίπεδο υπηρεσιών των φορέων και αυτό να αποτελέσει άυλο κέρδος για την πολιτιστική εξέλιξη στην Ελλάδα.

Σε πολλές πόλεις όταν εφαρμόζεται πολιτιστική πολιτική με στόχο την αναγέννηση αυτών ενώ η πολιτιστική πολιτική μπορεί να επιτυγχάνεται σε μικρό ή μεγάλο βαθμό, υπάρχουν κάποια σημεία τα οποία θεωρούνται αδύνατα από αυτούς που την εφαρμόζουν ή από ακαδημαϊκούς ερευνητές και για τα οποία ασκείται κριτική ως τα εξής:

1. Η κριτική επικεντρώνεται στο γεγονός ότι γίνεται κακόβουλη, ωμή, μονοδιάστατη εκμετάλλευση του πολιτισμού για οικονομικούς λόγους (θέσεις εργασίας, αύξηση τουρισμού) αγνοώντας τις λειτουργικές ανάγκες της πόλης αφού η πολιτική αυτή εστιάζει στα έργα αστικής ανάπλασης σύμφωνα με τις αξιώσεις της αγοράς.
 2. Έχουν εκφραστεί αντιρρήσεις πως παραμελείται η τοπική πολιτιστική παραγωγή με την διοργάνωση διεθνών εκδηλώσεων που ενώ δημιουργούν πρόσκαιρες εντυπώσεις δεν σχετίζονται με τα καλλιτεχνικά σχήματα της περιοχής.
 3. Η κατασκευή δαπανηρών εμβληματικών κτιρίων που έχουν ως σκοπό την αλλαγή της εικόνας της πόλης έχει μπει στο στόχαστρο, γιατί από τους επικριτές τους αυτά τα έργα θεωρούνται έργα βιτρίνας για τα οποία δαπανάται μεγάλο τμήμα του προϋπολογισμού με αποτέλεσμα να παραμελούνται μικρότερες κτιριακές υποδομές που καλύπτουν της πολιτιστικές ανάγκες της πόλης. Όταν οι πόλεις αποκτούν εξεζητημένα κτίρια τα οποία δεν συνδέονται με την ταυτότητα της πόλης, τόσο αυξάνεται ο ανταγωνισμός με αποτέλεσμα οι πόλεις να χάνουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που τις χαρακτηρίζουν.
 4. Τονίζεται επίσης ότι όταν μεγαλοπρεπή κτίρια και θεαματικές εκδηλώσεις συγκεντρώνονται στο κέντρο της πόλης τότε αυτόματα αυξάνεται η γεωγραφική και κοινωνική ανισότητα μεταξύ του κέντρου και των προαστίων και εν συνεχεία σε περιθωριοποίηση της συνοικίας. Όσον αφορά την λειτουργία των « πολιτιστικών περιοχών » εκεί παρατηρείται το φαινόμενο της κοινωνικής μετατόπισης αφού με την ποιοτική αναβάθμιση της περιοχής και την κερδοσκοπία της γης, παλαιοί κάτοικοι και καλλιτέχνες της περιοχής με χαμηλά εισοδήματα αναγκάζονται να την εγκαταλείψουν και εγκαθίστανται νέοι κάτοικοι εύπορων οικονομικών τάξεων (Κόνσολα, 2006:115-116).
- Το σχέδιο της Ελευσίνας για το 2023 είναι μέρος ενός σχεδίου που προσδίδει συνοχή και έχει έντονο το αναπτυξιακό στοιχείο. Η πόλη έχει κατατάξει τις ανάγκες της και λαμβάνει υπόψη τις υποδομές που υπάρχουν και τις δυνάμεις που διαθέτει για να τις επεκτείνει.
- Όσον αφορά την αστική αναζωογόνηση των υπολοίπων υποδομών και πολιτιστικών χώρων, η Ελευσίνα έχει επιλέξει αρκετούς παλιούς **ανεργούς βιομηχανικούς χώρους** αλλά και άλλους χώρους από ένα ευρύ φάσμα αγορών και απαλλοτριώσεων, που δεν είναι κτίρια καινούργια. Το κάθε ένα από αυτά αποτελεί κομμάτι του τόπου και της ιστορίας της πόλης και είναι ενταγμένα στην καθημερινή ζωή των πολιτών.

Τα βιομηχανικά κτίρια «Κρόνος» και το «Παλαιό Ελαιουργείο» είναι χώροι που κάποτε οι πολίτες και δημοτικές αρχές του τόπου είχαν διεκδικήσει με κινήματα των πολιτών και πλέον έχουν περάσει στην αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το να ενσωματώνονται διεκδικήσεις της κοινωνίας της πόλης σε ένα σχέδιο που σχετίζεται με τους θεσμούς και που διεκδικεί τον τίτλο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης αυτόματα, θέτει τους πολίτες σε ενέργεια για την υποστήριξη του, αυξάνεται η όρεξη τους να συμμετάσχουν να προσφέρουν και να προσπαθούν, αισθάνονται υπερήφανοι και η διοργάνωση είναι ένα κοινό σχέδιο μιας πόλης που έχει πολλά που την ενώνουν και οι πολίτες προσπαθούν να δεσμευτούν σε αυτό το κοινό στόχο και την προσπάθεια. Είναι πολύ σημαντικό όταν στο φάκελο υποψηφιότητας της πόλης έχει παρουσιαστεί ένα σχέδιο το οποίο έχει μεγάλο εύρος κοινωνικής συμμετοχής και που έχει αναμείξει και συνδυάσει απόψεις – αιτήματα της πόλης όπως για ενοποίηση του αρχαιολογικού χώρου και ανάπλαση του παράκτιου μετώπου. Η ενότητα δημιουργεί τις βάσεις ώστε να υπάρξουν οι προϋποθέσεις για την βιωσιμότητα των υποδομών μετά το έτος εορτασμού με άξονα τον την κάλυψη αναγκών των κατοίκων που σχετίζονται με τον πολιτισμό, την καινοτομία και την δημιουργικότητα. Η ανάπτυξη όχι μόνο ξεχωριστών αιτημάτων αλλά μιας δεμένης συνολικής πρότασης με την οποία σχεδιάζεται εκ νέου η δημόσια ζωή των κατοίκων αποτελεί βασικό στοιχείο δημοκρατίας.

Ο Δήμος Ελευσίνας έχει θέσει ως στόχο την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας της περιοχής, εκμεταλλευόμενος την μοναδική ιστορική του κληρονομιά και αντιστρέφοντας την αρνητική εικόνα που έχει πολύς κόσμος για την περιοχή. Προκειμένου η ανάπτυξη αυτή να γίνει αποτελεσματική αξιοποιώντας τους περιορισμένους πόρους της περιοχής, στοχεύει να δημιουργήσει το μέγιστο δυνατό όφελος για την περιοχή εν όψει και της ΠΠΕ 2023. Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής θα είναι μέσα σε ένα πλαίσιο αειφορίας το οποίο θα περιβάλλεται από το Περιβάλλον, την Οικονομία και την Κοινωνία και που επιβάλλει σεβασμό στο Περιβάλλον.

Η Ελευσίνα θα εστιάσει στην απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος δίνοντας έμφαση στη διαφοροποίηση και εν όψει της ΠΠΕ θα δοθεί έμφαση στον πολιτιστικό επισκέπτη. Η Ελευσίνα επικεντρώνεται στη δημιουργία αξόνων επισκεψιμότητας, υπό το πρίσμα της σύνδεσης του βιομηχανικού μοντέλου και των ενεργών βιομηχανιών, με το σύγχρονο πολίτη και το περιβάλλον, κάτω από την σκέπη του πολιτισμού και της

αιφορίας. Σκοπός είναι να αποτελέσει η Ελευσίνα πολιτιστικό hub ολόκληρης της Αττικής και της ευρύτερης περιοχής, να επιτύχει την ανάπτυξη ενός πολύπλευρου πλέγματος πολιτισμού και τουρισμού, ως συστατικό στοιχείο της πολιτιστικής της ταυτότητας. Σημαντικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια πρόκειται να διαδραματίσει ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, τον οποίο η Ελευσίνα θα αξιοποιήσει στο έπακρο. Παρ' όλα αυτά θα χρειαστούν σημαντικές υποδομές τόσο σε επίπεδο επιχειρήσεων φιλοξενίας όσο και σε αστικές και περιαστικές αναπλάσεις. Η ανάπτυξη του τουρισμού ως δραστηριότητα θα επιχειρήσει μια ισόρροπη κατανομή κοινωνικών εξυπηρετήσεων, αναπτυξιακών έργων, επενδύσεων και αναβάθμισης του οικονομικού περιβάλλοντος.

Ο Δήμος Ελευσίνας μετά από την σύμφωνη γνώμη που έχει λάβει από τον ΕΟΤ, προχωρά το πρόγραμμα της τουριστικής προβολής του Δήμου επιδιώκοντας έναν επαναπροσδιορισμένο πλουραλισμό με σύγχρονους όρους, με μια νέα σύμπραξη των αναπτυξιακών και δημιουργικών δυνάμεων που αναπτύσσονται στην πόλη της Ελευσίνας και της Μαγούλας. Η **διαφοροποίηση, η αισθητικοποίηση και ο συμβολισμός** που βρίσκονται ως κοινός παρονομαστής κάτω από την ομπρέλα του πολιτισμού και της αιφορίας, λειτουργούν ως καταλύτες για την ανάπτυξη του τουρισμού. Το Πρόγραμμα Τουριστικής Προβολής του Δήμου, ήρθε όταν οι προσκλήσεις τις οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν οι προορισμοί σε μια εποχή μετά covid-19, επιφέρουν μεγάλες τεχνολογικές εξελίξεις και νέα μοντέλα διαχείρισης που καθιστούν απαραίτητη την στρατηγική για την ανάπτυξή τους. Η σύνδεση του Πολιτισμού με τον Τουρισμό, η ανάδειξη της πόλης και των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων, η τοπική κουλτούρα και η σύνδεσή της με την σύγχρονη κοινωνία αποτελούν τους στυλοβάτες της τουριστικής στρατηγικής του Δήμου και το πρόγραμμα της κινείται στους άξονες διασύνδεσης της υπηρεσίας ΠΠΕ 2023 και του Δήμου Ελευσίνας ως μια υπηρεσία για την υποστήριξη και επίβλεψη των δράσεων της τουριστικής προβολής η οποία περιλαμβάνει: Συμμετοχή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram, YouTube κλπ.), Διαδικτυακή διαφήμιση, προωθητικό υλικό και δράσεις για την Τουριστική προβολή του Δήμου, Δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού για την διαφήμιση του Δήμου, Δημιουργία αυτόνομου Portal για την Τουριστική προβολή του Δήμου, Προβολή του Δήμου σε εξειδικευμένα μέσα, Συμμετοχή του Δήμου σε εκθέσεις Τουριστικού ενδιαφέροντος

(αριθ. 61-22 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Ελευσίνας, Έγκριση προγράμματος δράσεων Τουριστικής Προβολής έτους 2022).

Η Ελευσίνα, με την ευκαιρία της ανάδειξής της ως ΠΠΕ, αναμένεται να αποτελέσει το επίκεντρο της πολιτιστικής δημιουργίας της χώρας. Αυτό θα συμβάλλει αναμφισβήτητα και στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, μέσω της αύξησης της επισκεψιμότητας και της τουριστικής δραστηριότητας. Το τουριστικό προϊόν της Ελευσίνας αποτελεί ένα άρρηκτο μίγμα ποικίλων άυλων υπηρεσιών και υλικών προϊόντων, όπως η φιλοξενία, η διατροφή, η διασκέδαση, οι μεταφορές και η αγορά καταναλωτικών αγαθών. Στο νέο αυτό περιβάλλον, απαιτείται αποδοτική κάθετη και οριζόντια συνεργασία, καθώς και συντονισμός και επικοινωνία μεταξύ όλων των τουριστικών πόρων.

Το όραμα της Ελευσίνας είναι να καθιερωθεί η πόλη στον εθνικό χάρτη του πολιτιστικού και του υπεύθυνου τουρισμού ως ένας προορισμός που συνδυάζει τις πολιτιστικές δραστηριότητες με το ανθρώπινο στοιχείο και την ενεργή οικονομία, στη βάση του σεβασμού και της αειφόρου διαχείρισης. Επιθυμεί επίσης να μετατραπεί σε ένα πολυθεματικό, υπεύθυνο και καλής ζωής προορισμό, η βάση του οποίου θα είναι ο πολιτισμός. Να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος ενός ταξιδιού στην Αθήνα και να αποτελέσει έναν προορισμό ο οποίος μέσα από την διασύνδεση και τη χρήση ψηφιακών εφαρμογών θα αναδεικνύει τις αξίες του προορισμού ενώ παράλληλα θα σέβεται τους κατοίκους του, τους επισκέπτες του, το περιβάλλον του. Αυτό είναι ένα όραμα το οποίο θα υποστηρίζει την ανάπτυξη του προορισμού κατά την διάρκεια και κυρίως μετά την υγειονομική κρίση και κάθε κρίση που βιώνει και θα βιώνει ο πλανήτης.

Το όραμα του προορισμού Ελευσίνα μπορεί να γίνει πραγματικότητα μέσα από την συμμετοχή του στην **Τριλογία της Αττικής**. Το πρόγραμμα της Τριλογίας που αναπτύσσεται έχει ως στόχο το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός καινοτόμου προγράμματος ολοκληρωμένης χωρικής επένδυσης για την Αττική με σκοπό να ανανεώσει το πολιτιστικό – τουριστικό ενδιαφέρον για την Αθήνα και να την μετατρέψει σε ένα προορισμό που θα είναι αυτόνομος. Τα αρχαιολογικά πάρκα της Ελευσίνας και του Λαυρίου σε συνδυασμό με τα κύρια μνημεία της Αθήνας που είναι : Ακρόπολη, Μουσείο Ακρόπολης, Αρχαιολογικό Μουσείο, Ηρώδειο, στοά Ευμενούς, Διονυσιακό θέατρο, Αγορά και Πνύκα είναι μέρος μιας ενότητας η οποία προβάλλει τις βασικές πτυχές της Αρχαίας Αθήνας. Το Τελεστήριο στον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας και

η Ιερά Οδός τονίζουν τη μυθική, θεολογική και μυητική διάσταση. Τα μνημεία της Αθήνας, την πολιτική πολιτιστική και δημοκρατική διάσταση και το Λαύριο με τα ορυχεία αργύρου αναδεικνύουν την τεχνολογική και οικονομική διάσταση που χρηματοδότησε τα μεγάλα μνημεία καθώς και την στρατιωτική και πολιτική ισχύ της Δημοκρατίας της Αθήνας. Αυτό το τρίπτυχο στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και στην μετατροπή της Αθήνας σε προορισμό. Η αποκατάσταση της σύνδεσης που είχε η πόλη της αρχαίας Αθήνας με το Ιερό της Ελευσίνας, το Λαύριο και τα ορυχεία αργύρου καθώς και με τον Πειραιά, μέσα από ένα πρόγραμμα που θα εντάξει τα μνημεία αυτών των περιοχών στο κέντρο της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο η πολλαπλή χωρική ανάπτυξη νέων προορισμών όπως είναι η Ελευσίνα καθίσταται αναγκαία. Η σύνδεση και η διαλειτουργικότητα με διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας και οι επιπτώσεις στην καθημερινότητα, στην αγορά εργασίας και στην προσέλκυση επενδύσεων αναδεικνύουν την ανάγκη διακριτής στρατηγικής. Έτσι, παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μια παγκόσμια τάση για στρατηγικές “οικονομία της επισκεψιμότητας” που αναδεικνύονται και για τον προορισμό της Ελευσίνας, η οποία αδυνατεί να αποτελέσει έναν ολοκληρωμένο προορισμό με έμφαση στην διανυκτέρευση.

Μια πρωτοποριακή ιδέα η οποία θα βοηθήσει και θα δώσει ώθηση στον προορισμό είναι αυτή της Θαλάσσιας Ιεράς Οδού η οποία αναφέρεται σε μια νέα θαλάσσια διαδρομή, σε αντιστοιχία της αρχαίας χερσαίας Ιεράς Οδού, η οποία πρόκειται να συνδέσει διαθαλάσσης τον Πειραιά με την Ελευσίνα μέσω πλοιαρίων της οποίας η έναρξη σχεδιάζεται να συμπέσει με την έναρξη των εορταστικών εκδηλώσεων της Ελευσίνας ΠΠΕ2023 τον Ιανουάριο 2023. Αυτή η πρωτότυπη ιδέα η οποία θα ενώνει επτά Δήμους, θα δώσει την ευκαιρία στους επισκέπτες να γνωρίσουν και να μάθουν την ιστορία των τόπων που επισκέπτονται αφού αυτή η θαλάσσια γραμμή θα ενώνει τον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας με άλλους αρχαιολογικούς χώρους ή ιστορικά σημεία των υπολοίπων όμορων Δήμων. Η Θαλάσσια Ιερά Οδός στόχο έχει να αναβαθμίσει ολόκληρη την Δυτική Αττική με την προοπτική να παραμείνει μόνιμος θεσμός και να λειτουργεί και μετά το 2023 ως ένας πολιτιστικός και τουριστικός προορισμός.

Μέσω των Οικογενειακών Συναντήσεων της ΠΠΕ (**ECoC Family Meeting**) δίνεται η ευκαιρία παλιές, τρέχουσες και μελλοντικές Πόλεις ΠΠΕ μέσω ενός δικτύου συνάντησης να πραγματοποιούν ανταλλαγή γνώσεων, ιδεών και εμπειριών για την ανάπτυξη του προγράμματος κάθε ΠΠΕ μέσα από εργαστήρια, ομιλίες και ξεναγήσεις στις πόλεις συνάντησης. Μετά από συνεννόηση με τις άλλες δύο πόλεις που κατέχουν τον τίτλο για το 2022 συμφωνήθηκε η Ελευσίνα να αναλάβει την πρώτη συνάντηση τον Ιούνιο 2022 και το Veszprem σε συνεργασία με την Timisoara λόγω γεωγραφικής εγγύτητας, να διοργανώσουν από κοινού τη συνάντηση του φθινοπώρου. Η συγκεκριμένη περίοδος επιλέχθηκε ύστερα από συζητήσεις με τις άλλες δύο ΠΠΕ για έτος 2023. Αυτές οι συναντήσεις δίνουν την ευκαιρία στους επισκέπτες να γνωρίσουν την πόλη και να περιηγηθούν σε αυτή και στην συνέχεια να μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους σε οικογενειακό περιβάλλον, γνωστούς και φίλους με την δυνατότητα να υπάρξει επιστροφή τους με φίλους ή με συνεργάτες και να είναι αυτός επίσης ένας τρόπος ανάπτυξης του τουρισμού για την πόλη.

Η **Διεθνής** Συνάντηση «Πολιτισμός 2030» αποτελεί ένας από τους θεσμούς που έχει εισάγει η ΠΠΕ στην Ελευσίνα, καθώς και ένα από τα βασικά προγράμματα παρακαταθήκης του προγράμματός της ΠΠΕ 2023. Στόχος της Συνάντησης «Πολιτισμός 2030» είναι να δημιουργήσει ένα φυσικό χώρο συνάντησης και ανταλλαγής γνώσεων και εμπειριών ανάμεσα σε ανθρώπους τόσο από την Ελλάδα όσο και από την Ευρώπη αλλά και φορέων που εμπλέκονται στο πεδίο της πολιτιστικής παραγωγής από διαφορετικές θέσεις, προκειμένου να προωθηθεί η μεταξύ τους κατανόηση, ανταλλαγή και συνεργασία όπου έμφαση δίνεται στην περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη. Σύμφωνα με τις διαστάσεις που παίρνει ο διεθνής θεσμός «Πολιτισμός 2030», φαίνεται ότι θα παραμείνει παρακαταθήκη για την ΠΠΕ και ότι οι συναντήσεις αυτές θα προσελκύουν διεθνή κοινό με πολιτιστικά και τουριστικά οφέλη για τους τόπους συνάντησης.

Η ανάπτυξη διεθνών δικτύων, με έμφαση στην ενίσχυση της σχέσης της ΠΠΕ Eleusis 2023 με τα ευρωπαϊκά δίκτυα με τα οποία έχει ξεκινήσει η συνεργασία από το 2017, έχει οδηγήσει σε δράσεις συνεργασίας και συμβάσεων που αφορούν τόσο το 2022 όσο και το 2023.

Το Πρόγραμμα της Δημιουργικής Ευρώπης, με έμφαση σε πολυετή έργα και έργα κληρονομιάς δίνει την δυνατότητα στοχευμένων συναντήσεων εργασίας προγράμματα

ανταλλαγών όπως εκπαιδευτικά προγράμματα, παραστατικούς περιπάτους, projects για την γαστρονομία κλπ,

Γίνεται προσπάθεια ώστε να διεθνοποιούνται τοπικές δραστηριότητες και θεσμοί που επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο με έμφαση στα Αισχύλεια, το Αττικό Σχολείο Αρχαίου Δράματος.

Ξεκινούν συνεργασίες με τους σημαντικότερους τουριστικούς φορείς της χώρας, Το Μνημόνιο Συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ) καθώς και την Mmarketing Greece ,την εταιρεία που θεωρείται η συμμαχία του ιδιωτικού τομέα για την προβολή του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος. Σε αυτό το πλαίσιο εγκαινιάζονται ορισμένα press trips σε συγκεκριμένες αγορές – στόχους ώστε με την μέθοδο αυτή να αποκτήσει η Ελευσίνα θετική δημοσιότητα. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η εμπλοκή όλων των βασικών παραγόντων του τουρισμού της χώρας στον Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα όπως και τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών Ελ. Βενιζέλο, την εταιρεία αερομεταφορών AEGEAN καθώς και την Ένωση Ξενοδόχων Αθήνας-Αττικής και του Αργοσαρωνικού. Σημαντική θεωρείται η συνεργασία με τους όμορους Δήμους Πειραιά και Αθήνας για το τέλος του έτους 2022 καθώς και καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εορτασμού 2023.

Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω η Ελευσίνα προσδοκά μετά από ένα πολύ πλούσιο παρελθόν το οποίο δεσπόζει στην αρχαιολογική ιστορία της χώρας ως μια από τις πέντε ιερές πόλεις της αρχαιότητας και μετά από μια δύναμη εκβιομηχάνισης που επέδρασε με καταλυτικό τρόπο στη φυσιογνωμία της πόλης , με μοχλό τον πολιτισμό να σκιαγραφήσει τα επόμενά της βήματα. Υπάρχουν πολλά οφέλη για την Ελευσίνα μιας που η πόλη θα βρίσκεται στο επίκεντρο της Ευρώπης για έναν ολόκληρο χρόνο εκπροσωπώντας όλη της Ελλάδα. Τα οφέλη κινούνται στους άξονες του πολιτισμού που θα είναι ενισχυμένος με πολλαπλά γεγονότα μέσα σε μια χρονιά ,και του τουρισμού αφού μπορεί να υπάρξει διασύνδεση του αρχαιολογικού χώρου με πρακτορεία που λειτουργούν και θα φέρουν σε επαφή την Ελευσίνα με την Αθήνα και τον Πειραιά.

Όσον αφορά τις επιπτώσεις της ΠΠΕ σε κοινωνικό ,οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο τα οφέλη είναι πολλαπλά. Σε κοινωνικό επίπεδο θα έχει καλλιεργηθεί στους πολίτες η πολιτιστική συνείδηση αφού θα συμμετέχουν ενεργά οι Λαογραφικοί Σύλλογοι της πόλης και οι πολίτες της οι οποίοι θα αποτελούν πρεσβευτές της προσπάθειας. Ο

πολιτισμός θα έχει πολλαπλό όφελος στην μετά Covid εποχή μπροστά στην απειλή της αποξένωσης των ανθρώπων. Όσον αφορά το οικονομικό επίπεδο η επένδυση σε πολιτιστικές υποδομές λειτουργούν ως χώροι συνάθροισης κοινού και αυτό δημιουργεί ενίσχυση της τοπικής αγοράς. Σε περιβαλλοντικό επίπεδο διατυπώνεται το σκληρό πρόσωπο της άναρχης βιομηχανικής ανάπτυξης το οποίο κακοποίησε και καταστράτηγησε το φυσικό περιβάλλον για το οποίο γίνονται προσπάθειες όμως δεν πνέουν ακόμη ευοίωνοι άνεμοι γιατί υπάρχουν πολλές δυσκολίες. Η Ελευσίνα έχει την δυνατότητα να αποτελέσει ένα σύγχρονο πολιτιστικό κέντρο έχοντας όλες τις καταβολές ως γενέτειρα του Αισχύλου και πατρίδα του φεστιβάλ Αισχύλεια με πιθανές συνεργασίες με τις Συρακούσες της Σικελίας που εκεί υπάρχει η ιστορική διαδρομή του Αισχύλου από την Ελευσίνα. Η πόλη μπορεί να γίνει ένα κέντρο σύγχρονου χορού με Φεστιβάλ πρώτης γραμμής που θα προσελκύει επισκέπτες από κάθε γωνιά της Ευρώπης. Πρόσφατα η πόλη φιλοξένησε το κορυφαίο Φεστιβάλ «SPRING FORWARD» και ήταν μια από τις καλύτερες διοργανώσεις. Η Ελευσίνα μέσα από τις αναπλάσεις διάφορων σημείων της πόλης, ανακατασκευή σε χώρους πρασίνου, παιδικών χαρών, πλατειών της πόλης προσπαθεί να αλλάξει το προφίλ και να διαφοροποιηθεί σε σχέση με το παρελθόν της. Η μετάβαση της Ελευσίνας συνοψίζεται στα Ελευσίνια Μυστήρια, στη μύση που υπήρχε. Η θεματική επιλογή που έχει επιλέξει η ΠΠΕ είναι αυτή η μετάβαση της πόλης στο διαφορετικό, το πιο ποιοτικό, αναβαθμισμένο, εκλεπτυσμένο που αξίζει στην πόλη. Η Ελευσίνα έχοντας ως αφετηρία τις προηγούμενες καλές και κακές πρακτικές του θεσμού που προέκυψαν κατά τα προηγούμενα έτη, έχει την βάση ώστε να ακολουθήσει τις καλές πρακτικές για την επίτευξη των στόχων της, δίνοντας ένα λαμπρό παράδειγμα στην ιστορία του θεσμού.

Παραρτήματα

1. Συζήτηση – συνέντευξη

Στις 02-06-2022, πραγματοποιήθηκε μια συνάντηση - συνέντευξη στην οποία συμμετείχαν δώδεκα Αιρετοί της Τοπικής Κοινωνίας της Ελευσίνας καθώς και Στελέχη της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας (ο Δήμαρχος της πόλης, ο Αντιδήμαρχος Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, ο Αντιδήμαρχος Διεθνών Σχέσεων και Τουριστικής Ανάπτυξης, ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής της ΠΠΕ, η Διευθύνουσα Σύμβουλος, η Διευθύντρια Πολιτιστικής Ανάπτυξης, η Διευθύντρια Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών, μέλη της Ομάδας Διαχείρισης των Υποδομών και των Οικονομικών της ΠΠΕ, Στελέχη Πολιτιστικής Ανάπτυξης, η Προϊσταμένη Αξιολόγησης Έργου, η Προϊσταμένη Συντονισμού Προγράμματος) κατά την οποία έχουν εξαχθεί βασικά αποτελέσματα που στο σύνολό τους διαμορφώνονται ως εξής:

Ερωτήσεις – Απαντήσεις

1. «Ο χρόνος για την προετοιμασία της πόλης το 2023 ήταν επαρκής»;

Απ. : Είναι σίγουρο ότι ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας αποτελεί έναν θεσμό εξαιρετικά τιμητικό για την πόλη, αλλά συγχρόνως πάρα πολύ απαιτητικό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελευσίνα είναι η δεύτερη μικρότερη Πολιτιστική Πρωτεύουσα στην ιστορία του θεσμού μετά την Πάφο της Κύπρου, η οποία μετρά αριθμητικά τον χαμηλότερο πληθυσμό διαχρονικά.

Επιπρόσθετα, πάρα πολλές φορές πόλεις οι οποίες συμμετέχουν, καταθέτουν την υποψηφιότητά τους συνολικά σαν ολόκληρη Περιφερειακή Ενότητα. Οπότε, επαυξάνουν σημαντικά και την δυναμική των υποδομών, αλλά και του ανθρωπίνου δυναμικού που συμμετέχει.

Εδώ, λοιπόν, η πόλη έκανε πραγματικά ένα τεράστιο άλμα, διότι μιλούμε για μία πόλη 130.000 κατοίκων (Ελευσίνα και Μαγούλα), η οποία συμμετείχε σε ένα διαγωνισμό ανακήρυξης της, χωρίς να έχει καμία, καμία πραγματικά κλειστού τύπου στεγασμένη

πολιτιστική υποδομή. Είναι η μοναδική πόλη στην ιστορία του θεσμού, η οποία δεν κατείχε τον χρόνο της ανακήρυξης της καμία διαθέσιμη πολιτιστική υποδομή κλειστού τύπου.

Επομένως, ο χρόνος για την προετοιμασία της αρχικής ανακήρυξης για το 2021 ήτο αδύνατο να εκπληρωθεί. Τέλη του 2016 που έγινε η ανακήρυξη, αρχές του 2017 δηλαδή, με όσα μεσολάβησαν με τις ταραχές, τις «τρικυμίες» που όλοι γνωρίζουμε, ήταν κάτι ανέφικτο .

Τώρα η «ανάσα ζωής» που έδωσε το COVID-19 με τα δύο χρόνια χρονικής παρέκτασης, είναι σίγουρο ότι προσέφερε πολύτιμο χρόνο και χώρο και γι' αυτό και από την πρώτη στιγμή ο Δήμαρχος Ελευσίνας, ο κ. Αργύρης Οικονόμου, αναφέρει ότι καταβάλλει σύσσωμη η Δημοτική Αρχή έναν αγώνα με τον χρόνο. Είναι μία αναμέτρηση με τον χρόνο αυτή την φορά. Θεωρούμε όμως ότι αν όχι πολύ αρχές του 2023, στα μέσα του 2023 ένα πολύ μεγάλο σύνολο πολιτιστικών υποδομών θα είναι έτοιμο και δεν γίνεται αναφορά για μία υποδομή και μόνο αλλά για πολύ περισσότερες.

2. «Ποια τα οφέλη για την πόλη από την ανάδειξή της ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα»;

Απ. : Η Ελευσίνα ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης προσδοκά μετά από ένα πολύ πλούσιο παρελθόν, το οποίο πραγματικά δεσπόζει στην αρχαιολογική ιστορία της χώρας αλλά και πανανθρώπινα θα μπορούσαμε να πούμε, όταν ήταν μία από τις πέντε ιερές πόλεις της αρχαιότητας και μετά από μία δύναμη εκβιομηχάνισης η οποία επέδρασε με καταλυτικό τρόπο στη φυσιογνωμία της πόλης, προσδοκά αυτή την στιγμή με μοχλό τον πολιτισμό να σκιαγραφήσει το μέλλον της και τα επόμενά της βήματα.

Τα οφέλη είναι πάρα πολλά και ποικιλότροπα. Καταρχάς, μόνο και μόνο το γεγονός πως η πόλη, γενέτειρα του Αισχύλου βρίσκεται στο επίκεντρο όχι μόνο της χώρας για ένα μήνα, όπως συνέβαινε διαχρονικά με το Φεστιβάλ των «ΑΙΣΧΥΛΕΙΩΝ» για το οποίο όλοι οι Ελευσίνιοι είναι πολύ υπερήφανοι, αλλά για έναν ολόκληρο χρόνο στο επίκεντρο όλης της Ευρώπης και η οποία βρίσκεται σε μία γωνιά της χώρας εκπροσωπώντας όλη την Ελλάδα αυτή την φορά, γιατί είναι εκπρόσωπος όλης της πατρίδας μας, ενός θεσμού ο οποίος σφυρηλατήθηκε από την Μελίνα Μερκούρη,

επιστρέφοντας πίσω για τέταρτη χρονιά δημιουργεί μία συγκυρία η οποία είναι πάρα πολύ μοναδική για να κάνει μία πραγματική τροπή στην ανάπτυξη της πόλης.

Ήδη από το 2016 ο στόχος ήταν να διπλασιαστούν οι δαπάνες για τον πολιτισμό. Δηλαδή από το 5,5% περίπου να φτάσει στο 10% κατ' έτος, κάτι το οποίο σηματοδοτεί την επένδυση στο πολιτιστικό κομμάτι. Αυτή την στιγμή με σημαντικά καλλιτεχνικά γεγονότα, τα οποία θ' αποτελέσουν παρακαταθήκη της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και θα τα διαχειριστούν οι υφιστάμενοι πολιτιστικοί φορείς της πόλης, είναι δυνατό πραγματικά να υπάρξει ένας πολλαπλασιασμός των κρίσιμων καλλιτεχνικών γεγονότων της πόλης, γεγονότα τα οποία μπορούν να προσελκύουν και τουριστικά, αλλά όχι μόνο τουριστικά και σε όρους επισκεψιμότητας αμιγώς το καλλιτεχνικό και φιλότεχνο κοινό της Αθήνας ή των πέριξ περιοχών.

Κατ' επέκταση τα οφέλη μπορούν να κινηθούν σε δύο άξονες. Ο μεν πρώτος είναι ο πολιτιστικός, ώστε να έρθει στο επίκεντρο ξανά του πολιτιστικού χάρτη, ενισχυμένα αυτή την φορά, με πολλαπλά γεγονότα μέσα σε μία χρονιά και το δεύτερο είναι το κομμάτι το αμιγώς τουριστικό, όπου εδώ μπορεί να υπάρξει διασύνδεση του αρχαιολογικού χώρου σε ένα υπερτοπικό επίπεδο, δηλαδή με μία διασύνδεση μέσω Πρακτορειών τα οποία λειτουργούν και θα φέρουν σ' επαφή την Ελευσίνα με την Αθήνα και τον Πειραιά, όπου groups και όχι μόνο τα οποία θα μπορούν να έχουν ως στάση την Ελευσίνα, αλλά και ως ένα ορμητήριο εκδρομών στο πρόγραμμα το οποίο θα προτείνεται στους επισκέπτες του εξωτερικού τουλάχιστον για την Αθήνα.

Δηλαδή, αυτό το πλεονέκτημα – κατ' άλλους μειονέκτημα του ότι είμαστε μόλις 21 χιλιόμετρα από την Αθήνα- να λειτουργήσει ως ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στο ότι όλη αυτή η επισκεψιμότητα που κατευθύνεται στην Πρωτεύουσα της χώρας, να μπορεί να περάσει και από την Ελευσίνα.

3. « Ποια η εκτίμηση των επιπτώσεων για την Ελευσίνα μετά το έτος εορτασμού για τα έτη 2022-2027 σε κοινωνικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό επίπεδο»;

Απ. : Η αλήθεια είναι ότι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η πόλη είναι πάρα πολλές και είναι σημαντικό να μπορεί να τις αντικρίζει για να βρίσκει τρόπους επίλυσης, ή για να έρχεται στο προσκήνιο. Είναι αυτό που πολλές φορές συζητιέται και με τον Καλλιτεχνικό

Διευθυντή, ότι η Ελευσίνα θυμίζει το παράδειγμα του παγόβουνου, όπου κάτι βλέπεις, αλλά υπάρχει και μία επιφάνεια τεράστια την οποία δεν βλέπεις και πρέπει να την ανακαλύψεις ο ίδιος.

Μετά το έτος εορτασμού οι κοινωνικές αλλαγές στην πόλη μπορεί να είναι σημαντικές, υπό την έννοια του ότι πραγματικά θα έχει καλλιεργηθεί μία πολιτιστική συνείδηση στο κοινό της πόλης. Θα είναι ένα έτος στο οποίο θα εξελίσσονται πάρα πολλά καλλιτεχνικά γεγονότα, στα οποία θα μετάσχουν ενεργητικά τόσο οι Λαογραφικοί Σύλλογοι, αλλά και μεμονωμένα οι πολίτες της Ελευσίνας, οι οποίοι πια θ' αποτελούν τους εθελοντές και τους πρεσβευτές της προσπάθειας.

Όλο αυτό αποτελεί ένα κομμάτι του “capacity building”, δηλαδή να καλλιεργηθούν οι ικανότητες των ανθρώπων να διαχειρίζονται πολιτιστικά γεγονότα, διότι μετά πρέπει να είναι οι άνθρωποι της πόλης εκείνοι, οι οποίοι θα υποδεχθούν φυσικά όλη αυτή την κληρονομιά. Θα είναι οι φυσικοί αποδέκτες της παρακαταθήκης. Οι κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων μπορούν να βελτιωθούν αξιοσημείωτα. Ας μην ξεχνούμε το όφελος του πολιτισμού, ειδικά μετά από δύο χρόνια στα οποία ο COVID μας έφερε μπροστά μας την απειλή της αποξένωσης, της απομόνωσης... Αυτή την στιγμή ο πολιτισμός και λίγο μετά από αυτές τις πολύ μεγάλες πρωτοφανείς προκλήσεις του COVID, μπορεί να λειτουργήσει ως εκείνο το «ελιξίριο» της κοινωνικότητας, της ώσμωσης μεταξύ των ανθρώπων, ώσμωση η οποία μπορεί να είναι και μεταξύ των πολιτών, αλλά ώσμωση η οποία μπορεί να είναι και μεταξύ επισκεπτών της πόλης, Ευρωπαίων δηλαδή πολιτών, στοιχεία τα οποία μπορεί να πάνε την πόλη αρκετά βήματα παρακάτω, διότι όλα τα κομμάτια της προόδου, είναι κομμάτια συν αντίληψης και συν εργατικότητας μεταξύ επιμέρους κοινωνικών ομάδων.

Οικονομοτεχνικά προφανέστατα και τα οφέλη θα είναι μεγάλα. Ήδη η αγορά της Ελευσίνας βλέπει την επισκεψιμότητα ν' αυξάνεται κι είναι κάτι το οποίο σχολιάζεται στην πόλη με δρώμενα, με θεσμούς που κάνει και η Πολιτιστική Πρωτεύουσα, με εκδηλώσεις κοινωνικές με Πανεπιστήμια του κέντρου ή και όχι μόνο. Πρόσφατα έγινε εκδήλωση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, όπου δικαστές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης βρέθηκαν στην Ελευσίνα, εκδηλώσεις με Πανεπιστήμια όπως το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αττικής, όπου δύο ομάδες φοιτητών έφτασαν στην Ελευσίνα, παρέμειναν

για πολλές ώρες και ασχολούνταν με τις πολιτιστικές υποδομές και τον εκσυγχρονισμό της πόλης.

Σε οικονομικούς όρους, σίγουρα, με βάση την επισκεψιμότητα, θα ενισχυθεί η τοπική αγορά. Από εκεί και πέρα η επένδυση μόνο και μόνο σε πολιτιστικές υποδομές, οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν από τώρα και για το διηνεκές σαν χώροι συνάθροισης κοινού όχι μόνο στην Ελευσινιακή τοπική οικονομία, αλλά γενικώς στην Αττική, ιδιαίτερα στη Δυτική Αττική, στο Θριάσιο Πεδίο αναμφίβολα, μπορούν να καταστήσουν την Ελευσίνα πραγματικά το «λίκνο πολιτισμού», που ούτως ή άλλως είναι, αλλά συνηθίζεται να διαφημίζεται καλύτερα εκείνο τον Αισχυλικό μήνα με το Παλαιό Ελαιουργείο. Μα τώρα μπορεί η πόλη να έχει τον Κινηματογράφο «ΕΛΕΥΣΙΣ», μπορεί να έχει το «ΙΡΙΣ», μπορεί να έχει τις αποθήκες του Παλαιού Ελαιουργείου, εμβληματικές δηλαδή υποδομές οι οποίες βάζουν την πόλη σε έναν άλλο πήχη.

Τέλος για το περιβαλλοντικό επίπεδο. Ευχής έργον να μπορούν ν' αλλάξουν οι σκληροί όροι περιβαλλοντικά που υπάρχουν στην περιοχή. Δεν πνέουν ευοίωνοι άνεμοι στην πόλη, είναι γνωστό αυτό. Οι δυσκολίες είναι τεράστιες. Αρκεί η Βλύχα μόνο και μόνο, που η Πολιτιστική Πρωτεύουσα κάνοντας δρώμενα εκεί, μας έδειξε ποιο είναι το πραγματικό πρόσωπο της σκληρής περιβαλλοντικής κακοποίησης, καταστρατήγησης του φυσικού περιβάλλοντος από την άναρχη ανάπτυξη των βιομηχανιών της περιοχής. Εκεί είναι η πιο ωμή πραγματικότητα με τα κουφάρια αυτών των πλοίων, τα οποία παραμένουν αδιάψευστοι μάρτυρες του τι έχει συμβεί στην περιοχή και από την μία πλευρά υπάρχει μία τεράστια βιομηχανία της περιοχής, από την άλλη αυτά τα απομεινάρια και σκέφτεται κάποιος ότι κάτι πρέπει να γίνει εδώ, κάποια παρέμβαση πρέπει να υπάρξει.

4: «Θα καταφέρει ο Θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας να προσελκύσει τουρισμό στην περιοχή και να γίνει μοχλός τουριστικής ανάπτυξης»;

Απ. : Είναι βέβαιο αυτό. Υπάρχουν κάποια καθοριστικά γεγονότα, τα οποία δύναται να υποβοηθήσουν αξιοσημείωτα το τουριστικό προϊόν της περιοχής. Αναφορά γίνεται στο γεγονός ότι η πόλη αποτελεί σημείο ευρωπαϊκής δικτύωσης. Η πόλη είναι στο επίκεντρο του πολιτιστικού χάρτη, άρα και των Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών και Πολιτισμικών Οργανισμών.

Η εκδήλωση του «ΑΤΕΛΙΕ», η οποία έγινε διαδικτυακά λόγω COVID, σύντομα θα μπορέσει να γίνει και δια ζώσης. Το “ECOC FAMILY MEETING”, το οποίο θα γίνει στα μέσα Ιουνίου στην περιοχή, όπου θα έρθουν εκπρόσωποι όλων των Πολιτιστικών Πρωτευουσών εδώ στην περιοχή, στην Ελευσίνα. Εκδηλώσεις, όπως είναι το «Συνέδριο Πολιτιστικής Ανάπτυξης»... Πολιτιστικά γεγονότα όπως είναι το “CULTURE 2030”, το οποίο θέτει την Ελευσίνα σαν ένα Κέντρο Περιφερειακής Πολιτιστικής Ανάπτυξης, όπου εδώ η πόλη έχει την υποστήριξη ακόμα και του Επικεφαλής της ΚΕΔΕ (Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος), του κ. Παπαστεργίου, ο οποίος έχει εκφράσει την σθεναρή του υποστήριξη στο να αποτελέσει η Ελευσίνα το επίκεντρο αυτού του πολιτιστικού θεσμού και κάθε χρόνο να έρχονται εκπρόσωποι του πολιτιστικού φορέα, και όχι μόνο, εδώ στην πόλη της Ελευσίνας, ώστε να γίνεται αυτό το Συνέδριο.

Γεγονότα καλλιτεχνικά, τα οποία συναθροίζουν καλλιτέχνες, άτομα τα οποία ασκούν την επιρροή τους στα ακροατήριά τους στην περιοχή. Ξέρουμε όλοι από τα Κοινωνικά Δίκτυα(Social Media) πόσο σημαντικό αποτέλεσμα έχει το κάποιος διάσημος ν’ αναρτήσει ότι βρίσκεται στην πόλη, να βγάλει φωτογραφίες στην πόλη και να διαφημίσει με κάποιον τρόπο ότι είναι εδώ. Με καλλιτέχνες πρώτης ή, και όχι πρώτης γραμμής, διότι υπάρχουν οι καλλιτέχνες οι οποίοι είναι εγνωσμένου κύρους και τους “emerging” καλλιτέχνες, αυτούς που αναδύονται και αμφοτέρωτεροι χρήζουν συμμετοχής σε αυτό το project, αποτελεί έναν τρόπο, ώστε ο εκάστοτε επισκέπτης, Ευρωπαίος πολίτης και όχι μόνο, να θυμηθεί, να προσελκυστεί με κάποιον τρόπο, ώστε να έρθει στην πόλη.

Δεύτερος πυλώνας είναι το κομμάτι της θαλάσσιας Ιεράς Οδού. Αυτό το καλλιτεχνικό γεγονός που είναι η διασύνδεση του Πειραιά με την Ελευσίνα, μία θαλάσσια διασύνδεση η οποία δεν προϋπήρχε και ας μην ξεχνούμε ότι για την συγκεκριμένη περιοχή, τη Δυτική Αττική έχει προεπιλεγεί να σηκώνει το βάρος αυτού του 25% του Α.Ε.Π. με την βιομηχανία, την ανάπτυξη της βιομηχανίας, ενώ άλλες ακτές της Αττικής έχουν επιλεγεί να είναι εκείνες, οι οποίες αποτελούν το παραθαλάσσιο και πιο ειδυλλιακό τουριστικό μέτωπο.

Τώρα υπάρχει δυνατότητα ενώ όλα τα πλοιάρια έφευγαν από τον Πειραιά τουριστικά προς την άλλη μεριά, ή προς το Αιγαίο Πέλαγος, να φτάνουν στον κόλπο της Ελευσίνας περνώντας από επτά (7) Δήμους (Δραπετσώνα, Πέραμα, Πειραιά, Ελευσίνα,

Αιγάλεω, Χαϊδάρι, Σαλαμίνα), να περνούν από τον κόλπο της Ελευσίνας, να ενισχυθεί με αυτό τον τρόπο η επισκεψιμότητα. Είναι μία θαλάσσια διαδρομή την οποία συνεισηγούνται ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής και ο Διευθύνοντας Σύμβουλος του Ο.Λ.Ε. κ.Καμαρινάκης. Ο κ.Μαρμαρινός και ο κ.Καμαρινάκης είναι οι εμπνευστές αυτού του project. Έχει υπαρκτές δυσκολίες με τις αδειοδοτήσεις και με την βιωσιμότητας μίας τέτοιας θαλάσσιας διαδρομής.

Όμως όλοι μας θα παίρναμε ένα πλοιάριο από τον Πειραιά για να περάσουμε από σημεία όπως είναι ιδιαίτερου πολιτιστικού ενδιαφέροντος, το «Κάθισμα του Ξέρξη», τα στενά της Σαλαμίνας και μία διαδρομή, η οποία ως επί τω πλείστων θα είναι πολιτιστική εμπειρία, με ανάγνωση κειμένων.

Αυτό για αρχή θα ξεκινήσει το 2023. Στόχος είναι η εναρκτήρια διαδρομή να είναι με την αρχαία τριήρης «ΟΛΥΜΠΙΑΣ», η οποία θα φτάσει στην Ελευσίνα σε μία πραγματικά καθηλωτική εικόνα και αυτό είναι επιθυμητό να συνεχιστεί ως βιωσιμότητα και μετέπειτα και μπορεί ν' αναβαθμίσει την περιοχή καθοριστικά.

5. « Ποια τα σημαντικά προβλήματα που έχετε αντιμετωπίσει έως σήμερα, λίγους μήνες πριν την έναρξη του έτους εορτασμού της Πολιτιστικής»;

Απ. : Το βασικότερο πρόβλημα όλων για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα και τις παλινωδίες οι οποίες έχουν χαρακτηρίσει αρκετά χρόνια προσπαθειών, άπτεται στο κομμάτι των υποδομών. Προαναφέρεται η έλλειψη των κλειστού τύπου στεγασμένων υποδομών. Δυστυχώς, η πόλη είναι ευλογημένη με τρομερό αρχαιολογικό κάλλος, αλλά και με ανοικτού τύπου βιομηχανικές εγκαταστάσεις, κελύφη πολύ υψηλής αρχιτεκτονικής και βιομηχανικής αξίας, όμως το πρόβλημα είναι ότι αυτές οι υποδομές δεν είναι ανακατασκευασμένες για να φιλοξενήσουν κόσμο, όντας στεγασμένες. Αυτή ήταν μία δισεπίλυτη εξίσωση. Καταβάλλονται προσπάθειες ήδη μετά το 2016, προκειμένου όλα αυτά να δρομολογηθούν, με τεράστιες δυσκολίες.

Ήδη έχει ξεκινήσει το «ΙΡΙΣ», ένα εμβληματικό έργο. Ήδη έχει ξεκινήσει το έργο των παλαιών αποθηκών του Παλαιού Ελαιουργείου, όπου δεν χρησιμοποιούνται από το 2017 μετά από Έκθεση της Πολεοδομίας και τώρα ανακατασκευάζονται προς επανάχρηση.

Προσδοκία είναι να ξεκινήσει η ανακατασκευή του κινηματογράφου «ΕΛΕΥΣΙΣ» στην Άνω Ελευσίνα, κάτι πάρα πολύ σημαντικό και ήδη η Πολιτιστική έχει παραδώσει το Παλαιό Δημαρχείο της πόλης πλήρως ανακατασκευασμένο, με μία χορηγία σε είδος.

Η δυσκολία των υποδομών φαίνεται ότι σιγά-σιγά μετριάζεται, ως και αντιμετωπίζεται σημαντικά. Αυτό που θεωρείται σαν τεράστια πρόκληση του Θεσμού είναι ότι ο αρνητικός απόηχος που υπήρχε όλα αυτά τα χρόνια για καθυστερήσεις, για μία μη καλή εξέλιξη της προόδου στον αναγκαίο βαθμό, έχουν κατά κάποιον τρόπο σπλώσει τον θεσμό στη συνείδηση του Ελευσίνιου και Μαγουλιώτη πολίτη.

6. « Θα καταφέρει η βιομηχανική πόλη της Ελευσίνας ν' αλλάξει το προφίλ της και να διαφοροποιηθεί σε σχέση με το παρελθόν της»;

Απ. : Υπάρχει η βεβαιότητα ότι η Ελευσίνα θα μπορέσει ν' αποτελέσει ένα σύγχρονο πολιτιστικό κέντρο. Έχει όλες εκείνες τις καταβολές ως γενέτειρα του Αισχύλου και πραγματική πατρίδα του Φεστιβάλ «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ», προκειμένου αυτό να την αναβαθμίσει ακόμα περισσότερο, ίσως και με συνεργασίες με τις Συρακούσες της Σικελίας, όπου εκεί υπάρχει η ιστορική διαδρομή του Αισχύλου από την Ελευσίνα μέχρι τις Συρακούσες και το Αρχαίο Θέατρο της Γέλας.

Επιπροσθέτως, η πόλη μπορεί να γίνει ένα Κέντρο Σύγχρονου Χορού. Η τέχνη του Σύγχρονου Χορού δεν υπάρχει στο ωρολόγιο Πρόγραμμα του Φεστιβάλ «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ», δεν υπάρχουν παραστάσεις Σύγχρονου Χορού. Σπάνια γίνεται στην Ελευσίνα και με το κορυφαίο Φεστιβάλ “SPRING FORWARD” που έκανε η Πολιτιστική, έδειξε ότι υπάρχει ένας κόσμος ο οποίος ενδιαφέρεται ιδιαίτερα γι' αυτό.

Μπορούμε λοιπόν στην Ελευσίνα να δούμε Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού πρώτης γραμμής, κορυφαίου βεληνεκούς, όπου να έρχονται επισκέπτες από κάθε γωνιά της Ευρώπης και όχι μόνο. Το “SPRING FORWARD” που έγινε πρόσφατα, ήταν η μία έκδοση η οποία θεωρήθηκε ότι ήταν η καλύτερη όλων και οι διοργανωτές “AEROWAVES”, είναι η μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή πλατφόρμα Σύγχρονου Χορού.

Από εκεί και πέρα υπάρχουν και άλλοι θεσμοί παρακαταθήκη. Υπάρχει το «Κέντρο Ανάπτυξης Εφαρμοσμένων Ικανοτήτων και Καινοτομίας», το λεγόμενο

Κ.Α.Ε.Ι.Κ., ή Fab Lab, κατ' άλλους "Innovation Lab", στο οποίο μπορεί κανείς εκεί να δει πτυχές της δημιουργικής βιομηχανίας, δημιουργικής οικονομίας, να μετάσχουν εκεί νέοι άνθρωποι χτίζοντας ικανότητες, δεξιότητες, προκειμένου να αποτελέσουν έτσι το επόμενο έμπυχο δυναμικό της περιοχής . Θα είναι και ένας μοχλός ανάπτυξης της περιοχής. Η επένδυση στη νέα γενιά είναι σίγουρα επένδυση στο μέλλον και με τέτοιες δυνατότητες η πόλη μπορεί να μετουσιωθεί, να κλιμακωθεί ακόμη περισσότερο και στον πολιτιστικό χάρτη και στον τουριστικό χάρτη.

Επομένως, θα μιλάμε για μία άλλη πόλη, όπου οι εξελίξεις θα πρέπει ν' ακολουθούν αυτό το οποίο είναι. Στις υποδομές σύντομα θα γίνει και μία αλλαγή στην ανάπλαση της πόλης η οποία σχεδιάζεται κι έχει εγκριθεί, η αλλαγή στο φυσικό περιβάλλον σε ορισμένα σημεία, στα πάρκα επί του παραλιακού μετώπου, η ενίσχυση του πρασίνου, αξιοποίηση περιοχών όπως είναι η όαση στη συνοικία των Ποντίων της Ελευσίνας, επένδυση σ' εμβληματικές υποδομές όπως είναι η Άνω Ελευσίνα, γενικώς η ισόρροπη ανάπτυξη της πόλης. Δηλαδή καθετί πρέπει ν' αναβαθμιστεί, διότι όλα μαζί συναποτελούν το «άρωμα της ανάπτυξης» της πόλης. Σημασία έχει τι θα αφηθεί πίσω.

Από την Δημοτική αρχή διεκδίκηση γίνεται για το κτίριο του σιδηροδρομικού σταθμού του ΟΣΕ, το οποίο είναι της «ΓΑΙΑ ΟΣΕ». Το αξιοποιεί τώρα η Πολιτιστική, θα το μισθώσει ο Δήμος. Το «ΙΡΙΣ» ήταν του ΟΑΕΔ και λόγω της Πολιτιστικής το πήρε, με την προσπάθεια της προηγούμενης Δημοτικής Αρχής ..

Η τωρινή Δημοτική Αρχή το επισπεύδει. Η τωρινή Δημοτική Αρχή κάνει την ανακατασκευή των παλαιών αποθηκών του «ΕΛΛΗΝΟΡΓΕΙΟΥ» και ας είναι ιδιοκτησία του Υπουργείου Πολιτισμού. Σημασία έχει ότι θα βελτιωθεί η υποδομή της πόλης. Στην «ΟΑΣΗ», που είναι ιδιοκτησία της «ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ», στο Μορφόπουλος και πολλά ακόμη. Δηλαδή ο Δήμος, η πόλη και οι δημότες αποκτούν πρόσβαση και αποκτούν οι ίδιοι ως ιδιοκτήτες, συνιδιοκτήτες πραγματικά πρόσβαση σε υποδομές που δεν άγγιζε.

7. «Θα καταφέρει η πόλη να βελτιώσει το φυσικό περιβάλλον της»;

Απ.: Αν μιλούμε με όρους για το 2023, υπάρχει δυνατότητα να ανακατασκευαστούν χώροι πρασίνου της πόλης, οι πλατείες της πόλης, οι παιδικές χαρές της πόλης, αυτά τα ωραία πάρκα που υπάρχουν στο παραλιακό μέτωπο. Όμως κάτι τεράστιο, κάτι

συγκλονιστικό, το οποίο να μας πει ότι πραγματικά άλλαξε το φυσικό περιβάλλον, δεν είναι εφικτό να γίνει άμεσα.

8. «Υπήρξε η απαραίτητη κυβερνητική στήριξη σε οικονομικά θέματα»;

Απ.: Χαίρει Κυβερνητικής υποστηρίξεως εκπεφρασμένης από την συγκρότηση Διυπουργικής Επιτροπής, αρμόδια για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, υπό το συντονισμό βεβαίως του Υπουργείου Πολιτισμού. Συγκαλείτε όποτε υπάρχουν ανάγκες για την σύγκλιση αυτής και εποπτεύει φυσικά την γενική πρόοδο του έργου. Η Κυβερνητική στήριξη ήτο μεγάλη στο κομμάτι των υποδομών.

Αυτή η Διυπουργική συγκροτήθηκε στα τέλη 2019 – αρχές 2020 και η τεράστια υποστήριξη προς την πόλη ήταν το κομμάτι των υποδομών, το ειδικό κονδύλι των 20.000.000,00€, με την καθοριστική συνεισφορά του Υφυπουργού τότε Εσωτερικών, του κ.Θεόδωρου Λιβάνιου, ο οποίος με περισσή ευαισθησία για τον τόπο επίστευσε και επέδρασε καθοριστικά για να δοθεί ένα τεράστιο ποσόν σε υποδομές, το οποίο μάλιστα δόθηκε και πριν ξεσπάσει αυτή η πρωτοφανής πρόκληση της πανδημίας COVID-19.

Από εκεί και πέρα το Υπουργείο ενισχύει σημαντικά στα κομμάτια του καλλιτεχνικού έργου. Ας μην ξεχνούμε ότι είναι ένας από τους τρεις βασικούς χρηματοδότες της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Τα ηνία τα έχει η Περιφέρεια Αττικής με το μεγαλύτερο ποσόν συνεισφοράς, που ξεπερνάει τα 9.000.000,00€. Θα φτάσει περίπου τα 9.500.000,00€.

Ακολουθεί ο Δήμος Ελευσίνας με περίπου το ποσόν των 8.700.000,00€ και πιο πίσω είναι το Υπουργείο Πολιτισμού με περίπου 2.500.000,00€ συνολικά κι εδώ υπάρχουν ποσά τα οποία ενισχύονται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, στο οποίο η Πολιτιστική έκανε ένα αίτημα πολύ πρόσφατα προκειμένου να αντλήσει επιπρόσθετους πόρους 750.000,00€ από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Έχει υποσχεθεί ένα ειδικό κονδύλι 1,3 εκατομμυρίων, προκειμένου να γίνει η Τελετή Έναρξης της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, διότι σηματοδοτεί πάρα πολλά το ότι η Πολιτιστική επιστρέφει για τέταρτη χρονιά στην πατρίδα, στη γενέτειρά της, αν έτσι θεωρείται λόγω της εμπνεύστριας της Μελίνας Μερκούρη. Οπότε, έχει νόημα η Κεντρική Κυβέρνηση να μετάσχει καθοριστικά σε αυτό και βεβαίως μέσω υποδομών, όπως είναι

για παράδειγμα οι αποθήκες του Παλαιού Ελαιουργείου, όπου εδώ είναι μία περιουσία του Υπουργείου Πολιτισμού μετά από Πράξεις Εφαρμογής και η Εθνική Τράπεζα κάνει μία χορηγία προς το Υπουργείο Πολιτισμού, με στόχο την Πολιτιστική όμως και την απόδοση των υποδομών αυτών στην Πολιτιστική για το 2023, οπότε και θα δούμε τις αποθήκες ανακατασκευασμένες πλήρως σε περίπου τέσσερις (4) μήνες από σήμερα.

Είναι στο πλευρό της Πολιτιστικής, είναι ανοικτά τα κανάλια επικοινωνίας, στέκονται κοντά και δεν θα μπορούσε να είναι και διαφορετικά, διότι το Υπουργείο Πολιτισμού είναι εκείνος ο πολιτικός φορέας, εκείνος ο Προϊστάμενος Πολιτικός Οργανισμός ο οποίος θα πρέπει να διασφαλίσει ότι θα γίνουν με τον καλύτερο και τον ενδεδειγμένο τρόπο για την πόλη, την πατρίδα και όχι μόνο και όλοι εργάζονται πλήρως σε αυτή την κατεύθυνση και οι Ευρωπαϊκές Αναφορές το αναγνωρίζουν με σαφή τρόπο, ότι η πρόοδος είναι πραγματικά ορατή και προσδοκάτε να συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό, ώστε ο Ελευσίνιος να παρουσιάσει αυτό για το οποίο χαρακτηρίζεται: την εξαιρετική του φιλοξενία, την εργατικότητα του, την αποδοτικότητά του.

9. «Θα καταφέρει η Ελευσίνα να επαναπροσδιορίσει την ταυτότητά της και να πετύχει τον στόχο της στην μετάβαση, δηλαδή στην ολοκληρωτική της αλλαγή και πώς θα το επιτύχει αυτό»;

Απ. : Η μετάβαση της Ελευσίνας συνοψίζεται στα Ελευσίνια Μυστήρια, στις κορυφαίες τελετουργικές διαδικασίες, στην μύηση που υπήρχε. Άκρα μυστικότητα. Λέγεται μάλιστα ότι ήταν και από τα πρώτα τουριστικά γεγονότα, διότι τότε στέλνονταν προσκλήσεις και συμμετείχαν κορυφαίες φυσιογωμίες, Αυτοκράτορες του εξωτερικού, ο Μάρκος Αυρήλιος για παράδειγμα είχε έρθει εδώ για να συμμετάσχει στα Ελευσίνια Μυστήρια και η θεματική που έχει επιλέξει η Πολιτιστική υπό τον όρο «Μυστήρια μετάβασης» (Mysteries of transition), είναι αυτή η μετάβαση της πόλης από το υφιστάμενο σε κάτι διαφορετικό, πιο ποιοτικό, πιο αναβαθμισμένο, πιο εκλεπτυσμένο, που αξίζει στην πόλη και με αυτό θ' αναμετρηθεί.

Αυτή την στιγμή ζούμε την μετάβαση. Είμαστε σε αυτά τα «Μυστήρια Μετάβασης». Οπότε, προσδοκούμε το αποτέλεσμα να είναι αδιάψευστος μάρτυρας όλης αυτής της επιτυχούς μετάβασης, στην οποία βρισκόμαστε ήδη αυτή την στιγμή που μιλούμε. Μετατόπιση της πόλης στο πολιτιστικό γίνεσθαι, μετατόπιση της πόλης με

περιβαλλοντικούς όρους, μετατόπιση της πόλης με όρους δόμησης, μετατόπιση της πόλης με όρους τουριστικής ανάπτυξης. Αυτό είναι το ζητούμενο, να μετατοπιστούμε από αυτό που είμαστε σήμερα και ο μοχλός και όλα αυτά να είναι η Πολιτιστική Πρωτεύουσα.

Άνθρωπος-εργασία και περιβάλλον φυσικά, είναι μία από τις βασικότερες προκλήσεις της πόλης και συντελείται στο πλαίσιο της Πολιτιστικής από τον Δήμο. Στο πλαίσιο της Πολιτιστικής είναι οι μοχλοί, όλα αυτά τα εργαλεία για να συντελεστεί η μετάβαση. Παραπέμπω στο Πρόγραμμα του 2023, όπως θα το καταρτιστεί και θα αποτυπωθεί όλη η πρόοδος στα επιμέρους.

10. « Πιστεύετε πώς θα υπάρξουν κάτοικοι που θα στηρίζουν τον εθελοντισμό και θα συμμετέχουν στις εκδηλώσεις»;

Απ. : Σίγουρα. Μετά τον Μάιο 2021 θεσπίστηκε η «Χάρτα Εθελοντισμού», η ειδική «Χάρτα Εθελοντισμού» της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, μία Χάρτα που δίνει πάρα πολλά προνόμια. Ήδη υπάρχουν εθελοντές οι οποίοι ήταν ηθοποιοί στο έργο του Διονυσίου Σολωμού «ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ», προς τιμήν των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση, έργο καλλιτεχνικό το οποίο έγινε στο Παλαιό Ελαιουργείο Ελευσίνας, στο πάρκινγκ του Παλαιού Ελαιουργείου.

Όλοι οι άνθρωποι ήτο εθελοντές της προσπάθειας που ήταν ηθοποιοί σε ένα καταπληκτικό έργο, υπό την επιμέλεια της κας Ελένης Ευθυμίου και συμμετείχαν και άνθρωποι με ειδικές ικανότητες πραγματικά αξιοθαύμαστοι, όπως ο πολύ στενός φίλος της Πολιτιστικής και υποστηρικτής μας, ο Βαγγέλης Θεοδοσαίος, ο οποίος πραγματικά έδωσε μαθήματα υποκριτικής πέρυσσι, παίζοντας εξαιρετικά στους «ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΥΣ» και εκείνος και πολλοί άλλοι συντοπίτες, οι οποίοι έδειξαν πώς μπορούν οι δημότες να μετάσχουν ενεργητικά στα δρώμενα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, υπηρετώντας υψηλούς στόχους.

Για να μιλήσουμε λίγο για το εθελοντικό δίκτυο, αυτή τη στιγμή μετράει περισσότερους από 200 εθελοντές. Η Πολιτιστική έχει μία ομάδα, η ανάπτυξη κοινού υπό τον Γιάννη Κουκμά, τη λεγόμενη «ΣΚΑΛΤΕΡΑ». Είναι μία ομάδα νέων οι οποίοι συζητούν, μεταξύ των οποίων διεξάγεται μία πολύ δημιουργική ώσμωση για το τι είναι

η Πολιτιστική, τι προσδοκούμε, συζητήσεις δημιουργικές πάνω στην ορμή της νεότητας, που θεωρούμε ότι είναι εξαιρετικά γόνιμες για την πόλη και για το δυναμικό της πόλης. Όλοι πρέπει να γίνουμε εθελοντές της προσπάθειας για το 2023, φορώντας αυτά τα ωραία μπλουζάκια, τα οποία τώρα θα μοιράσουμε στους αποφοίτους της ΣΤ' Δημοτικού όλων των σχολείων της πόλης, με την Ιερά Οδό χαραγμένη πάνω.

Στην Τελετή Έναρξης ο κ.Μαρμαρινός (Καλλιτεχνικός Διευθυντής) σχεδιάζει να μετάσχουν όλοι, όλοι οι Ελευσίνιοι, ει δυνατόν. Για να δούμε. Το προσδοκούμε με πολύ ενδιαφέρον.

11. «Με δεδομένο ότι θα υπάρξει έναυσμα για νέες θέσεις εργασίας και επιχειρηματικά κίνητρα λόγω του θεσμού της Πολιτιστικής, οι νέοι της Ελευσίνας πιστεύετε θα παραμείνουν στην πόλη; Θα είναι ικανός ο νέος αριθμός θέσεων να κρατήσει τους νέους»;

Απ: Πολλά θα εξαρτηθούν από το πόσο ωραία και καλά θα επιτευχθεί το «στοίχημα» της τουριστικής ανάπτυξης, το «στοίχημα» της ανάπτυξης της οικονομικής της περιοχής, της προσέλκυσης του κοινού για μετά το 2023, διότι εάν γίνει αυτό πράγματι θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Πράγματι, ο νέος μπορεί να μείνει εδώ, θα μπορεί να εξαργυρώσει όλο αυτό το «κεφάλαιο» που επενδύθηκε για την χρονιά του εορτασμού.

Έχουμε την ευκαιρία. Θ' αναμετρηθούμε με το αποτέλεσμα της εργασίας του κόπου και του μόχθου όλων. Εάν το επιτύχουμε, θα βρεθεί έστω κι ένας νέος ο οποίος θα μας πει ότι έμεινε εδώ να στηρίζει τον τόπο του, γιατί έδωσε ευκαιρία η Πολιτιστική. Η Πολιτιστική είναι και αμφίδρομα μία δυνατότητα να εξελιχθούν άνθρωποι.

Στο project που πραγματοποιήθηκε στο “SPRING FORWARD” υπήρχαν νέοι, οι οποίοι βοήθησαν εθελοντικά και τους είδαν μεγάλοι φορείς των Αθηνών και τους πήραν και από εκεί που δούλευε κάποιος εθελοντικά βοηθώντας, εκτιμήθηκε η προσπάθειά του, η σοβαρότητά του, η αποδοτικότητά του και αυτή την στιγμή δουλεύουν σε μεγάλες Σκηνές των Αθηνών. Υπάρχει νέος με ονοματεπώνυμο που το κατάφερε αυτό μέσα από την Πολιτιστική. Υπάρχουν νέοι οι οποίοι ήρθαν σ' επαφή με καλλιτέχνες, οι οποίοι είναι Γάλλοι και ήρθαν στην Ελευσίνα, όπως η Ζουλί Ντε Σπρερί και αυτή την στιγμή θα μετάσχουν σε καλλιτεχνικά δρώμενα στη Γαλλία.

Έχουμε δυνατότητες αμφίδρομες αφενός να κρατήσουμε κόσμο στην πόλη δημιουργώντας προστιθέμενη αξία, αφετέρου να δώσουμε δυνατότητες μέσα απ' αυτά τα κανάλια άνθρωποι να ανελιχθούν, να ξεδιπλώσουν τα ταλέντα τους και ν' αξιοποιηθούν ποικιλοτρόπως, διότι αυτό είναι όπως είπαμε σημείο πολιτιστικής και τουριστικής ανάπτυξης. Εδώ υπάρχει δυνατότητα κανείς να έρθει σε επαφή, να τον δουν, να τους δει, να συζητήσει, ν' αλληλεπιδράσει και άρα να εξελιχθεί.

12. «Πιστεύετε ότι τα «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ» θα λάβουν μεγαλύτερη διάσταση και προσέλκυση κοινού μετά την λήξη των εκδηλώσεων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας του έτους εορτασμού»;

Απ.: Μιλώντας για τα «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ», να αναφερθεί κάτι πολύ σημαντικό που κάνει η Κοινωφελής Επιχείρηση του Δήμου Ελευσίνας, η οποία έχει εισηγηθεί για φέτος (2022) σε συνεργασία με ένα Κέντρο Δια Βίου Εκπαίδευσης, Δια Βίου Μάθησης, το “ACADEMY SKILLS”, όπου κάνουν Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Πιστοποίησης Ταξιθεσίας. Δηλαδή εκπαιδεύονται ταξιθέτες, άνθρωποι οι οποίοι απευθείας θα τους υποδεχθεί και η Πολιτιστική για το 2023, ώστε να βοηθήσουν.

Αυτοί οι άνθρωποι τώρα θα κάνουν την πρακτική τους στην Έκθεση «ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ», που γίνεται στο Παλαιό Ελαιουργείο από την Ερατώ Κουτσουράκη, την Πολιτιστική Πρωτεύουσα, με την υποστήριξη της ΚΕΔΕ. Αυτό είναι σημαντικό για τις δυνατότητες εύρεσης εργασίας και αξιοποίησης σε εργασιακό επίπεδο.

Για το θέμα των «ΑΙΣΧΥΛΕΙΩΝ» σίγουρα ο θεσμός αν ενσωματώσει τα καλέσματα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, αν ενσωματώσει στοιχεία μετεξέλιξής του, πραγματικά έχει να δει ακόμα πιο επιτυχείς μέρες σε αυτή την πολύ τιμητική διαδρομή μέχρι σήμερα, αλλ' αυτό μπορεί να κλιμακωθεί ακόμα περισσότερο και να φτάσει σε ένα απόγειο.

Δύο παρατηρήσεις: Υπάρχουν περιθώρια να γίνει η πόλη, η Ελευσίνα, τα «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ», ο Θεσμός ο οποίος θα εισηγείται, πρωτότυπες παραγωγές του πατέρα της Τραγωδίας και τη γενέτειρά του εδώ η Ελευσίνα, του Αισχύλου. Ας μην ξεχνούμε ότι τα «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ» έγιναν γνωστά από τις πρωτότυπες εικαστικές παραγωγές, όπου κάποιος ερχόταν εδώ να δει μεγάλα ονόματα, την κα Ξένου, τον Μιγκέλ Αντζελο, τον

κ.Λώλη πέρυσι με το «ΜΑΡΜΑΡΟ», να δει πρωτότυπες δημιουργίες που πουθενά αλλού δεν μπορούσε να τις δει, την Δανάη Στράτου. Αυτό έφερνε τον επισκέπτη εδώ, η ανάγκη του να δει ένα πρωτότυπο εικαστικό έργο, που μόνο στην Ελευσίνα, μόνο στα «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ» παρουσιάζεται από τον συγκεκριμένο εγνωσμένου κύρους εικαστικό.

Αν αυτό το μοντέλο το υιοθετήσουμε στο Θέατρο και εδώ στην Ελευσίνα είναι ο τύπος παραγωγής πρωτότυπων παραγωγών Αρχαίου Θεάτρου του πατέρα της Τραγωδίας «ΑΙΣΧΥΛΟΥ», πραγματικά τότε εδώ θα έρχεται ο επισκέπτης για να δει την μοναδική παράσταση που θ' ανεβαίνει μόνο εδώ, μόνο στην Ελευσίνα και σε αυτό το πλαίσιο εισηγούμαστε φέτος τον Ιούλιο το «ΑΙΣΧΥΛΟΥ project», από το οποίο θα παρουσιαστούν «ΟΙ ΠΕΡΣΕΣ» και η «ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ», μία πολύ σπάνια Τραγωδία, η οποία θα ανέβει στο Παλιό Ελαιουργείο και ίσως αυτό θα δώσει προστιθέμενη αξία.

Το 2021 παρουσιάστηκε η “SOMA”, μία παράσταση με μια ομάδα έγχρωμων Γάλλων χορευτών. Ανέβηκε μία παράσταση για δύο ημέρες Σύγχρονου Χορού, όπου συνομίλησαν με το έργο οι παρευρισκόμενοι και γοήτευσαν ένα κοινό και φέτος με το “SPRING FORWARD” καθίσταται η Ελευσίνα ένα σημείο και του Σύγχρονου Χορού. Δεν είναι στο Πρόγραμμα των «ΑΙΣΧΥΛΕΙΩΝ».

Η ενίσχυση, λοιπόν, με κάποιες θεματικές που δεν υφίστανται, η αναβάθμιση κάποιων άλλων όπου ήταν μετακλήσεις μέχρι στιγμής, μπορούν πραγματικά να καταστήσουν το Φεστιβάλ «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ» αν όχι το κορυφαίο, ένα από τα τεράστια γεγονότα που γίνονται στη χώρα.

Να συμπληρωθεί σε αυτό ότι θα υποδεχθούν «προίκα» από την Πολιτιστική Πρωτεύουσα, όπου όλα τα φώτα θα στραφούν εδώ και πρέπει ν' αξιοποιήσουμε, σε συνεργασία με την Συρακούσες, όπου εκεί πηγαίνουν όλα τα σχολεία της Ευρώπης να θαυμάσουν Θέατρο. Πρέπει να δούμε και αυτή την κατεύθυνση του Παιδικού Θεάτρου στο πλαίσιο του Φεστιβάλ «ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ», διότι αν ανοίξουμε μία τέτοια «κερκόπορτα» επισκεψιμότητας σχολείων, από όλη την Ευρώπη να έρχονται στην Ελευσίνα, τότε το θέμα της τουριστικής ανάπτυξης για την πόλη επιλύεται κατά έναν αξιοθαύμαστο τρόπο.

13. «Ποια είναι τα σχέδια στήριξης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων για μετά το έτος εορτασμού»;

Απ.: Αναφερόμαστε στην παρακαταθήκη. Έχει γίνει εισήγηση από το 2021 από τον κ.Τατάκη Φώτιο Αντιδήμαρχο ΠΠΕ, το Σύμφωνο Παρακαταθήκης, που θα έβαζε τις βάσεις για την διαχείριση αυτού, μεταξύ του Δήμου Ελευσίνας, του φορέα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, της ΚΕΔΕ και του ΠΑΚΠΠΑ. Μιλούμε για τρεις, ο Δήμος και τρεις Πολιτιστικούς Οργανισμούς, οι οποίοι καλούνται να συναποφασίσουν τι ακριβώς θα διαχειριστούν για μετά το 2023. Δεν έχουν ακόμη κατασταλάξει στο ποια θα είναι τα projects θεσμοί.

Υπάρχουν συζητήσεις και διαπραγματεύσεις σε αυτό και θα καταρτιστεί σύντομα μία Προγραμματική Σύμβαση για το ποιο θα είναι το περιεχόμενο της Παρακαταθήκης και ποιοι θα το διαχειριστούν. Φυσικοί αποδέκτες της Παρακαταθήκης δεν είναι μόνο Πολιτιστικοί Οργανισμοί εδώ (ΚΕΔΕ, ΠΑΚΠΠΑ), αλλά είναι και οι Λαογραφικοί Σύλλογοι και συλλογικότητες της πόλης, αλλά και μεγάλοι Πολιτιστικοί Οργανισμοί που θα μπορούσαν να συνεχίσουν αυτοί έργα που θα γίνουν στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα στην πόλη μ' έναν επαναλαμβανόμενο και περιοδικό τρόπο μπορούν να επαναλαμβάνουν κι εκείνοι όντως Αθηναϊκά κέντρα ή και μη, μεγάλοι Πολιτιστικοί Οργανισμοί των Αθηνών, ας πούμε Ίδρυμα «ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ», “ONASIS FOUNDATION” και πολλά ακόμα Ίδρύματα, Ίδρυμα «ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ», να κάνουν projects στην Ελευσίνα κατά περιοδικό τρόπο μετά την Πολιτιστική, ως ενός είδους Παρακαταθήκη.

Γίνονται ενέργειες και για χρηματοδότηση αυτής. Να υπενθυμίσουμε το Ταμείο Ανάκαμψης με τα 750.000,00€ από Προϋπολογισμού του Σύγχρονου Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού για το “EUROPEAN RECOVERY FUND”. Αυτά τα projects έχουν προαπαιτούμενο να είναι Παρακαταθήκη, για να χρηματοδοτηθούν. Άρα με το που εγκριθεί η χρηματοδότηση και είμαστε αισιόδοξοι γι' αυτό, η πρώτη Παρακαταθήκη, το πρώτο «πακέτο» Παρακαταθήκης θα είναι ήδη θεσπισμένο και θα διαχειριστούμε μόνο το πώς ακριβώς θα το υποδεχθούν οι επόμενοι διαχειριστές. Ένα είναι αυτό.

Ένα δεύτερο είναι για την τεράστια Παρακαταθήκη Υποδομών, η οποία εξελίσσεται, όπως είπαμε. Υπάρχει μία εκκρεμότητα μόνο με την «ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ», η οποία μετά από μία ατυχή συγκυρία του διαγωνισμού της Περιφέρειας Αττικής παρ' ότι

έγινε τον περασμένο χρόνο, κηρύχθηκε φέτος στις αρχές του έτους (2022) άγονος. Αυτό σημαίνει ότι η «ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ» δεν θα μπορέσει να είναι ανακατασκευασμένη μέσα στα εύλογα χρονικά διαστήματα. Αυτό δημιουργεί πικρία, παρά το ότι οι Περιφερειακές Αρχές έκαναν ότι μπορούσαν γι' αυτό, όμως κάποια πράγματα είναι υπεράνω των προσδοκιών.

Οπότε και αν γίνει, γιατί ο διαγωνισμός θα γίνει εκ νέου, θα είναι μία Παρακαταθήκη στην πόλη και σαν αθλητικός πολυχώρος και σαν πολιτιστικός πολυχώρος. Όπως και αν αξιοποιηθεί, είναι σημαντικός. Η αλήθεια είναι ότι στόχος ήταν ένας αθλητικός πολυχώρος, ο οποίος θα παραδίδονταν σαν θεατρική σκηνή για το 2023 και μόνο, όμως στο “SPRING FORWARD” ο τρόπος με τον οποίον η Πολιτιστική επέδρασε μαγικά και μετέτρεψε, μεταμόρφωσε τους χώρους σε πολιτιστικές υποδομές.

Γήπεδα όπως ήταν το «ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ», όπως ήταν η «ΓΟΥΒΑ», το «ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΤΑΡΤΟ» και την «ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ», καθήλωσαν το κοινό και της Ελευσίνας και είδαν πολλοί ξένοι επισκέπτες μεγάλων παραγωγών, ότι ίσως μπορούσε η «ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ» να αποτελέσει την καλύτερη θεατρική σκηνή της Αττικής, η οποία έχει τεράστιους χώρους, τεράστιες δυνατότητες και η μεταμόρφωση που έγινε στο πλαίσιο της Πολιτιστικής στην «ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ», στο «ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ», στο «ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΤΑΡΤΟ», άφησε πραγματικά ένα στίγμα. Άφησε ένα αποτύπωμα, μία προίκα, που αν θέλουμε την αξιοποιούμε έτσι, αν δεν θέλουμε, θα γίνει αυτό που θέλουν οι δημότες. Η αρχική μελέτη μιλάει για έναν αθλητικό πολυχώρο, που και τέτοιος να είναι, όφελος είναι για την πόλη, διότι έχουμε ένδεια και σε αυτές τις υποδομές.

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση- Ξενόγλωσση

1. Λαγός, Δ. 2018 . Τουριστική Οικονομική. Αθήνα. Εκδόσεις Κριτική.
2. Κόνσολα ,Ν. 2006. Πολιτιστική ανάπτυξη και πολιτική. Αθήνα. Εκδόσεις Παπαζήση
3. Μοίρα, Π. και Δ. Μυλωνόπουλος . 2014 . Τουρισμός υγείας και ταξίδι. ζωής .Κοινωνιολογική προσέγγιση και εννοιολογική διασαφήνιση - e-Journal of Science & Technology . Τόμ. 9 Τεύχος 2.
4. Μπουλούτα, Κ. 2014. Ο τουρισμός ως συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας.
5. Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Larousse Britannica, 2007
6. Κακαρούγκας, Χ. 2020. Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού
7. Μοίρα, Π. 2007. Η παράμετρος της θρησκείας στον πολιτιστικό τουρισμό
8. Μοίρα-Μυλωνοπούλου, Π. 1999. Τουριστική Γεωγραφία ΕΥΡΩΠΗ .Εκδόσεις Παρατηρητής
9. Μπιτσάνη, Ε. 2004. Πολιτισμική Διαχείριση & Περιφερειακή Ανάπτυξη: Σχεδιασμός Πολιτιστικής Πολιτικής και Πολιτιστικού Προϊόντος. Αθήνα . Εκδόσεις Διόνικος.
10. Πασχαλίδης, Γ. και Α. Χαμπούρη-Ιωαννίδου. 2002. Οι Διαστάσεις των Πολιτισμικών Φαινομένων: Εισαγωγή στον Πολιτισμό: Τόμος Α': Εισαγωγή στον Πολιτισμό. ΕΑΠ. Αθήνα.
11. Παυλογεωργάτος, Γ. και Μ. Κωνσταντογλου. 2004. Πολιτισμικός Τουρισμός : Η περίπτωση της Ελλάδας.
12. Αποστολάκη, Ε. 2017 . Ο θεσμός της ΠΠΕ ως σχέδιο πολιτιστικής ανάπτυξης : η περίπτωση της Ελευσίνας
13. Πάπαρη, Α. 2011. Η ταυτότητα της Ευρωπαϊκής Πόλης μέσα από τον θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 1985-1997
14. Robert Palmer/Rae Associates, European Cities and Capitals of Culture-Study prepared for the European Commission
15. Γκατζής, Θ. 2019. Ποια θα είναι τα οφέλη από τη ανάδειξη της Ελευσίνας ως ΠΠΕ το 2021 και ο απολογισμός του θεσμού Πάτρα-ΠΠΕ 2006 .

16. Τσιλίρας, Α. 2015. Ο θεσμός της ΠΠΕ. Μερικά συμπεράσματα από την διοργάνωση του 2006 στην Πάτρα.
17. Α.Ι. Νικολοπούλου, Η προεκτίμηση των επιπτώσεων για τις Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πρωτεύουσες: Η περίπτωση της Ελευσίνας, 2018
18. Καλαπόδη, Γ. 2008. Η συμβολή του Μάρκετινγκ του Τόπου στην Πολιτιστική Ανάπτυξη των Πόλεων.
19. Μανιατόπουλος, Π. 2021. Τα Ελευσίνια Μυστήρια στην αρχαία Ελλάδα, βιβλίο Νο14.
20. Αλτιμήσης, Δ. 2020. Προοπτικές ανάπτυξης του Πολιτιστικού τουρισμού μέσω του θεσμού της Ευρωπαϊκής ΠΠ: Η περίπτωση της Ελευσίνας.
21. Μετάβαση στην Euphoria. 2016. Τελικός φάκελος υποψηφιότητας Ελευσίνας.
22. Καμπουράκη, Γ. 2017. Απόψεις νηπιαγωγών για τα περιβαλλοντικά προβλήματα του Δήμου Ελευσίνας,
23. Μπιανκίνι, Φ. και Μ. Πάρκινσον. 1994. Πολιτιστική Πολιτική και Αναζωογόνηση των Πόλεων, Η εμπειρία της Δυτικής Ευρώπης (Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης)
24. Αριθ. 61/2022 απόφαση του ΔΣ Δήμου Ελευσίνας, Έγκριση Προγράμματος δράσεων τουριστικής Προβολής, 2022

Διαδικτυακές πηγές

25. Η Ουνέσκο και ο ρόλος της, <https://www.mfa.gr/missionsabroad/unesco/greece-in-organization/unesco-kai-rolos.html>, ανάκτηση 10-03-2022
26. United Nations, <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk>, ανάκτηση 10-03-2022
27. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, <https://www.coe.int/el/web/about-us>, ανάκτηση 10-03-2022
28. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/european-cultural-convention>, ανάκτηση 11-03-2022

29. ΣΕΤΕ,<https://sete.gr/el/stratigiki-gia-ton-tourismo/vasika-megethi-tou-ellinikoy-tourismoy/>, ανάκτηση 12-03-2022
30. ICOMOS,<https://www.icomoshellenic.gr/>, ανάκτηση 12-03-2022
31. Ελευσίνα: Πρόγραμμα τουριστικής προβολής της πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2023,<https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/eleysina-programma-toyristikis-pronolis-tis-politistikis-proteyoysas-tis-eyropis-gia-to-2023/>, ανάκτηση 07-06-2022)
32. ΣΕΤΕ : Τουρισμός και Πολιτισμός,<https://www.tornosnews.gr/foreis/sete/29935-sete-toyrismos-kai-politismos.html>, ανάκτηση 27-03-2022
33. Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018, <https://ec.europa.eu/culture/el/cultural-heritage/eu-policy-cultural-heritage/eyropaiko-etos-politistikis-klironomias-2018>, ανάκτηση 27-03-2022
34. Εορτασμός της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολυμορφίας,https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/culture_el, ανάκτηση 27-03-2022
35. Ο θεσμός της ΠΠΕ. Μερικά συμπεράσματα από τη διοργάνωση του 2006 στην Πάτρα, www.citybranding.gr , ανάκτηση 27-03-2022
36. Ψήφισμα των αρμοδίων για τα πολιτιστικά θέματα υπουργών συνελθόντων του συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1985([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:41985X0622\(01\)&from=IT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:41985X0622(01)&from=IT), ανάκτηση 27-03-2022
37. Η ιστορία του Φεστιβάλ, <https://aisxylia.gr/liga-logia-gia-to-festival> -ανάκτηση 27/03/2022
38. Επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής ένωσης , Απόφαση αριθ. 1419/1999/EK/του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 1999, για τη θέσπιση κοινοτικής δράσης όσον αφορά την εκδήλωση Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το διάστημα 2005 έως 2019, ανάκτηση 27-03-2022
39. Επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής ένωσης , Απόφαση αριθ. 1622/2006/EK/του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2006, για τη θέσπιση κοινοτικής δράσης όσον αφορά τη εκδήλωση

Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το διάστημα 2007 έως 2019, ανάκτηση 27-03-2022

40. Επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής ένωσης , Απόφαση αριθ. 445/2014/EK/του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014, για τη θέσπιση κοινοτικής δράσης όσον αφορά τη εκδήλωση Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το διάστημα 2020 έως 2033 και για την κατάργηση της Απόφασης αριθ. 1622/2006/EK , ανάκτηση 27-03-2022
41. Επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής ένωσης , Απόφαση αριθ. 2229/2020/EK/του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Δεκεμβρίου 2020 για την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 445/2014/ΕΕ για τη θέσπιση δράσης της Ένωσης όσον αφορά τις πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης για τα έτη 2020 έως 2033, ανάκτηση 27-03-2022
42. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32014D0445>, ανάκτηση 27-03-2022
43. Ο σιδηροδρομικός σταθμός Ελευσίνας, <https://proseleusis.com/o-sidirodromikos-stathmos-eleysinas>, ανάκτηση 27-3-2022
44. Ελαιουργείο & Σαπωνοποιείο, <https://elefsina.gr> ,ανάκτηση 27-3-2022
45. Βιομηχανική ανάπτυξη, <https://elefsina.gr>,ανάκτηση 27-3-2022
46. Χαλυβουργική: Η ιστορία της εταιρείας που έχτισε την Ελλάδα-Από το 1925 στο κλείσιμο, <https://eleftherostypos.gr>,ανάκτηση 27-3-2022
47. Ελαιουργία Ελαιουργική , <https://proseleusis.com/elaiourgia-elaiourgiki>, ανάκτηση 27-3-2022
48. <https://ypodomes.com/>, ανάκτηση 28-03-2022
49. <https://www.in2life.gr/>,ανάκτηση 28-03-2022
50. <https://historicaltrails.wordpress.com/>, ανάκτηση 28-03-2022
51. <https://thanasakisopolitevomenos.files.wordpress.com/>,ανάκτηση 28-03-2022
52. <https://m.eirinika.gr/>,ανάκτηση 02-04-2022
53. ΠΥΡΚΑΛ, <https://el.wikipedia.org/wiki/ΠΥΡΚΑΛ>-ανάκτηση 06-04-2022
54. <https://www.megaratv.gr/>, ανάκτηση 06-04-2022
55. Ελληνικά Πετρέλαια, www.helpe.gr ,ανάκτηση 06-04-2022
56. Τιταν, www.titan.gr, ανάκτηση 06-04-2022

57. <https://www.mononews.gr/politismos>, ανάκτηση 06-04-2022
58. Παναγία Μεσοσπορίτισσα στην Ελευσίνα, Εορτή της Παναγίτσας στα Αρχαία, <https://ayla.culture.gr>, ανάκτηση 06-04-2022
59. Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας ΑΕ, <https://elefsisport.gr/>, ανάκτηση 06-04-22
60. Η αναγέννηση της ΠΥΡΚΑΛ, <https://afteroffice.gr/> ανάκτηση 06-04-2022
61. Ναυπηγεία Ελευσίνας, https://el.wikipedia.org/wiki/ναυπηγεία_ελευσίνας, ανάκτηση 09-04-2022
62. Ξενοδοχεία στην Ελευσίνα, <https://www.travelmyth.gr/>, ανάκτηση 10-04-2022
63. Ελληνικά αμυντικά συστήματα, <https://eas.gr> ,ανάκτηση 09-04-2022
64. <http://wikimapia.org/>, ανάκτηση 09-04-2022
65. ΕΛ.ΣΤΑΤ, Στοιχεία απογραφής 2001, 2011 , <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM05/2001,2011>, ανάκτηση 09-04-22
66. ΕΛ.ΣΤΑΤ, Στοιχεία ΑΕΠ Δυτικής Αττικής (2012 – 2017, <https://www.statistics.gr>, ανάκτηση 09-04-2022
67. <https://www.archaiologia.gr/> , ανάκτηση 09-04-2022
68. Παναγία Μεσοσπορίτισσα στην Ελευσίνα, Εορτή της Παναγίτσας στα Αρχαία, <https://ayla.culture.gr>, ανάκτηση 09-04-2022
69. Εκκλησιάκι Αγίου Νικολάου ,<https://elefsina.gr>, ανάκτηση 09-04-2022
70. <https://elefsinacityguide.gr/>, ανάκτηση 23-04-2022
71. Αττικό Σχολείο Αρχαίου Δράματος, <http://www.attikosxoleio.gr>, ανάκτηση 23-04-2022
72. Ανάλυση Swot, <https://el.wikipedia.org> ,ανάκτηση 23-04-2022
73. Fab Lab,<https://www.pierce.gr/sxolikes-egkatakastaseis/sxolika-ergasthria/fablab/>, ανάκτηση 02-05-2022
74. Εγχειρίδιο καλών πρακτικών και συστάσεων, Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Ένωσης , www.ecoc.2021.culture.gr / ανάκτηση 19-05-2022
75. <https://www.newmoney.gr/>, ανάκτηση 19-05-2022
76. <https://vida-omada.blogspot.com/>, ανάκτηση 20-05-2022
77. Πρώην «ΠΕΤΡΟΛΑ», <http://www.elefsinaculture.gr/el/poi>, ανάκτηση 21-05-2022

78. Στην Ελευσίνα μια φορά υπήρχε Βιομηχανική Ανάπτυξη
[https://ellas2.wordpress.com/tag, ανάκτηση 22-05-2022](https://ellas2.wordpress.com/tag/ανάκτηση-22-05-2022)
79. <https://2023eleusis.eu/>, ανάκτηση 21-05-2022
80. <https://www.lifo.gr/now/economy/sbinei-i-halyboyrniki>, ανάκτηση 23-05-2022
81. <https://laikisyspeirosi-eleusinas.webnode.gr/>, ανάκτηση 24-05-2022
82. Περιπατώντας στην Ελευσίνα,
<https://www.visitgreece.gr/mainland/attica/elefsina/>, ανάκτηση 25-05-2022
83. <https://menta88.gr/> , ανάκτηση 26-05-2022
84. <https://www.ieidiseis.gr/>, ανάκτηση 26-05-2022
85. Γιατί το Θριάσιο είναι πόλος έλξης logistics,
<https://www.capital.gr/oikonomia/3608063/giati-to-thriasio-einai-polos-elxis-ependuseon-logistics>, ανάκτηση 26-05-2022
86. Η ανάλυση των 5 δυνάμεων, <https://dike.gr/ergaleia-analisis/analysisi-5-dynameon>, Ανάλυση ανταγωνιστικότητας, <https://www.businessmentor.gr/>, ανάκτηση 26-05-2022
87. Τα Ηνωμένα Έθνη, <https://unric.org/el>, ανάκτηση 26-05-2022
88. <https://lgeodata.gov.gr>, ανάκτηση 26-05-2022
89. ΕΛΣΤΑΤ, <https://www.statistics.gr/>, ανάκτηση 26-05-2022
90. ΟΑΣΑ, <https://www.oasa.gr/>, ανάκτηση 26-05-2022
91. Η Τριλογία της Αθήνας, <https://www.culturenow.gr/h-trilogia-tis-athinas-eleusina-athina-layrio-dialexi-sto-megaron-plus/> , Eleusis 2023, ανάκτηση 28-05-2022
92. Μια Θαλάσσια Ιερά Οδός, <https://2023eleusis.eu/2023-eleusis-thalassia-iera-odos/>) , ανάκτηση 28-05-2022